Krøniker fra kong Erik af Pommerns tid

Carl Bernhard

Carl Bernhard

(Andreas Nicolai de Saint-Aubain)

Krøniker fra kong Erik af Pommerns tid

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carl Bernhard: *Krøniker fra kong Erik af Pommerns tid* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carl Bernhard: *Krøniker fra kong Erik af Pommerns tid* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

BY NC SA

1. Dronning Margrethe

En berømt digter har sagt, at intet er nyt under solen, men alt i denne verden kun en gentagelse. Vi gør denne sætning til indledning for vor fortælling og mener, at den netop for nærværende tid indeholder en større trøst og beroligelse, end det i første øjeblik skulle synes. Thi de begivenheder, som i vore dage ængster så mange sind og bringer så mange hjerter til at banke af bekymring, er kun en gentagelse af, hvad der skete for fire hundrede år siden, og som dengang endtes med et godt udfald for Danmark. Og allerede da var de begivenheder, som efterfølgende blade indeholder, kun en gentagelse af endnu ældre tiders tilskikkelse. –

En eftermiddag i det tidligste forår, det var netop mandagen efter påskeugen, i året fjorten hundrede og otte og tyve, red tvende riddersmænd med deres følge gennem det snævre Hyskenstræde i København og om ad den bugtede Algade, Vimmelskaftet. Disse gader har endnu den samme beliggenhed, og den sidste de samme bugter, som dengang, men ellers lignede de ikke i noget nutidens gader, som er langt bredere, og hvis huse er meget højere end hine små bindingsværks våninger, som med deres stråtage og fremspringende bislag, med deres spidse gavle og tunge trækarnisser, med deres lave døre og små vinduer tog sig meget uanselige ud, og nu næppe findes så ringe i nogen købstad på landet.

Men staden var i det hele taget uanselig og langt mindre end nu. På den sydlige side gik den ikke længere end til vor Gammel

Strands kanal, der var et bredt vand, som skilte staden fra den holm, hvor Københavns Slot stod. Imod øst begrænsedes byen af Bremerholms vand, den nuværende Holmens Kanal, som gik op bag om Sankt Nikolaj kirke til Østerport, der stod midt på Østergade, ved Kristenbernikovstræde. Derfra løb en lille bæk uden om Grønnegade, Gammel-Mønt og Vognmandsgade, hvorpå den bøjede mod nord, og i Slippen og Landemærket finder vi endnu stadens gamle grænse nøjagtigt benævnet. Nørreport stod midt på Nørregade, ved Sankt Petri kirke; men det efter denne kirke benævnte stræde var ikke til. Byens befæstning gik i en bue henimod Vesterport, – som stod for enden af Vestergade, – omfattede netop Kattesundet, (der dengang var en sejlbar fjord, som fra bugten Kallebodstrand skar ind i staden), og gik langs Farvergade over Rådhusstræde, (som endnu kun var en del af den her flade og senere opfyldte Kallebodstrand), til Naboløs og Gammel-Strands kanal, byens føromtalte sydlige grænse.

Inden for de daværende mure finder vi altså den del af den nuværende stad, som udgør dens midterste og mest bebyggede part. Her er endnu mange navne bevarede af den tids gader, samt af de daværende kirker, nemlig Vor Frue kirke, Sankt Petri og Sankt Nikolaj kirke. Den fjerde, Sankt Klemens kirke, som lå ved Kattesundet, er for længst forsvundet. Foruden disse kirker havde København dengang en mængde klostre og fromme stiftelser. Thi staden hørte gejstligheden til, den var underlagt Roskilde bispestol, og Københavns Slot var bispens ejendom. Når kong Erik af Pommern ville opholde sig i denne del af landet, havde han sin kongsgård uden for staden, i den tæt ved Nørreport liggende landsby Serritsløv. Kong Erik fik vel

fodfæste i staden og benyttede navnlig på denne tid Københavns Slot; men det var dog først tyve år senere, at hans efterfølger, kong Kristoffer af Bayern, mageskiftede med bispen om slottet og staden, og flyttede residensen fra Roskilde til København.

Uden for murene var der i almindelighed tomt og øde. Uden for Østerport strakte den flade og side mark Hallandsås [Note 1)] sig helt ned til stranden, som gik langt højere op end nu om stunder. Hele den nuværende nye del af staden, som hedder Frederiksstad, et navn, der kun sjældent nævnes, – og som nu omfatter den smukkeste og fornemste del af København, var dengang enten sumpet mark eller vand. Thi lige fra sundet af var staden, i en kort frastand, omgivet af sumpe og store søer, som nu enten er ganske forsvundne eller meget formindskede. Lange vejdæmninger førte mellem disse søer og over sumpene til stadens nærhed. På hin side af den vestlige dæmning var den åbne Kallebodstrand, som gik så langt ind, at den med sine bølger overskyllede den nuværende forstad Vesterbro samt tømmerpladserne og hele den del af staden, som nu ligger mellem volden og Frederiksholms Kanal.

Efter at have givet dette lille situationskort over den daværende stad, vender vi os atter til vor fortælling, idet vi henviser de læsere, som ønsker en fuldstændig oversigt over det gamle København, til det første kapitel i vore krøniker fra kong Kristian den Andens tid. –

Det var hen imod aften, travlheden og arbejdet var for det meste ophørt, og borgerne gik hjem til deres arne; men ej til arnens fred og ro, thi det var en urolig og besværlig tid, og man kunne noksom se på de alvorlige ansigter, at noget usædvanligt

var på færde. Grupper af samtalende standsede på gadehjørnerne, den ene meddelte den anden sine bekymringer, men ingen havde nogen trøst at give sin nabo, thi alles hjerter var beængstede og sorgfulde. Derfor førtes også samtalerne med dæmpet røst, ligesom om enhver frygtede for, at han skulle forøge kummerens vægt ved lydeligt udtalte ord. Desto stærkere lød de jernbeslagne hove af en skare ridendes heste gennem gaderne.

De to forreste var harniskklædte riddere i fuld rustning. Den ene var en mand langt ud over livets midte, hvis skarpe, hårde ansigtstræk vidnede om, at han kendte verdens kamp og strid. Hans grå skæg nåede helt ned på brystpladen og de stærkt grånende hår stak frem under en rejsehue, der sad så højt på hovedet, at man tydeligt så, at issen kun sparsomt var dækket af dem, så det der var god grund for ridderen til ikke at lade dem mere end nødvendigt afslide af den hårde hjelm, der nu hang ved sadelknappen. Thi at denne hovedbedækning skulle falde ham for tung, kunne man ikke antage, dertil så han for kraftig ud, og hans stålrustning var heller ikke af dem, man tager på for en let kampleg, den var øjensynlig af en vægt, som man ikke kunne bevæge sig under, med mindre man forenede krigerens hårdførhed med stor legemsstyrke. Det ridetøj, hesten bar, svarede til herrens rustning og var ligeledes forfærdiget til krigsbrug.

Bag efter ham red en adelig svend, som foruden sin egen bevæbning havde sin herres armbrøst – således kaldtes den tids flitsbuer – hængende ved siden, samt hans skjold, hvorpå der var malet tre hvide muslingeskaller på blå grund, hvilket var familien Gjøes skjoldmærke.

Den anden ridder var en ung mand i livets vår; han havde netop tilbagelagt tre og tyve år, hans ansigt var endnu ikke furet af en eneste rynke, hans blå øjne så endnu frejdigt og tillidsfuldt ind i en ukendt verden, hans hage var endnu kruset af et blødt, ungdommeligt skæg, der ikke engang nåede til rustningens første halsring. Han forsmåede den mageligere rejsehue, en tung hjelm dækkede hans hoved og ligesom vuggedes på hans stærkt krøllede og yppige hår. Hans rustning var lettere end hans ledsagers, men så bar han igen over den en hel panserskjorte af jernringe, hvis raslen mod stålpladerne noksom røbede, at den ikke var af spinkelt metal. Hjelmvisiret var kun halvt slået tilbage, ved hans ene side hang et stort slagsværd og en dolk, på den anden side en stor stridskølle, der var fæstet til sadelknappen. At han var "i fred til krig parat," var noget, som intet menneske kunne tvivle om.

Og her bekræftede ordsproget sig: som herren er, så følge ham svende; thi den gamle væbner, der ledsagede den unge ridder, var rustet lige til tænderne, og foruden sin herres lanse og hans skjold – som var tvedelt på langs og tre gange tværdelt med ruder af rødt og sølv – foruden alt dette, førte han selv en drabelig lanse og en stridsøkse ved sadlen, samt et stort, gammeldags slagsværd ved lænden.

Bag efter adelsvenden og væbneren red en halv snes menige ryttere i stålhuer og brystharnisker, med lanser og sværd. Men da disse var omtrent ens bevæbnede, var det ikke let at afgøre, hvor mange af dem, der fulgte den ene, og hvor mange den anden af ridderne.

Disse to herremænd, som over alt blev modtaget med ærbødige hilsner af de skarer af borgere, de mødte på deres ridt

gennem gader, var ridder Mogens Gjøe til Herrested og den unge Torben Andersen Bille til Søholm. Mændene bøjede sig ærefrygtsfulde for den gamle prøvede ridder, hvis manddomsdåd var velbekendt, og de unge piger skottede ud af døre og luger efter den smukke unge herre. Uagtet den store forskel i alder og stilling, var det øjensynligt den yngste, som havde styret kursen gennem gader, idet hans hest ved enhver omdrejning var lidt foran hans ældre ledsagers, og således viste ham vejen.

"Det er sære bugter, vi rider i for at komme fra Københavns Slot til Vesterport," sagde den gamle ridder, da de drejede om ad Algaden. "Hvis I ikke har en hjertenskær indenfor det tyske kompagnihus, ved jeg ikke noget sted at søge hende i disse krogede gader. Men det ville være end særere, om nogen dansk mand kunne elske en tysk pige nu om stunder."

Den unge ridder rødmede ved disse ord, men svarede ikke; thi han opdagede med det samme, at et spænde på hans ridetøj var sat bagvendt, og nu bøjede han sig helt frem over hestens hals for at rette denne fejl. Samtalen gik atter i stå, og i dyb tavshed kom de til stadsporten, hvor de standsede, mens bysvendene, der holdt vag, hissede vindebroen ned og derefter optrak det svære faldgitter, som lukkede porten. Så snart de rejsende var kommet igennem, faldt gitteret atter til med stort bulder, og vindebroen blev trukket op med de raslende kæder.

"Det skulle ikke være nogen let gerning at tage denne port, når den blev forsvaret af tapre mænd," sagde Torben Bille, efter at have kastet et prøvende og veltilfreds blik på befæstningen.

Men denne gang var det den gamle ridder, som lod samtalen gå i stå, idet han var så hensunken i sine egne tanker, at han slet

ikke hørte denne tiltale. Hestene skridtede ud af sig selv, så snart de var i det frie, og inden kort tid havde de nået den stejle bakke, hvor Frederiksberg Slot nu knejser med sine lyse mure. Dengang var den langt højere og bevokset med skov, som en smal landevej gennemskar; men den øverste top var fri, og herfra havde man den skønneste udsigt til alle sider, langt ud over toppene af bøgetræerne, som allerede begyndte at grønnes; thi foråret var indtrådt usædvanlig tidligt i år, og havde anmeldt sig med en ualmindelig varme.

Den gamle ridder standsede sin hest, da han havde nået toppen, og drejede den mod staden, idet han endnu en gang ville lade sit øje dvæle ved dette herlige syn, inden de forlod det. Og man kunne ikke let se noget skønnere. Solen var lige ved sin nedgang, dens gyldne stråler skinnede endnu på de højeste genstande og funklede på kirkespirene og klostrenes mange fløje, staden selv lå ikke ophøjet nok til at blive hædret af dens stråleglans, thi træerne skyggede for solen, men Københavns Slot rejste sig derved dobbelt mægtigt på sin holm, da det ligesom svømmede i lysskinnet, og endnu langt prægtigere viste sundet sig, hvis rullende bølger var som lueforgyldte og blinkede lig et hav af stjerner. Og midt i denne glans vuggede sig en mængde skibe, hvis hvide sejl farvedes med et klart, rosenrødt skin, og nærmere ved kysten lå for anker en talrig flåde af store mærsskibe, hvis master og tovværk nåede højt op over de små, forbisejlende handelsskibes rejsninger.

Det var især på disse mærsskibe, at den gamle ridders øjne dvælede, mens hans træk efterhånden antog et forstærket udtryk af barskhed.

"Ingen, som ser dette skønne syn, kan finde det sært, at tyskens fingre klør efter at eje det," sagde han til sin ledsager. "Men han må selv være en fej hund, om han kan tro, at vi ikke ville forsvare det, ihvorvel han kommer med en stor styrke og i en ubelejlig stund."

"Man skulle dog mene, han end kunne mindes, fra Mariæ-Magdalenæ dag i fjor, at han ikke så let spiller mester i vore egne farvande," svarede Torben Bille. "Jeg var dengang desværre ikke til stede og kan kun tale efter andre, men så meget ved jeg dog, at mine landsmænd sloges således, at de kunne være det bekendt for alverden."

"Det gjorde de. Og herfra må man godt kunne have iagttaget slaget. Histnede syd på lå den såkaldte prøjsiske handelsflåde, som kom fra Østersøen og var bestemt til England, Holland og Frankrig, og oppe nord for Ørekrog lå den biscayiske, som kom fra spanske sø og skulle ind i Østersøen med sine varer. Hansestæderne havde rustet en stor flåde med otte tusinde mand, de skrydede højt og spottede vore skibe og sagde, at deres var tårnborge og de danskes var hytter. Det var borgmesteren i Lübeck, hr. Tidemann Steen, som selv var overanfører for den tyske flåde. Han havde fået streng befaling hjemmefra, at han ikke måtte forlade sundet, førend begge flåderne var kommet uhindrede frem og tilbage gennem de danske vande, og derfor lå han i Køge bugt og ventede på, at stralsunderne, som endnu manglede, skulle komme ham til forstærkning; thi tyskerne vidste nok, at kongen havde ladet Flynderborg [Note 2)] stærkt befæste, og at det derfor ikke var børneleg at slippe igennem oppe ved Ørekrog. Men kong Erik huede det ikke, at han skulle ligge ørkesløs og vente på tyskens

lejlighed. Ihvorvel hans flåde var langt svagere og mindre end fjendens, delte han den i to og tvang derved tyskerne til at gøre det samme. Det var vel betænkt af kongen og derhos dristigt. Den ene afdeling, det var hamborgerne under borgmester Henrik Højer, den blev slået og erobret af kongen selv, som tog hr. Henrik til fange med meget krigsfolk; den anden afdeling, det var lübeckerne under Tidemann Steen, de slap bedre, og gik igen til Østersøen, hvor de var kommet fra. Således endte slaget. Men hr. Tidemann Steen gjorde en streg, som han kun havde liden ære af. Han tog flaget af et af vore skibe, som var sunket i slaget, og førte det med til Lübeck som et sejrstegn. Og tyskerne, som ikke er kræsne, blot det kan se ud af noget, de har hængt det op i Sankt Mariæ kirke i Lübeck, og der hænger det end til minde om den lybske tapperhed til søs. Min tro, man måtte have en fræk pande for at komme med et sådant sejrsminde."

"Det smager dog af fugl, mente kællingen, hun kogte grenen, som kragen havde siddet på," sagde Torben Bille.

"Nogle timer efter slaget kom den biscayiske handelsflåde sejlende nord fra. Den var vel rustet til at holde sig de frække og grumme sørøvere fra livet, men imod de danske skibe kunne den ikke stå sig. Slaget varede til langt ud på natten, men den gjorde intet afbræk; thi såsom det var ved midsommerstid og lyse nætter, kunne vi fuldt vel fægte kampen ud. Vi splittede tyskernes skibe ad og tog nogle og fyrre store fartøjer med rige ladninger fra dem. Det havde de ikke ventet, og det smagte de tyske kræmmere såre beskt."

"De var kommet til et slemt saltmadsfad," sagde Torben Bille smilende, "de fik oven i købet benene i hovedet."

"Ja, og end saltere blev det siden henad året," sagde Mogens Gjøe, og lo forud af sin egen vittighed. "End saltere blev det siden; thi vore skibe traf hansernes igen under Fyn, og der sloges de fuldt vel så hårdt med dem og tog mange fartøjer, som var tilhobe ladede med kostbart salt fra Spanien. Den skæbne var flov og fersk for dem."

"Det er godt, at de får lært, hvorlunde Danmark endnu ikke mere lader sig kue af hansestæderne end i kong Valdemars dage," sagde Torben Bille, og tilføjede med et suk: "Det er vore argeste fjender, og de har al sin tid gjort landet stor skade, og det gør de endnu."

"Vi ville også være store dårer, om vi nogen tid betragtede dem anderledes, thi de er kræmmere til hobe og har kun vinding for øje. Hvor sølv og guld er i hjertet, der er tro og ærlighed udenfor. Men har de end godt råd til at ruste store skibe, den tid skal dog aldrig komme, med Guds og de helliges bistand, da deres magt skal fordunkle modet her i Danmark."

Den gamle ridder havde netop udtalt disse ord, da solskinnet pludselig forsvandt af de danske tårne og spir samt af det mægtige Københavns Slot, så at de lå for øjet i det samme mørke, som allerede hvilede over staden, mens derimod de tyske skibe blev liggende i deres forrige glans. At dette træf måtte gøre et dybt indtryk, såvel på ridderne, som på svendene, da alle var hildet i den tids overtro om jærtegn og varsler, det er naturligt. En dæmpet mumlen gik igennem soldaternes rækker, mens Torben Bille ikke kunne tilbageholde et lydeligt udbrud af forbavselse. Men Mogens Gjøe tog varslet, som det sømmer sig en prøvet kæmper. Han hævede sin stålklædte højre hånd og sagde: "Skulle det være Guds vilje og visdoms råd, at det nogen

tid skal blive mørkt i Danmark formedelst tysken, da vil vi kæmpe til den sidste mand, at ingen dansk skal se den tyske sol skinne over vore borge og tårne. Men det skulle gå sært til, om Gud slog sig fra retten og ikke gav sejren til den, der strider med kækhed for sin arne, og det kan gå, som ordsproget tilsiger: den falskes lykke går snart i stykke."

Det var, ligesom himlen i aften ville blande sig i samtalen. Thi ret som ridderen havde udtalt disse ord med kraftig stemme, lagde sig atter en guldglans om de danske spir og tårne, mens hansestædernes flåde blev indhyllet i mørket. Og denne gang kom den ikke til sin forrige herlighed igen, thi nogle øjeblikke efter gik solen ned, og tusmørket lagde sig med upartiskhed både over ven og fjende.

Mogens Gjøe blottede sit hoved og sagde: "Gud er end med Danmark alle dage, når vi ej glemmer ham og os selv; thi næst Gud er det bedst at lide på os selv i modgang. Vi tager varslet, som det tydeligt er givet os, og aldrig kunne vor rejse begynde med en bedre indgang, som vil glæde kong Erik at høre, da han er en from og kristelig herre, – ihvorvel jeg nok kunne ønske, at han nu gjorde sin andagt i København og ej i Soer Note 3) Kloster."

De sidste ord sagde han med dæmpet røst, idet han atter satte huen på sit hoved; thi de var kun bestemt til at høres af Torben Bille alene. De andre ryttere, som alle havde fulgt Mogens Gjøes eksempel, satte ligeledes hjelmene på, og nu vendte hele skaren hestene bort fra København og travede lystige og vel til mode ned igennem skovvejen på den anden side af den stejle bakke, imod Roskilde, hvis mange tårne af denne stads kirker og klostre man i klart vejr kunne se fra

toppen af denne bakke, men tydeligst af alle de høje og mægtige spir af Sankt Lucii gamle domkirke.

Havde rytterne tidligere vendt sig om fra udsigten over København, ville de have set, at lidt over den vestlige horisont svævede en lang, smal sky, bag hvilken solen havde skjult sig i nogle øjeblikke, inden den atter kom frem for derpå fuldstændig at gå ned under horisonten, og denne sky havde været den simple og naturlige grund til disse afvekslende belysninger. Men kan det ligefuldt ikke være et guddommeligt varsel, fordi dets grund ikke er uforklarlig af den menneskelige forstand? –

Rytterne travede rask ud ad landevejen, thi det var ridderne om at gøre at nå Roskilde, om muligt endnu forinden natten var rykket så langt frem, at det ville være for sent til at samtale med nogle af råderne, før man begav sig videre til kongen i Soer. Ridder Mogens Gjøe havde forladt København i en betrængt tilstand. Hansestædernes flåde havde uventet og til trods for de fredelige underhandlinger, som var i gang, lagt sig for staden, der var så godt som forsvarsløs; thi de danske skibe lå urustede i havnen, og der var ikke sket opbud til krigsfolket at møde til hærfærd. Kongen havde ved flådens ankomst været i Roskilde, men han tog straks til København med sin dronning og havde i hast ladet foretage adskilligt til flådens rustning og stadens forsvar; men pludselig havde han forladt byen og dronningen igen efter få dages ophold og var draget til klostret i Soer, som det hed sig for at holde andagt og opsende bønner til den Højeste for Danmarks frelse, thi riget var stedt i stor nød for tiden.

Den forening, som "den fuldmægtige frue og husbonde og ganske Danmarks formynder, af Guds nåde Margrete, Valdemar Danekonges datter" havde grundlagt i Kalmar, i året tretten hundrede og syv og halvfems, mellem de tre nordiske riger, var endnu ny og trængte til at befæstes i fred.

Sverige var misfornøjet med den påtvungne forening, og det havde vistnok ikke grund til andet; thi det var ikke usandt, hvad svenskerne sagde, at de var kommet under danskens åg, ligesom jøderne fordum under filisternes, og at Gud ikke kunne skabe okser så fort, som dronningens fogeder kunne annamme dem. Fra denne side var således ingen frivillig og god hjælp at vente for Danmark, men det ulmede tværtimod til forestående frafald.

I Norge, som ligger mere fra hånden, var fogedernes herredømme ingenlunde mildt. Nordmændene længtes efter at få den fromme kong Olufs tider tilbage, de så intet til kongen og havde ingen ordentlig regering, thi ej engang drostens embede var besat, og det var dog det ypperste i landet. Herremændene fejdede indbyrdes mod hinanden, og stæderne på kysterne fejdede mod hanserne og andre udenlandske fribyttere, som foruroligede handelen og ødelagde byerne, når de kunne komme til. Nordpå led de norske desuden meget af de russiske stammers og af hedningernes hærgen, og således var landets forfatning i det hele taget kun lidet tilfredsstillende.

Danmark havde lidt meget ved krigene med de tyske stæder og ved indre splidagtighed. Kong Erik af Pommern, der var en søsterdattersøn af dronning Margrete og en tysker af fødsel, ønskede intet mere end at få sin fætter, den tyske hertug Bugislav, valgt til tronfølger i rigerne, og dertil arbejdede han

stadig. Tyske adelsmænd kom i hobetal til Danmark og bragte tyske skikke og tysk sprog med til landet, og kongen begunstigede dem for at kue de danske stormænd, som var ham for mægtige og for danske. Til dette øjemed begyndte han, efter som det var sæd og skik i det hellige romerske rige, at give skjoldbreve, til hvem han ville unde det, uden foregående ridderdåd, ja han indførte endog, eller tillod i det mindste, at simple riddere udstedte sådanne breve og gjorde frie- og frelsemænd, som adelsmænd dengang kaldtes. Thi ordet adel er langt nyere og forekommer i Danmark første gang i kong Hans' håndfæstning, som næsten er hundrede år yngre. Men endnu på denne tid benævnedes adelsmændene: hærmænd, herremænd, gode mænd, rigets bedste mænd, samt fri- og frelsemænd.

Fra dronning Margrete havde kong Erik arvet den slesvigske krig; han kunne måske have lempet omstændighederne, hvad dronning Margrete gerne gjorde, og havde da undgået megen nød og trængsel; men han gik voldsomt frem imod træskheden og havde dog ikke kraft og magt til at gennemføre sin vilje. Og derved foranledigede han det ulivssår, der blev til en åben kræftskade, og som hundrede år efter blev den nordiske forenings bane.

De holstenske grever havde, allerede under dronning Margrete, forstået at benytte tidernes lejlighed til at trænge sig ind i det danske len i Sønderjylland og drage fordel af usikkerheden, da hertugdømmet ved lensmandens død var uden hertug og hjemfaldet til kronen, som det hørte til. På den tid var Sønderjyllands slotte næsten alle i kronens magt; men greverne købte dem for rede penge af de forræderske

slotsfogeder. De beherskede nu landet fra slottene, antog først titel af "herrer i Sønderjylland" og henvendte sig dernæst med klage til den tyske kejser, som uden lov og ret stadfæstede dem i deres voldsgerning, ret som den sydligste part af det gamle Danmark kunne være en del af det hellige romerske rige.

Det var dronningen om at gøre at bilægge denne strid, forinden hun henvendte sin tragten efter det, som var hende det vigtigste, nemlig at afstedkomme de tre rigers forening. Hun måtte derfor føje sig efter omstændighederne, da det ingen opsættelse kunne tåle, og købte freden dyrt; thi hun gav greverne forlening på hertugdømmet Sønderjylland. Man samledes, i sommeren tretten hundrede og tre og firs, på Nyborg Slot, hvor den holstenske grev Gert, knælende for dronningens trone, svor riget Danmark og dronning Margrete Valdemarsdatter hylding og troskab, og forlenedes med hertugdømmet, mens dets lensfane blev udfoldet af dronningens herolder, og tre gange højtidelig svunget over hans hoved.

Men herved var bommen åbnet for tyskernes indtrængen i Danmark, som de forgæves havde forsøgt i de længst forbigangne tider, og dette landskab, hvor danske og sakser og friser i umindelige tider havde boet under dansk højhed, begyndte nu allerede at fortyskes, og sæden blev lagt til de langvarige og gentagne krige, i hvilke det rundeligt er blevet gødet med blod, så at ingen del af Danmark har kostet dets sønner mere. Men derfor er heller ingen del af landet mere dyrebar for danske end dette smalle landstykke. Og for det skulle danske altid findes rede til at kæmpe til deres sidste blodsdråbe; thi de ved vel, at dette blod ikke er spildt, det er

som dragens tænder, af det vil der altid vokse nye kæmper op til forsvar for Danmarks retfærdige sag.

Med greverne fik de tyske adelsmænd fodfæste i de sønderjyske herreborge. De havde vel fortjenester af landets dyrkning, men de bragte det tyske livegenskab og andre fremmede skikke med sig. Nu antog også greverne uden videre hertugtitel og skrev sig "hertuger til Slesvig", idet de forandrede landets gamle navn og opkaldte det efter den sydligste stad Slesvig, som altid har været reden for tyskheden og den fjendtlige stemning mod Danmark.

Da hertug Gert var faldet i slag mod ditmarskerne, og hans enke, fru Elisabeth, sad ene på Gottorp Slot med tre unge sønner, søgte dronningen at få sagerne bragt i deres naturlige gang, og hun formåede hertuginden til at sende sin ældste søn, junker Henrik, til Danmark, for at han skulle opdrages der. De fornemme holstenske herrer søgte som sædvanlig kun at fremme deres egen fordel, og brød sig ikke om at stå hertuginden bi; hendes egen svoger handlede ikke bedre, han tog, som lejlighed dertil gaves, den største part af Holsten med magt til sig. Herremændene både der og i Sønderjylland fejdede mod hinanden; en af de mægtigste, hr. Klavs Limbek til Trøjborg og mange andre slotte i det vestlige af landet, var sindet at slutte sig til Danmark, og staden Flensborg, som altid og lige til vore dage har bevaret et dansk sindelag, harmedes såre over det tyske herredømme. Dertil kom, at hertuginden trængte til penge, og hun pantsatte derfor mange af de sønderjyske borge og herligheder til dronningen, som vel vidste, at dette herskab gjorde mere for pengene, end for æren.

Om disse forhold og begivenheder talte de to riddere, mens de travede hen ad vejen til Roskilde, og Mogens Gjøe, som var en kyndig statsmand, kunne give sin unge rejsefælle mangen oplysning om de forviklede tilstande.

"Jeg var dengang en yngre mand, end jeg nu er, thi alt dette er sket for hartad tredive år siden," sagde han.

"Jeg kom den tid i dronningens følge til Gottorp, og fru Margrete troede, at den hellige grav var vel forvaret; thi hertuginden havde budt hende til sig med stor venlighed. Vi drog uhindrede ind over broen, og da vi kom til muren, da slog dronningen et korsets tegn på stenene og bøjede sig og kyssede det med andagt, som hun af ganske hjerte var stemt til fred og forlig, og borgens nøgler blev rakt hende af høvedsmanden på slottet. Dette var nu alt sammen såre vel. Derefter gik dronningen til salen, hvor der var anrettet et festligt måltid til hendes ære. Hendes Nåde satte sig glad og tillidsfuld til bords med hertuginden og med alle de tyske og danske herremænd, og det gik til med megen gammen og munterhed. Men jeg havde fattet nogen mistanke, som af en anelse, og derfor holdt jeg mig tilbage i gangen. Og jeg havde ganske rigtigt lugtet lunten af ræven. Thi næppe var alle bænkede i salen, og vore svende var kommet til sulefadene og til bægrene i borgestuen, før det vrimlede af krigsfolk i gården, og da jeg gik ned ad tårntrappen, så jeg tydeligt gennem gluggerne, at de var i færd med at vinde et stort fad øl op på højeloftet. Men de drog så hårdt på tovet, at jeg mener, der var stene til bliderne eller andet krigsredskab i fadet, ihvorvel det også gerne kan have været øl, thi jeg fik ikke den ting undersøgt nøjere. Man kan gøre en skælm uret, og klog mand siger kun åsyns gerning. Jeg

vil end ikke gøre en tysker uret med god vilje, ihvorvel sandhed kun gælder lidet for dén tunge."

"Det er næsten blevet et gængs ord her i landet, at den, der er vel forfaren i usandhed, han lyver som en tysk klerk," sagde Torben Bille.

"Da jeg havde set dette, gik jeg ind i salen og stillede mig bag Hendes Nådes stol. Dronningen havde heller ikke været uden øjne, thi hun var en klog fyrstinde og havde både øjne og øren med sig. Hun havde set, at hertuginden havde nærmet sig den unge junker Henrik, som ville hun hviske hemmelige ord til ham, og fru Margrete vidste vel, at ræveunger fødes røde. Da jeg nu sagde hende, hvad jeg havde erfaret, stod hun fluks op fra bordet og tiltalte hertuginden med vrede. Men fru Elisabeth manglede ikke på venlig undskyldning, hun sagde, at det var hendes egne hofsinder, som ville gøre sig til gode med øllet, og at jeg havde set dobbelt, thi der var kun få folk i slottet og intet at ængstes for. Dronningen lod sig ikke narre af sådan tale, hun blev vredere og sagde overlydt, så at alle kunne høre det: "Nej, nej! Mogens Gjøe er en ædru mand, han ser ikke dobbelt, og han ængstes heller ikke for eders tyske lejesvende, og det gør ingen i Danmark, helgenerne være lovet. Men I rider Falske-Blakkes hest, kan jeg mærke. I skulle skamme eder, at ville overliste den, som I har svoret lenspligt og lydighed! Men I regner mere på underfundigheden, og det har I altid gjort, end som på æren og retten. I skulle dog mindes, endog ræven er snedig, så sælges mange flere rævebælge, end æselshuder. Her finder jeg aldrig troskab; men I kan tro, at I skal få det betalt." – Og dronningen var så forbitret over denne troløshed, at hun brast i gråd derover og gav befaling til opbrud. Det skete, som

hun havde befalet, og vi forlod på stedet Gottorp slot. Men tyskerne gjorde lange ansigter, og hertuginden ikke mindst, thi de havde regnet på, at dette skulle ende anderledes."

Den gamle ridder smålo ved erindringen om sin fordums klogskab. Han fortalte dernæst, hvorlunde hertug Erik, som af dronningen på den tid var taget til medregent, var blevet så forbitret herover, at han havde stævnet formynderne for de unge hertuger tillige med hertuginden for sin domstol. Da dette skete, krøb fru Elisabeth til korset og bad kongen ydmygelig, at han for Guds skyld ville forbarme sig over hende. Og nu kom det til et forlig på Hindsgavl Slot i Fyn, hvorved hertuginden blandt mere gav den tro stad Flensborg i pant til riget.

Men fred var ikke at tænke på, thi de holstenske herrer var alt for hårdnakkede i svig, og kong Erik var ilsindet til vrede. Ridder Otto Sehested og mange flere holstenske herrer overfaldt Flensborg med deres krigsfolk, de ihjelslog bispens væbner lige for hans øjne og handlede meget ilde med den højærværdige herre selv; thi han blev sårgjort, og for at vise, at nu havde de magten, tvang de ham til at krybe som en nedrig hund på alle fire hen ad Flensborg gader, inden de satte ham på en halt hest, der hørte rakkeren til, og slæbte ham således til fangetårnet. Kong Erik sigtede hertuginden og greverne for at være delagtige i denne forbrydelse, og han opbød derfor sine styre med alle styrismænd og samlede sin hær, ihvorvel hans kloge fru moder, dronning Margrete, frarådede det meget. Det gik imidlertid ikke i denne krig, som kong Erik tænkte; thi vel havde han østerpå lykken med sig, så at han plantede sin fane med sejr i Flensborg, i det Sundevedske og på Als og Ærø; men

vesterpå gik lykken ham hårdt imod, og ved skoven foran Jørl blev de danske splittet ad, og mange af herremændene og deres svende måtte bide i græsset eller blev bortført i fangenskab til de holstenske borge.

Kong Erik blev herover såre forbitret og ustyrlig, og nu erklærede han sin lensmand, hertugen af Slesvig, som førte avindskjold imod riget, han havde svoret lydighed, for at have forbrudt sit len af Danmark. Og vistnok gjorde han dette med fuld og god ret.

Dronningen rådede stadig til fred; thi denne krig var til hinder for hendes større og andre planer, og hun fik det også i stand, at der i Kolding blev afsluttet en våbenstilstand på fem år, så at kronen skulle sidde inde med Flensborgs, Tønders og nogle flere borge. Derefter skulle lige mange danske og slesvigske herrer være voldgiftsmænd, og i tvisttilfælde den tyske kejser være opmand imellem dem. Men våbenstilstanden blev ikke overholdt, thi holstenerne fandt ikke deres regning ved den. Og krigen blev fortsat med korte mellemrum. Under et af disse drog den fuldmægtige og nådige fru Margrete til Flensborg for at underhandle med hertuginden, som havde lovet at møde hende der. Men fru Elisabeth sveg atter sit løfte og kom ikke til mødet. Da dronningen havde ventet nogen tid forgæves, tabte hun omsider tålmodigheden over denne idelig gentagne uærlighed, og efter som ridderen fortalte, var det med sindet fuldt af vrede og bekymring, at hun gik om bord i sit skib for at vende tilbage til Skåne, som den tid og lige til den ulykkelige fred i Roskilde, i året seksten hundrede og otte og halvtreds, hørte til Danmark. Og det var hendes sidste gang.

Den gamle ridder sukkede dybt. Efter en kort tavshed vedblev han: "Det var en oprørt tid, såvel i naturen som iblandt menneskene. Krigen havde ødelagt landskabet, de mange slagne lå på markerne for fugle og rovdyr, og pesten var kommet i staden af den slette luft og de mange trængsler. Det var sent på høsten, i slutningen af sædemåned, år fjorten hundrede og tolv. Stormen stod stift ind fra Østersøen, og havet gik højt, så at skibet ikke kunne komme ud af fjorden. Hendes Nåde var bekymret og nedbøjet, hendes legems kræfter var mindre end sjælens, og hun følte sig mat og syg. Det ængstede mig såre, kan du tro, thi jeg havde hørt af en vejfarende mand, at på Lindholm Slot i Skåne, hvor den svenske kong Albrekt sad i hårdt fangenskab, der havde man set fru Margretes genfærd, mens hun selv var langt borte. Da vidste jeg, at noget ondt forestod; thi sådanne varsler gives ikke omsonst. Og det kom, som jeg havde frygtet. Thi pludselig greb pestsygen Hendes Nåde; men for den vokser ingen urt. Og mens skibet gyngede for bølgerne, og stormen hylede gennem luften, i den sorteste nat, jeg nogen tid mindes, lukkede fru Margrete sine øjne på den salte sø, hun, som havde samlet tre riger under sin hånd og herskede over mere land end nogen anden fyrste på den tid. Hendes uventede død var til stor glæde for de tyske, men til sorg for hver dansk mand. I mere end en menneskealder havde hun været landet en fuldmægtig og god formynder, og hun havde udført mangt et storværk, som de kommende dage ville prise; thi da vil dommen være uhildet af menneskelig lidenskab, som nu gælder. Og det havde været landet til stor lykke, om Gud havde undt hende mere end de ni og halvtreds år, som hun oplevede. Thi som sagerne nu står, kan kløgten kun dårligt

undværes, og man må sige, hvad sandt er, dronningen ejede ikke alene selv statskløgt, men hun forstod at søge den, hvor som helst den fandtes. Og det er ikke nogen let sag, såsom listig statskløgt til alle tider har været tyndt sået i Danmark, men i hendes som i vore dage går det endnu knappere til dermed, thi den er som uddød med kong Valdemars tid. Og ingen sinde har vi haft den mere behov, eftersom vi nu har fuldt op at gøre, ved at drages med tyskens mangehånde rævestreger; thi hos det folk er ærligheden gået af moden."

Den gamle ridder henfaldt i sørgmodige tanker. Han havde delt det danske folks ærefrygt for den store dronning, mens hun levede, og han tilbad endnu hendes minde som en helligdom. Og så gjorde alle i Danmark, mens svenskerne havde en anden mening og dømte, at hun hørte Helvede til for det, hun havde gjort imod Sverige. Nordmændene var mest ligegyldige ved hendes død, thi de lå langt fra havnen og havde kun sparsomt samkvem med de andre lande og så mest på deres egne anliggender. Holstenerne og hendes andre tyske fjender glædede sig såre, thi de havde mistet en kraftig modstander.

Tiden har bekræftet den dom, ridder Mogens Gjøe fældede af sin fulde overbevisning, og tiden er den rette og sande dommer over menneskelig gerning. Thi århundreder efter lød krønikens ord således om dronning Margrete:

"I syv og tredive år havde hun styret Danmark og Norge, i tre og tyve år Sverige, og aldrig har nogen personlighed virket mere på sin tid. Hendes fejl, den altberegnende kolde politik, tilhørte tiden, hendes ånd var større end den. Det var mørkt rundt omkring i de dybe dale, som når aftenen skumrer, kun

hendes ånd var ligesom fjeldtinderne, der endnu længe glimrer med en lysende, men kold skønhed. Thi hun var en af hine sjældne dødelige, der udkåres til ideens åbenbarere. Og om denne åbenbarelse blev der to menneskealdre efter hendes død sunget:

> Den snor, som lægges af strenge tre,
> hun brister fuldnæppelige.
> Så siger vismand foruden spe,
> om hun lægges lempelige."

2. Dansken og tysken

Ridder Mogens var hensunken i sørgmodige tanker; men snart mandede han sig atter op, og nynnede halvhøjt et vers af den gamle kæmpevise om Thyra Danebod, der rejste volden Dannevirke til værn for Danmark mod tyskerne.

> Danmark, dejligst vang og vænge,
> lukt med bølgen blå,
> hvor de vakre, voksne drenge
> kan i leding gå
> mod de tyske, slaver, vender,
> hvor man dem på tog hensender.
> Én ting mangler for den have,
> ledet er af lave.

Torben Bille stemmede i med, og efterhånden kom også væbnerne og rytterne med, så at de alle sang den gamle vise med fuld røst. Thi dengang var det almindelig skik, at herre og tjenere opmuntrede og styrkede sindet i forening ved sange om tidligere tiders krigsbegivenheder.

> Holster, vagrer, lyneborger
> som en skade-flod
> gør os Jylland mange sorger,
> styrter meget blod.
> Hvo kan vænne slig en vane?
> Det er skam at lade rane
> så vort fæ, vort gods, formue.
> Pil vi har og bue.

Så begyndte dronning Thyra,
ret kaldt Danebod,
tale til de Danmarks styre,
foresad med mod:
Gabet kan vi vel tillukke,
så vi ej os lader plukke,
af hver fremmed løbeskytte,
gæster os for bytte. –

Mens rytterne vedblev at synge denne kæmpevise til ende, som endnu i vore dage har begejstret danske svende til den samme kamp for Danmarks ret, som dengang førtes, fortsatte ridderne deres samtale.

"Ja, det ville være stor skam," sagde Mogens Gjøe, "glemte man nogen sinde fru Margrete i Danmark; thi hun fortjener at æres som en helgen over det hele land. Kong Erik har ladet hendes legemsbilled hugge i kostelig alabastersten på graven i Roskilde domkor, og der, som og i Odense, bliver messer dagligdags og om natten læst for hendes sjæls frelse. Men fuldt vel så gode bønner skulle læses i hver ærlig dansk mands hjerte, thi mindre kunne vi ikke gøre for hende, som har gjort så meget for os."

Mogens Gjøe, som uvilkårligt havde holdt sin hest til sagte gang, mens han talte om dronningens endeligt, gav den atter tøjlen, og i stærkt trav red de videre.

"Kender I selv de holstenske grever, I, som kender så mange begivenheder og så mange personer?" spurgte Torben Bille. "Det gør I vel, kan jeg tænke."

"Ja, jeg kender dem fuldt vel alle til hobe, og jeg ville ikke sige sandhed, hvis jeg ikke tilstod, at de er dygtige mænd, så unge

de end er. Den ældste, grev Henrik, som nu er død og borte, han var op ad dage sin farfader, grev Henrik den Hårde, han var en kæk og retfærdig herre, og dertil ærbar og kysk som en indviet jomfru. Den næste er os den grammeste i hu, som han har lært af sin farbroder, den gamle grev Henrik, hvis skødesøn han var; thi fra han var nævestor, hørte han af ham, at han skulle hade Danmark af al sin evne. Jeg mindes end en gang, at fru Margrete ville give junker Adolf en gave, og hun lod et smykke sætte på hans hat; men ihvorvel han kun var en dreng, havde han dog en mands fasthed, og han ville ikke bære hatten, som var blevet ham såre imod derved. Da dronningen fornam det, blev hun vred, og lod smykket sy på hans kjortel, så at det sad ham fast på ryggen, og han måtte føre det med sig. Men han var ikke sen til at sætte ryggen mod væggen og skurede den så længe mod stenene, så at både smykket og kjortlen var lagt øde og faldt ham af ryggen. Det så dronningen, og da sagde hun med bekymring: "Får han leve, da bliver han os visselig en bitter fjende." Og som dronningen forudsagde, således er det også gået. Thi da de havde sendt ham til Tyskland, hvor han lærte hofværk og riddersæd ved borggreven af Nürnbergs hof, blev han en tapper og snild herre og var højagtet både af ven og af fjende; men hadet til Danmark glemte han aldrig. Den tredje og yngste er grev Gert, og han er dygtig i kampleg og vil stå os imod som alle de andre."

"Men blev der ikke stilstand, da dronningen døde?"

"Nej, tværtimod, det gik straks løs igen med krigen, og denne gang greb den videre om sig, som en edderskade på rigets legeme. Thi tyskerne faldt ind i Jylland, og da man ikke var rustet derpå, forvoldte de megen nød og ulykke i landet, thi de

gjorde stort bytte og slæbte meget sølvtøj og gods og mange heste og øksne ud af landet med sig. Men hertuginden søgte selv alligevel en mindelig mægling, og i juli måned, år fjorten hundrede og tretten, blev en lensret sat på torvet i Nyborg, hvor danske, svenske og norske biskopper, samt fire nordtyske hertuger foruden riddere og råd fra stæder i landet og udenlands fra var samlet til doms. For denne ret fremstod de tre rigers konge og hertug Henrik af Brunsvig, på søstersønnernes, de unge grevers vegne. Han fordrede nu at tage hertugdømmet Slesvig som len; men kong Erik sagde nej, det skulle ikke ske, fordi der var nægtet at yde hærfølge, da det af kongen blev forlangt efter lenspligten. Kong Erik var kommet til stedet med sine voldgiftsmænd, som det forud var lovligt vedtaget mellem parterne; men hertugen ville ikke have voldgift, men kun mægling, og han stillede mænd som, tværtimod aftalen, hverken var slesvigske eller danske, men ægte vildtyskere. Det tog kongen ikke for gode varer, og han spurgte forsamlingen, om ikke hertugen, som sin søsters værge, var pligtig at overholde, hvad hun havde givet sit segl for? Det mente de alle at måtte være så. Men da der intet udkomme var med hertugen, som vedblev at nægte sandheden, så stod kongen op fra sit sæde og viste forligsbrevene for alverden og råbte lydeligt: "Svarer mig alle, som er her nærværende, om jeg kan gøre mere for at udjævne trætten. Thi er det så, da skal jeg vistnok findes villig dertil." – Alle i forsamlingen svarede nej, han havde gjort, hvad der stod i hans magt. Og nu lod kong Erik lovligt og straks på stedet hertugen stævne til at møde for danehoffet, og dømmes efter loven."

"Det var vel gjort af kongen. Thi mands list er da ikke lands lov, skulle man tro."

"Det var få dage efter, at retten var sat i salen på Nyborg slot, og den værdige fader i Gud, bisp Peter Jernskæg, som vi nu vil gæste i Roskilde, han sad øverst på dommersædet i kongens retterting. Hertugen mødte ikke, og ingen mødte for greverne. Kong Erik ventede længe og havde stor tålmodighed; men da det var tydeligt, at der ingen ville komme, fremstod han med sin klage og fordrede dom for sig. Og tinget dømte i den hellige, trefoldige Guds navn og efter lovbogens lydelse, at hertugdømmet var lovligt hjemfaldet til kronen, fordi indehaveren ikke var rettelig belenet dermed og havde derhos ført avindskjold mod riget. Tilmed dømte tinget, at den ulovlige indehaver burde erstatte kongen og riget, hvad skade de havde lidt derved. Nu, som dommen var afsagt, kom den unge grev Henrik til kongen og gav gode ord, idet han ydmygelig bad om forlening og lovede og tilsagde hærfølge efter lenspligten. Men kongen sagde: "I skal rømme slottene og give mig besiddelsen af mit land. Det videre må I vente af vor nåde."

"Det var talt, som det sømmede sig en dansk konge," sagde Torben Bille.

"Og disse ord var den unge junker Henrik en hård klemme; thi det gik ham kun slet, og her var det, som så ofte: det var frænde, der var frænde værst. Hans morbroder af Brunsvig skrev ham en stor regning for krigsstyr og hjælp, og i pant derfor tog han Gottorp og Pløen og endnu nogle andre borge, og da han vel havde fyldt dem med sine krigsmænd og havde dem sikkert inde, drog han hjem igen til sit eget. Og gik det så med det grønne træ, hvad kunne man da vente af de tørre

grene? De holstenske formyndere handlede ikke bedre; thi flere af dem gik over til kongen, når de kunne tjene gods derved, og således kom vor nådige herre snart i besiddelse af det halve af sit hertugdømme, som det hartad lod til, at man til evig tid ville gøre ham stridigt, da krigen allerede havde varet i mange år."

"Der var god øvelse i håndværket dengang. Desværre er jeg for silde født til at få min del fra først af i denne krig."

"Slå dig kun til tåls, Torben, du kan komme tidsnok endnu til mangen dåd. Thi det er vist nok, at denne krig vil end vare mange år, og meget blod vil løbe i jorden, før denne sag er endt til rigets bedste. Men at dette engang vil ske, skal end mine øjne ikke se det, derom har jeg ingen tvivl; thi Danmark har for god en ret. Det er kun skælme, der siger: at hvo, som haver magt, han haver også ret. De har glemt, at vold og trænge har ingen gænge og varer ej længe."

"Imens løber dog tiden."

"Var du en ældre mand, Torben Andersen, da ville du have lært, at din tid og rigets tid er helt forskellige. Thi hvad der er lang tid og vigtig tid for et menneske, det er kun et stakket spand og for intet at regne for riget, som er til fra Arilds tid. Hvad må vor korte trængselstid da ikke være for Gud og hans visdomsråd, for hvem tusinde år er som øjeblikke."

"Der har I ret, herr Mogens. At tænke så, det lærer os at have tålmodighed og er den rette tro. Men hvordan gik det så fremdeles?"

"Vi havde sådan kæmpet os frem til året fjorten hundrede og femten," vedblev ridderen, "og kongen havde opbudt sine styre fra alle tre riger og drog med en god hær ind i Sønderjylland, hvor alle hyldede ham lige ned til staden Slesvig, som var reden

for fjendskabet. Sliensfjord er ikke bred, ihvorvel det lader til, at den med tiden vil brede sig mere; men staden havde nye værker og var godt befæstet, og hvad der var det end mere, det var Gottorp Slot, som havde brede grave og meget vand. Her havde greverne samlet sig til modstand, og den var ingenlunde ringe eller til at foragte; thi vandet gjorde det vanskeligt at komme til dem, og med blidekast alene tvinger man ikke nogen befæstet stad til at overgive sig. Da vi ikke kunne storme, byggede kong Erik sine skanser uden for Slesvig, han ville tvinge greverne ved hungersnød; thi han vidste, at bugen vil intet borge, og at hunger er et hvast sværd i hed mave. Her lå vi længe og kunne dog intet udrette, som er værd at tale om. Det var en kedsom tid. Og havde kong Erik ikke fået brev fra kejser Sigismund fra Ofen, da havde vi måske ikke fået os en ærlig latter i den hele lejrtid. Det var et kosteligt brev; men vor nådige herre syntes såre vel derom."

"Fra kejseren? Og hvorfor var det at le ad?"

"Først fordi det synes mig sært, at en konge, som ved sin ret, vil løbe verden rundt for at få brev på, at den hører ham til, når hundrede ryttere kunne gavne langt mere, og man ikke har trang for andet, end at få retten *håndhævet*, som ingen tvivler om, selv ikke holstenerne, ihvorvel de bestandig har fornægtet den med løgn og falsk. Og dernæst, fordi kejserens brev var det løjerligste miskmask, jeg end har set i alle mine dage. Og skulle man slutte fra mands tale til mands sind, så kunne man skønne med et halvt øje, at fra den kant var intet at vente, og det ville gå, som ordsproget siger: "De høns, som kagler længst, de giver mindst æg."

"Det var sat på skruer, kan jeg tænke."

"Kejser Sigismund begyndte ikke ringere end ved verdens ophav, med måners og stjerners og menneskets skabelse, i stedet for at han skulle have begyndt med grevernes avelse. Han dømte vel, at kongen havde ret, men ikke hvordan han skulle få den. Vil man have store ord og brallende tale, da skal man søge dem hos tysken, thi de kan altid fås der for en ringe penge, såsom de koster ham selv intet, og han ved, at de ikke er noget værd. Greverne lo også af dommen og var den overhørige, og deres krigsfolk brølede smædeviser til os, så lang som dagen var; thi som de havde nok af munden, holder de ikke blot, som vi andre, sang for glædens redskab, men de skråler lige så fuldt, når de er arrige."

"Deri ligner de gøgen," sagde Torben Bille leende.

"De holder mere af æslets skryden end af nattergalesang og kedes aldrig ved at høre deres egen vise."

"Så kom vinteren," tog Mogens Gjøe atter ordet, "og da blev krigsfolket givet orlov at gå til hjemmet indtil næste år. Men kunne de danske ikke bruge vinteren, så forstod tyskerne at tage den til nytte. Thi greverne udsonede sig med deres slægtninge og sluttede mange forbund og indkaldte de skammelige friskarer, fetaljebrødrene, som landede rundt om på de danske kyster og gjorde megen skade og plyndring, såsom det var vilde og grusomme mennesker. Om foråret drog kongen atter for Slesvig for at begynde forfra igen; men det havde ingen fremgang i dette år, og efter noget uheld gav han atter orlov til folket, og vi drog hjem igen. Det var os, det kan du tro, en hård skæbne, at vi atter skulle gå derfra og lade en lang tid hengå i uvirksomhed; men den tid gik også. Således kom vi da til år sytten; da drog vi atter tidligt i marken. Men denne

gang havde vi med andre og flere fjender at skaffe; thi greverne havde ophidset både fyrsterne og stæderne i Nordtyskland til stort had mod Danmark, og de stod os alle imod. De var klog nok til at se, at kunne de få fingre på Sønderjylland, som det kløede dem stærkt efter, da ville det være dem en større gevinst, end som landskabet er stort til. Nu kom brunsvigerne og mecklenborgerne og venderne anstigende, de ville alle være med i legen for at få et stykke af stegen. Sønderjylland klagede såre over al denne vold, der blev gjort dem; men kong Erik tænkte, at skulle han foretage noget mod så mange, måtte han bie, til de havde ædt landskabet ud, hvor ondt det end gjorde hans hjerte; thi fjenderne ville da ikke have let ved at få føden til så mange hjemme fra deres eget land, hvor der vel heller ikke var synderligt tilovers, eftersom de var så griske på det danske sul. Midtsommers gik kongen til søs for at klemme dem fra den side, og nu blev det uroligt på kysterne, og tyskerne vidste sig ingen tid mere sikre ved sulefadet, som de ellers syntes så godt om. Når de så kom til kysterne med deres hære for at hævne den skade, de led derved, gik vore folk atter til søs, og så stod de og skældte i arrigskab og råbte, at dansken var en bæver, som var bange for at trække sin hale af vandet. Det lo vi af, thi vi vidste nok, at det fortrød dem såre, de måtte stå på det tørre og nøjes med at gø som hunden efter hvalfisken, mens vi kunne færdes både til lands og til vands og komme dem til livs, efter som det lystede os."

Den gamle ridder smålo ad sin egen vittighed. Og han havde dog ingen anelse om, at de samme begivenheder skulle gentage sig fire hundrede år efter og med så megen nøjagtighed, at en mægtig tysk konge da skulle nytte den samme lignelse, som den

gamle krønike beretter, at de tyske stridsmænd dengang anvendte på de danske. –

Men i de fleste ting stemmer hine tiders begivenheder overens med dem, vi har oplevet i vore dage. Fra samme kilde udsprang Danmarks trængsler og fjendens uretfærdighed, de samme forbund blev sluttet, de samme midler og ophidselser blev anvendt. Kun har de sidste dengang været vanskeligere end nutildags; thi endnu kendte man kun det mundtlige og det håndskrevne ord. Det trykte, der nu om stunder har så megen magt, som er en så gavnlig lægedom i den godes hånd og et så farligt våben i den nedriges, det var endnu ikke til; thi bogtrykkerkunsten blev først opfundet nogle år efter, at disse begivenheder havde fundet sted. –

Efter et kort ophold fortsatte Mogens Gjøe atter sin fortælling.

"På denne måde fik tyskerne ingen ro og måtte splitte deres magt for over alt at dække sig imod overfald fra skibene. Til hævn herfor faldt de ind i Flensborg, som var dem en torn i øjet, såsom den altid havde været Danmark en tro stad. Men det kom dem dyrt at stå; thi imens gik skibene til Slien og lagde sig for Slesvig og belejrede den for tredje gang. Og denne gang hjalp der ingen snak, thi tre dage efter måtte staden give sig til kongen, og hertug Albrekt af Mecklenborg blev fanget tillige med mange riddere og svende, men kong Erik gav dem fri igen, da de svor løfte, at de ikke ville stride mod riget. Kongen drog nu ind i Slesvig, og han behandlede staden godt og venligt og gav dem sære privilegier; thi han troede, at indbyggerne skulle skønne derpå og fatte godt sind mod de danske. Han kendte kun Slesvigs borgere slet, da han kunne tro sådant; de havde

nok silke-tunge, men de har peber-hjerte og er frække forrædere."

"Så var da den del af landet i danskens magt," sagde Torben Bille.

"End ikke det, thi Gottorp holdt sig endnu, og det kunne vi ikke få taget; thi mens vi lå for slottet, fik greverne de falske og onde hamborgere og næsten hele det nordlige Tyskland hidset imod os, og de kom mandstærke ved Ejderen med en stor hær. Da begyndte en sær tid; thi man underhandlede og sloges fra og til, og skæbnen var såre omskiftelig. Men de tyske søstæder ved Østersøen de klagede meget, at denne ufred slog deres handel livssår, og at de måtte gå neden om; thi hvis dette skulle vare således ved, da måtte de dø sultedød. Så mæglede de en våbenhvile, som de alligevel ikke holdt, alt som de plejede; thi ihvorvel den skulle være gyldig til ind i året tyve, brød de den dog snart, og de var nedrige nok til at åbne staden Flensborg for holstenerne, da de dog kun havde staden inde som pant af kongen for mæglingens skyld. Anderledes holdt de ikke tro og love."

"Det var en skammelig færd, og det er ikke sært, at man så godt har lært at mistro tysken her til lands, thi han har sjældent været uden svig imod Danmark."

"Så gik tiden, til vi nåede året fjorten hundrede og tyve. Da fik vi dog ved pinsedagstide nogen hævn over de falske fehmeraner, som længe havde fortjent at mindes af os, såsom de fire år før havde forrasket herr Ivar Bryske og taget Glambeck Borg fra kongen og forøvet megen grumhed mod de danske. Det havde gjort dem overmodige, så at de nu dansede på strandbredden og vrængede og hånede kongens skibe med

uhøviske ord og lader. Men det kom dem dyrt at stå; thi en dag forraskede kongen dem til gengæld, og nu blev Fehmern tugtet med ild og sværd. Og som det ikke er let at standse pilen, når den er fløjet fra stålbuen, så var det heller ingen let sag at styre de danske svende. Jeg tror ikke, der var mange liv tilbage på Fehmern eller noget gods, som sværd og ild ikke havde nået, dengang skibene atter stævnede vester på fra den tugtede ø. Men så er krigens følge, når den bliver til hævnkrig."

"Det var vel også den meste færd i det år, så vidt jeg ved."

"Det havde været godt, om det var, men vester på i Sønderjylland gik det skævt i dette år. Klavs Limbek havde givet sine borge under greverne igen, og han stod de danske hårdt imod, så at holstenerne fik grund til at synge, hvad der står i smædevisen:

Ved Immervad
der fik de danske et Fandens bad.

Thi det var en blodig kamp, som kostede mange liv. Men enden blev ikke så ilde endda, og om året end så mørkt ud, det endte dog med et forlig om stilstand til næste Mikkelsdag. Men fordi holstenerne sloges, glemte de derfor ikke at pønse på rænker. Thi da greverne havde søgt to gange voldgiftskendelser hos kejseren, og det ikke hovede dem, som dømt var, ville de prøve lykken på en anden kant, om de ikke skulle finde et mere gunstigt øre for deres rænkesprog andensteds. De drog nu sagen for kejseren og skikkede afsendinge, som skulle tale med megen list ved det tyske riges domstol, hvor de nu ville have en gunstig dom."

"Rævehuler har to gange," udbrød Torben Bille med harme.

"De ventede at finde medhold der, hvor højskolen var for ordkløverne, som siger *Ratio est anima legis*, og fortolker lovens ord, som det nytter dem bedst. Denne gang varede det noget, inden det atter kom til ordentligt krigsbrud; men som man siger, at lang faste ej sparer på brødet, så var krigen lagt grummere, end nogen sinde før. Og da den atter begyndte, i året to og tyve, skete det med, at de holstenske fribyttere kastede alt mandskabet over bord af de skibe, de havde forrasket, så at mere end femten danske skibes mandskab ynkeligt omkom i bølgerne. Det var en skammelig gerning."

"Som det kunne ventes af lovløse bander, der hverken kender til krigsbrug eller ret."

"I dette år fik vi nye fjender, thi de lybske glemte, at kong Erik havde været dem til tjeneste, og de gik sammen med hamborgerne og de andre, tillige med rostockerne og vismarerne og de lyneborger. Ditmarskerne lod sig forlokke af holstenerne til at sidde stille og lade dem med fred, at de kunne have den hånd fri, og nu gik disse frem og stod sent på høsten for Flensborg. Det var allerede kommet til kamp tæt for staden, men da kom hertug Rumpold af Schlesien midt under kampen frem mellem holstenerne og de danske og forlangte i kejserens navn at mægle striden. Og da stod begge parter af fra kampen. Nu begyndte man igen at bruge pennen i stedet for sværdet, og der underhandledes til årets udgang, så at det endelig kom så vidt på nytårsdag, år tre og tyve, at kejser Sigismund blev udvalgt til voldgift både af Danmark og af Tyskland, og inden et år skulle han have kendt i sagen."

"Det var bedre i den tid at være klerk end riddersmand, synes mig, eftersom man mere brugte munden end stålet," sagde

Torben Bille.

"Såmænd, det var en klerketid, der længe skal mindes i Danmark. Nu kom en kejserlig kommissarius til at have sæde i Flensborg, han skulle høre vidner i sagen og æske hvermands udsagn. Han stævnede greverne til at møde; men grev Henrik var dette ikke tilpas, og han var blevet så gudfrygtig på engang, at han ikke kunne have med verdslig gerning at skaffe, fordi det var påsketid, og den stille uge stod for hånden, han mente, at nu burde man ikke kives, men kun tænke på vor herres Kristi lidelse. Den lærde doktor fra Verona, som var kejserens kommissarius, han havde godt ved at sige, at det til enhver tid var Gud velbehageligt, at strid blev ført til forlig; det hjalp ham intet, og han blev omsider nødt til at sende ny stævning til greverne på Gottorp, men stævningsmanden blev ilde modtaget og truet med voldsmagt, ihvorvel det var en ærbar rettens tjener, og han førte kejserlig våbenkjortel, som skulle have skyttet for overlast. Holstenerne gjorde desuden så mange omsvøb og udflugter, at kejserens kommissær blev træt af det, og nok så, at med sådanne folk hjælper intet uden den skarpe æg af det tunge sværd. Han rejste hjem igen med uforrettet sag, og nu havde holstenerne spil vundet for tiden; de samledes nu til møder rundt om i landet og opsatte indsigelser imod kejserens mand, og midtsommers drog grev Henrik med disse papirer til kejseren i Ofen. Med ham fulgte den glattungede domprovst i Slesvig, mester Klavs Sachau, og der fremlagde de mange papirer og alenlange indsigelser, så at sagen blev end vanskeligere for herr Erik Krummedige, som var Danmarks riges hofmester og kong Eriks afsending til kejseren for denne sags skyld."

"Mig synes, at kongen drog selv til Ofen?"

"Vor nådige herre gjorde mere end det, thi han drog mod det hellige land for at knæle ned ved vor herres Kristi grav og bede for landets frelse. Og det var ingen småting, thi freden var ikke til at lide på i de lande, og havde de hedenske tyrker erfaret, at han var kongen, han var vistnok ikke kommet så hurtigt hjem igen til dette stakkels betrængte land. På vejen hjemad drog han til kejseren i Ofen, som gav ham mange beviser på gunst til glæde for kongen selv; men ingen, så synes mig, der kunne gavne riget stort. Thi at kunne give skjoldbrev til dådløs borger, kan næppe være til rigets opkomst, og at klæde notarier er heller ikke nogen sær vinding, al den stund de holstenske notarier har lært os tilfulde, at det er værre at få sådanne folk i landet, end om man bragte skorpioner derind."

"Kejseren skulle hellere have holdt med kongen, da paven tog lensherligheden over Rygen fra Danmark, det havde vist bedre venskab."

"Det var et sandt ord, Torben Bille. Men vore venner udenlands har aldrig vist os andet venskab, end det, som har kostet os landskaber og mandskaber; så at vi kan sige med sanden: Ven er god nok, men ve den, som trænger til ham i nøden."

"Og nu kivedes de højlærde lovtrækkere vel i årevis, kan jeg tænke?"

"Nej, de gjorde dog hast derpå, måske de frygtede, at krigen i Bøhmerland kunne nå til dem, og den blev ikke ført med lempe; thi tilhængerne af Johann Huss, som var brændt på bålet tilligemed Hieronymus af Prag, de stred mandelig, og man gav ikke nåde på nogen af siderne, men der handledes med ild og

sværd, som menneskeliv stod i ringere pris end de umælende dyr. Kong Erik var heller ikke ledig, han stævnede til landsting rundt om i riget, og lod slesvigske herremænd, ja endog de ufri bønder og borgere, æske vidne om, hvad ret var i Slesvig, om grænsen og herredømmet. Og de udsagde alle som én, at hver man i landet vidste grænsen, hvor Danmark og Holsten skiltes ad, det var Ejderfloden, men Sønderjylland var del af Danmarks rige og intet arvelen af nogen anden krone, og lovene og folkets tale var de danske love og den danske tunge. Med disse vidnesbyrd kom Erik Krummedige for retten i Ofen, og domprovsten kom med de holstenske indsigelser og spidsfindigheder. Men kejser Sigismund dømte et kejserligt *Laudem* i gunst af Danmark, som det hed i dommen: med vore prælaters, fyrsters og herremænds, doktorers, lovmænds og andre mænds råd, at det ganske Sønderjylland, hvorudi Slesvig og Gottorp og andre stæder ligger, som er Jyllands rette pertinentsier, med Dannevirke og Als, så og et land hos de friser, kaldet Heide, med alt deres tillæg, dette havde altid tilhørt og evindelig skulle tilhøre kong Erik og Danmarks rige, men greverne havde aldrig haft og havde endnu ikke nogen ret til at kræve det som len."

"Og dermed kunne de vel lade sig nøje, skulle jeg mene, thi det var da tydeligt og bestemt nok, og rene ord for pengene."

"Du kender kun slet til disse falske ræve, Torben Andersen. Greverne vidste nok, hvad de gjorde, den tid de fik bisper g provster på deres side, med hele slænget af klerker og notarier. Thi provsten af Slesvig gjorde straks indsigelse mod dommen, og nu ville han have hele sagen under paven, såsom han sagde, at den hellige fader var de undertryktes og de faderløses

beskytter i kristenheden. Det ville dog Hans Hellighed nødig have med at gøre, og kejseren mente også, at om paven ville lægge sin le til hans høst, da ville han gøre gengæld og tage kirkens græs, hvor som helst han formåede det. Sligt skøttede paven ikke om at prøve, og han rådede fredsæl til forlig. Kejser Sigismund udstedte nu trussel til greverne, at de skulle lyde hans kendelse, thi ellers ville de få den straf, som rigsretten tilholder. Men de agtede kun føje det hellige romerske rige, de vidste nok, at kejserens arm var ikke så stærk, som hans titel var lang, og han ikke let kunne nå til reden på Gottorp, hvor basiliskæggene blev ruget. Og således havde sagen ingen fremgang, og det blev, som det var, mens der blev snakket meget frem og tilbage for at gøre mægling desangående. Men det gik ikke længere end til for to år siden, i sommeren seks og tyve, da kunne freden ikke holdes længere; thi harmen var blevet så stor, og det ikke alene i Danmark og Holsten, men herremændene i Norge og Sverige var villige til at møde med deres svende for Danmark, ligesom de tyske folkeslag langs Østersøen og hanserne mødte for holstenerne. Og nu prøvede de alle krigslykken året rundt, uden at der dog skete nogen særlig stor våbendåd. Men året efter gik det værre. Kong Erik fik fejdebrev på fejdebrev, og mange nedersachsiske stæder forkyndte krig, ligesom også mange herremænd i de tyske lande. Ved fastelavn løb tyskerne ud og ødelagde vore kyster, derpå gik de til Flensborg, som alle tre grever nu var med at indeslutte, både til lands og til vands. Ved stormen på denne stad, aftenen før Kristi Himmelfarts dag, blev vi dog grev Henrik kvit; thi en dansk krigsmand gav ham et spydstik i livet, da han ville lægge stigen til pæleværket, så at *han* måtte opgive

sin ånd, og ikke mere skal kræve noget len af Danmark. Var vi kun så vel af med de andre også. Men flensborgerne stod sig mod stormen, og holstenerne og deres venner hamborgerne måtte drage hjem med uforrettet sag og med tomme hænder, i stedet for med rigt bytte, som de havde ventet."

Svendene og rytterne havde holdt sig nærmere til herrerne, end de ellers plejede, de mærkede nok, at Mogens Gjøe intet havde imod, at de lærte at kende disse begivenheder, som han talte om med lydelig stemme. Og alle tog levende del i hans fortælling, thi de havde fulgt ridderen i de fleste træfninger.

"Det var i sommeren dette år, som vi nys talede om, at tyskerne kom til vore farvande for at spille herrer, men vi viste de gode tyske borgmestre, hvorlunde det er en tvivlsom sag at gæste os til søs. De mistede mange skibe og meget folk, som endnu sidder i bolt og jern på Københavns Slot. Og ilde gik det borgmestrene, da de kom fra slaget. Thi menigmand i søstæderne som i hansestæderne var ked af krigen, som førtes for herrernes vinding, mens borgerne mistede fortjenesten af handel og vandel, som var standset allesteds, og det gav ondt blod, og end mere da nu dette tab kom til. Tidemann Steen måtte misunde herr Henrik Højer de danske fangekæder; thi hjemme kastede de ham i end hårdere bøjer, og rundt omkring blev rådets herrer i alle stæderne ihjelslagne eller henrettede med sværdet, om de ikke vidste at redde sig ved flugten, som nogle gjorde. Menigmand troede, at de havde forrådt deres stæders sag, til fordel for deres fjender i Danmark. Thi når tysken bliver slået, må der altid være forræderi i spillet, eftersom han ikke vil tro, at det går naturligt til. Man kunne tænke på ordsproget: "Tyv mener, hvermand stjæler."

"Man skulle tro, det måtte skaffe luft fra den kant og virke på holstenerne."

"Der skal skarp lud til skurvet hoved, min ven, og holstenerne har hård hud. Tilmed var der kommet stor krigslyst over alle stæderne i de år, og det gik uroligt til over alt i verden, og mest i Tyskland; thi der truede krigen mod hussitterne med at bringe alle de tyske riger i forfald. Kejseren formanede også idelig til fred for denne sags skyld; thi hin bøhmerkrig kunne ikkun have vinding ved krigen i disse lande. Men det varede længe, inden hans afsending kunne finde øre hos de stridige. Det var doktor Nikolaus Stochius; han kom sent på høsten til Gottorp, men man holdt ham med snak og spidsfindig tale efter gammel skik, så at det gik ind i dette år, forinden han havde fået greverne og de lybske stemte til underhandling; thi de krævede bestandig, at Slesvig skulle aftrædes dem, og så ville de oven i købet have skadeserstatning for krigstab! Men omsider gav de dog køb alligevel. Dog, som han kendte tysken godt, ville han ikke gå til kong Erik med løs snak, og han bad om skriftligt tilsagn, som de nu havde lovet det mundtligt. Det smagte dem ikke, thi skrift binder bedre end mundsvejr. Så gjorde de sig vrede og sagde med hovmod: Vi er ikke vant til at give skrift fra os, al den stund vort ord må tages fyldest; thi det er uhørt, at stæderne nogen tid skulle synde imod gammel tysk ærlighed og bryde deres ord."

"Det var rævstale at narre gæs med," sagde Torben Bille.

"Vi har hørt nok af store ord i mange år, men de fylder kun lidet i sæk," vedblev Mogens Gjøe. "Gammel tysk ærlighed råber de altid på, men det er et slemt tegn, når man selv skal tale sin lov, for ingen anden vil. Ordsproget siger: Han må sig selv love,

som onde haver grande [Note 4)]. Men Nikolaus Stochius var en ærlig mand, som man vel kan være, skønt man er tysk, og han tog ikke slige pralsord for fyldest, han bad end om skrift, og den måtte de give ham. Men der gik lang tid, og der blev megen tale spildt, før det kom så vidt. De gav da omsider hånd og segl for, at de ville møde til Falsterbo, om torsdagen før *Oculi* [Note 5)], for at stifte fred og forlig, og imens ville de ikke ruste nogen krigsflåde eller sende fribyttere i søen imod os. Men hvordan de har ment det, er let at tyde. De ville drage tiden ud, indtil de var vel beredte, og nu ligger de med flåden for København og vil gerne indtage den og fange de danske skibe, som hverken har takkel eller tov for tiden, da ingen har ventet at blive forrasket, mens underhandling stod på. Men det skal ikke ske, med Guds og helgenernes bistand, og vi har allerede vist dem, at vi ikke lader os tage med første greb, ihvorvel det ser helt broget ud for os; thi der er næsten ikke nogen holstensk eller tysk stad, som ikke har svoret vor undergang. Men det går ej alt, som klerken præker, og før svigter de svorne, end de bårne."

En mumlen blandt følget tilkendegav, at de alle delte den gamle ridders mening, og at, om Danmark skulle gå under, da var det ikke for dets sønners fejhed. Thi hos dem alle var der lyst til at måle sig med fjenden og god fortrøstning til rigets sag, om end uret og vold længe havde siddet i højsædet, så at det hartad så ud, som der står i ordsproget: Når Fanden er vært i verden, da har de onde herberg derudi.

Mens ridderne tav, efter som Mogens Gjøe havde udtalt, hvad han vidste om denne sag, og Torben Bille tænkte på andre ting, fortsatte de rejsen til Roskilde. Svendene og de menige ryttere, som atter holdt sig i tilbørlig afstand fra deres herrer,

samtalede nu om de ting, som de havde hørt, og således nåede de staden tidligt på natten, da klokken var ni.

Roskilde var den tid langt større og livligere end København; thi mens det her mest var købmænd og fiskere, som færdedes i gaderne til daglig brug, var det i Roskilde herremænd og fornemme gejstlige, som fyldte staden med deres svende og klerke. De sidste fandtes især i stor mængde, thi foruden Sankt Lucii domkirke havde staden mere end tyve kirker og klostre, og de store privilegier, som navnlig dronning Margrete og kong Erik havde givet staden, hævede den end mere til rigdom og anseelse, så at en borger af Roskilde havde noget at betyde, særdeles når han i handelsanliggende kom til København.

Det var Mogens Gjøes hensigt at tale med bispen af Roskilde, herr Peder Jernskæg, som var rigets kansler, forinden han drog videre til kongen; thi eftersom denne gejstlige herre kendte, hvad der var foregået i de dage, mens kong Erik havde været i Roskilde, hvor Nikolaus Stochius var kommet til ham som fredsbud fra tyskerne, vidste ridderen, at han ingensteds kunne få bedre besked om begivenhedernes gang, end hos Peder Jernskæg.

Han red derfor straks til bispens gård, og det traf sig så, at den højærværdige herre endnu ikke var gået til hvile, men samtalede ved et bæger vin med sin jævnaldrende, den gamle ridder Oluf Friis til Borreby, mens gården vrimlede af svende og munke; thi bispen og herr Oluf var til sinds at rejse samme nat og ventede kun på, at månen skulle komme på himlen.

Da Mogens Gjøe havde indført sin ledsager, den unge Torben Bille, og nogle forfriskninger var nydt, faldt samtalen snart på de dages trængsler. Herr Mogens berettede, hvorlunde kongen

havde gjort alt for at sætte København i forsvarlig stand, så at borgerne og bysvendene tillige med kongens krigsmænd havde holdt fjenden fra livet i de første dage. Men nu havde kongens rejse fra staden gjort borgerne mismodige, de troede, at Hans Nåde havde mistvivl til sin sag, og dømte, at staden måtte give sig til fjenden. Vel havde den nådige fru Philippa, som var en kæk og elsket dronning, overtaget at lede byens forsvar, og således var tilliden atter kommet blandt borgerne. Men Mogens Gjøe ville ikke desto mindre bede kongen om at vende tilbage til staden, thi der var dog hans plads, al den stund han er konge, og han mente, at man kan bede lige så kraftigt ved alteret i Vor Frue i København som i klostret i Soer.

Bispen trak munden til smil og sagde: "Al den stund han kun er der for bøns skyld, kan den vistnok gøres lige så kraftig i Vor Frue."

Men han afbrød selv sin tale, og det var kendeligt, at han ville forlade denne genstand.

"Var nogen af eder til stede, da kong Erik modtog den tyske doktor, som kejseren havde sendt til stæderne og Holsten?" spurgte Mogens Gjøe.

"Jeg var hos kongen," sagde Oluf Friis.

"Han havde just kort forinden fået et storsnudet brev fra en tysk herremand, som underskrev sig: *Lüdecker Blücher, marskalk*. Denne hovmodige mand sendte et fejdebrev på tre linjer til kong Erik af de tre riger og lod ham vide, at han ville være hans fjende og alle de mænds, der var i hans riger! Det var kry nok af den karl. Straks efter kom doktor Nikolaus. Det var just fredag før påskedag, at han kom til vor nådige herre på slottet, og talte om snart forlig, og hvordan alt tegnede på det bedste. Kong

Erik lod ham glæde sig en stund, da sagde han, at snak var god nok, men han vidste andet. Han havde ofte sagt tilforn, at stæderne og holstenerne var ingen sinde til troende, "og jeg har ikke taget fejl," sagde han, "thi siden i onsdags ligger de for vor stad, og farer frem med rov og mord."

"Og deri sagde kongen, hvad sandt var," tilføjede ridder Mogens, "thi de har forsøgt af al magt, om de kunne få fodfæste på Sjællands grund; men end er det ikke lykkedes dem."

"I skulle have set den tyske doktor," vedblev Oluf Friis. "Han stod, som han var rammet af lynslag, og ville ikke tro, at det var *så* bevendt med gammel tysk ærlighed. Han sagde at dette måtte være en misforståelse, og gjorde forestillinger, at kongen ikke måtte blive ufredeligt stemt. Kong Erik sagde, at skulle han nu tænke på fred, da måtte det være af venskab for kejseren, men ikke for grevernes eller hansestædernes skyld. For resten bød kongen ham drage til København, da kunne han selv se syn for sagen. Så red han væk med sine notarier og svende, mere hurtigt, end han var kommet, og siden har vi intet hørt til denne højlærde herre."

"Han må vel lade høre fra sig eller selv vende tilbage," ytrede Torben Bille beskedent. "I København har vi intet set til ham."

"I har den gode tro som en ung mand," sagde Oluf Friis.

"Det skulle ikke undre mig, om han igen var gået den lige vej, han kom fra."

"Nej, nej, Oluf Friis, nu dømmer I uden billighed," sagde bispen. "Vi skal vogte os, i sådanne tider mere end ellers, at dømme efter fordom. Jeg kender mangen brav tysk mand, ihvorvel vi her til lands mestendels kun ser dem, som pønser på svig og falskhed mod os. Den tid vil komme, da vi atter skal

færdes som gode naboer, thi ingen kan blive ved at ligge i fejde til evig tid. Vi skal derfor beflitte os på, som Skriften byder, at skille klinten fra hveden, og det er bedre, har apostlen sagt, at lide uret end at gøre uret. For Nikolaus Stochius vil jeg borge, han er vistnok en brav mand, og deri ligner han sin herre, kejser Sigismund."

"Det vil nok give sig med tiden, som åbenbarer de skjulte ting," sagde Oluf Friis med en vantro rysten med hovedet, uden at han dog ville ligefrem modsige bispen, som var en heftig mand.

"Visselig er kejseren en brav herre," sagde Mogens Gjøe, "jeg ville kun ønske, at han brugte sværdet mere og pennen mindre, det ville fortne vore sager bedre."

"Bevares!" afbrød Oluf Friis ham. "Kejseren beviser jo alt, hvad man billigvis kan forlange, og mere til, thi han beviser endog, at verden er skabt, som ingen tvivler om. Den højærværdige fader i Gud, som er Danmarks riges kansler, har nys glædet min sjæl med synet af det kejserlige *Laudem*, hvormed kejser Sigismund, som sad langt borte i Kostnitz, bekræftede den dom, danehoffet havde fældet i Nyborg for tre år siden. Se engang! Disse sving, som I ser her, de er dristigere slagne, end mangt et sværdshug, og når I hører disse ord, så vil I tilstå, at de er såre fyndige og alt, hvad man kan begære."

Og uden at bekymre sig om bispens hovedrysten læste Oluf Friis højt og med en salvelsesfuld stemme begyndelsen af det kejserlige dokument, som det endnu er opbevaret:

"*Siden verdens omkreds blev skabt, og Herrens ånd af første materie havde gjort særdeles skabning, såsom han havde foreset, hvad som skabes skulle, at alting udi månens omgang var godt, da skabte Gud*

mennesker efter sin lignelse, og han skabte manden og begavede ham med livsens ånde og kronede ham med ærens krone, og gav han ham en hustru af hans eget legeme og gjorde dem begge udødelige at være. – – Uf! Det var et Fandens pust!"

"Og således går det fort," vedblev ridder Oluf, som nu havde draget sit vejr efter denne lange og besværlige sætning. "Det kan man kalde at gribe sagen grundigt an og at gå til bunds i tingen som en ærlig voldgiftsmand. Eja, det er et prægtigt vidnesbyrd!"

Torben Bille kunne ikke tilbageholde en kort latter. Men bispen sagde strengt til ham: "I er for ung en mand til at have mening om statssager. I min tid havde ungersvende mere skam end som nu om stunder, da de ler af det, de ikke forstår. Men som de gamle sjunge, så kvidre de unge, siger ordsproget, og nutildags giver de gamle tit et ondt eksempel at efterligne. Hans Nåde kejseren har sagt i dette skrift, hvad kong Erik kan være vel tjent med, thi han siger til sidst: "*Vi rose og ved magt dømme Danmarks riges lov, og vi kende alle indbyggere i hertugdømmet Slesvig for pligtige at tjene og svare til kongen, samt al den ret, hans lensmænd dertil havde, at burde tilfalde kongen.*" Jeg ved ikke, hvad nogen mand kunne ønske mere."

"Særdeles når det er sat i så pyntelig stil," sagde Oluf Friis spottende. "Jeg vil give hver tysk, jeg kunne annamme, dette kejserbrev at æde og sætte ham det i halsen med fæstet af mit sværd; han skulle ikke nogen tid klage på beværtningen; thi som æslet er, så er også tidslerne. Det tyske vås! At skrive sligt til danske mænd!"

"I skulle tale med mere høviskhed, som det sømmer sig en ridder," sagde bispen, der imidlertid havde gemt dokumentet i

sit jernskrin. "Eders danskhed kan være god nok; men stod det til eder, I ville tvinge selv de afrikanske morianer til at tale dansk. Dermed udrettes intet. Hver mand sin ret, det varer længst, så får man sin til sidst. Vi skulle vel vogte os for at udstrø mere had end højst fornødent. Og mindst skulle man vel laste nogen mand, for han taler og skriver sit eget sprog, al den stund Gud ikke har skabt alle folkeslag i verden på dansk. At der er tysk til, det må I tåle, Oluf Friis; thi om I end gaber med eders danske mund så højt og har al god vilje dertil, I kan dog ikke sluge Tyskland, thi den mundbid er jer for stor."

"I holder med greverne, I er tysksindet, Peder Jernskæg. Det skulle I skæmmes ved, som dansk mand og rigets kansler. Men sådan er frugten af et dårligt valg, og tysk konge giver tyske tjenere. Som herren er, så følger ham svende."

"Det er usande ord," svarede den opbragte bisp og slog med hånden på bordet. "Jeg er vel så dansk i sind som nogen mand, der er født i Danmark; men jeg agter billighed. Og at *jeg* ikke holder med greverne, det er alverden bekendt; thi da jeg sad øverst til tinge på Nyborg Slot og dømte i kongens sag, da har *jeg* sagt, at om greverne gældte loven, som siger: Hvo som drager af riget og fører udenrigs hær ind på sit eget land, han haver *forgjort* det gods, han ejer, både rørligt og urørligt, thi det er *avindskjold*, som han har ført mod riget. *Det* var mine ord. Og I vil sige, at jeg holder med greverne? Ved alle helgener, det er for grovt, herr Oluf Friis!"

"Stille, stille, I gode mænd! Det sømmer sig ikke at komme i ufred om et ord ved bægeret," sagde Mogens Gjøe forsonende. "Det er en utvivlsom sag, at I er begge så danske i sind, som nogen anden brav dansk mand. Når to trættes, ler den tredje,

siger ordet, og det ville først være tysken tilpas, om danske mænd kivedes indbyrdes."

Bispen rakte Oluf Friis sin hånd i tavshed, og ridderen rystede den trohjertigt, ligeledes uden nogen tale. De vidste begge, at Mogens Gjøe havde ret.

Da denne trætte således var bilagt, fortsatte de deres samtale i god enighed. Men Oluf Friis, som af naturen var mistænksom og spotsk, undlod ikke af og til at blande hånlige ord og mistankes ytringer i sin tale. Blandt dem, han på denne måde omtalte som mænd, han ingen god tro havde til, var også en slesvigsk ridder, Niels Finke. Så længe han kun spottede hans nye våbenskjold og dådløse liv, tog ingen ridderen i forsvar, thi de indså alle, at Oluf Friis ikke havde uret, og for Niels Finke var det aldrig ret lykkedes at blive vel optaget af adelsmændene, ihvorvel han fortærede mange penge og spillede højt spil, som var mode på den tid, og var kongens yndling. Men da ridder Oluf ville gøre ham mistænkt for at høre hemmeligt til tyskernes parti og være ven med de holstenske grever til samme tid, som han hyklede danskhed i København, da tog Torben Bille ham i forsvar og modsagde Oluf Friis med al beskedenhed. Men denne var ikke vant til modsigelse af nogen yngre mand, og hans svar var hovmodige og spotske. Torben Bille ytrede med varme, hvad han tænkte om denne sag, og da han syntes kun at tale, hvad billigt var, fik han medhold af bispen. Det var ikke langt fra, at en ny trætte var opstået heraf mellem ridder Oluf og bisp Peder, hvorvel de ellers var gode venner og i de fleste vigtige ting var af ens mening, skønt de kom dertil ifølge helt forskellig måde at tænke på. Mogens Gjøe, som af ganske hjerte stod ridder Finke imod og ringeagtede ham, betragtede sin

unge rejsefælle med opmærksomhed, idet han ikke kunne fatte grunden til, at denne brave danske ungersvend ikke alene havde så god tro til den tvivlsomme slesvigske herre, men endog forsvarede ham med så megen iver. Og nær havde han, mens han tænkte herpå, glemt at mægle mellem de to heftige venner, da netop til belejlig tid en af bispens adelige væbnere, der forrettede tjeneste som hans stallar, – thi bisperne havde på den tid mange såvel fornemmere som ringere i deres tjeneste, og dertil mange bevæbnede svende, – var trådt ind i salen for at melde, at nu var de fremmede herrers heste fodrede og færdige til at rejse videre, når det behagede dem. Og bispens og ridder Olufs folk holdt ligeledes i gården, som det var befalet, thi månen var på himlen.

Disse to venner ville begge begive sig, endnu samme nat, til Sorø til kongen, for at tilbyde ham deres og mandskabs tjeneste i denne trængselstid. Alle herrerne, der ville følges ad, stod op, og nu fandt al den travlhed sted, som var forbundet med så mægtige mænds rejse. Thi det var intet lidet følge, der nu kom i bevægelse, idet bispen alene førte mere end hundrede ryttere med sig, foruden adelige væbnere, klerke og gejstlige svende, trommeslagere og pibere, så at det tog, der ledsagede de fem adelsmænd, så ud som en lille hær og drog frem med en larm, der svarede til deres eget antal og deres herrers vigtighed. –

3. Pebersvenden

Tæt ved Fisketorvet i København, – hvilket senere blev kaldt Amagertorv, – lå en lille, snæver og skummel gade, som almindelig kaldtes af de danske Tyskmannegade, og af dens tyske beboere *Häusschenstraat*, for dens små huse. Og her har tyskheden fortrængt danskheden, lige midt i København, thi endnu i vore dage hedder denne gade Hyskenstræde.

Den bestod af små boder, for det meste opførte af træ, hvor de tyske handelssvende eller *udliggere*, som de dengang kaldtes, havde deres udsalg af peber og andre krydderier, tysk klæde og tyske varer, hvormed Danmark blev rundelig forsynet af de driftige tyske handelsstæder. Disse handelssvende kaldtes også pebersvendene, hvilket viser at krydderihandelen mest har bragt dem i forbindelse med menigmand. For at handelen ikke skulle lide afbræk ved ægteskabelige forhold, måtte disse udliggere ikke gifte sig, men hensad alle i den enlige stand, hvilket siden har foranlediget, at ældre ugifte mandfolk spotvis er blevet kaldte pebersvende efter dem. Man ser deraf, at de tyske pebersvende har været spottet af de danske piger for deres tvungne cœlibat.

Men en sådan bod i Tyskegaden var vistnok heller ikke skikket til at optage en hustru inden sine vægge. Thi foruden den knebne plads foran disken til kunderne, indeholdt den kun et lidet rum, som svenden måtte bevæge sig i, mellem disken og varelageret, samt et lille aflukke bag den egentlige bod til en seng, et bord og en stol. Alt var nøjagtigt beregnet på en enkelt mands tarvelige tilværelse og uafladelige sysselsættelse med det

besværlige kald, hvori den rige tyske handelsherre lod sin halvgamle svend gråne.

Tyskerne havde allerede tidligt hjemsøgt København for handelens skyld, og næsten lige så tidligt har de vist tilbøjelighed til at fortyske os. Et naragtigt eksempel herpå har en gammel historieskriver opbevaret, og vi kan ikke nægte os den fornøjelse at anføre det, uagtet vi ved en tidligere lejlighed har meddelt det. Det er en bekendt sag, at den sejlbare fjord *Kattesundet*, som skar ind i staden fra Kallebodernes vand, har fået sit navn af den uskik, at man der henkastede døde katte og andre ådsler. Men denne grund var den kløgtige mand for simpel og for dansk, om han nogen sinde har kendt den; han har en langt bedre og i alle henseender ægte tysk oprindelse til navnet:

"*Katte-Sund* er kaldet så," siger han, "af de *hesser*, hvilke af *Suetonio* kaldes *catti*. Fordi dette tyske folk drev her deres købmandskab, blev sundet kaldet Katte-Sund henved år 696." – Man ser heraf, at den germaniserende stræben er meget gammel, og at den tyske fortolkningskunst er en bedaget videnskab, som til alle tider kunne have været drevet med lidt mere hensyn til sandhed og billighed.

Men tyskerne nøjedes ikke længe med at have disse små udsalgssteder, de udvidede snart deres handel så meget, at de desforuden fik et stort tysk kompagnihus opført i den derefter kaldte gade Kompagnistrædet, som var tæt ved Tyskegaden og kun ved gårdsrum og haver adskilt fra den. Så anlagde også de bremiske købmænd store pakboder på en lille holm i sundet tæt ved staden, der efter dem blev kaldet Bremerholmen, som den endnu hedder, skønt den oftere kaldes Gammel-Holm. Her

havde de deres hovedoplag af de mangehånde varer, som de førte til Danmark, så at al handel næsten skete med tyske varer og af tyske kræmmere. Thi de danske var dels for lidet virksomme til selv at søge direkte handelsforbindelse, dels for lettroende til ikke at lade sig indbilde af de snu kræmmere, at denne måde var den fordelagtigste for dem. Vi har vel ingen ret til at spotte over vore forfædres mangel på klogskab, eftersom vi endnu lige til vore dage har gået næsten lige så meget i ledebånd af Hamborgs købmænd, som vore fædre af de lybske og bremiske købmænd.

På den aften, da Mogens Gjøe og Torben Bille havde forladt staden, åbnedes en bagdør på et hus, der lå ved siden af det store tyske, af sten opførte Kompagnihus, og en mand trådte ud i den til huset hørende have. Han lukkede døren uden støj og gik med ilsomme skridt gennem den temmelig store urtegård, der var tæt bevokset med buske og træer, som snart skjulte ham for husbeboerne, om nogen havde fulgt hans gang med øjnene.

Lidt efter åbnedes indvendig fra en lille, næsten umærkelig bagdør ind i en på havens grund opført peberbom som med forsiden vendte ud til Tyskegaden, og manden smuttede ind i boden, hvis dør atter lukkedes efter ham.

Det ville vistnok have opvakt nysgerrighed, hvis nogen havde set det. Thi peberboderne var alle lukkede og ubeboede, eftersom udliggerne havde fundet det klogest at tage flugten og gøre sig usynlige ved den tyske flådes ankomst til staden for at undgå den hævn, som menigmand let kunne blive foranlediget til at tage over dem, der ingenlunde var yndede til daglig brug og nu, da krig og vold blev påført staden af de tyske stæder, nok kunne have årsag til at frygte.

"Du sidder i mørke, Klaas Bremer," sagde den indtrædende på plattysk, idet han famlede sig frem i det snævre rum og hvert øjeblik stødte mod noget af husgerådet.

"Så vidt er det kommet med en ærlig tysk mand," svarede en tør og barsk stemme i samme sprog, uagtet svaret lige så godt kunne have været givet på dansk, som hyttens beboer talte lige så vel som den, der nu besøgte ham. "Ja vel sidder jeg i mørke. Og havde jeg haft lys, kunne jeg ikke have set eder komme. Nu vil jeg lukke gluggen mod haven og tænde lygten, thi man er dog bedst tjent med at se, hvad der siges, og klog mand har hælvten øret i øjet."

Den indtrædende lod ikke til at tage denne ytring af mistænkelighed ilde op. Han kastede sig skødesløst på bodsvendens smalle og hårde seng, mens denne var beskæftiget med at gøre ild ved hjælp af stål, sten og trøske. Endelig lykkedes det svenden at få en skiden spiddelysstump tændt, som han stak i en gammel hornlygte og hængte i en krog under loftet, hvorfra den udbredte en dæmpet lysning over den mørke og snævre bod. Men anderledes var den tids belysning ikke og behøvede heller ikke at være; thi handelen i boderne hørte altid op henimod solens nedgang.

Ved lygtens matte, døsige skin kunne de to, som var samlet i peberboden, netop iagttage hinanden, – og det gjorde de også ufravendt, mens de talte sammen, – men ikke med samme fordel.

Den ene, som lå på sengen, og på hvem lysningen faldt, var en høj mand på henimod halvhundrede år, af en kraftig legemsbygning, indsvøbt i en lang brunlig kappe. Kun hvor denne var gledet lidt til side opdagede man, at han inden for

den bar den dragt, som herremændene sædvanligt var iført, og derover en fin panserskjorte af ringe. Han var heller ikke ubevæbnet; thi hæftet af en dolk, der mere lignede et kort sværd, stak frem af bæltet. Med hovedet, som var dækket af en rejsehue, hvilende på de sammenfoldede hænder, havde han kastet sig på sengen, og det fulde lys af lygten faldt på hans ansigt, som var smalt og langt, med et rødligt skæg og en lang pande, næsten alt for høj, thi hans lysebrune hår begyndte at blive tyndt og kunne ikke mere dække pandens rynker. Man kunne have sagt, at ansigtet var uden udtryk, hvis ikke de grå øjnes ustadige blik havde tydet på en god del falskhed. Hans stemme var hæslig og utydelig, og dertil af rå klang, som man oftere træffer den hos simple svende end hos riddersmænd. Ikke desto mindre hørte han til denne stand, thi det var den slesvigske ridder Niels Finke, som var blevet ophøjet i herre- og frelsestanden af kong Erik ved et af hans dådløse skjoldbreve og givet til våben en træstub med en grøn gren, hvorpå sad en finkefugl.

Bodsvenden, der havde taget plads på husets eneste træstol lige under lygten, så at hans ansigt ganske var beskygget, var en mand på henimod de tres, men hans udseende var endnu ældre. Hans magre legeme var iført tyskernes sædvanlige mørke dragt og klædes halvkappe. Hans hoved var skaldet, kun ved ørene og i nakken strittede gråsprængte, kort afklippede hår som børster frem under en lav hue uden fjer eller smykke. Havde man kunnet se hans ansigt, som bunden af lygten netop beskyggede, ville man have set et almindeligt vrantent og fortrædeligt ansigt, uden skæg, undtagen et rødligt fipskæg på hagen, med et par små brune øjne, hvis stikkende blik næsten

altid var dækket af de store, buskede øjenbryn, der strittede langt ud, ligesom hovedhårene. Han var, efter den tids skik, heller ikke ubevæbnet, idet han i bæltet bar en lang kniv, som han i samtalens gang drog ud og ind af skeden, ligesom for at give sin tale eftertryk.

"Talte I så med Verner Guldsmed?" spurgte ridderen, efter stemmen at dømme mere for at begynde samtalen, end fordi denne genstand lod til at være af vigtighed for ham.

"Jeg tror ikke, der bliver noget af den handel, eller rettere, jeg ved det," sagde svenden vrantent. "Rådmand Arild Kruse er villig til at sælge Verner Guldsmed sit hus med gård og kålhave her i gaden for bedre køb."

"Ved du da ingen anden køber, Klaas?"

"Hvor vil I, at jeg skal vide nogen køber, når jeg kun ved nattetide tør gå fra hytten, ingen flere end I og jer datter og Verner Guldsmed er vidende om, at jeg endnu er i denne forbandede stad! Jeg ville ønske af et godt hjerte, at byen var i Helvede, og jeg langt herfra. Men som sagerne nu står, er der ingen anden til at blive ved bestillingen, og jeg må lyde rådet i Hamborg, trods jeg er født en bremer. Her sidder jeg indelukket og skriver ved lygteskin, så lang som dagen er, hvad I og vore venner melder mig: thi rådet vil kun tro min håndskrift. Men det er intet glædeligt arbejde; livet hænger i en tynd tråd derved."

"Det var om huset, jeg ville tale," afbrød ridderen hans klagesang. "Det kunne vel synes, at jeg skulle nødig skille mig derved, eftersom det er kongens gave, og han kunne tage det unådigt op. Men jeg bruger daglig penge, og du skal vel også have betalt, hvad du har lånt mig, derfor søger jeg en køber.

Helst ville jeg pantsætte det, om det kunne lykkes, for et par hundrede gylden, som jeg har behov. Thi hvorvel jeg tror, at dette angreb nok skal blive til stadens erobring, så at København skal være en tysk stad herefter, som den bør være, om alt går efter billighed, så skader det dog ikke at være beredt på, hvad der muligt kan hændes. Og måtte jeg hurtigt herfra, da var det ikke sagt, at greverne straks kunne sende mig de penge, de har lovet mig. Jeg tror nu vel, at sligt ikke let skal hændes mig, hvordan det så går med krigslykken; thi jeg har gået kong Erik godt under øjne og drejet ham mangen knap," vedblev han med hæs latter og blinkende øjne. "Han vil være den sidste, som mistror mig."

"Han har gjort jer adskilligt godt," sagde bodsvenden. Og det var ikke let at se, om denne medsammensvorne derved ville gøre ridderen en bebrejdelse, eller det var i tankeløshed, han sagde disse krænkende ord.

"Men han har ikke villet forlene mig med nogen borg, og greverne ville give mig mere," svarede ridder Finke. "Det er bedre at tage lykken af to hænder end af én. Og hvad greverne ikke gør, det vil de tyske fyrster gøre; thi de vil nok indse, at den, som har givet dem København i vold, han har endt krigen om hertugdømmet Slesvig, som da nok skal blive tysk, trods ti kejsere. Ikke at tale om, at når det først er lykkedes, måtte Sigismund være mere dum end en dansker for ikke at se, at Tyskland var sket en større tjeneste, end om et tre gange så stort stykke af Vælskland var føjet til det tyske rige, og at Danmark havde lidt et knæk, som aldrig var til at forvinde."

"Der har I ret. Så vil det gå. Gjort gerning er halvt forsvaret, hos kejsere som hos andre. Men der er lang vej til at nå det."

"Ryk ud med penge, det vil hjælpe. Penge er hver dags tarv. Jeg har givet selv, hvad jeg har haft, for at beværte krigsfolket ved skanserne og vænne dem til svir og efterladenhed; men der må mere til, og nu er jeg læns."

"I bruger meget, og vel mindst dertil."

"I taler som en kræmmer, der ikke kan dømme om slige ting. Men det er I ikke mere. I skulle mindes, at nu er I Hamborgs råds agent og handler for alle stæderne som en stormand, hvortil I blev for eders kløgts skyld."

Men disse smigerord gjorde ingen virkning på Klaas Bremers vrantne sind.

"Den, som er agent for stæderne, han må vide at holde vel til råde med stædernes formue. Og krigen koster sandeligen svære penge. I er en egenkærlig mand, som tænker mest på egen vinding. Og I bærer kappen på både skuldre. Jer er givet ridderbrev og hus og gods og pengelån og god tro og megen ære af kong Erik. I har også taget gaver af greverne, og I har fået penge af stæderne; det er vel sandt, at I har givet dem mangen god efterretning om, hvad der besluttedes inden døre i kongens råd, og hvad der sagdes blandt høje herrer og fornemme. Men det er ikke nok. Hvad borger mig for, at I ikke sviger os alligevel, som I har sveget danskens sag, og bruger vore dyrt fortjente penge til eders eget eller vel endog til kong Eriks gavn? Giv os sikkerhed for, at I hører tysken til for alvor."

"Hvad sikkerhed, Klaas Bremer? Lad høre! Ryk ud med sproget!"

"Vi vil tale rent ud med hinanden som gamle venner. Jeg vil endnu en gang forstrække jer af stædernes penge med tre hundrede guldgylden; men I skal give eders håndskrift og segl

for, at I vil handle af al eders evne til rådets gavn og dets sags fremme i Danmark. Når I gør det, så har vi bevis for, I mener os det ærligt og ikke mere kan forliges med kongen, og så vil vi heller ikke prutte med jer om flere penge, hvis I behøver dem."

Ridderen betænkte sig en stund. Han afvejede både faren og fordelen, med alt, hvad der kunne siges for og imod, men han kom dog til den overbevisning, at fordelen var på tyskernes side, som sagerne nu stod. Der var heller ikke stort andet for ham at gøre, thi pengene måtte han have, hvor han så fik dem fra, såsom han havde sat sin ære i pant for tab i terningspil. Imidlertid ville han endnu gøre et forsøg på, om pengene ikke kunne fås på billigere vilkår.

"I er for dyr med eders penge, Klaas. Men sådan er tyskerne. Kordt Plessen lånte hellere kun syv tusinde mark på København med slot og tårn i kong Valdemars tid, og endda ville han helst beholde pantet for den spotpris, da det skulle løses. Siden den tid er I blevet billigere, kan jeg mærke. Så må jeg hjælpe mig foruden eder."

"Det kunne I let, ridder Finke, når I ville beherske jer selv. Thi det skikkede sig bedre, at en mand af eders år, som ingen hustru har mere, men en voksen datter at sørge for, at en sådan mand førte et andet levned end styrte sig i borg og gæld til hvermand, mest for letsindigheds skyld, og for at give skænk og gaver til kvindfolk, som tager gaven og spotter giveren med skaldepande."

"I taler dristigt ... og som en munk i skriftestolen. Jeg vil ikke længere spilde tiden om denne sag, thi jeg har andet at skaffe, og I med. Vil I forstrække mig på rimelige vilkår, Klaas Bremer?"

"Som jeg har sagt."

"Betænk jer, Klaas Pebersvend."

"Det er betænkt og bliver ikke andet. Jeg står Rådet til ansvar for hver skilling. Om jeg ville det nok så gerne, jeg kan ikke hjælpe jer. Når I har givet sikkerhed, så har jeg befaling at handle med eder, som stædernes fuldgode ven."

"Og dokumentet? Når er det i stand?"

"Det kan vi skrive straks."

"Og pengene? Når får jeg dem?"

"Dem kan I få i morgen. I ved, at jeg må hente dem, det kan kun ske om natten og med besvær og fare; her har jeg intet, thi her ville de være lidet sikre i en enkelt mands varetægt."

Ridderen indrømmede i tavshed rigtigheden af, hvad handelssvenden sagde. Han så sig rundt om i boden, og måtte tilstå, at dette sted nok kunne gemme en nøjsom bodsvend, hvem ingen søgte efter, men ikke tyskernes skatte. Og bodsvenden havde mere end en gang hentydet til, at han kendte sin stilling for godt til ej at vide, at havde han stædernes penge for nær ved begærlige naboer, ville de ingen dag være sikre, så lidt som hans eget liv.

"Vi kunne skrive dokumentet under, når jeg får pengene," sagde ridderen; men han havde selv ingen tro til, at dette forslag ville blive antaget.

Bodsvenden rystede på hovedet og så op i lygten med et spotsk smil.

"Så kom med det, hurtigt, thi vi har mere at tage vare end denne sag. Jeg har nyt at bringe jer for mange gylden, og end er mit dagværk ikke endt."

Klaas Bremer åbnede et lille skab og fremtog et skrivetøj samt et skrevet dokument. Det indeholdt, hvad han havde sagt, og var fuldfærdigt for påkommende tilfælde, thi han havde dømt ridder Finke rigtigt. Der manglede kun at udfylde summen, som Klaas Bremer nu skrev med langsom nøjagtighed. Igennem dokumentet var trukket en tynd silkelidse, som endte i en lille trækapsel, hvori var smeltet rødt voks til at aftrykke et segl i. Man kunne ikke ønske det nøjagtigere.

"I har alt på rede hånd. Lad se ... Hm! hm! ... Det er rigtigt. I kunne gerne have sat fire hundrede gylden, I gniepind! Men derom kan vi tale siden. Og dokumentet? Hvor bliver det af? Hvad gør I med det ... om jeg underskriver det?"

"Det går i morgen ved daggry til rådet i Hamborg med det hemmelige bud, som bringer de sidste efterretninger, I nu giver mig. Før jeg leverer det til den mand, som gemmer Rådets penge, før får jeg ikke en gylden til eder. Han skikker det til Hamborg. Det kunne lidet gavne os, om det blev her, og meget sætte eder i ængstelse. Tilmed er det sikrere at gemme tyske pantebreve i Tyskland, mens krigen varer."

Ridderen gjorde ingen flere indvendinger, men rejste sig af sengen, greb pennen og satte sit navn under dokumentet. Klaas Bremer tog lyset af lygten, holdt trækapslen over det, så at vokset i den smeltede, og derefter blev ridderens seglring med hans våben aftrykt i det, hvorpå bodsvenden gemte pantebrevet inden for sin kjortel, og atter satte lyset op i lygten. Ridderen stak ringen på fingeren og lagde sig igen i sin forrige stilling; men Klaas Bremer rykkede stolen nærmere til sengen for bedre at kunne høre de efterretninger, den forræderske adelsmand

bragte ham, og tog en tavle for at opskrive de ting, han var bange for at glemme i den beretning til Rådet i Hamborg, som han ville forfatte, efter hvad han nu hørte.

Ridder Finke fortalte, at folk i staden var i stor ængstelse for byens sikkerhed, thi flåden var endnu ikke taklet, og befæstningen var kun i mådelig stand, skønt kongen havde i hast søgt at bøde derpå. Han berettede også, at han havde gjort sit bedste for at gøre mistilliden større blandt borgerne ved henkastede ytringer, og det var lykkedes ham, så at nogle endog havde mumlet om, at det var bedre at falde til føje end føre en blodig og unyttig kamp. Kongens fraværelse havde været fjenden en god hjælp, skønt dronning Philippa var meget modig og gjorde alt for at holde modet oppe hos indvånerne, som hang ved hende med stor kærlighed. Nu var nogle herremænd draget til Soer for at få kongen tilbage, han ville også derned for at se, hvad der skete, og mente, at han nok skulle indvirke noget på den sag og hindre det.

Dernæst fortalte han, hvad måske ingen foruden ham vidste, at den kejserlige kommissarius, doktor Nikolaus Stochius var kommet tæt til staden. Han havde just været i forklædning uden for murene for at spejde efter de tyskes anslag; da var doktoren kommet og var redet uden om staden lige til kysten for at overbevise sig med egne øjne om sandheden af, hvad kongen havde sagt. Den gode mand var blevet såre forbavset ved at se holstenernes og hansestædernes halvtredje hundrede skibe, som lå for staden, ligesom også ved at erfare, at de havde grev Gert inden borde med mere end hundrede ryttere og mange tusinde krigsfolk. Doktor Nikolaus havde straks begivet sig ud i stranden med sporerne i siden på hesten, og efter nogen venten

var det lykkedes ham at få greven og hans råder, som var med, i tale. Til dem råbte han, at stæderne, som de vel vidste, var i underhandling om fred og forlig; men dette, som nu skete, var et fredsbrud, der ikke stemte med tysk ærlighed. Det skulle de vel betænke, og han forestillende dem, at kejser Sigismund ville drage dem til ansvar for sådanne handlinger. Men det nyttede til intet og var spildt tale; thi råderne sagde, at de vidste slet intet om stædernes løfter. Men hvad kejseren angik, da kendte de fuldt vel deres pligter, og hvad lydighed de skyldte Hans Nåde af det hellige romerske rige. Det smagte ikke doktor Nikolaus, og han svarede, at det var en fin lydighed, når man førte freden i munden til samme tid, som man gik i søen med en flåde for at handle ulydigt. Men de ville intet høre. Doktor Nikolaus forlangte nu, at en kejserlig notarius, som var med, skulle give dokument for, at han var kommet til stranden på en gråskimlet hest og havde været to hundrede fod ude fra land, i sø og saltvand, for at tale med råderne; der havde han set, at der var skibe fra elleve af stæderne foruden de holstenske, samt erholdt det svar, at man ikke ville tage hans ord og kejserens forbud til følge. Så rakte han også et brev til rådmanden af Lübeck, herr Johan Beer, som denne tog af hans hånd. Men da rådmanden vendte det om, så han kejserens segl og råbte, at dette var jo en stævning at møde for dommen, inden hundrede dage vare til ende, for at svare kejser Sigismund for ulydighed. Herr Johan Beer ville give brevet igen til doktor Nikolaus, men han havde allerede vendt sin hest og ville ikke tage det. Nu blev der megen støj, og de tyske herrer råbte mellem hinanden og udstødte hårde ord imod kejserens afsending. Og herr Ditlew Ahlefeldt skreg højest og sagde, at man skulle kaste brevet i

søen, og andre råbte, at man skulle binde det til en planke og lade det drive i land, hvor det hørte hjemme. Således blev de længe ved at støje og overskældte doktor Nikolaus med ukvemsord, den ene værre end den anden. Men han sagde: "Vistnok skal jeg melde Hans Nåde kejseren, hvor lydige I er." Og derpå måtte han skynde sig bort, thi han kunne ikke være sikker for, at ikke en armbrøst eller en luntebøsse ville blive afskudt på ham, eftersom han havde set, at man ikke ænsede, at hans herre kejserens navn skulle betrygge ham mod al overlast i ord og gerning. Så red han bort igen, uden om byen, og dermed endte den sag, hvoraf de danske kunne se, at det er bedre at være tysk og ven med holstenerne og stæderne ved Østersøen end dansk og ven med kejseren i Ofen.

Klaas Bremer havde fulgt ridderens beretning med stigende deltagelse. Da denne havde endt den, gned bodsvenden hænderne af glæde og sagde: "Sagen er i god gænge, og herr Johan Beer har handlet, som han burde. Jeg skal melde Rådet, hvad her er sket, og det vil blive hørt med glæde. I lige måde skal jeg ikke glemme at give eder den lov, som I fortjener."

"Jeg vil sige dig, Klaas Bremer, at ros feder ikke nogen mands bug, men der skal mere til."

Pebersvenden stak langsomt hånden i buksefikken og udtog nogle guldmønter, som var forsigtigt indsvøbte i papir. Efter at han igen havde talt dem, som om han ikke meget vel vidste, hvor mange der var, svøbte han dem atter ind og rakte dem til ridderen, som med en skødesløs mine stak dem i lommen og sagde: "Du har alt på rede hånd i aften, Klaas. Skulle du ikke kunne mønte mere af buksefikken, om du ville; thi dette vejer ikke meget."

Bodsvenden stak atter langsomt hånden i lommen; men denne gang vendte han den, så at den tomme og tilsmurte skindlomme kom helt til syne. Derpå sagde han: "Om jeg havde mere i dette hus end de penge, jeg nu har givet eder, ville jeg være en stor dåre; thi skønt jeg kan holde en dyst ud, og min kniv er et godt våben, skøtter jeg dog ikke om at friste nogen mand til at prøve på at tage mit liv, som er mit fædreland til nytte ... og vor fælles fjende til skade."

"I fortjente at være borgmester, Klaas, såsom I har forsigtighed, som er hans første dyd," sagde ridderen med et spottende smil; thi bodsvendens hentydning ærgrede ham.

"Mennesket kan ikke let vide, hvad Himlen vil unde ham. Der er mangen mand blevet borgmester, som har vovet mindre for sit lands skyld, end det, som jeg vover i denne by."

"Da var det ikke sunget for din vugge, om du blev det, Klaas Pebersvend."

"Det går ikke altid efter vuggesangen. Var det vel sunget for eders vugge, herr Finke, at I skulle blive ridder, I, som er en handelsmands søn, efter hvad nogle siger ... hvis rygtet er usandt, som gør jer til en søn af en klerk i Slesvig. Min fader var også kræmmer."

Den ærgerrige ridder indså, at han havde krænket den ikke mindre ærgerrige handelsmand; da det ikke stemmede overens med hans planer at bryde med ham, forandrede han samtalen uden at lade sig mærke med, hvor meget Klaas Bremers svar havde såret hans forfængelighed, og sagde: "Torben Bille er draget til Soer i aften til kongen med andre herrer. Jeg mener at træffe dem i morgen."

"Ja, han er redet med herr Mogens Gjøe, alt for flere timer siden."

"Med Mogens Gjøe? Ved du det vist? Da har Djævelen spillet mig et puds? Hvor ved du det?"

"De red ad gaden sammen. Jeg hørte hestetrav, og så igennem gluggen i væggen ud til haven. Da så jeg herr Mogens og den unge Torben Bille, de kom forbi vor kompagnigård, og da de var ved eders hus, så den unge herre op og lagde hånden på brystet. Jeg vidste nok, hvem den hilsen gjaldt. Da kunne jeg dog ikke se, hvem der var med ham, thi grenene på træerne var imellem. Men som de drejede om ad denne gade, kiggede jeg igennem en sprække af døren ud til Hyskenstrædet, og da så jeg herr Mogens lige ind i hans forbandede, barske ansigt og kendte ham godt nok."

"Så må jeg skynde mig; thi er nogen min fjende og må passes på, så er det Mogens Gjøe. At Torben Bille ville bort, det vidste jeg fuldtvel."

"Af eders datter? Af jomfru Helvig?"

"Måske ... og måske ikke! Det gør jo intet til sagen."

Bodsvenden tav et øjeblik, derpå sagde han: "Mig synes, det er misligt med denne bejlen af Torben Bille til eders datter. Han vil holde med kongen til sin sidste stund; gid Djævelen annamme ham! I vil holde med tyskerne, som I nu har forsikret os i pantebrevet. Så er han vor fjende. Hvad kan det nytte?"

"Ser I da ikke, at mens han bejler, giver det mig sikkerhed, og jeg kan få meget at vide, som tjener vor sag?"

"Men eders datter?" ... Disse ord udtalte bodsvenden halvt mumlende.

"Min datter er sikker nok, hun ved at styre sig, hun er en ærbar jomfru, og Torben Bille er så kysk en svend som nogen i landet. Lad dem kun elskes en stund; når fordelen byder andet, da skilles de, det skal jeg være mand for, kan jeg forsikre jer."

"Tror I, det er så let?"

"Så let som lidet andet. Det bliver desuden kun min sag. Hun er ikke fæstet til ham ... og hun skal heller aldrig blive det."

"Man kan gøre meget af statskløgt," sagde bodsvenden alvorligt og med et bebrejdende blik, "jeg selv gør et og andet, som jeg kun gør til gavn for Rådet, men ellers ikke. Men I begår en stor synd mod eders datter, en større synd, end det er tilladt selv for statskløgts skyld, og I kan få meget ansvar derfor; thi det vil blive hende til stor bedrøvelse."

"Eja! Jeg vidste ikke, at du var en ven af Torben Bille, som du ville give mig til dattermand."

"Jeg vil give ham til Satan, om jeg kunne. Jeg hader ham, den danske hund!"

Og der var en forbitrelse i hans stemme, som ingen tvivl lod tilbage om, at han mente ærligt, hvad han sagde.

"Eja, eja! Du hader ham? Det var der mening i. Jeg kan heller ikke sige, at jeg just elsker ham."

"Men det gør eders datter ... Og det har I forskyldt. I førte dem sammen for eders fordels skyld. Nu har I det så godt. I burde have skilt dem ad for længe siden. Da kunne det gå, nu kan det blive vanskeligt ... med mindre I sender ham en bolt igennem livet, ved lejlighed, fra eders armbrøst."

"Det glemmes snart," sagde ridder Finke letsindig. "Kvindfolk er lette vare, og elskovsed er nok hed, men får sjælden tid til at blive fed. Skaffer jeg hende en rig herre til mand, og ham skal

hun vel få, da er den sag glemt. Jeg har min plan, den ting er hartad afgjort, og jeg skal benytte den første lejlighed til at vise Torben Bille vintervejen. Herovre skal hun ikke fæste sig, thi her trives vor lykke ikke længe; jeg har en mand i baghånden, som har gods og gård i Slesvig. Ham skal hun have, og den ting klares let."

"Så ville I ikke tale, om I havde set eders datter gå her i urtegården, og om I havde hørt hende synge, som jeg har," sagde den gamle bodsvend med en stemme, som røbede, at pebersvenden havde mere hjerte, end faderen.

"Hvad synger hun da, som er så bevægeligt?" spurgte ridderen spottende.

"En vise om kærlighed," svarede Klaas Bremer, "og hun synger den så tit, at ordene nok ligger hende om hjertet. Og hun vil visselig ikke let tage nogen anden mand, hun, som synger således, som jeg nu vil sige eder, thi jeg kan visen udenad.

Langt hellere vil jeg herr Axel have
og leve med hannem i ære,
end jeg vil med den store gave
den norske krone bære."

"Så taler pigerne; men når bejleren kommer, får piben en anden lyd," sagde ridder Finke.

Men Klaas Bremer svarede med visens ord:

"Guldkronen tog hun med sin hånd.
Hun satte den på de stene,
nu vil jeg aldrig have mand,
men leve en jomfru alene.

Hun ved ikke, stakkel, hvad det vil sige. Men *jeg* ved det, som er *pebersvend*! Det er en hård lod! Thi det er sandt hvad der siges:

Bedre er det, ej være fød,
end stedse i sorgen leve,
med længsel daglig at æde sit brød,
og aldrig lystighed prøve."

Ridder Finke gjorde en utålmodig gebærde, ledsaget af et letsindigt smil. Men Klaas Bremer sagde: "Der står end i visen nogle ord, som I skulle lægge eder på hjerte, mens tid er; får denne bejlen fremgang, og den har alt haft for megen, da kan det gå, som visen ender. Og har I hørt så meget, kan I høre det med, som der står til sidst:

Gud dennem forlade, som årsag er,
at de ej sammen må være,
som haver hinanden af hjertet kær,
og elsker i tugt og ære."

"Det går jo prægtigt, Klaas Pebersvend, I kunne være minnesanger for jomfruer og fruer, hvad dag det skulle være. Og oven i købet med danske viser."

"I skal ikke spotte, ridder Finke, thi spot og skade følges ad. Jeg ved kun den vise og ingen anden; men jeg har også hørt den så mangen gang, og den har været mig til stor moro i min ensomhed. Så lærte jeg den udenad omsider og glemmer den ikke. Nu har jeg varet jer, efter min forstand, thi det er ikke faldet i min lod at forstå mig meget på kærlighed. Jeg troede, I vidste det bedre."

De sidste ord sagde bodsvenden med kendelig uvilje mod hans gæst. Klaas Bremer havde ofte set ridderens datter vandre

i urtegården bag boden, og han havde nogle gange i forrige dage talt med hende i forbigående, når han havde bragt sine varer til ridderens hus. Og som det ofte hændes, at hårde naturer, som ikke let er tilgængelige for blide følelser, alligevel kan lade sig påvirke af skønhedens magt, således havde den unge jomfru gjort stærkt indtryk på den gamle handelssvends hjerte formedelst hendes venlighed og uskyldige udseende, så at hun bogstavelig var det eneste væsen inden for stadens grænser, for hvem han følte andet end uvilje. Da nu krigsurolighederne kom på, og pebersvendene flygtede, var den unge pige vidende om, at den gamle svend i boden ved hendes faders have holdt sig skjult der, som ridderen havde foregivet, fordi han var for svagelig til at tåle flugtens anstrengelser. Og af menneskekærlighed bar hun selv hemmeligt levnedsmidler ned i haven og skjulte dem under buskene ved boden, hvor Klaas om aftenen kunne tage dem. Og denne godhed forøgede hans deltagelse for hende, i samme grad som han bestandig mere og mere hadede alt, hvad der var dansk, så at han næsten følte sig som hendes naturlige forsvarer; thi det var ofte faldet ham ind at tænke, at når det lykkedes hans landsmænd at indtage staden, ville han lade alt skøtte sig selv, men den smukke jomfru Helvig ville han frelse, så at ingen overlast skulle tilføjes hende. Og så underligt var dette menneskes sind beskaffent, at disse tvende følelser boede jævnsides i ham og var således sammengroede, at han ikke mere kunne skille dem ad.

De hensank begge i dybe tanker. Herremanden overvejede sin vanskelige stilling; skyndte han sig ikke til Soer, da kunne meget blive besluttet, som ikke kom til hans kundskab, og hans fjender have frit spil, og drog han bort, måtte han lade det bero

til videre med pengene. Bodsvenden tænkte på jomfru Helvig, og hans ringeagt for hendes fader forøgede hans godhed for hende.

Ridder Finke besluttede at drage af sted straks til Sorø for om mulig at komme til samme tid som Mogens Gjøe, og han måtte altså opsætte det, som næsten var ham endnu vigtigere, at modtage de tre hundrede guldgylden af Klaas Bremer, til den følgende aften. Han sneg sig derfor sagte ud af boden, efter at pebersvenden først forsigtigt havde slukket lyset i lygten og set igennem gluggen, at ingen var i haven. En time efter red han med en fortrolig svend ud af staden i rask trav. Og da han havde opholdt sig hos Klaas Bremer omtrent lige så længe, som Mogens Gjøe og Torben Bille hos bispen i Roskilde, og ingen tid spildt undervejs, hverken på bakken udenfor staden, hvor ridderne havde dvælet, eller i herbergene undervejs, lykkedes det ham at nå Soer kloster omtrent en time, efter at det store selskab var kommet dertil. –

Da bodsvenden var ene, kastede han sig på sengen og blev liggende i dybe tanker og i bælgmørke. Og som det ofte går, hensank han i en drømmende tilstand, og i denne fremstod tanker og billeder, som han ellers ikke ville tilstå for sig selv, at han nærede i sin sjæl. Uden at han selv vidste af det, bevægedes af og til læberne, og hans tanker blev til halve ord.

"Det må komme således … og han kan ikke frelse hende … han kan ikke frelse sig selv, den nedrige forræder! … Men jeg … jeg kunne … Om jeg frelste hende, hun måtte se mig med andre øjne … Og om jeg steg i anseelse … om jeg blev borgmester … Der var måske en varsel i hans spot … Men hun er stolt … og jeg er gammel … og ikke smuk … Men kraftig … Hun ville dog spotte

mig … Spotte mig? … Når jeg havde hende her, i min magt … når jeg bestemte over hendes liv … når jeg kun behøvede at åbne døren for de vilde lanseknægte, som intet skåner … Hvorfor skulle jeg skåne … og være til spot … Ha! det brænder inden i mig som ild … som sydende beg gennem alle mine årer … O, det er forfærdeligt at være pebersvend! … Elsket! Elsket! … Nej, spottet, forhånet! … Men hævnet … thi de er alle lige gode … Ja, enten elsket … eller hævnet!"

Således blev han liggende, som et bytte for martrende tanker, indtil klokken ringede elleve på stadens kirketårne. Da stod han op, iførte sig en gammel munkekutte med hætte over hovedet, åbnede sagte døren til haven, sneg sig gennem denne, og da han forsigtigt havde bøjet to løse brædder til side i plankeværket, gik han ad denne åbning ud på gaden ved kompagnihuset og lukkede atter forsigtigt efter sig. Og nu vandrede han med lydløse trin gennem de øde gader; thi skønt det var krigstid, og fjenden lå for staden, sov dog alle trygt i denne del af København, og kun ved den østlige befæstning, som vendte ud til sundet, mærkede man, at nogen vågede for stadens sikkerhed. –

4. Kong Erik af Pommern

Det var, som vi har sagt, lykkedes ridder Niels Finke at komme til Sorø en time efter de andre herrer, der var taget tidligere af sted; men han kunne gerne være kommet sildigere og dog endnu tids nok. Thi kong Erik havde indesluttet sig med abbeden i Soer kloster, herr Niels, for sin andagts skyld, og det var udtrykkelig forbudt at gøre nogen afbrydelse eller forstyrrelse heri.

Ridderne havde flere gange sendt deres svende til kongens køgemester, for at lade spørge, om Hans Nåde var ledig; men først langt op ad dagen fik de det svar tilbage, at kong Erik om en liden stund ville se de ædle herrer, som så indtrængende forlangte at stedes for ham.

De begav sig da til den stue i klosteret, som blev dem anvist af abbedens skriver, og hvor de skulle vente, til kammersvenden kaldte dem til kongen, "som nu var beskæftiget med statssager". Her måtte de endnu vente en stund, imens gik de op og ned i samtale, indtil kammersvenden omsider åbnede døren til kongens hal, hvorpå de trådte ind efter deres stand og rang, først bispen af Roskilde og så de andre, herr Mogens Gjøe, herr Oluf Friis, den unge Torben Bille og nogle flere fornemme herrer, som var kommet til klosteret for at tilbyde kongen deres tjeneste i disse betrængte tider.

De havde ventet at finde kong Erik ene, beskæftiget med statssager eller i samtale med rigets drost, som var i klosteret, men dette var ikke tilfældet, og det var let at se af deres miner, at det selskab, de traf hos ham, mishagede dem såre; thi

foruden kongen var endnu to personer til stede, som de mere eller mindre alle bare nag til, eller i det mindste troede ilde. Men forinden vi omtaler disse, vil vi fæste vor opmærksomhed på den mand, som for tiden holdt tre rigers skæbne i sine hænder. Kong Erik af Pommern, dronning Margrethes søsterdattersøn, var nu seks og fyrre år gammel og havde været konge i seksten år. Han var en mand af en anselig højde og et godt udvortes. I sin ungdom havde han nydt en god opdragelse; men den havde ikke frugtet stort, og det meste udbytte deraf var, at han nærede en stor ærbødighed for gejstligheden, som bestandig havde megen indvirkning på ham, når kun ikke hans sære og lunefulde sind beherskede ham; thi da kunne han være både fremfusende og hårdnakket, endog mod bisperne. Af naturen var han en godmodig herre med nogen vittighed; men som konge formåede han, der var født og opdraget til en snævert begrænset, fyrstelig værdighed, ikke at hæve sit blik over de udstrakte forhold, skæbnen havde sat ham til at styre. Han havde ikke ånd nok til at fatte sin store forgængerindes planer, og til en tid, da han burde være gået frem med lempe for ikke at ødelægge hendes storværk, var han heftig og ilsindet, begyndte adskilligt uden at bringe det til ende og bragte uro selv der, hvor denne let kunne være undgået. Den livslede, som allerede forfulgte ham til sine tider, skulle han have søgt en modvægt imod ved alvorlig stræben til rigernes gavn eller ved at holde sig til den kloge og elskelige dronning Philippa, der var ham af hjertet hengiven. Men han valgte andre midler til sin egen skade og ville fjerne livsleden ved det, som netop måtte forøge den, nemlig ved at sysselsætte sig med småting, som for et øjeblik morede ham, ved at spøge tiden hen med sine

undergivne, ja undertiden også i selskab med letsindige kvinder. Men han vandt derved kun forøget mismod og formindsket agtelse for menneskene. Ikkun kejser Sigismund var til alle tider og i alle stemninger hans afgud, og han tænkte ofte mere på at brevveksle med ham om de ubetydeligste genstande, end på de vigtigste statssager. Uagtet han var en urolig ånd og førte flere og langvarige krige, end nogen anden konge, kunne man dog ikke kalde ham nogen helt. Dog har adskillige krønikeskrivere gjort ham større uret og tiltroet ham mindre mod, end de vel egentlig har haft grund til, efter hvad der i de sildigste skrifter er blevet bevist.

Nogle øjeblikke før døren blev åbnet, sad kong Erik i en lænestol ved vinduet i den temmelig mørke sal, der vendte ud til den smukke Soer-sø, hvis skovkransede kyster forårssolen gav det lifligste skær i den smukke overgang fra brune knopper til svagtgrønnende spirer af blade. Foran ham, på et lille bord, lå nogle breve mellem hinanden, et af dem var endnu ikke åbnet, og silkelidsen, hvormed det var omvundet, holdt endnu sammen i den kunstige knude, hvori den var slynget. Kongen sad med hånden under kinden og stirrede ud på søen, mens den anden hånd hvilede på hans knæ. I denne holdt han et lille malet billede, som sidst havde været genstand for hans betragtning og nu var det for hans dybsindige overvejelse.

Ved et lille bord tæt hos sad et ungt fruentimmer, som var beskæftiget med syning på nogle små, brogede klude, hvilke hun havde tilklippet således, at de så ud som dukketøj. Hun var iført en meget broget og smagløs klædning, hvoraf man kunne slutte sig til hendes ringe dannelse, endogså uden at tage hensyn til hendes fnisen og de simple lader og fagter, hvormed

hun fra tid til anden gjorde hemmelige tegn til en pukkelrygget dværg, som var den tredje person i værelset.

Denne dværg, som imidlertid ikke besvarede disse tegn, var noget af det hæsligste, man kunne se. Hans ben vare krumme og korte, især det ene, og når han gik, haltede han stærkt. Hans arme var uforholdsmæssigt lange og nåede ned under hans knæ. Hovedet var næsten lige så stort som kroppen, øjnene stod langt fra hinanden, de var matte og glansløse, indtil en eller anden tanke som et lyn bragte et spillende liv i dem, der dog hurtigt atter udsluktes. Det lange, rødlige hår hang ham ned på den store pukkel, men det var mat og vissent. Øverst på dette uformelige hoved sad en spidspuldet, grøn hat, smykket med bjælder og en høj hanefjer. Hans dragt var sammensat af alle regnbuens farver: sorte benklæder, gul trøje, blå strømper, hvide sko, violet kappe, grøn hat og rød fjer. Duskene på hans sko og sløjferne ved knæene var sammensat af brogede bånd. I hånden holdt han et træsværd, hvis skede stak i et bælte af gyldne snore; med dette sværd slog han gerne fluerne på væggene. Han var just krøbet op på et skænkebord og stod midt iblandt bægre og kander med fluesværdet i hånden, ivrigt sysselsat med at dræbe de få fluer, der havde overlevet vinteren og nu krøb om i solskinnet på væggen over bordet; tilsyneladende lagde han ikke mærke til andet.

Såvel af legemsbygning som i dragt var han et pragteksemplar af en dværg, og kong Erik kunne rose sig af at eje en indfødt dansk dværg, som der ikke let kunne opvises magen til ved nogen udenlandsk fyrstes hof. Han var også kongen et kært selskab, men ilde lidt af hoffolkene for hans onde tunges og hans næsvise stregers skyld.

Foruden disse to stod ridder Niels Finke i en halvbøjet stilling i vinduesfordybningen nærmest døren, og det var ikke let at sige, om han i denne ærbødige stilling ventede på at stedes for kongen eller oppebie kongens befaling, forinden han atter bortfjernede sig efter at have samtalet med ham.

Da kongens kammersvend slog forhænget for døren lidt til side for at se, om hans herre var beskæftiget, så det unge fruentimmer bisp Peder Jernskæg, som i dette øjeblik vendte ryggen til døren. Hun rejste sig sagte, kastede sit arbejde på bordet og smuttede hurtigt ud af en sidedør, hvis forhæng netop var faldet til efter hende, da den modsatte dør åbnedes for adelsmændene, og nu var foruden kongen kun to personer til stede i salen.

Ved herrernes indtræden vendte kongen hovedet mod døren, og en hurtig rødme lagde sig over hans ansigt; thi han vidste ikke, at den strenge bisp Peder var kommet til Soer og befandt sig iblandt de ventende herrer, han havde ellers næppe ladet dem vente så længe. Hans næste blik faldt hen til det lille sybord; men da han så, at stolen foran det var tom, smilede han tilfreds og rejste sig for at tage mod adelsmændene, og dette gjorde han med sand kongelig værdighed.

Bisp Peder syntes i dette øjeblik næsten en alen større, end da vi sidst så ham i hans egen hal i Roskilde. Men han var også iført sin pragtfulde, gejstlige værdighed. Under den rige biskoppelige overkjortel, som var smykket med kostbare borter og kunstfærdigt broderi, bar han en ligeledes prægtigt udsyet underklæding, og hvor denne stod åben i brystet, så man en snæver hårdugs kjortel, som var så tillukket, at man måtte tro, han bar denne bodsdragt på det blotte legeme, hvor ubekvemt

dette klædningsstykke endogså var. Denne værdige skikkelse støttede sin langsomme gang til en stav, hvis håndtag var af guld og smukt udarbejdet.

"Velkommen, højærværdige fader i Gud! Velkommen til Soer," sagde kongen med venlighed. "I er mig altid en kær gæst; men i så mørk en tid trænger man dobbelt til kirkens trøst. Vi har lidt trængsel i mange år, men enden er ikke endda, og vi kunne nok have behov at annamme det vidnesbyrd, at dette ikke er nogen gudsdom, men kun menneskenes ondskab, der overgår os. Thi hartad skulle man tro, vi havde svare synder på samvittigheden, så mange vi er i Danmark, eftersom sådanne trængselsår er kommet over landet."

"Så synes det, som Eders Nåde siger," svarede Peder Jernskæg med dyb og fast stemme. "Og som det synes, så er det også. Thi Gud almægtigste gør intet omsonst. Vi har nok på samvittighederne, så mange vi er; thi man har givet skæmt og tant fortrin fremfor alvorstale og mandsdont her i landet i den sidste tid, og vi har givet vore fjender skellig grund til ringeagt, mens vi ikke har givet vore venner årsag til at højagte os. Vi har sandelig nok haft en vækkelse behov for at lære at kende vore pligter og kræfter. Og vi skulle takke den himmelske fader for hans miskundhed, at han har sendt os prøvelsens dage, forinden alt var udslukket i os, så at vi ikke mere var skikkede til nogen kraftig dåd for vor egen frelse. Thi vist er det, at det kun er den, der hjælper sig selv, som Gud hjælper. Derfor er nød og trængsel kommet over landets indbyggere, som over dets konge og ædle, og denne tugtelse har været os til gode; men det er ikke til at mistvivle over, thi vi ved, at den, Gud Herren elsker, den revser han."

"I dømmer strengt, herr bisp, … men jeg vil ikke sige, at I dømmer landet for strengt," sagde kongen. "Jeg selv har ment, at bod burde gøres, og at man måtte søge Himlens nåde i kirkens skød. Derfor er jeg draget hid og har tilbragt min tid i bøn og andagt hos abbeden i Soer."

"Vor herre Gud er en allestedsnærværende gud," sagde bispen med salvelse, "og han er i afgrundens dyb som på bjergenes tinder. Eders Nådes bøn ville have nået Himmeriges trone i Sankt Lucii domkor i Roskilde, eller ved alteret i Vor Frue i København, så godt som her … skønt jeg ved, at Guds nåde til alle tider har været over Soer kloster, og at de hellige relikvier hersteds har særdeles undervirkning, – dog kun på dem, som tror af hjertet og er rene i ånden; thi det er desværre vist nok, at her som andensteds trives syndens børn ved siden af nådemidlerne."

Kong Erik, som var sig bevidst, at han havde valgt Soer-kloster til andagt med særdeles hensyn til, at jomfru Cecilie, en datter af klosterfogeden på stedet, havde fundet nåde for hans øjne, rødmede ved disse ord og blev gnaven derover. Han vendte sig derfor fra bispen og spurgte de andre herrer om nyt fra København.

"Vi kommer lige derfra, jeg og den unge Torben Bille, som her står, og hilser Eders Nåde," sagde Mogens Gjøe. "Det står kun slet til i staden, thi kongens rejse har svækket borgernes mod, og de ønsker eder tilbage med al længsel."

Kongen gjorde atter en utålmodig bevægelse; men Mogens Gjøe agtede ikke derpå og vedblev: "Den højbårne ædle fyrstinde, fru Philippa, lader formelde sin hilsen ved os og forener sin bøn med vor og indbyggernes, at I vil skyndsomt

glæde staden med eders nærværelse, som vil være fjenden til afbræk og eders sag til fremme. Thi hvorvel Hendes Nåde har føjet alle anstalter, som var hun den gæveste mand og ikke en svag kvinde, og skønt alle borgerne lyde og følge hende med al kærlighed og ærlig troskab, så mener vi dog, at Eders Nådes komme til staden vil lægge en stor vægt til disse dyder."

"Det er et svært embede at være konge," sagde Erik utålmodigt. "Alt lægger de på kongen, når det går ilde, og intet kan da ske uden ham. Men ellers står de mig imod på alle måder, og ingen tid kendte jeg mere hårdnakkede herremænd, end de danske. Og så har de altid været. Jeg husker godt, at fru Margrete måtte bruge magtsprog for at få Ivar Rosenkrans til at tage løven af sit våben. Og det er dog klart, at løven hører Danmarks konge til og bør ikke tages til skjoldmærke af nogen herremand. Jeg kunne fristes til at give det hele kram til hvem, der ville tage det, da det kun gør mig besvær og kedsomhed, men ingen glæde. Thi Gud algodeste være lovet, jeg har end i mit fødeland herredømme nok til at leve lykkeligt."

Oluf Friis bøjede sig til øret af en af herrerne og sagde hviskende: "Den, som er slagen til penning, bliver aldrig gylden. Han fødtes til en skillingsfyrste af Pommern, og før bliver en morian til en hvid mand, før *han* nogen tid bliver til en *kongelig* mand, om han så satte nok så mange løver i sit skjold."

Bispen og nogle andre herrer forenede sig med Mogens Gjøe for at stemme kongen til at komme til staden; men han modsatte sig hårdnakket. Snart sagde han, at han skulle komme, når det gjordes behov, men det vidste han bedre end nogen anden; snart, at han ønskede intet mere end at bytte sin trone med en lænestol på et af hans slotte i Pommern; thi her i

landet blev aldrig ro, det sørgede nok herrerne for, og han havde uden for den gejstlige stand kun fundet én dansk mand, som han kunne omgås med glæde, alle andre modsagde ham bestandig og plagede ham på alle måder.

Om det var tilfældigt eller med hentydning, at hans blik faldt hen i vindueskrogen, hvor ridder Finke stod, er ikke let at sige. Men vist er det, at herrerne så barske ud ved disse ord, og Niels Finke smilede derved. Dværgen, som hidtil havde fortsat sin krig mod fluerne uden at bekymre sig om andet, vendte sig nu mod stuen og sagde med sin hæse og pibende stemme, idet han slog med træsværdet på en af kanderne: "Det er os kært at høre, kong Erik, at I påskønner vor omgang; thi det kan kun være os ment. Og for at sige sandhed, så ved jeg ikke heller nogen, jeg omgås med mere glæde end Eders Nådes hofdværg, som er en såre behagelig mand."

Kongen smilede til dværgen. Thi efter den tids skik havde hofnarre og dværge frisprog, og gik det end ofte ud over herskerne selv, var forkærligheden hos dem for denne slags moro dog så stor, at alt blev dem tilgivet; thi det gik endnu langt oftere ud over kongernes omgivelser, som måtte døje hårde sandheder af hofnarrene.

Bispen så misbilligende til vanskabningen. Denne lod sig ikke forskrække deraf, men vedblev i samtalens løb af og til at give et lille ord med i laget, dog iagttog han nøjagtig, at det aldrig skete, når bispen havde talt.

Kongen vedblev at give sit onde lune tøjlen, han talte om landets nød, som med hvert år var blevet større, og om den liden udsigt, der var til, at Danmark kunne vente nogen hjælp af andre magter. Og hvilken magt skulle også kunne hjælpe, når

ikke engang den mægtigste allierede, som Danmark kunne have, kejseren, havde kunnet bringe fred til veje.

"Var han kun ikke så langt borte," sagde Oluf Friis og strøg sig om hagen.

"Han er alles vores herre og hoved," sagde kongen, "og det er ingen uden han. Og dog kan han det ikke."

"Jeg ville ønske, at hans arm var så lang, som hans vilje måske er," vedblev Oluf Friis halvt højt.

"Så er der kongen af England. Det er ham vistnok ej det samme, om Danmark forgår og Tyskland består bedre end som forhen," sagde en af herrerne.

"Jeg skulle mene, at Frankrig måtte være os gunstigt stemt fra gammel tid," sagde Mogens Gjøe. "Der har dog været både venskabs- og slægtskabsbånd, som ikke glemmes."

"Sligt glemmes kun alt for let, det ved jeg selv. Og kong Karl har andet at skaffe, end at komme os til hjælp. Ham vil jeg heller ikke bede, han har fornærmet kejseren, og så er han ikke min mand længere. Vi må tænke på andre."

Mogens Gjøe trak på skuldrene. Oluf Friis mumlede: han skulle bede moskovitten om hjælp, thi han ligger dog for langt borte til at have kunnet fornærme den tyske kejser.

Dværgen greb disse ord, som han halvt havde hørt, og råbte: "Jeg vil råde eder, kong Erik, I skulle kalde moskovitten ind i landet at hjælpe eder, ham kan I måske lide, og han kunne altid være god nok til at bide hanserne."

"Såmænd, det råd var ej så galt," sagde kongen. "Var der en kristenmagt på den kant, man kunne handle med, det ville være os til stor hjælp. Men hedninger bevare Gud os for; før ville vi alle gå til grunde som gode kristne."

"Hvorvel moskovitten ikke bekender sig til den hellige romerske kirke," sagde bispen, "så er han ingen hedning derfor, som saracenerne og tyrkerne. Men mod tysken kan han dog ikke gavne os. Nu har vi talet så meget frem og tilbage. Til sidst er vi dog på samme punkt, som vi begyndte, og må hjælpe os selv. Og det kan vi vistnok, når vi ikke selv svigter vor sag i stedet for at forsvare den."

Ridder Niels Finke havde hidtil stået i vinduesfordybningen, hvor han snart så ud i klostergården, – og tilsyneladende kun var med sine tanker hos munkene, som gik frem og tilbage fra refektoriet til klosteromgangen, mens han dog ikke tabte et ord af, hvad der blev talt, – snart atter vendte sig mod de samtalende, som om han derved ville antyde, at han til enhver tid anså sig for ligeberettiget til at tage del i samtalen. Efterhånden nærmede han sig, og da det nu kun var de ældste og fornemste, kongen talte med, og de andre kun var tilhørere, vendte han sig til Torben Bille, som beskedent havde holdt sig nærmest ved døren og stod yderst i kredsen, og bød ham venligt god dag, hvilken hilsen Torben Bille besvarede med en glad rødmen. Thi denne forekommenhed af jomfru Helvigs fader førte straks hans tanke fra kongens hal i Soer kloster til den lave stue i ridderens hus i København og bragte hans hjerte til at banke stærkere. Og mens ridder Finke glædede sig over, at det umærkeligt var lykkedes ham at indtage en plads i kredsen af disse mænd, der i så besværlige tider omgav kongen, var Torben Bille langt herfra med sine tanker. Han ledsagede sin elskede til den skyggefulde urtegård bag pebersvendens bod, han så hendes blufærdige smil og hørte hendes søde røst, og disse tanker bragte ham til at glemme kongens rynkede bryn og

lunefulde klager, så vel som herrernes alvorsfulde ord og buldrende stemmer.

Det var efterhånden lykkedes jomfru Helvigs fader at give et enkelt bekræftende ord med i laget, og således omsider at vinde en tiltale af kongen. Og nu deltog han i samtalen med sædvanlig fripostighed. Da den nu drejede sig om Københavns befæstning, ytrede han den mening, at den var såre god og forsvarlig, eftersom kongen havde sat den i fortrinlig stand, og der var ingen grund til at tro, det kunne lykkes tyskerne at storme pæleværket; de skulle da først trænge igennem til søs, hvilket ikke var så let en sag. Oluf Friis var af en anden mening og tilrådede at forøge besætningen i de østlige skanser med de folk, som bispen og herrerne havde tilbudt kongen, i stedet for at betro dette vigtige forsvar til uøvede folk, som han vidste var tilfældet. Herover kom de i ordstrid, da Niels Finke ville have kongen til at tro, hvad denne kun var alt for tilbøjelig til, at her var ingen nød på færde.

"Man kan forsvare staden med de folk, der er," sagde Niels Finke. "Det tør jeg nok vove at påstå."

"Det vil jeg også gøre," sagde Oluf Friis, "og vel så godt, skulle jeg mene, som I; men jeg ville ikke kunne hindre, at den mange gange større overmagt trængte frem over mit og mines lig, og var vi først faldet, så var det staden, der måtte bøde for sådant letsind."

"Jeg siger og påstår, at der er mandskab nok," vedblev ridder Finke. "Kom der mere, ville det, som dog skulle underholdes af Hans Nåde, blot koste kongen penge til liden nytte og skaffe stadens folk, som strider på deres egen tæring, magelige dage. Stæderne, som angriber os, har vel heller ikke sendt os

menneskeædere, skulle jeg tro, som har ti mands styrke hver, og vi er jo ikke usle dværge, ved jeg."

"Men de har heller ikke sendt os finkeriddere, som slås med alenmål," råbte dværgen med pibende stemme. "Ville hansernes soldater lade sig slå, ligesom filisterne, af en asenskæft, så ville jeg råde at I, ædle ridder af finkefuglen, skulle sendes imod dem, og ingen anden; thi jeg tvivler ikke om, at I er en drabelig ridder, eftersom min nådige herre har givet eder et af sine bedste skjoldbreve, og fordi I er min landsmand, da vi begge er sønderjyder, uagtet I er barnefødt ved Slesvig og jeg nord for Flensborg."

Dværgen havde en personlig grund til at ville hævne sig på ridder Finke; thi denne havde nys lovet ham en kostelig gave, når han ville bringe ham ind til kongen gennem bagdøren, før andre kom ham i tale. Det havde dværgen gjort; men ridderen havde kun foræret ham en liden penge derfor og ikke givet ham udsigt til at erholde mere, og nu talte han dertil hånligt om dværgene.

De lo alle af disse plumpe og bitre hentydninger, og kongen ikke mindre end de andre. Ridder Finke bed sig i læben og knyttede hånden under kappen, idet han sagde: "Jeg skulle vel vide at værge min ære, var det nogen *mand*, som greb den an, og mest fordi det er Hans Nåde kongen, som har givet mig den. End har ingen bidt den mærke."

"Han måtte også være såre lysten ad ferskt, der ville gå i skoven og bide snegle, siger et gammelt visdomsord."

En ny latter belønnede dværgens vittighed. Da ridder Finke i øjeblikket ikke vidste at svare, råbte dværgen: "Han gi'r fortabt i legen, I har alle hørt det, han gi'r fortabt og må døje Balderune."

Og nu sang han den gamle julelegsvise om Balder, som slog Rune for hans hustrus skyld, idet han gik rundt om en stol og tildelte denne de slag, der ellers skulle tilfalde den efter legen tabende:

"Balder, Rune og hans viv
de ypped dem en grote kiv,
grote kiv i Tune,
der slog Balder Rune.
Ni slag ville vi slå,
dermed ville vi hjem gå,
en, to, tre, fire, fem,
der gik end ingen af os hjem;
seks, syv, otte og ni,
dermed sige vi ham ryggen fri."

Ridder Finke åd sin vrede i sig, han følte, at dværgen var hans overmand. Derfor skyndte han sig at ende en væddekamp, hvori han kun måtte blive den tabende. Mens han tilsyneladende tog dette for en spøg, der morede ham lige så meget som de andre, sagde han, for igen at føre samtalen på alvorligere genstande: "Jeg skulle ikke holde på min egen mening mod slige veltalende og kloge mænd, som alle de, der endnu har talet om denne sag, havde ikke den kejserlige kommissarius, doktor Nikolaus Stochius, endnu i går været af den samme tro, at staden ikke ville have stort at frygte, efter som kejseren er Hans Nåde kongens bundsforvandte."

"Guds død, ved I noget om det? Det skulle I have sagt straks," udbrød kongen, som pludselig blev alvorlig og opmærksom, da kejserens navn blev nævnet. "Det skulle I have sagt, straks I kom, thi det var vigtigere end det pengelån, I har ansøgt os om,

og som vi gerne tilstår eder, så at I kan vende eder til vor skatmester derom. Men kom nu frem med denne sag, thi den er vigtigere."

Niels Finke bukkede dybt og taknemmeligt, hvorvel det ingenlunde var ham til pas, at hans ærinde således blev røbet. Han meddelte nu kongen en forvansket beretning om udfaldet af doktorens tog til København. Han ville have hørt af pålidelig kilde, at denne mand på det kraftigste og med god virkning havde formanet grev Gert og råderne til at afstå fra al fjendtlighed, da der nu handledes om fred og ikke om krig. Og doktor Nikolaus havde derhos givet dem et kejserligt brev og pålæg derom, hvilket de havde modtaget med skyldig ærbødighed, så at det snarere var at vente, at skibene ville lette anker og sejle bort igen, end at de ville forsøge nogen alvorlig gerning for København, da dette ville skaffe dem sag for ulydighed mod kejseren. Han ville også vide, at doktor Nikolaus allerede var på vejen til Tyskland for at bevirke, at hjemkaldelsen af skibene blev påskyndet. Under disse omstændigheder troede han, at nøden ikke var så stor, som herrerne mente, efterdi de ikke vidste dette endnu, eller at det var så påtrængende nødvendigt, at Hans Nåde kongen afbrød sin andagt i Soer for over hals og hoved at vende tilbage til København.

Denne tale, som de andre ikke ligefrem kunne modsige, omendskønt flere af dem, og især Mogens Gjøe, ikke troede den ubetinget, behagede kongen meget, og han overlod sig ganske til håb og glæde derover.

"Hans Nåde kejseren har altid været mig en huld velynder og en tro bundsforvandt," sagde han med ærefrygtsfuld salvelse.

"Det har han givet mig mange og store prøver på, som jeg taknemmelig skal mindes til min sidste stund. I husker nok, højærværdige fader, det kostelige *Laudem*, kejseren gav på eders dom i Nyborg. Det var et kostbart dokument. Og dommen af Ofen, dengang jeg havde haft den lykke at kysse kejserens hånd, som jeg kom hjem fra rejsen mod den hellige grav. Og mange andre kostelige vidnesbyrd, lige til den nådige mægling i disse skammelige stridigheder, som greverne har påført os uden lov og ret. Her har jeg et endnu," vedblev kongen, idet han pegede på et pergament, med kunstige skrifttræk og et stort segl på. "Dette er en nådig tilladelse, som kejser Sigismund, alles vores herre og hoved, har skænket mig, at kalde og udnævne kejserlige notarier, som har ret til at skrive dokumenter på pergament. Og jeg har, efter dette nådige brev, lov til at investere dem med pen og pennalhus, som jeg selv vil, eftersom skrivelsen siger, at det bør sig for den kongelige herlighed daglig at skinne vide som solen ved at uddele rige gaver og gøre noget, hvorved det kongelige navns glans bliver end større. Det er kejserens egne ord. Thi udi Tyskland forstår de kongemagten bedre end heroppe hos eder i Norden, hvor det kun er slet bevendt med den forstand. Altså har jeg ret til selv at investere mine notarier, det kan ingen nægte mig. Det har jeg nu overlagt, og her kan I se en tegning, som abbedens skriver har gjort, den forestiller en notarius, som han er investeret. Jeg tænkte just over den sag, da I kom, I gode herrer. Der er et andet forslag, som dog måske er bedre," vedblev kongen, idet han gik hen til det lille sybord og mellem de brogede klude fremtog en mandsdukke, som kun var halvt færdig, men af hvis dragt man allerede kunne skønne, at det skulle forestille en

sådan notarius i sin højtidsklædning. "Her er et andet forslag fra en anden side, jeg tror det bliver bedre; men I kan ikke dømme derom, thi den mangler endnu adskilligt."

Herrerne så til hinanden med bekymrede miner. De tænkte, at det var sørgelige tider i Danmark, da kongen legede med dukker og dronningen måtte føre krigsfolket. Men Oluf Friis sagde: "Min tro, det ville være et sært spil af skæbnen, om det blev en skammelig fredsakt, denne notarius, som kejseren nådigt har skænket os, kom til at skrive første gang på pergamentet."

"Det forbyde Gud almægtigste," sagde bispen med stærk stemme. "Før må der aldrig blive skrevet en tøddel mere i Danmark!"

Kongen og de andre tav. Oluf Friis mumlede for sig selv: "Det er ellers billigt, der bliver skrevet mere pergament her i landet end i gamle dage, eftersom vi nu har gode æselhuder at kunne anvende dertil. Når gamle børn leger, er intet ophold; men gammel hund og rakke, de lever ej længe til takke."

"Var jeg ikke eders nar, jeg ville være eders notar," sagde dværgen. "Ved I hvorfor, kong Erik?"

"Lad høre!"

"Frit lejde ud og ind," sagde den forsigtige dværg. "Ved eders kongelige ord!"

"Det har du jo, en gang for alle. Sig frem!"

"Fordi eders notar nok får eder til nar," sagde dværgen med dæmpet stemme, som om han dog ikke troede freden ret.

"Næsvise slyngel!" udbrød kongen opbragt og kastede et papir efter ham, hvilket han greb på bordet, uden at se på det.

Dværgen tog det op og sagde: "Alle helgener bevare os, kong Erik! Det er for stor en gunst for eders ringe tjener at få Hans Nåde kejserens brev og segl i hovedet."

Kongen blev meget forbavset. Dværgen, som nu følte sig fuldkommen sikker, trådte ærbødigt hen mod kongen og rakte ham knælende brevet.

Det var det uåbnede brev, som kongen havde modtaget tidligt om morgenen, men glemt at åbne for at beskæftige sig med tegningen og dukken. Han skar silkelidsen over med sin dolk efter først at have undersøgt seglets ægthed og urørte tilstand. Derpå satte han sig i lænestolen og læste brevet.

Det var en underdanig skrivelse fra doktor Nikolaus. I de skånsomste udtryk gjorde han kongen rede for udfaldet af hans mislykkede sendelse til flådens øverste og underrettede ham om holstenernes og hansestædernes halsstarrighed og overhørighed mod kejserens befaling. Idet han gentagende forsikrede om sin herres vilje og gunst mod Danmark, tilrådede han at stå fjenden imod af al magt, om denne fremturede i at angribe staden, hvortil han ønskede god lykke og alt held. Man måtte da se at vinde frist i håb om, at en bedre tid kunne komme end den nærværende. Han selv ville ilsomt påskynde sin rejse for snarest muligt at kunne virke til at hidføre en bedre tingenes tilstand. Brevet sluttede med højtravende tyske talemåder, i hvilke doktoren anbefalede sig ydmygst til kongens nåde.

Det var et mistrøsteligt brev. Kongen gav det til bispen, efter at have gennemlæst det, og Peder Jernskæg læste det også i dyb tavshed og med en alvorlig mine. Men den kloge rigets kansler anså det ikke fornødent at tilstå indholdet og ville ikke, at alle

de andre skulle kende dette dokument; han gemte det inden for sin kåbe og sagde: "Dette brev indeholder omtrent det, vi allerede ved, det er ikke så mistrøsteligt endda. Et og andet deri var bedre, end jeg havde ventet det, og nu ved vi, hvordan vi er stillet, det er et gode. Vi må slå for os selv en stund endnu, andet nytter ikke. Og det vil Gud give os styrke til, han er en retfærdig Gud, som kan svække vore fjenders antal, om end afgrundens magter støtter dem. Her gælder det nu at vise mands mod og hjerte, hellere end at føre glatte taler, og hver den, som er kongens mand og mener det godt med Danmarks rige, han vise nu sin tro af sine gerninger, thi nu er tidens fylde kommet. Det ville være skammeligt, om vi ville tabe modet, fordi stormen er brudt løs over vore hoveder. Lader os gribe fast om sværdet og ikke lægge det, før vi have vist vore fjender, at vi byder skæbnen trods og ikke har ophørt at agte os selv. Og med Guds bistand skal da selv vore fjender komme til at agte det danske folkeslag."

Den bevægelse, der kom blandt ridderne, viste noksom, at bispen ikke havde talt forgæves. Men kongen mærkede det ikke, han sad i dybe tanker med hånden under kinden og stirrede hovedrystende hen for sig. Dværgen trådte hen til ham og stillede sig ved siden af ham med træsværdet i hånden, som han slog i luften med.

"Hvad vil du, narrifas?" sagde kongen mismodigt. "Hvad er der?"

"Jeg vil passe min dont og slå fluerne ihjel, som sværmer her omkring, at de ikke skal flyve eder i hovedet, kong Erik; thi kommer de først ind, da er de ikke gode at få ud igen. Og så vil jeg, som en ærlig sønderjyde, også vise eder min tro i gerningen

og drage sværdet for Danmarks rige, thi nu lader det til, at vi alle skal slås til den sidste mand ... på eder nær."

"Jeg er ked af al den krigen til ingen nytte. Jeg længes efter ro. Jeg ækles ved al denne træskhed og tvetungethed. Ak, mit kære hjem i Tyskland! Om det er Guds vilje, at jeg nogen tid skal se det igen?"

Men bispen trådte tæt hen til kongen og sagde halvhøjt: "Det ville være at følge slet det råd, som kejser Sigismund giver eder gennem doktor Nikolaus, om I lægger hænderne i skødet, kong Erik! Når kejseren siger, at I bør stå fjenden imod af al magt, da er dette vel næppe sagt i vind og vejr. Og som han mener os det godt og er vor eneste velynder i verden, så bør det eder vel, herre konge, at gøre som kejseren beder."

Disse ord virkede mere end alle fornuftige forestillinger. Kong Erik stod op, og idet han med en kraftig anstrengelse tog sig sammen og rettede sig op til sin fulde højde, sagde han med en pludselig forandret, nu næsten fast og klangfuld stemme: "I har ret, Peder Jernskæg, jeg vil opfylde kejseren vilje og gøre, som I og Mogens Gjøe har rådet mig. End kan der komme gode dage for Danmark, hvis det er Guds vilje. Jeg vil ej forsage endnu. Jeg kommer til staden med det første, når jeg har holdt mine bønner ved alteret, som jeg har lovet min helgen. Da skal vi kæmpe for stadens frelse sammen. Gak nu tilbage, I gode herrer, hver til sin bestilling; og den, som kommer til København med sine mænd, skal få at se, om kong Erik ikke vil fægte lige så vel for staden som nogen dansk ridder vil slå for den og for vor dronning Philippa. Og I, Mogens Gjøe, eder beder jeg at sige til min nådige frue, at jeg snart skal føre forstærkning til hende og fremfor alt mig selv. Højærværdige

fader i Gud! Jeg beder eder, at I vil velsigne vort forsæt med eders bøn."

Bispen læste en kort bøn med foldede hænder, hvorpå han gjorde korsets tegn for kongen og gav ham velsignelsen. Og således endte dette møde helt anderledes, end det var begyndt. Bispen og ridderne tog afsked med kongen og begav sig bort. Ridder Finke nærmede sig dværgen og hviskede: "Skaffer du mig at vide, landsmand, hvad der står i det brev, så vil jeg forlade dig din uartighed og oven i købet give dig en gave ... og dertil min sølvkæde?"

"Hvad mere? Det er for lidt."

"Og et anker sød vin fra Romanien. Hvad siger du til det, du slikmund! Men så må du skaffe mig fuld underretning om indholdet."

"Ædle finkeridder," hviskede dværgen spottende, "jeg håber endnu at opleve at se eder hængt, forinden jeg dør. I har narret mig mere end én gang, landsmand! Det glemmer jeg jer ikke."

Raden kom nu til ridder Finke at forlade kongen, hvilket han gjorde med dybe buk. Ude i gangen klappede han i forbigående Torben Bille på skulderen og sagde hviskende: "Skal jeg bringe hilsen til København, jeg rider nu til staden?" Disse ord fremkaldte en hurtig glans i Torben Billes øjne, og han trykkede ridder Finkes hånd, som denne gengældte. Fra kongen begav Niels Finke sig til hans skatmester, af hvem han erholdt det pengelån, han havde ansøgt kongen om, og som var ham bevilget; og forsynet med disse penge satte han sig til hest og red skyndsomt tilbage til København for at nå staden inden nattens frembrud, mens det dog uafladeligt pinte ham, at han ikke vidste, hvad trøst for kongens sag det var, brevet fra doktor

Nikolaus havde indeholdt. Af alt så han nok, at tyskerne ingen tid måtte spilde, men at de burde skynde sig og angribe staden af al magt, inden kongens nærværelse og den belovede forstærkning, som han og herrerne havde lovet at føre byen til undsætning, havde genvakt borgernes mod og for tyskerne gjort udfaldet, som han dog ikke tvivlede om, besværligere at nå. Også de andre herrer forlod efterhånden klosteret, og snart var alt i den sædvanlige ro, og man så kun klerke og lægbrødre vandre om i gårdene og i lunden ved klosteret.

5. Jomfru Helvig

Det havde været en smuk vårdag, og endnu var aftenen behagelig. En mild luftning bebudede den nære sommer, en sød duft af de første spæde blomster fyldte luften med sin vellugt, og en venlig sisken slog i de grønnende buske, som om den ville lovprise den herlige solnedgang. Der var en skøn fred over hele naturen, men ikke i *dens* sjæl, som tavs betragtede den smukke aften og sukkede over, at den ufred, menneskene havde bragt i verden, var til hinder for at glæde sig over Guds miskundhed.

Det var den smukke jomfru Helvig, der med hånden under kinden, hensunken i sådanne tungsindige betragtninger, sad i en løvhytte, som var hendes yndlingskrog i faderens have og stødte tæt op til den lille bod, hvor Klaas Pebersvend førte sin ensomme tilværelse. Men det var ikke hos ham, hendes tanker dvælede.

På hendes skød hvilede en lut, men hun havde endnu ikke rørt den; kun fra tid til anden gav en dæmpet, melodisk klang til kende, at hendes fingre mekanisk fulgte hendes tanker og aflokkede lutten et harmonisk suk. Af disse enkelte toner blev efterhånden akkorder, og ligesom disse tilfældigvis bragte hende til at dvæle ved en bestemt melodi, nynnede hun halvhøjt en gammel kæmpevise, som hun ikke havde tænkt på i mange tider, og som hun ikke engang tænkte på i det øjeblik, hun begyndte at synge den med dæmpet stemme … men desto mere, mens hun sang den til ende.

Herr Oluf han rider så vide,
alt til sit bryllup at byde.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Der danse fire og der danse fem.
Elverkongens datter rækker hånden frem.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Velkommen, herr Oluf, lad fare din fig,
bi lidet, og træd i dansen med mig.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Jeg ikke tør og jeg ikke må,
i morgen skal mit bryllup stå.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hør du, herr Oluf, træd dansen med mig,
to bukkeskinds støvler så giver jeg dig.
Men dansen den går så let gennem lunden.

To bukkeskinds støvler sidder mig om ben,
forgyldene sporer er derom spænd.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hør du, herr Oluf, træd dansen med mig,
en silkeskjorte giver jeg dig.
Men dansen den går så let gennem lunden.

En silkeskjorte så hvid og fin,
den blegte min moder ved måneskin.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hør du, herr Oluf, træd dansen med mig,
en hjelm udaf guld så giver jeg dig.
Men dansen den går så let gennem lunden.

En hjelm udaf guld den kan jeg vel få,
i morgen skal mit bryllup stå.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Og vil du ikke danse med mig,
sot og sygdom skal følge dig.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hun slog hannem med sin hærde,
ret aldrig var han slagen værre.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hun løfted herr Oluf på ganger rød:
så rid nu hjem til din fæstemø!
Men dansen den går så let gennem lunden.

Og der han kom til borgeled,
der stod hans moder og hviled derved.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hør du, herr Oluf, kær sønnen min,
hvi bær du nu så blegen kind?
Men dansen den går så let gennem lunden.

Og jeg må vel bære kinden bleg,
for jeg har været i elverkonens leg.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hør du, herr Oluf, min søn så prud,
hvad skal jeg svare din unge brud?
Men dansen den går så let gennem lunden.

I skal hende sige, jeg er udi lunde
at prøve min hest og så mine hunde.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Årle om morgen, dag det var,
da kom den brud med brudeskar'.
Men dansen den går så let gennem lunden.

De skænkte mjød, og de skænkte vin.
Hvor er herr Oluf, brudgom min?
Men dansen den går så let gennem lunden.

Herr Oluf er reden hen udi lunde,
han prøver sin hest og sine hunde.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Hun tog op det skarlagen rød,
der lå herr Oluf og var død.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Årle om morgen, dag det var,
der kom tre lig af herr Olufs gård.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Herr Oluf det var og hans fæstemø,
hans moder blev og af sorgen død.
Men dansen den går så let gennem lunden.

Da sangen var til ende, som hun havde nynnet med en bævende røst, der til sidst næsten kvaltes af vemodigheden, sank lutten i skødet, og jomfru Helvig blev siddende med foldede hænder og tårefyldte øjne, stirrende mod jorden.

Hvor kan sindet andet end ængstes i så forfærdelige tider? tænkte hun med et suk. Ak! Det var vistnok et varsel, at just denne bedrøvelige sang faldt mig ind, om herr Oluf og hans fæstemø … Torben Bille red så frisk og sund herfra i aftes … hvor er han nu? Ak, min Gud!

Mangen rider om morgenen rank og rød,
er dog inden aften krank og død.

Hvor længe skal jeg pines af denne angst, som nu er kommet over mig? … Og dog færdes han nu i fredelig gerning, og jeg har kun lidet at ængstes for. Men når han vender tilbage, når han skal deltage i kampen ved skanserne mod fjenden … ak, det vil volde mig en usigelig angst … og dog kan jeg ikke ønske ham anden steds, end hvor der kan vindes ære og hæder for

manddomsdåd. – Gid jeg var som de kvinder i Norge, jeg har hørt om, der drager til dans og gildelag med deres mands ligskjorte, og dog har de mod til at tage del i glæden, mens de er beredte på, at den kan ende så kummerligt. – Så min fader er også borte! … Skønt han ikke forstår at tale til min trøst og tit smiler så fælt ad min angst for vort stakkels land, så ville jeg dog nu ønske, at han var hjemme igen. – Det er ikke godt, at børn vokser op langt fra dem, de tilhører ved fødslen. At min fader lod mig sidde i klosteret ved Ringsted hos min gudmoder, mens han selv færdedes ovre i Sønderjylland, hvor jeg er født, og hvor jeg var som barn, og hvor min moder døde, det har gjort mig næsten fremmed for ham … Nu kan jeg ikke nærme mig ham med den fortrolighed, som en datter vistnok skulle. Men er det min skyld? …

En bevægelse tæt ved afbrød hendes betragtninger. Det forekom hende et øjeblik, som om hun havde hørt døren til boden blive åbnet og atter lukket. Hun fo'r op og så sig om, men alt var stille og roligt som forhen. Ak, det har været Klaas Bremer, som har åbnet døren for at tage sin kurv under busken, tænkte hun. Hvor har jeg kunnet være så glemsom at forsømme den stakkels gamle mand en hel dag for mine egne tanker. – Og hurtigt gik hun tilbage til huset. En liden stund efter kom hun atter ud i haven. Hun bar en lille kurv, skjult under tørklædet, som hun skyndsomt satte under busken tæt ved døren, idet hun lod, som om hun trak noget ukrudt op af jorden. Men denne forsigtighed behøvedes ikke, for ingen spejdede efter hendes skridt.

I samme øjeblik åbnedes døren til boden på klem, og Klaas Bremers magre skikkelse stod lige for sprækken.

"Min ædle jomfru," sagde han med sagte røst, "hav tak for eders godhed mod en stakkels forfulgt, som skylder eder sit livs bevarelse."

"For alle helgeners skyld, vær forsigtig, lad ingen se eder. Her kunne komme nogen."

"Det har længe været min agt at tale med eder, jomfru, men lykken var ikke med mig. I aften må det ske, thi det er vigtigt, at jeg får talt med eder, førend ... Jeg kunne åbne døren lidt mere, hvis I ville smutte hurtigt ind i boden, hvor vi kan tale ubemærket."

Helvig betænkte sig et øjeblik; men Klaas Bremers tindrende øjne, således som hun kunne se dem lyse i halvmørket, forskrækkede hende, og hun sagde: "Nej, nej! Det tør jeg ikke vove ... ikke for alt, hvad der er til."

"Den tid kan komme, da I må vove mere end det," sagde pebersvenden med sin hæse stemme. "Men, som I vil. Sæt eder der på græsbænken i lysthuset, og lad, som I var beskæftiget med lutten, jeg vil tale med eder gennem gluggen. Dog må I ikke vende eder om, at ikke nogen skal fatte mistanke."

Døren lukkedes atter, og Helvig gjorde, som pebersvenden havde bedt om. Lidt efter åbnedes gluggen fra boden ud til haven, og Klaas Bremers stemme sagde, ikke langt fra hendes øre: "Her er ikke tid til lang snak; men få ord og fyndige opvejer mange og myndige. I har været god imod mig, og jeg vil gøre eder godt igen. Ingen kan vide, hvad hændes kan i disse tider, og kommer fjenden i staden, vil det gå grumt til, thi mine landsmænd vil ikke handle de danske godt, dertil har de ingen grund, og hvad der sker, vil være fortjent. Men det skulle smerte

mig, om der skete noget mod eder, og hvo skal beskytte eder, jomfru, hvis dette skete?"

"Min Gud, hvor I forskrækker mig, Klaas Bremer," sagde Helvig. Men efter nogle øjebliks tavshed tilføjede hun: "En dansk pige må ikke mistvivle om danske mænd. Det vil ikke ske, som I frygter, og staden vil nok stå sig mod fjendens angreb. Gud den almægtigste vil holde sin hånd beskærmende over en retfærdig sag, og vold vil ikke få nogen overhånd, så at retten lægges øde. Nej, nej! Jeg vil ikke frygte. Min fader vil desforuden komme hjem igen, han vil være til min beskyttelse."

"Eders fader, jomfru Helvig ... Man kan vistnok i vore dage ikke sige alt, hvad man tænker; men dog tvinger omstændighederne mig nu, og jeg vil sige så meget, at eders fader har mere end nok at skaffe til enhver tid med sine egne anliggender, og han kan få behov at have et øje på hver finger, så at han intet vil få tilovers for sin datter, mens han selv spiller vovespil."

Der var et så særegent udtryk i pebersvendens stemme, da han omtalte ridder Finke og hans hensigter, som han lod til at kende, at den følelse af angst og usikkerhed, som af og til havde rejst sig i Helvigs bryst, atter vaktes derved. Hun ligesom anede, at med hendes fader var ikke alt, som det burde være, og da hun intet fodfæste øjnede i denne tvivlens afgrund, som disse ord åbnede for hende, forekom den hende langt dybere, end om Klaas Bremer havde tydet på nogen bestemt, om end nok så slem beskyldning. Og den overbevisning, som i dette øjeblik påtrængte sig hende, bragte hende til at udbryde med mere åbenhed, end hun ellers ville have tilladt sig: "Så vil herr

Torben Bille nok drage omhu for mig ... om ingen anden vil, han gør det visselig."

"Herr Torben Bille!" sagde bodsvenden med et bittert og hånligt udtryk i stemmen. Han tav en stund; derpå vedblev han: "Herr Torben Bille kan have ondt nok ved at skøtte sig selv. Tit er en gammel og svag mere at stole på i nødens time, end en ung og stærk; thi intet er så omskifteligt som menneskets karskhed, da det lever af dagsens komme. Og intet er sandere end disse ord: Mangen rider rank og rød, er dog inden føje krank og død."

"Min Gud, min Gud!" udbrød Helvig forfærdet. Thi denne gentagelse af de tanker, som nylig havde martret hende, forekom hende som en bekræftelse på, at det skulle hændes, som hun følte sig varslet om. Og hendes ansigt røbede hendes bedrøvelse, om end hendes læbe intet ord sagde.

"Jomfru Helvig," vedblev Klaas Bremer, som imidlertid havde betragtet hende ufravendt, "den, som nu taler disse ord til eder, er mere eders ven, trods sin nærværende ringe stilling, end nogen anden. Og lige så sandt som det er, at denne ringhed kan forandres til højhed, så at vi kunne blive hinandens lige, om det er den almægtigste Guds vilje, hvilket I vel ikke vil nægte, lige så sandt er det, at I bør slå eder den unge Torben Bille af tankerne. Thi selv om han går uskadt af disse tiders strid, hvor der er mere lejlighed til at komme af dage end til at blive karsk og gammel, selv da vil I kun lægge sorg på eders hoved og fare på hans, hvis I fremturer i denne dårlige elskov, som aldrig vil føre eder sammen. Thi den skæbne, som står eder imod, den har mere magt end nogen anden."

"Og ved I da ikke, at kærligheds vækst vandes af gråd og dyrkes af modgang? Ved I da ikke, at elskovs bånd binder fastere end døden?" sagde Helvig, som for nogle øjeblikke glemte, hvem hun talte med.

"Om *jeg* ved det? Og derom spørger I *mig*, som kunne foretrække den bitre død, om jeg ..."

Han afbrød sig selv pludselig. Helvig vendte sig uvilkårligt om, thi heftigheden i hans stemme bragte hende til at glemme al forsigtighed. Klaas Bremer havde skudt skodden for gluggen helt til side, så at hans af lidenskabelighed fortrukne ansigt dækkede hele åbningen. Og midt i denne funklede to glubske øjne, hvormed han syntes at sluge hende i betragtningen.

Forskrækket vendte hun sig fra ham og sprang op for at undfly. Men da hendes blik i det samme atter faldt på gluggen, havde pebersvenden atter trukket hovedet bort, og dersom ikke en stønnende klagelyd havde overbevist hende om, at han endnu var der, skulle hun have troet, at det hele havde været et spil af hendes ophidsede indbildningskraft. Denne klagelyd vakte atter medlidenheden, og hun standsede sin flugt, thi den forjog pludselig den skræk, som havde bemægtiget sig hende.

"Stakkel, han er syg og forvirret," sagde hun halvhøjt ved sig selv. "Stakkels gamle mand!"

"Nej, nej, hverken syg eller forvirret," lød atter, men med et klagende udtryk, Klaas Bremers stemme fra boden. "Det ikke, det ikke! ... Jomfru Helvig, hør mig," vedblev han hurtigt, "hør mig med opmærksomhed, og husk mine ord, thi de er ikke talt i vind og vejr, og tiden er kostbar. Lad af fra denne dårlighed, thi deraf vil *hans* liv være afhængigt, hvem I elsker. Hans bejlen til eder, om den vedbliver, vil være hans død, og I skal være ham

det, som elverkongens datter, I sang om nys, var for herr Oluf: den, der fører ham i fordærvelsen. Men andet ikke, og det spår *jeg* eder, eftersom jeg i mangen nat har læst det af stjernerne. Det er stjernerne, der styrer menneskene, men Gud styrer stjernerne. Den, som skal have den kranke skæbne, kan ikke få den gode, og anderledes bliver det ikke."

"Gud herren sidder øverligt og ser nederligt," sagde Helvig med bævende stemme. "Hans frygt giver fred og frelse. Til ham vil jeg sætte min lid, som jeg har gjort alle mine livsens dage, og han vil være mig en nådig gud for min ydmygheds skyld, det føler jeg mig forvisset om. Hvi vil I forfærde mig så og bedrøve mit hjerte, jeg har jo intet ondt gjort eder."

Et øjeblik tav Klaas Bremer, derpå sagde han med en stemme, som han atter gjorde mere hård, end da han sidst havde talt: "*Det* kommer vist nok, der ske skal. Og Torben Bille skal I visselig aldrig få; det nytter intet at stole på det, som er imod stjernerne. Men hør nu, hvad jeg siger eder. Skulle I nogen tid komme i nød, og skulle noget indtræffe, som I nu i eders hovmod anser for en utænkelig ting, da kan I her finde sikkerhed i denne bod, hvor der for voldsmænd intet er at hente. Begiv eder da fluks herhid, og vov eder ikke herfra, før jeg tilsiger eder, at det kan ske i sikkerhed. Det må I love mig, hvis ikke ... Bi, jeg hører skridt i gaden! ... Der kommer nogen. Tag denne nøgle, som jeg nu lader falde, og gem den vel!"

Han lod en nøgle falde gennem gluggen, men jomfru Helvig rørte sig ikke for at tage den; thi skrækken for de farer, hun blev truet med, havde forvirret hende og næsten lammet hendes kræfter.

"Tag den!" vedblev Klaas Bremer med en bydende stemme, "tag den og gem den vel, at ingen ser den, og mindst eders fader, thi fra nu af er skodden ikke indvendig sat for døren, og det kan koste mit liv. Med denne nøgle er I frelst fra al fare, om noget skulle møde, men I må vide, at det kalder dobbelt fare over mit hoved, at den er i andre hænder end mine egne. Derfor gem den forsigtigt!"

Helvig bukkede sig hurtigt og tog den rustne nøgle, som var faldet tæt ved hendes fod. Men at gemme den på sig, kunne hun ikke overtale sig til. Klaas Bremers funklende øjne fulgte imidlertid enhver af hendes bevægelser, og da han så hendes dvælen, hviskede han med hæs stemme et bydende: "Gem den straks!" ledsaget af en så kraftig stampen med foden i gulvet, at jomfru Helvig ikke mere betænkte sig, men hurtigt gemte nøglen i sin lomme. Og næsten i samme øjeblik åbnedes døren fra huset, og hendes terne trådte ud i haven. Men hun havde kun gjort få skridt hen imod sit herskab, da Torben Bille med hurtige skridt og klingende sporer kom bag efter hende. Og utålmodigt ilede han ternen forbi og gik hen imod lysthuset, hvor han vel vidste, at han skulle søge sin elskede. Hun ville rejse sig for at gå ham i møde, men formåede det ikke, og inden hun havde samlet kræfter dertil, stod han ved hendes side.

"Guds fred og god aften, jomfru Helvig," sagde han oprømt. "Eders fader ville bringe hilsen fra mig, men det er mig, som bringer hilsen fra ham; thi jeg er reden skrappere end nogen anden, og skønt jeg har gjort en stor omvej, for at ingen skulle se, hvor megen il jeg havde med at komme til eder, så er jeg dog kommet først. – Og nu kommer han vel næppe til staden i aften; thi nu skal vagterne snart besættes for natten, og porten

lukkes, så lades ingen ind, før morgenstunden. – Men hvad fejler eder? Nu ser jeg først, at I er bleg og bedrøvet. Sig mig, om I er syg! og jeg skal søge mester John af Leyden med hans urter og dråber? ... Kære jomfru Helvig, sig, hvad der fattes eder."

Men Helvig var ikke i stand til at tale, mens tårerne strømmede af hendes øjne. Torben Bille blev meget urolig og nedslået; han tiltalte hende med de kærligste ord, men hvor meget han bad, han kunne dog ikke erfare årsagen til hendes bedrøvelse. Omsider kom hun så meget til sig selv, at hun kunne sige: "Kom ... lad os gå herfra ... bort herfra! Da kan jeg først tale."

Men overbevisningen om, at hun dog ikke turde meddele ham hverken den frygt for hendes faders foretagender, som Klaas Bremers ord havde indgydt hende, eller den trussel, han, med overtroens hele magt, havde villet lægge imellem hende og hendes kærlighed til den mand, der bejlede til hende og havde vundet hendes hjerte, denne overbevisning bandt atter hendes tunge og hendes fod. Hun sank tilbage på græsbænken, holdt hånden for øjnene for at skjule tårerne og sagde sagtelig: "Min Gud, hvorfor er denne nød kommet over mig!"

"Desværre, I er syg, jomfru Helvig," sagde Torben Bille bekymret. "Kom, lad mig føre eder til huset, aftenluften er for kølig, her tør I vistnok ikke dvæle, det vil skade eder."

"Nej, her tør jeg ikke dvæle," gentog Helvig, "her ikke! Og I endnu mindre, Torben Bille!"

Hun greb hurtig lutten og vendte sig fra lysthuset; hendes øjne faldt på gluggen til boden, den var tillukket, kun en ganske smal åbning ved den ene side forrådte hende, at Klaas Bremer

endnu kunne følge hende med sit forfærdelige blik, endnu kunne se på Torben Bille med sine onde øjne. Og nu fordobledes hendes skridt hen imod huset. Men da den unge ridder sagde: "Himlen være lovet, nu synes det mig, at I er mere karsk," kunne hun ikke bringe det over sit hjerte at lade ham længere i bekymring, og hun sagtnede sine skridt for at meddele ham det eneste, hun turde sige: at hun ingenlunde var syg, men at ængstelsen for den tilstand, i hvilken staden og landet befandt sig, havde grebet hende så mægtigt i ensomheden, at den for en kort tid havde forvirret hendes tanker, så at hun var blevet overvældet af bedrøvelsen.

Disse ord trøstede Torben Bille meget. Han søgte at indgyde hende god tro til stadens sikkerhed, talte om kongens komme til byen, som snart forestod, med forstærkning af friske tropper, og det lykkedes ham for en del at trænge skrækken i baggrunden. Og i stedet for at begive sig ind i huset, rakte Helvig lutten til den ventende terne, som bar den ind, mens hun selv foretrak at vandre op og ned i gangen tæt ved huset, da hun nu følte sig bedre. Torben Bille vedblev at fremføre alle mulige grunde, som kunne forjage hendes frygt. Men da han talte om den kamplyst, han og alle mænd i staden var besjælede af, gyste Helvig og sagde: "Tror I, at det kan berolige mig, at jeg ved at ... at de, jeg holder af, er midt i kampen? ... Man føler først, at man har mange kær, når sligt forestår."

"Og skulle jeg være så lykkelig at turde tælle mig iblandt disse," sagde Torben Bille med varme, "da vil jeg sige, at med eders billede i hjertet og mit sværd i hånden vil jeg gå sejrrig ud af kampen, thi da har jeg nok i denne smukke verden at leve for." Helvig tav med nedslagne øjne; men den bølgende

bevægelse af hendes halsklæde røbede, at hun ikke hørte disse ord med ligegyldighed. Torben Bille vedblev: "O lad mig tage den tro med mig, at eders godhed ikke vil svigte mig, da vil heller ikke lykken og mit sværd svigte mig."

Helvig rødmede og svarede endnu ikke ... med mindre hendes tavshed kunne antages for et svar. Det lod næsten til, at Torben Bille udtydede det således, thi han sagde, idet han drog sit sværd halvt ud af skeden og holdt det hen imod hende, så at korsfæstet var frit: "Jeg beder eder, jomfru Helvig, læg eders hånd på dette kors, om I vil mig så vel, som jeg håber og tror, og giv det den velsignelse, I under den, der har bejlet til eders hånd i tugt og ære, og som intet ønsker mere end at tækkes eder og ofre eder enhver af sin sjæls tanker. Jeg går ud fra eder i skanserne, hvor jeg skal have vagten i denne nat. Vil I vie mit sværd til kampen, da gør I en god gerning imod mig ... men vil I fæste eder til min brud og give mig den ret at være om eder, som tilkommer eders husbond, da gør I mig lyksalig for min levetid. Men giver I mig afslag, da gør I mig såre elendig, thi jeg føler sandheden af visens ord i mit hjerte:

Med vand udslukker man ilden stor,
dertil den brændende brand;
men kærligheds lue langt overgår,
den ingen tid dæmpes kan.

Solens hede den falder så stærk,
at ingen den læske kan;
men elskovs bånd er hårdere værk,
slet aldrig det brydes for sand."

De skarpeste overgange ligger ofte nærmest tilsammen i denne verden, som mest bevæger sig i yderligheder. Og det var måske den angst og kval, jomfru Helvig nys havde gennemgået, og de forhindringer, som opstillede sig truende mod hendes kærlighed, der nu bestemte hende til ikke mere at svare undvigende, som hidtil, på den unge mands bejlen.

"Torben Bille, jeg ved vel, at I mener mig det ærligt, og jeg skønner derpå af ganske hjerte. I er mig kærere end nogen anden mand på denne jord, det bekender jeg villigt, og jeg vil endmere sige med visens ord:

Om jeg i tusind år levede her,
I ganger mig aldrig af sinde.

Men tiderne *er* fæle, og det tykkes mig lidet glædeligt at slutte elskovspagt, når sorg og bekymring omspænder alle sind og tager glæden, dens renhed, bort."

"Om jeg sagde andet, end at disse ord har gjort mig så glad, som jeg aldrig har været, men at de dog fylde mit sind med kummer, da sagde jeg usandt," var Torben Billes svar. "Thi det er et tungt kors at vide saligheden nær og dog ikke måtte fatte den, særdeles i tider, hvor lykken er ustadig, og kamp er hver dags brug. – Men jeg taler egenkærligt ... og end har jeg jo ikke med nogen dåd gjort mig fortjent til eders hånd; må jeg da ikke være glad ved at have vundet eders hjerte. Jeg takker eder af min inderste sjæl for denne kostelige gave, dyrebare Helvig. Den anden skal jeg fortjene med mit sværd, vil Gud, og det skal ikke blive sparet, så at jeg kan kræve eder med rette af eders frænder uden at måtte slå øjnene ned, om de spørger mig, hvad jeg har udrettet."

"Nej, Torben Bille, nej, I misforstår mine ord," sagde Helvig hurtig. "Således har jeg ikke ment det. Vistnok er I fortjent nok til enhver piges hånd i landet, det, tvivler ingen om, og mindst jeg; som kender jer bedst. Det skulle være unødvendigt at begive eder i fare, som en mand kunne undgå for den sags skyld; thi det er ikke med blod, min hånd skal vindes af Torben Bille, og om I end ikke nogen sinde mere drog eders sværd, så skulle jeg dog ikke nægte eder den, om I ... om I begærte den af min fader."

"Og har jeg ikke gjort det, jomfru Helvig? Og har han ikke sagt mig, at det beroede på eders hu og eders vilje, men kun lidet på hans ønske, som var for mig."

En glad rødme fo'r over den unge piges ansigt ved disse ord og gjorde det om muligt endnu skønnere. "Det har han sagt? ... Ak, hvi taler han ikke så til mig? Det ville være mig til stor trøst, om han talede med mig, som han sjældent gør, jeg ville da savne min moder mindre."

"I tvivler vel ikke om, at han har sagt, som jeg siger?" spurgte Torben Bille. Men hans spørgsmål var ledsaget af et smil, som tilkendegav, at han ikke frygtede for svaret.

"Nej, det gør jeg ikke," svarede Helvig og slog sine klare, tillidsfulde øjne op på ham. "Skulle jeg tvivle om eders ord, da måtte jeg først tvivle om mig selv, og intet tro mere i denne verden."

"Tak, jomfru Helvig, for eders tillid," sagde Torben Bille, idet han lagde sin hånd på hendes, der endnu hvilede på korsfæstet af hans sværd. "Nu vil jeg heller ikke trænge eder mere, men jeg skal vide at vente, og jeg skal fra denne stund kæmpe, som det

sømmer en mand, mod min egen attrå, og I skal se, at denne sejr skal jeg visselig vinde, fordi den tækkes eder."

Der gives måske ingen større fare for en kvindes hjerte, end at vide sig i fuldkommen sikkerhed for personen. Og intet henriver hende lettere til kærlighed end den sejr, som den elskende for hendes skyld vinder over sig selv. Momentet har her en overvejende betydning, og hvo kan udregne, hvor mange tanker eller indtryk et menneskes hjerte kan modtage i et eneste øjeblik? Åndens bøjelighed og hjertets følsomhed mangfoldiggøres i en sådan krisis, og der kan ligge en verden af følelser og tanker i et øjebliks kamp. En sådan foregik i Helvigs sjæl.

"Torben Bille," sagde hun, idet hun atter sænkede blikket mod jorden, efter at deres øjne havde mødtes i et langt og udtryksfuldt blik, "det ville være synd, om jeg ikke i denne stund svarede eder af mit ganske hjerte, som jeg har skænket eder. Her rækker jeg eder af god og fri vilje min hånd og fæster eder min tro, som I har vel fortjent. En stakkels pige, ved I nok, har ingen vilje og råder ej for sin skæbne; men idet jeg rækker eder min hånd, tilsiger jeg eder, at får I ikke eje den med hans vilje, som råder for mig, da skal ingen anden mand eje den nogen sinde ... Og kunne dette skridt bringe eder til at sky unødig fare, ville jeg aldrig angre at have gjort det uden min faders nærværelse ... De farer, som pligten og æren byder eder at gå i møde, Torben Bille, dem vil en nådig Gud beskærme eder i, om min bøn har nogen vægt for hans trone ... Dag og nat vil jeg bede derfor."

Torben Bille holdt hendes hånd nogle øjeblikke indesluttet i sin; ingen af dem talte, thi dertil var deres hjerter for opfyldte af

den vemodsfyldte salighed, som øjeblikket indeholdt; men deres blik tolkede noksom, hvad der foregik i deres bryst. Derpå bøjede den unge mand sit knæ mod jorden og sagde: "Som jeg takker eder og Gud herren for denne lykkelige stund, således fæster jeg eder her min tro for hans åsyn, og det skal være et helligere løfte for min livstid, end om det var sket for frænder og slægt. – Dyrebare Helvig," vedblev han, idet han rejste sig og sagtelig trykkede og derpå slap hendes hånd, "jeg forlader eder med et let sind og et frejdigt håb. I har givet mig et helt livs lykke i denne stund, og himlen er ikke så karrig, at den skulle nægte mig frist til at nyde denne kostelige gave. Farvel, min fæstemø. O hvor det er sødt at sige dette ord! Far vel min fæstemø! Jeg går nu til skanserne og bringer glædesbud om kongens komme med tapre mænd. Endnu ved ingen det, thi min første gang var til eder. Det var en lykkelig gang! Og det skal blive mig en herlig vagt i skansen, i denne smukke forårsnat, som jeg kan drømme vågen om eder, uden at søvnen skal berøve mig et øjeblik af min lykkelige bevidsthed. Far vel, min Helvig! Far vel, til jeg ser dig igen!"

Han rakte hende trofast hånden, som hun greb og trykkede til sit hjerte.

"Far vel, Torben Bille, og helgenerne være med eder! Det hjerte, som banker her, vil ikke finde ro, før det har vished for, at I er frelst i kampen. Men tro ikke, at min sjæl er så svag, at den selvkærlig skulle veje sin angst imod sin fæstemands ære. Det være langt fra mig, thi så var jeg ikke din kærlighed værd. Far vel, Torben Bille!"

Et øjeblik dvælede han endnu i beskuelsen af sin fæstemø, han drog hende ind imod sig, og hun gjorde kun svag

modstand; men pludselig trykkede han hendes hånd trohjertigt, bød endnu engang far vel og ilede bort.

Helvig blev stående og så efter den ranke ungersvend, som med faste skridt gik til kampen, glødende af de ædleste følelser, der nogen tid luede i et menneskeligt bryst, kærlighed til sin mø og til sit fædreland. Hun foldede hænderne og bad andægtigt. Da den vajende fjer på hans hjelm var forsvundet forbi plankeværket, og hun ikke mere kunne fornemme lyden af hans klingende sporer, vendte hun sig langsomt for at gå til huset. Hendes blik faldt uvilkårligt hen imod boden. Og nu bankede hendes hjerte af en anden følelse, thi den hidtil forglemte Klaas Bremer stod atter i sprækken af den med forsigtighed halvåbne dør og vinkede hende med indstændige og heftige gebærder.

Et øjeblik betænkte hun sig, det forekom hende som en vanhelligelse af kærlighedens friske indvielse nu atter at skulle høre denne mands forvirrede tale, som havde opvakt så megen afsky i hendes sjæl. Men den gamle mands uophørlige og bønlige vinken overvandt hendes betænkelighed, og langsomt nærmede hun sig peberboden, endnu bestandig i strid med den følelse, som holdt hende tilbage, og som snart bragte hende til at standse.

"Har I forglemt mine ord, afsindige!" udbrød bodsvenden med forbitrede og truende gebærder, da hun var så nær, at hun kunne høre hans hæse hvisken. "Jeg har sagt eder stjernernes spådom, og I fremturer i eders formastelige galskab, og lige for mine øjne! Men det skal komme eder dyrt at stå, og ham dyrere. Ha!" vedblev han, da nogle drønende knald fra kartoverne ved skanserne rystede luften og bragte Helvig til at skælve, "ram ham, ram ham! Den forbandede!"

Men Helvig havde hørt for meget til at dvæle længere. Bleg og forfærdet vendte hun sig fra boden og den hæslige svend, som hun troede grebet af vanvid. Med al sin kraft slyngede hun nøglen, som han havde påtvunget hende, hen imod boden, hun ville ikke for alt i verden have det mindste, han havde berørt, i sit eje. Den faldt i busken tæt ved den skjulte dør. Derpå flygtede hun som en jaget hind gennem haven og trak først vejret, da hun havde låset døren til sit eget lille kammer af efter sig. –

Klaas Bremer lukkede til samme tid sin dør og kastede sig på sengen i sit mørke rum. Og enhver, som havde set, med hvilket raseri han bed i puderne og fægtede i luften, måtte tro ham grebet af det voldsomste vanvid. Imidlertid havde han dog så megen besindighed, at han ikke lod en ed eller en klagelyd undslippe sig, som kunne have forrådt, at inden for den tilsyneladende ubeboede hytte rasede en af stadens bitreste og ivrigste fjender, som havde svoret dens indvånere det forfærdeligste had, og som havde magt til at udrette meget i dette øjemed, selv om han kun var en gammel bodsvend. –

6. Herr Niels Finke

I et snævert kammer, hvis eneste vindue i husets gavl vendte ud til den kun lidet befærdede gade, i hvilken det tyske kompagnihus lå, sad nogle timer derefter jomfru Helvig, som havde sendt sin terne bort, eftersom hun ikke mere behøvede hendes hjælp og uforstyrret ville overlade sig til sine egne tanker. Hun sad på en løjbænk tæt ved det åbenstående vindue med albuen støttet til karmen og hovedet hældet tilbage mod det mørkmalede panelværk, som dannede kammerets vægge. Hendes smukke øjne var tillukkede, og derfor kan vi med des større dristighed betragte hendes ansigt, som det silkebløde hår, der var strøget til side fra panden, omgav ligesom med en lysende glans. Hun var bleg, men hendes hud var klar og gennemsigtig, så at denne bleghed havde intet af sygelighedens eller dødens farve, men var som et fint, hvidt slør, kastet over den unge livskraft, der kun blev dæmpet, men ikke tilintetgjort. Hendes ansigt manglede vistnok den fuldstændige regelmæssighed, der er skønhedens forret, – den som oftest dyrt betalte forret, – man kunne måske sige, at hendes næse burde været længer, især når den skulle bedømmes af tilhængere af de græske former; men hendes pande var ren og klar som det hvideste alabast, hendes milde øjne udtalte den kærligste sjæls tanker, og udtrykket i hendes ansigt var en høj grad af sjælsrenhed, af yndig blidhed og sund følelse. Skønheden har sin skønhed i al dens regelmæssighed, det er som sagt dens naturlige forret; men *dette* udtryk ledsager den næsten aldrig, om den også er ledsaget af noget udtryk, thi Gud

skifter ikke lodderne således, at alt tilfalder én, men hver får sit, og der er større ligelighed i vilkårene i denne verden, end menneskene som oftest ville erkende.

Mens jomfru Helvig sad således med tillukkede øjne, svævede de sidste timers begivenhed forbi hendes sjæl, som snart vuggede sig i den salige følelse af kærlighedens tryghed, snart ængstedes ved tanken om de hæslige forudsigelser, den afsindige gamle mand havde blandet med sine forbandelser over Torben Bille, hvilke hendes varme bønner nu stræbte at løse. Af og til, mens hun således sad, fo'r hun forfærdet op og åbnede øjnene; men hun lukkede dem atter, og nu rullede en tung tåre langsomt ned ad hendes blege kinder. Det var de hule drøn af kartoverne i skanserne, når disse drøn buldrende gennembævede luften, der gjorde samme virkning på hende; thi den forfærdelige lyd, hvortil tanken om død og lemlæstelse knyttede sig, tyngede med hele nyhedens magt på den ængstede sjæl. Disse ildsvælg blev for første gang anvendte i denne krig, og middelalderens blider og andre kastevåben sank i betydning, da kanonernes torden for første gang lød i Danmark fra Københavns skanser og de tyske skibe.

Men de få skud, man havde vekslet, ophørte snart, og alt var atter stille. Des stærkere lød de hurtige skridt, der steg op ad trapperne til hendes værelse. Lige så hurtigt blev døren åbnet, og hendes fader trådte ind i rejseklæder, ligesom han var steget af hesten.

Ridder Finke var kommet så pludselig, at Helvig ikke fik sine tårer borttørret så hurtigt, at han ikke nok kunne mærke, hun havde grædt. Det onde lune, som han havde medbragt,

forøgedes derved, og han sagde med en barsk stemme: "Helvig, hvad er der?"

"God aften, min fader, og velkommen hjem!" sagde Helvig og gjorde sig umage for at smile.

"Du ved, jeg lider ikke denne flæben. Jeg kan ikke udstå det. Hvad har du at græde for? Du har for meget lov til at gøre, hvad du vil, det er sagen ... Og det misbruger du. Jeg hører, at junker Torben Bille atter har været her ... Altså er han allerede i staden igen? – Det er næsten utroligt! Hm! Han har haft farlig travlt for at komme hertil, den unge fjante!"

"Torben Bille var her for en time siden. Han bragte hilsen fra eder ..."

"Det har der ingen bedet ham om. Hvad ville han? Hvad kom han for så hæseblæsende? Hvor gik han hen?"

Helvig ville have besvaret sin faders første spørgsmål med al sandhed; men hans andet og tredje spørgsmål levnede hende ikke tid dertil, og da hun måtte antage øjeblikket for ugunstigt til en fortrolig meddelelse, indskrænkede hun sig til at besvare det sidste, og sagde: "Han gik til skanserne, hvor han har vagt i nat. Han ville skynde sig at bringe det glædelige budskab om kongens komme til staden med forstærkning."

"Djævelen annamme ham! Det er så sandt mit ønske til ham. Den dreng har haft et farligt hastværk, at han er kommet mig forbi, som næsten har redet mig hesten bovlam for at komme hurtigt til staden."

"Han er ung og let, ham bærer hesten naturligvis hurtigere af sted. Og glædens budskab, som han bragte, det drev ham til ilsomhed," sagde Helvig ligesom undskyldende.

"Glædens budskab!" gentog ridder Finke spottende. "En dejlig glæde! Den glæde vil koste mangt et liv og forlænge kampen til liden nytte."

"Den vil *frelse* mangt et liv og *styrke* kampen," sagde Helvig med fyrighed. "Den vil bevare staden og lægge fjendens anslag øde."

"Å, du taler ... du taler, som du har forstand til ... Den dumme dreng," vedblev han, idet han mere talte med sig selv end til datteren. "Alt gik mig med på denne rejse, lykken var med mig i småt som i stort, og nu kommer denne grønskolling mig en hel nat for tidligt og forspilder mig alting! Jeg ville ønske ham i Helvede!"

Helvig betragtede sin fader med forskrækkelse. Så opbragt havde hun endnu aldrig set ham, og han, som altid før havde talt med velvilje om Torben Bille og vist ham tillid og venskab, ytrede nu bittert fjendskab imod hendes fæstemand på en tid, da hans gode stemning ingen sinde havde været mere nødvendig, for at hun kunne gøre ham tilståelsen om den nys sluttede elskovspagt. Og til denne forskrækkelse kom atter angsten, som Klaas Bremers hentydninger til hendes faders planer og foretagender havde indgivet hende, og som hans egne sære ytringer nu bestyrkede. Men hun kunne intet ord fremføre og stirrede stift på ham, som om hun af hans ansigtstræk ville udgrunde årsagen til alle disse uforklarlige gåder.

"Hvad stirrer du for? Slå hellere øjnene ned, thi du er skyld i al min modgang, du, og ingen anden. Var ikke denne dumme kærlighed, som han tror, at han tør vise dig, så havde han endnu været langt herfra. Men det er tungt for en fader, at al hans sorg skal komme fra hans eget barn."

"Jeg fortjener ikke denne bebrejdelse," sagde Helvig med nedslagne øjne, "thi mit højeste ønske er at befordre, hvad der kan være eder til behag, og ingen tid har jeg gjort eder imod med min vilje."

Da ridder Finke tav og syntes at fortryde sin hårdhed, vedblev hun: "Og Torben Bille behøvede vistnok ikke at ride skrapt til af kærlighed til mig; thi han har kærlighed til fædrelandet, og det er spore nok for en riddersmand, som han er."

"Fædrelandet? Mundsvejr og ordslyd! Hvert land er fædreland, og der bages godt brød i alle lande. Vismand har alle steds hjemme. Slig snak om fædreland er god nok for menigmand, det gør ham hovedet varmt på kampens dag; men malt og mjød har samme kraft."

"Og den, som kun har fædrelandet i hovedet på kampens dag, han bliver slagen, om han er nok så stærk, af den, der har det i hjertet, om han er nok så liden," sagde Helvig og løftede de smukke øjne atter på faderens spottende ansigtstræk. "Derfor vil dansken ikke nogen sinde bukke under for tysken, thi han fægter for sit fædreland, og han ved, hvad det er ham."

Ridder Finke følte, at han havde handlet uklogt i at give efter for sit onde lune, og at de uforsigtige ytringer, han havde tilladt sig, ikke var blevet overhørte af hans datter. Han lod sit ustadige blik standse på Helvigs åsyn, det bares ham for, som hendes ord var sagt med hentydning. Men Helvig lod ikke sine klare, ærlige øjne synke for dette iagttagende blik, thi hun var sig sin sjæls renhed bevidst. Ridderen lod øjnene løbe rundt i stuen, som om de søgte en genstand, og han sagde ligesom adspredt, skønt han ingen sinde havde været det mindre: "Du

taler som en københavner, min datter, og ikke som en slesviger, som du er født."

"Jeg taler som en dansk pige, hvad jeg er af fødsel; thi jeg er født i Sønderjylland, og med Slesvig, som I nu kalder hertugdømmet, og med de holstenske grevers andre påfund har jeg intet at skaffe."

"Eja, eja! Jeg vidste ikke, at min datter ejede tilstrækkelig statskløgt til at gøre så fine distinktioner," sagde ridder Finke med et af sine spottende smil. "Jeg havde ellers for længst rådført mig med hendes visdom, og dette skulle ikke være den første gang, vi talte om disse ting. Sig mig, lærer man også sligt i danske klostre?"

"Det er ikke godt, min fader, at I spotter eders datter for denne sags skyld," sagde Helvig med et fromt udtryk. "At lære sligt behøves vel ej, thi kærlighed til fædrelandet har man af naturen, som er den retteste læremester. Min gudmoder i klosteret talte ofte om disse tiders trængsler og om de årelange genvordigheder, vort land har lidt for vore fjenders ondskab; deraf ved jeg, hvad jeg skal tro om vore fjender, holstenerne og tyskerne, som håner Gud ved denne krig og står i ledtog med de onde magter. Men hvad jeg skal tro om mit eget land, det siger mig den stemme i mit bryst, der taler mægtige ord i min ensomhed, og andet behøver jeg ikke."

"Det er ej nogen let sag at tale om det, man aldrig har hørt," sagde ridder Finke, idet han tog sæde på en stol ved siden af datteren. "Du skulle have talt til mig af denne stemme, da kunne jeg have mening derom."

"Det er vist ikke min skyld, at jeg er blevet mere fremmed for min fader, end jeg har ønsket," svarede Helvig bedrøvet. "Og

havde I værdiget at tale til mig om, hvad der beskæftigede *eders* tanker, da havde *mine* tanker ikke været så meget overladt til selv at finde rede i min egen enfoldighed."

Det var ikke uden en vis rørelse, faderen fornam sin datters simple klage over at være blevet forsømt af ham. Det spottende smil forsvandt af hans ansigt, som antog et venligere udtryk, idet han sagde: "Min stakkels Helvig, du har ret i, at jeg har ladet dig mere ene, end din ungdom har haft godt af. Jeg burde vel ikke have ladet dig blive så længe i Ringsted kloster, men taget dig tidligere over til Slesvig, hvor jeg var. Vi havde da kendt hinanden mere og bedre. Men jeg har haft så meget at skaffe. I min stand er man tit nødt til at gøre rejser, og jeg ville hellere lade dig ene hos din gudmoder i Sjælland, end vide dig uden nogen kvindes varetægt ovre i Slesvig."

"Jeg klager ikke over det," sagde Helvig med sagte stemme, "thi jeg har min gudmoder meget at takke; uden hende var jeg næppe blevet andet end en letsindig pige, uden kundskab og uden tanke. Og enten jeg var i Sønderjylland, uden eders selskab, eller i Sjælland, så var jeg dog altid i Danmark. Men jeg er bedrøvet over, at I har agtet mig for ringe til at veksle tanker med mig, mens vi nu har boet sammen her i staden næsten i år og dag, og her har ensomheden og tvivlen tit været mig til en stor byrde."

"Tvivlen," gentog ridder Finke. "Ja, det er en faders pligt at lede sit barn og værne det for tvivl. Jeg bekender, at jeg har forsømt det for mine egne foretagender. Det er bagefter at klage derover, jeg ser nu, at det er for sent."

"Nej, visselig er det ingen tid for sent at veksle tanker om det, som ligger en på sjælen," sagde Helvig med en glad bevægelse.

Thi denne imødekommen af hendes fader åbnede hendes hjerte for et kært håb.

"Vi vil næppe finde nødvendig tid i disse trange tider, da så meget er at gøre, til at samtale om så alvorlige ting," sagde den slesvigske ridder undvigende og med et dvælende blik på sin datter. "Og vi kan det så meget mindre, som vi måske, formedelst vor adskillelse, er kommet til at tænke helt forskelligt i mange stykker, må jeg næsten frygte."

"Man kan tænke forskelligt i mange stykker, men derfor kan man nok enes," sagde Helvig, "thi ét er der, som vi vistnok tænker ens om, og det er om ret og pligt."

"Vistnok, vistnok," sagde ridderen, ikke uden en smule forlegenhed. "Men ret og pligt er heller ikke altid ganske de samme, set fra forskelligt synspunkt."

Uagtet han indså det farlige i at føre disse ting på bane for sin uerfarne datter, drev dog en uimodståelig trang ham til at søge at kende hendes anskuelser, da han nu havde opdaget, at hun ikke var den tankeløse, unge pige, som han hidtil havde troet kun var beskæftiget med sin pynt og sine elskovsdrømme.

Helvig rystede med hovedet og sagde: "Ret er ret, og pligt er pligt, thi sandheden er kun én, og retfærdighed kender ingen uden sandhed."

"Det er et sprog som så mange andre. Uret vil ingen have, men den sker altid i rettens navn. De, som nu vil tvinge Danmark, de siger, at de har fuld ret, og det sværger de på, mens dansken gør det samme."

"Men vi ved dog, hvad vi skal tro derom," sagde Helvig med et fast blik, som næsten forvirrede hendes fader. "Og heri tænker vi vistnok også ens."

"Det er ting, som er så forviklede, at dommen bliver svær nok," sagde han nølende. "Om stridens egentlige ophav har statsmænd og skriftlærde brudt hovederne i mange år, og hver har dømt efter sit skøn. Og man kan ikke sige andet, end at de, som har dømt Danmark imod, at Slesvig hører til det tyske rige, de har visselig givet grunde for sig, som vejer i vægten, det kan ikke nægtes."

"Og jeg, som ikke kender disse grunde, jeg vil dog sige, at her hjælper alverdens grunde intet, og man har dem ej heller behov, al den stund en naturlig stemme taler med høj røst, når man vil agte på den, og den blæser hver kløgtsgrund bort, som avner for vinden."

"Og det er denne stemme, denne røst, som min kloge datter har lyttet til?" sagde ridder Finke, ikke ganske uden et anstrøg af spot.

Men Helvig lagde ikke mærke til det. Med varme vedblev hun: "Denne røst er vort måls røst, den er vor tunges stemme, som vi har talt fra vor fødselstime. Det er det samme mål, jeg har talt med min moder i Sønderjylland, som det, jeg talte med min gudmoder i Ringsted kloster, og det, som jeg nu taler med eder her i staden, det er Danmarks mål, som taltes fra den tyske grænse ved Ejderfloden til Danmarks yderste grænser mod Sverrig. Det er eders mål og mit mål, og ved dette mål er vi danske. I dette mål har I selv lært mig de første lege, da jeg var barn, og vi endnu levede sammen, i dette mål har jeg sendt mine tanker til eder, når de fløj over vandet til Slesvig. I dette mål har jeg klaget i min smerte og jublet i min glæde, og dette mål talte alle i den landsdel, som nu skal vindes fra os ved kløgtsgrunde, der intet har at sige mod denne sandhed. Det er

eders mål og mit mål, det er et godt bånd, som er imellem os, og løstes det nogen tid, da var I mig jo hartad en fremmed mand, hvem jeg ingen tid kunne betro min kummer og min glæde; thi man kan kun sige dette til sine egne og i sit eget mål. Dette sprog binder os til hinanden, det binder os til den jord, Gud har givet os i len, at vi skal være den tro og hengivne, det binder os til de brødre, alle danske skal kæmpe for til den sidste blodsdråbe, det binder os til os selv, og uden det ville vi være intet ... ja, værre end intet: Fædreland og fædresprog de hører sammen, de er ikke mundsvejr og ordslyd, som I sagde nys, de er hjerte og hjerteslag og kan aldrig skilles."

Tårerne strømmede ned ad Helvigs kinder, mens hun med foldede hænder udtalte disse ord, der kom fra hendes inderste hjerte. Ridder Finke hørte i tavshed og med nedslagne øjne dette udbrud af hendes følelse. Da hun tav, drog han et dybt suk; thi en ufrivillig bevægelse rørte sig i hans forhærdede sjæl. Han fo'r med hånden over øjnene, som om han ville forjage et syn, og sagde derpå: "Gå til ro, mit barn, og sov! Søvnen vil gøre dig godt, den vil give din sjæl fred, som den trænger til."

"Nej, min fader, den fred, min sjæl trænger til, den kan søvnen ikke give mig; men den angst, jeg lider af, kan nok forjage søvnen ... Min fader," vedblev hun og greb hans hånd, "I kan give mig denne fred, om I vil det, I og ingen anden. Mangen gang har jeg haft på læben at tilstå eder min angst, men ingen tid før i aften har I værdiget at tale med mig ... Nu kan jeg ikke længere bringe det over mit sind at tie dermed ... Nu må jeg lette mit hjerte, eller det vil sprænges ... Min fader, her foregår så meget, som ængster mig," vedblev hun med nedslagne øjne. "Her kommer formummede mænd i huset ved

nattetid, jeg har hørt stemmer tale tysk i haven, når det var ganske mørkt, og Klaas Bremer talte nys så forblommede og gruelige ord til mig, om den usikkerhed, jeg lever i ..."

"Klaas Bremer er en gammel skurk, en afsindig slyngel!" sagde ridder Finke opfarende; thi han greb denne velkomne lejlighed til at ende en samtale, der begyndte at blive så pinlig for ham. "Gjorde jeg ham hans ret, jeg åbnede døren for bysvendene og lod dem hænge ham i galgen, den tyske hund! Jeg har tit nok sagt dig, at jeg ikke skøtter om den løben i urtegården til alle tider, og med Klaas Bremer har du intet at skaffe."

"Her handles ikke om Klaas Bremer, min fader," vedblev Helvig sagtmodigt. "I vil dog ikke påføre mig den anger, at have voldet en stakkels flygtnings død ved uforsigtig tale, eller bringe den forbandelse over mig, som han vil give mig i sin dødsstund, om den blev fremkaldt ved min skyld. Her handles om ganske andet. Min fader, tilgiv eders ængstede datter, og sig mig, om ... ak! jeg ved ikke, hvordan jeg skal spørge! ... om I er dansk i sind."

"Nu hørte jeg aldrig galere snak!" udbrød ridder Finke med tvungen latter. "Mit barn, jeg tror du primer! Har du da glemt, hvem din fader er? I seng, i seng! Du snakker over dig i feber, du er syg, du har været for længe oppe. Læs din bøn, og gå i seng!"

"Ja, jeg vil læse min bøn og gå i seng," sagde Helvig. "Og jeg vil bede til Gud, at min angst må være uden grund; thi var den grundet, da var ingen ulykkeligere end jeg, skønt jeg ellers har megen årsag til at takke Gud for det, som nådigt er mig beskåret. Jeg vil bede til Gud, at han vil tage eder i sin varetægt,

min fader, og beskærme eder for det onde og styrke eder til al god gerning."

"Tak, min datter, tak! Gå nu til ro," sagde ridderen bevæget. "I lærer for meget at præke i klostrene, det er en overflødig lærdom. Det har angrebet dig."

"Min fader, der er endnu ét, jeg må tale med eder om," sagde Helvig rødmende, idet hun slog øjnene ned og pillede forlegen ved livbæltet.

"I aften ikke, mit barn, det er jo allerede så mørkt, at vi næppe kan se hinanden. Nu er jeg træt og længes efter hvilen."

"Kun endnu ét, ... Det ligger mig så tungt på hjerte, at I ikke ved ..."

"En anden gang, en anden gang," sagde ridderen, idet han rejste sig. "Man må takke sin skaber for hver ting, man ikke ved," tilføjede han letsindigt. "I dag har jeg fået mere end nok at vide. God nat!"

"Min fader," sagde Helvig og bøjede sit hoved, "giv mig da eders velsignelse!"

"Mit kære, fromme barn! Gud velsigne dig og bevare dig!"

Han kyssede hende på panden og gik hurtigt ud af kammeret.

Helvig knælede ned foran vinduet og bad andægtigt for sin fader og for Torben Bille, for den beængstede stad og for det ganske Danmark. Og stjernerne, som allerede stod på himlen, blinkede venligt ned til hende og gav hende den fortrøstning, at hun ikke havde bedet forgæves. Endnu længe lyttede hun ud i den stille nat, om ikke en fjern lyd fra skanserne skulle forråde hende, hvad der foregik; men alt var stille, og kun skildvagternes ensformige råben til hinanden hørtes

undertiden i lang afstand, som et tegn på, at de, der vågede for stadens sikkerhed, ikke blev foruroligede af fjenden. Og udmattet af de mange sjælsanstrengelser, som denne dag havde krævet af hende i forskellig retning, slumrede Helvig ind, og drømte om fred og lykke. –

Ridder Finke gik eftertænksom op og ned i sit kammer, thi denne samtale, som han mindst havde ventet, havde givet ham meget at tænke på. At hans datter ikke var noget enfoldigt barn, som let lod sig lede, indså han nu, og han skælvede for, at hun, som havde talt med en sådan varme for Danmark, skulle kende hans planer, som hun alt lod til at have fattet mistanke om. Hvor er vel den fader, som, hvor fræk han end er mod alverden, ikke ønsker at bevare sit barns agtelse? Og kan der gives nogen hårdere straf end den, som barnets ringeagt for faderens slethed bringer over hans hoved? – Niels Finke følte, at denne straf svævede over ham, han følte allerede den forbandelse, den indeholdt, og hans harme faldt mest på Klaas Bremer, på hvis ytringer Helvig havde grundet sin frygt. Kunne han hævne sig på ham derfor, og engang tilintetgøre ham, når han ikke mere havde ham nødig til sine hensigters opnåelse, da ville han visselig ikke betænke sig derpå. Men endnu måtte han for en stund holde gode miner med ham. –

Månen var stået op, da ridder Finke sagte åbnede døren til haven og sneg sig til Klaas Bremers bod. Han gjorde det sædvanlige tegn ved døren, men ingen svarede, og døren til boden forblev lukket. Mens han stod og ventede med utålmodighed, faldt hans øjne mod jorden, og han opdagede således den henkastede nøgle, som lå på jorden tæt ved buskene, der skjulte døren.

Skulle han være gået ud og have tabt sin nøgle? tænkte han, da han havde genkendt den og taget den op. – Det var en uventet og bekvem lejlighed til at undersøge rævens hule ... Jeg tror ham ikke, han er en snu gammel ræv ... Men sagte, at han ikke mærker, jeg har nøglen, hvis han skulle ligge på lur eller sove; thi så tidligt er han dog vel næppe gået bort ... Jeg vil da sige, at døren stod på klem ... Det gør den også, vedblev han, idet han trak nøglen af låsen efter at have åbnet den sagte. Derpå bankede han endnu en gang med det aftalte tegn, men da døren alligevel ikke blev åbnet indenfra, trak han den selv op og trådte ind i boden.

En pustende lyd overbeviste ridderen om, at hans forsigtighed ikke havde været spildt; thi Klaas Bremer lå på sengen. Gluggen ud til haven var forblevet åben, månen stod lige for den, og dens skin faldt igennem denne åbning på pebersvendens ansigt, der i denne belysning næsten forfærdede ridderen ved det onde udtryk, der hvilede over de hæslige og fortrukne træk. En stund stod han og betragtede den slumrende, derpå ville han vække ham og lagde sagte hånden på hans skulder. Men denne berørelse vakte ikke bevidstheden, den forstyrrede kun søvnen, og Klaas Bremer stønnede i denne tilstand mellem søvn og vågen, hvor sjælen viser sit overherredømme over legemets organer, og drømmeren snakker i søvne.

"Han tog hendes hånd," mumlede han med en mat og klangløs stemme. "Han tog hendes hvide hånd, ... som jeg aldrig tør røre ... Slip hende, du forbandede! ... Hvor hun er dejlig! Rød og hvid! ... Og smal i midjen som et rør! ... Og fyldig over barmen ... Hun lagde hans hånd på sit bryst ... Jeg kunne have

kvalt ham, jeg følte det som krampetrækninger i mine fingre ... Hu! Jeg hader ham! ... Men det lader til, at hun afskyr mig! ... Hm! Pilen har en hvas spids og går igennem, når den blot træffer ham ret ... Jeg hader ham! ... Jeg hader faderen ... og hende med, som viste mig foragt ... Men han skal selv give mig midler ... Han er en fræk forræder ... en gerrig hund ... han sælger hende nok ... Og jeg må eje hende ... jeg må! ... Jeg kan ikke dø som pebersvend i denne hytte ... Ha! det var kartoven! ... Men den ramte ham ikke! ... Hundrede gylden for en pige! ... Men stormen vil gøre prisen lettere på de varer ... hundrede gylden."

Han mumlede igen og faldt atter hen i søvnens arme. Ridder Finke tog hånden af hans skulder, og uvilkårligt søgte den dolken. Men han lod den atter synke, betragtede den sovende med et spotsk og foragtende blik og gik sagte ud af boden, idet han lukkede døren efter sig. Et øjeblik blev han stående udenfor og betænkte sig, derpå begav han sig hen til lysthuset, steg op på græsbænken og kunne nu sætte munden lige til gluggen, så at hans ord ikke kunne høres uden for boden. Efter gentagen kalden lykkedes det omsider at vække Klaas Bremer, som derpå brummende stod op og åbnede døren for ham.

"I sov så sødt, som I var i Abrahams skød," sagde ridderen smilende. "Jeg har længe stået og banket, før jeg faldt på at kalde gennem gluggen."

"Som i Satans skød," mumlede bodsvenden, mens han trak skodden for gluggen og tændte lygten.

"Havde jeg ikke haft vigtige ting at tale med eder om, skulle jeg ikke have forstyrret eders fagre drømme. Thi jeg kan tænke,

I lå og drømte om skønne, unge piger. Så gør de gamle tit, for de når ikke længere end til drømmen."

Klaas Bremer så bistert på ridderen og svarede ikke på denne letsindige tale. Han tog en skindpung frem af en skuffe i bordet og sagde: "Her er tre hundrede gylden for eders pantebreve. Det er vel dem, I kommer for at hente."

"Så skulle jeg ikke have forstyrret en vens søvn," sagde Finke med slesk tunge, "thi selv for en større sum var I mig god nok til i morgen. Men jeg har andre ting at melde eder, som nok er hundrede gylden værd, og som ikke tåler opsættelse."

"I sætter høj takst, så er I vel atter i pengetrang. Lad høre, hvad I ved."

"Jeg var aldrig i mindre pengetrang end nu," sagde ridderen leende. "Kongen blev så glad ved mit komme, at han pungede ud med hundrede gylden, som jeg fik i lån. Jeg skal nok betale ham med tyske renter, hvis lykken er med os, det kan han lide på, den enfoldige tåbe, som har mere sind for en vanskabt nar end for den klogeste mand i landet. Men nu til mine nyheder, så kan I selv sætte taksten på dem, efter eders billighed."

Han berettede nu Klaas Bremer, hvad han havde erfaret på rejsen til Soer. Kongens komme til staden med forstærkning gjorde det tilrådeligt for tyskerne at angribe snart af al magt. Man kunne måske allerede vente kongen om to dage; der var altså ingen tid at spilde, man måtte underrette dem på skibene herom og påskynde angrebet. Når dette gik for sig, kunne man afstedkomme forvirring blandt borgerne ved at stifte ildebrand i staden, hvad der ville lette stormen for tyskerne. Abbedens skriver, som var hans gode ven, havde lovet at gøre forhindring, så at kongen endnu i to dage ikke skulle komme af sted fra Soer;

det ville nok lykkes, mente han, thi kongen var meget ivrig for at få en højst vigtig sag til ende, angående en dragt, med pen og pennal, som hans notarier skulle investeres med, hvilket der var blevet talt adskilligt om derude. Og mens kongen og hans nar leger med billeder og dukker, vil holstenerne og de tyske lege med hans kongerige, og det skulle gå sært til, om ikke hver part skulle erholde det, som han ivrigst beskæftigede sig med, kongen dukken, og tysken landet.

Klaas Bremer hørte med opmærksomhed på forræderens beretning. Det var nu ikke længere den af elskovssyge vanvittige pebersvend, det var den kraftige og modige mand, der med et hurtigt overblik ordner det vigtigste foretagende og har fjernet alt fra sine tanker, som kunne gøre afbræk heri. Han betalte ridderen rundeligt for hans meddelelse, og de aftalte nu i fællesskab, hvad der var nødvendigt at melde deres venner, tyskernes hær. Efter at dette var ordnet, så at de ikke tvivlede om et godt udfald, idet Klaas Bremer havde, som han mente, sikret sig flere måder til at bringe sine efterretninger uden for staden, uden at nogen anede det, sagde han: "Så bliver det igen en nat uden hvile og søvn for disse trætte lemmer. Men det får intet hjælpe, eftersom det er til rådets og til hele Tysklands gavn. Gud herren vil være mig nådig og skænke mig kraft til at virke i min gerning."

"Det vil han," sagde ridderen; og således påkaldte begge disse falske mænd den alvidende til et foretagende, hvorved de måtte skælve for hans retfærdighed, om ikke had og lidenskab havde forblændet dem i den grad, at de ikke mere kunne skelne mellem godt og ondt. Thi giv Djævelen en finger, og han vil snart eje dig helt. –

Som de var ved at skilles ad, henkastede ridderen de ord: "Så du ikke min datter i dag i haven? Jeg mener, at hun har nydt det smukke vejr, som jeg havde bedt hende om."

Blodet fo'r pludselig Klaas Bremer til de gustne kinder, og hans øjne gnistrede. Ridderen lod, som han ikke mærkede hans bevægelse, og gentog sit spørgsmål.

"Hun gik i haven," sagde bodsvenden.

"Var hun alene?"

"Hvad ved jeg deraf? Det kommer mig intet ved. Skal jeg vogte eders datter?"

"Jeg troede, I havde set hende eller hørt hende tale med nogen. Men så har hun vel været ene, som jeg også helst ser."

"Nej, for Satan! Hun var ikke ene! Hun leflede med Torben Bille, og han med hende ... og lige for mine øjne ... Det måtte jeg se på."

"Hm! Det var slemt," sagde ridderen tirrende. "Lige for eders øjne, siger I?"

"Men jeg skal hævne det," mumlede bodsvenden. "Jeg skal hævne det."

"På hvem? På Torben Bille? Det tør I ikke. Pral ikke med, hvad I tør gøre, Klaas Pebersvend. Torben Bille er denne nat i skanserne, og var han så sikker for alt andet som for eders hævn, så kunne han leve hundrede år."

Klaas Bremer svarede ikke, han knyttede hånden om kniven og stirrede hen i boden.

"Jeg er selv ked af denne bejlen," vedblev ridderen. "Der skal en ende på ... og det i morgen den dag, det skal jeg love for."

Klaas så på ham med forvildede blikke.

"I morgen er den ting ude, og når han kommer her i morgen aften, er buret tomt og fuglen borte; så kan han lokke så meget, han lyster, men hans lokketone hjælper intet."

"Hvad mener I?" spurgte Klaas forskrækket.

"I morgen fører jeg min datter til dronning Philippa; hun vil nok tage hende for denne tid blandt sine jomfruer på slottet. Der er hun sikker både for Torben Bille og for al anden elskov og galskab, som kunne true hende. Hvordan det så går med staden, dronningen og hendes jomfruer, som er i slottet, vil altid være sikrere end nogen anden i denne stad. Og jeg vil ikke længere spille vovespil med denne pige i et ubefæstet hus."

Klaas Bremer havde nogen tid stirret ned for sig, mens underlige krampetrækninger i ansigtet forrådte, at der foregik en kamp i hans indre, og at denne havde grebet ham mægtigt, som den var fremkaldt pludseligt. Efterhånden tiltog disse trækninger, og hans ansigt udtrykte en stor beængstelse. Pludselig så han op med et forvildet og sky blik, og sagde med en bønlig stemme: "Nej, nej! Herr ridder! Gør mig for Guds barmhjertigheds skyld ikke denne sorg, tag hende ikke bort fra eders hus! Gør det ikke!"

"Hvi skulle jeg ikke det, da det er klogest?"

"Tag hende ikke bort herfra. I må lige så gerne tage mig lyset og luften. Skal jeg ikke se hende mere og høre hendes stemme, så har jeg intet mere at frydes ved. Så vil intet lykkes mere for mig, og jeg vil ikke kunne tænke på andet end på tabet af hende. Thi I må vide, at os forestår en ulykke, om denne pige, som er ren og uskyldig, ikke bliver i vor nærhed. Det har jeg læst af stjernerne mangen nat. Tag hende derfor ikke bort, både for eders egen og for min skyld!"

Den gamle mands angst og overtro smittede ridderen, uagtet han sagde: "Skam eder at tro på sligt, I, som hverken tror på Vorherre eller på Djævelen. Her er min datter ikke sikker for Torben Bille ... Nej, det går ikke an, jeg må dog se at få hende bort."

"Lad hende blive ... Torben Bille skal I ikke frygte for, om jeg så selv skal dræbe ham med denne min kniv; Torben Bille skal ingen tid eje hende. Men tag hende ikke bort herfra, det ville være mig for stor en sorg. Se, jeg vil tjene eder som ingen anden. Jeg vil forstrække eder af rådets formue, alt vil jeg gøre, kun må I ikke tage hende bort herfra, thi da er min tid omme."

Den gamle mand bøjede sig hurtigt ned, ude af sig selv, og gjorde en gebærde som for at tage noget under sengen, mens han fremførte disse ord med en feberagtig hast; men i samme øjeblik kom han atter til besindelse og rejste sig med et dybt suk. Denne bevægelse undgik ikke ridderen, som smilede hånligt i skægget, da han sagde: "Som jeg ser, at det er eder så hårdt imod, skal jeg tænke mere derover, før jeg tager nogen beslutning. Når vi kunne blive af med denne unge junker, var allerede noget vundet. Og til penge kan man altid trænge, Gud bedre det."

"Hvad jeg kan tjene eder med, det skal jeg villigt gøre, skønt kun små summer står til min rådighed." sagde Klaas Bremer, som atter havde genvundet sin fatning og sin forsigtighed. "Men I må love mig, at I ikke tager hende bort herfra, thi da vil det gå os begge såre ilde."

"Lad gå, jeg lover det ... Hvis I skaffer mig Torben Bille af halsen, så vil jeg aldrig tænke derpå. Men jeg er bange for, at pigen ved mere, end os tjenligt er. Hun holder med de danske,

det ved jeg nu bestemt, og hun må intet mærke ... Jeg skulle næsten tro, at nogen havde givet hende mistanke i denne sag, thi som hun talte i aften, har jeg ingen sinde hørt hende tale før."

Klaas Bremer udholdt ridderens forskende blik, uden at forråde med en mine, at han følte sig truffet af denne bemærkning, og Niels Finke røbede ikke, at han ingen tro mere havde til bodsvenden. Således bedrog disse medsammensvorne gensidigt hinanden, som det altid plejer at gå; thi tro og love findes kun hos dem, som agter sandhed og ret. Ridder Finke begav sig bort gennem haven. At han havde fundet nøglen til boddøren, syntes ham som en lykkens tilskikkelse; thi han kunne nu ikke mere tvivle om, at Klaas Bremer skjulte en del af rådets penge i boden, om end ikke dem alle, og med denne nøgle ville det ikke være ham vanskeligt, uden at nogen mærkede det, at anstille ransagelse, når Klaas var borte om natten, og at tage, hvad han forefandt. Han mente, at han både skyldte sig selv at forøge sin velfærd, om lejligheden dertil gaves, og at pebersvenden tillige fortjente en revselse for den tilbøjelighed, han fordristede sig til at nære for ridderens datter. Denne forekom ham dels fornærmelig og dels latterlig; men den forekom ham tillige som et uhyggeligt vanvid. Og han besluttede ikke at holde sit løfte til Klaas Bremer, men bringe Helvig i sikkerhed hos dronningen den følgende dag. Dette kunne desuden måske blive et middel til, at denne afsindige mand, hvis virksomhed og bestemthed han kendte; hævnede sig ved at skaffe Torben Bille af vejen, hvilket var ham det kæreste. Thi dette drab ville på en efter hans mening naturlig måde, gøre en ende på den ham lige så forhadte bejlen og gøre

Helvig mindre tilbøjelig til at foretrække Danmark for alle andre lande i verden. Og snart ville her dog ikke være noget blivende sted for ham, som i Tyskland måtte søge lønnen for sit forræderi mod Danmark.

Disse betragtninger ordnedes hurtigt i hans hoved, mens han gik gennem haven, og han betrådte husets tærskel mere tilfreds med dagens udbytte, end man skulle have troet, for at søge nogle timers ro, inden han atter hengav sig til sin farlige virksomhed.

Klaas Bremer fremdrog sit skrivetøj, og ved lygtens matte skin affattede han i størst mulige il på en lang strimmel papir en beretning om, hvad tyskernes anførere skulle vide om stadens tilstand, om dens svagest befæstede punkter og om den ventede forstærkning. Det lykkedes ham at fuldende dette brev, til klokken ringede elleve på Helligånds kloster. Han gennemløb endnu en gang, hvad han havde skrevet, og gned de tørre hænder, vel tilfreds med at kunne give sine landsmænd så vigtige efterretninger. Derpå uddrog han af et bundt gamle forrustne pile en enkelt pil, om hvilken han omhyggeligt viklede brevet, så at det sluttede tæt til den og syntes at udgøre en del af den, hvornæst han bandt det fast med en tynd lidse, som han forseglede. Efter at have iført sig munkekappen, med hætten over hovedet, og stukket den lange kniv i ærmet, så at han havde den på rede hånd, tog han pilen forsigtigt under kappen tillige med en lang snor af en séregen sammenfletning og drog en skuffe ud, hvori lå en lille flaske med en væske, der udbredte en lysende glans i skuffen, idet han berørte flasken, hvorved det blev sat i bevægelse. Denne puttede han også i lommen, og således forsynet forlod han boden, lukkede døren efter sig og

gik på samme måde som sidst igennem havens plankeværk ud på gaden og forsvandt om hjørnet. Men næsten i samme øjeblik vendte han atter tilbage og stod uden for den slesvigske herremands hus. Det var, som om en trolddomskraft drev ham imod hans vilje til dette sted. Han stirrede længe med ufravendte blik op til jomfru Helvigs vindue i husets gavl, og dybe suk gik ud af hans bryst. Men da han endelig rev sig løs og ilede bort, var det med en hurtighed, som man ikke skulle have tiltroet hans alder, og som røbede, at denne beslutning var tilkæmpet. –

7. I skanserne

Med sagte og lydløse fjed sneg Klaas Bremer sig gennem den stille og i denne tid ubeboede Tyskemannegade, over Fiskertorvet, ad Østergade og til venstre forbi Østerport, hvis vindebro var optrukket, og faldgitret nedhisset, så at end ikke en kat kunne komme ud af eller ind i staden. I porttårnet vågede bysvendene, som afgav portvagten; thi stadens eget mandskab havde portene inde, eftersom ingen mod rådets vilje kunne have krigsfolk inden for befæstningen. En bueskytte gik frem og tilbage oppe på porttårnet med sin armbrøst over skulderen; men han så ikke indad mod staden, og Klaas Bremer nåede ubemærket forbi porten og nærmede sig den skanse, som var anlagt tæt ved pæleværket, ud for Grønnegaden, og som beherskede en del af den flade mark Hallandsås, der strakte sig fra porten ned imod sundet, hvor den største del af den fjendtlige flådes mersskibe lå for anker, mens de andre dels lå nordligere, dels sydligere. Også forbi denne skanse lykkedes det ham at komme ubemærket af krigsfolkene, der bevogtede den, og således nåede han det østlige hjørne af stadens befæstning, hvor denne i en skarp vinkel bøjede mod nord. Her lagde han sig ned og blev nogle minutter i denne stilling for at kigge mellem palisaderne, som på dette sted stod inden for det vandløb, der, kommende fra Pustervig-Sø, nord for staden, løb helt uden om denne, indtil det på hin side Østerport faldt ud i vandet ved Bremerholmen. Månen var netop gået ned under horisonten, Hallandsås lå for øjet som en ubegrænset sort flade, og man kunne ikke skelne nogen genstand i stadens nærhed. Så

meget mindre kunne man se et lille enkeltstående hus, som lå næsten helt nede ved stranden, og imod hvilket Klaas Bremers stirrende blik var rettet.

Dette hus var først for få år siden opført af en værtshusmand, som hed Hans Knap, men endnu oftere blev kaldet Hans Holstener, skønt han var barnefødt i Danmark. Men han havde giftet sig med en holstensk enke, af en moden alder, som havde noget til bedste foruden en opløben stedsøn af hendes første ægteskab, og hun havde således vidst at tiltage sig herredømmet i huset, at den lydige ægtemand efter hende fik navnet Hans Holstener, til trods for sin ægte danske oprindelse. Huset var, som sagt, dengang nylig bygget, og de træer var dengang nylig plantede, som senere hvælvede deres løvrige grene over dette hus, der i en lang række af år gik i arv fra fader til søn, den ene menneskealder efter den anden, og i mere end ét århundrede hed *Hans Knaps Herberg*. Og endnu i vore dage er disse træer ikke ganske forsvundne, idet en enkelt affødning af dem endnu angiver os det sted, langt inde i København, hvor dengang Hans Holsteners herberg stod et godt stykke uden for staden.

Efter at Klaas Bremer havde lyttet i nogen tid, stak han fingeren i munden og efterlignede nogle gange en strandfugls skrig med så megen nøjagtighed, at endog en øvet jæger kunne lade sig skuffe deraf. Et øjeblik efter betegnede et glimt som af et lys, der langsomt førtes forbi en glugge i en dør eller vindue, det sted, hvor Hans Holsteners herberg lå. Dette glimt forsvandt øjeblikkelig, men det var for Klaas Bremer et tegn, som bragte en af de fortrækninger, hvormed han troede at smile, på hans ansigt. Og han var så sikker i sin sag, at han, for

ingen tid at spilde, straks skred til at udføre det, hvorfor han var kommet.

Siddende på knæ bag pæleværket, bøjede han sagtelig en gren ned til sig af en stor busk, der voksede bag befæstningen. Med den elastisk flettede snor, han havde bragt med sig, fæstede han grenen til en af palisaderne, således at den efterhånden spændtes som en bue, indtil han med fingeren havde prøvet, om den havde spændkraft nok. Nu lagde han pilen, som hans brev var svøbt om, an imod pæleværket og dens bredeste ende imod buestrengen, og da denne bevægelse var gjort, sad pebersvenden i sit skjul som forstenet og lyttede med spændt opmærksomhed.

Det varede længe for hans forventning, og han begyndte allerede at mistvivle om, at Hans Holsteners stedsøn i nat turde nærme sig staden for at modtage og befordre hans budskab, da en sagte raslen i nogle buske ude på marken overtydede ham om, at denne dristige svend kom krybende som en slange gennem græsset. Og et øjeblik efter skreg en måge tæt uden for staden på den anden side af befæstningen. Hurtigt fremtog pebersvenden den lille flaske, som vi har set ham medtage fra boden, og hældte nogle dråber af den over pilen, og i samme øjeblik lod han denne flyve fra strengen. Da var det, som om en skinnende Sankt-Hans orm fløj op i luften, og i en bue dalede ned i græsset på marken, hvor den blev liggende som et svagt lyspunkt. Og man skulle næsten falde på at tro, at mågen gjorde jagt på Sankt-Hans ormen; thi et øjeblik efter sluktes den lille, fosforagtige glød pludselig, og mågen udstødte et svagt skrig.

Men Klaas Bremer havde hørt nok til at vide, at hans brev ikke var gået tabt på den vidtstrakte, øde mark, men var i sikre

hænder og snart ville nå sin bestemmelse. Og han havde netop med behørig forsigtighed løst snoren fra grenen igen, da et fjernt glimt fra et af skibene i sundet besvarede det signal, der sandsynligvis på en eller anden måde var gjort i skjul af herberget, og en båd nærmede sig landet. Dette kunne dog ikke ske så lydløst, at ikke de årvågne svende i den yderste skanse, helt nede ved søen, blev opmærksomme på, at noget rørte sig. Men det havde ikke anden følge, end at vagten i skansen nede ved sundet råbte sit ensformige: "Vagt! Giv agt!" – og at dette råb blev besvaret med et lignende fra byens skanse, hvor Torben Bille vågede i denne nat.

Klaas Bremer, som var i færd med at snige sig tilbage i staden, standsede ved det sidste råb, og hans ansigt udtrykte både spot og forbitrelse; thi han havde tydeligt genkendt Torben Billes forhadte stemme. –

Den unge ridder, som havde medbragt den glædelige efterretning til stadens øvrighed, om kongens forventede komme og om den forstærkning, som flere herremænd ville tilføre staden, havde tilbragt den første del af natten i samtale med krigerne i skansen. Thi denne gode efterretning holdt dem endog vågne, som ellers var tilbøjelige til søvnen. Men efterhånden blev antallet af de vågende formindsket, den ene efter den anden svøbte sig i sin kappe og lagde sig til hvile, nogle i læ af de store blider, som stod færdige til at kaste deres stenmasser imod fjenden, andre ved siden af de nye kartover, der rakte deres dødssvangre mundinger ud over skansens volde.

Til sidst var i hele skansen kun Torben Bille og hans ven og jævnaldrende Jørgen Rosenkrands årvågne, foruden en af

Torben Billes svende, som med armbrøsten støttet til knæet holdt udkig i det østlige fremspringende hjørne af skansen, mens de to herrer gik op og ned i samtale.

Efter at denne en stund havde drejet sig om begges kærlighed, Torben Billes til jomfru Helvig og Jørgen Rosenkrandses til dronningens jomfru, den smukke Jutta Sehested, en datter af ridder Hartvig Sehested til Ravnholdt, faldt samtalen naturligvis på den genstand, som derefter var dem begge af størst vigtighed, nemlig krigsvæsenet.

"Når jeg ser på disse lumpne kartover," sagde Jørgen Rosenkrands, idet han standsede bag en af kanonerne, "så kan jeg ikke andet end harmes over, at jeg er født i en tid, da allehånde nymodens opfindelser gøre det såre vanskeligt for en ærekær mand at finde sig til rette i verden."

"Man kan dog ikke nægte, at disse opfindelser er af en stor virkning," sagde Torben Bille.

"Men når både den ene og den anden af dem, der fører krig, have sådanne uting, så bliver jo forholdet det samme. Og har blot den ene part dem, så vinder han kun en dårlig sejr, thi den er vundet ved slette og nedrige midler. Der er snart intet tilbage af den sande krigskunst, efter at sådanne maskiner er opfundet, som skulle udrette mange menneskers gerning ved en død kraft. Den mand, som har fundet på krudtet, har brugt sit vid i Djævelens tjeneste."

"Men han har været en kløgtigere mand end nogen af os," sagde Torben Bille.

"Kløgt kan være god nok, men i krigsføring skal den dog vel ikke være det fornemste. Det er det sande mod og den rette krigsdygtighed, som denne opfindelse fortrænger; og i stedet

derfor trives herefter fejhed og træskhed. Det er betegnende nok for denne opfindelse, at den er gjort af en munk i Tyskland. Thi klostrene, særdeles de tyske, har fra Arilds tid været de reder, hvori alskens underfundighed fortrinlig er blevet udklækket. Men dette er en af de værste, thi den vil nedværdige menneskeslægten og bringe den feje øverst og den modige nederst. Hvilken brav riddersmand ville vel nogen tid drage i kampen med en krudtbøsse på skulderen i stedet for en ordentlig lanse? Jeg ville kalde den en fej skurk, som gjorde det, og en skammelig morder. Thi at gå åbenlyst mod sin fjende og kæmpe mand mod mand, det er ridderdåd; men at lægge sig i baghold eller i skjul på lang afstand og skyde en luntebøsse af, det kan den lumpneste svend gøre. Og dette er at forandre lovlig krig og hæderlig hærfærd til ulovlig stimandsfærd og til et grumt og modløst slagteri."

"Jeg skulle også ønske, at vi kom til at stride i ordentlig kamp med tyskerne uden disse kunster," sagde Torben Bille. "Men vel er det alligevel, at vi har kartover, siden tyskerne er således rustede, og mod skibene kunne de jo gøre virkning, hvor man ikke kan udrette noget uden sådanne store skudvåben."

"Hidtil har man slåedes ret godt, disse foruden, og da vi i fjor slog tyskernes flåde på Mariæ-Magdalenæ dag, og tog og ødelagde mange af deres skibe, da havde kartover og luntebøsser det mindste dermed at gøre, men mands mod og hjerte det meste. Og hvad det er for Helvedes kram, skønnes bedst af de navne, som opfinderen selv har givet dem. Har man nogen tid hørt hæsligere navne end skorpioner, slanger, skærbrækkere, basilisker og Fanden ved, hvad alt det utøj hedder."

"Sig mig, om I ved det: hvorledes ligger vore befæstninger uden for staden?" spurgte Torben Bille. "I må dog have udrettet noget, mens vi var i Soer hos kongen, og I har vel fået alt det i stand, som han begyndte på, inden andagten forførte ham til at forlade staden."

"Dernede ved stranden ligger en skanse, i linje med Hans Holsteners herberge, men mere til højre. Og ude på en af grundene i vandet, ved Refshaleløbet, har dronning Philippa, Gud lønne og bevare hende, ladet fuldføre de blokhuse til havneløbets beskyttelse, som kongen lod begynde på. Det kom godt til pas, at der endnu var nogle levninger tilbage af den gamle Refshaleborg, som kong Erik Glipping for to hundrede år siden lod opføre af sten på grunden midt ude i sundet. Sådanne gamle stumper kommer undertiden til nytte. Ved disse blokhuse står nogle dygtige blider, og der er ikke mangel på store kampestene fra de gamle ruiner til at opvarte med. Der ligger også nogle af kartoverne og stikker gabene ud imod vandet. Thi havde vi ikke spærret der for tyskerne, havde vi snart haft dem inde i havnen ved slottet, hvor vore skibe ligger i leje. Nu mener jeg, at de skulle nok blive nødt til at lade dem ligge, hvor de er."

Torben Bille havde med øjet fulgt enhver af Jørgen Rosenkrandses henvisninger, uagtet den mørke nat hindrede ham i at se det mindste.

"Det er en sort nat," sagde han. "Var den ikke så stille, kunne den være god nok til angreb og forraskning; men i nat kan man langt borte høre den mindste lyd, som fjenden ville gøre. Så vil det ikke vare længe, thi vi får snart uroligt vejr."

"Hvor ved I det? Vejr er ikke let at vejre forud, siger man, med mindre man har værk i lemmerne, som de gamle kællinger."

"Når strandfuglene kommer ind til landet, skal det betyde uvejr. Nys skreg en strandfugl tæt herved, og flere gange, end de plejer."

"Tys! Lad os lytte! Det bares mig for, jeg så et glimt dernede ved stranden."

"Det har vel været lys i herberget. Jeg så det også, men det var straks forbi."

"Da skulle Djævelen annamme Hans Knap; thi det er strengt forbudt at tænde lys derude efter klokken ni, det kunne være tegn for fjenden til at østne sig efter."

"Alt er stille. Hvor denne nat er dejlig og mild. Se, Jørgen Rosenkrands, hvor disse stjerner skinner klare. Må man ikke tænke på sin elskedes øjne i en sådan nat?"

"Ha! Hvad er det? Ser I det lysglimt, som steg i vejret og atter sank? Det ligger som en glød på ... nu er det borte."

"Det har forskrækket en måge, den skreg så ynkeligt derved. Var det et stjerneskud? Men det kom nedenfra. Så var det vel en lygtemand, thi egnen heromkring er sumpet, og disse nisser danser helst på de blødeste enge."

"Det kunne også være et varsel," sagde Jørgen Rosenkrands betænkelig. "Måske det tyder os, at vort liv skal få en stakket ende, som dette lys."

"Guds vilje ske! I alt fald skulle vi da have udført en lysende bedrift forinden, om det ellers skal gå os som denne ild."

Begge ridderne tav; thi dette syn, som de ikke kunne forklare, havde vakt sære tanker hos dem. I hin overtroiske tid bevægedes tanken kun alt for ofte på et område, hvor

indbildningskraften havde frit spil, og troen på varsler og jærtegn var almindelig.

Efter nogen tids tavshed sagde Torben Bille: "Det kunne muligt også være et eller andet aftalt tegn til skibene; thi der er vistnok tyske forrædere i staden, som pønser på at tjene deres landsmænd, skønt alle pebersvende og udliggere er forjagede fra deres boder."

"Vi er for godtroende og nærer slanger i vor egen barm. Ingen skal få mig til at tro, at tyskerne ville lade danske mænd og kvinder leve indenfor murene, når det var danske, som belejrede dem udenfor ..."

"Mig tykkes, jeg hører plasken, som af årer i vandet ... Noget må der røre sig, thi nu råber vagten nede i søskansen for at lade vide, han er årvågen. Så vil vi dog svare ham igen af bedste evne ... Vagt! Giv agt!"

"Det kan man kalde at råbe," sagde Jørgen Rosenkrands, "jeg tror, det kunne høres til Malmø."

En dyb stilhed fulgte på disse ord. Jørgen Rosenkrands lagde sig plat ned på jorden, efter at have overtydet sig om, at alt forblev roligt. Han ville styrke sig med en kort søvn. Torben Bille gik op og ned i skansen. Snart stirrede han ud over volden i den mørke nat, snart betragtede han den stjernefulde prægtige himmelhvælving med dens utallige kloder, snart talte han nogle ord med skildvagten for at undersøge, om han var årvågen. Derpå udsøgte han sig det sted, hvor han selv ville holde vagt, tog en armbrøst fra en af de sovende soldater og lænede sig med ryggen til en af palisaderne, som skilte skansen fra staden, med hvilken den her var sat i forbindelse ved en bred planke, vel nærmest, fordi en stor sten, som lå midt i vandløbet,

gav planken et støttepunkt. På dette lidt ophøjede sted kunne man bedst holde udkig, mente han.

Men en stille nat fører let tanken på afveje, om vi end fæster den nok så fast ved en bestemt genstand. Den uafladelige, timelange lytten og stirren havde sløvet Torben Billes sanser, hans legeme var udmattet, den stjerneklare nat vuggede hans tanker efterhånden i vågne drømme om elskov, og omsider slumrede han ind med buen i hånden. Og på en underlig måde tegnede sig hans drøm af de nærmeste genstande og den grundtanke, som gik gennem hans tilværelse.

Det bares ham for i drømme, at han roede sig over et vand, som først lå roligt og klart for ham; men snart rejste bølgerne sig til en usædvanlig højde, og båden gyngede frem og tilbage, som om den hvert øjeblik skulle kæntre. På den stille strandbred lige overfor stod Helvig og vinkede ad ham. Han var nogle gange nær ved at arbejde sig til strandbredden, men hver gang skylledes båden atter tilbage af brændingen. Han ville springe i søen for at svømme til land, men Helvig råbte til ham, at man havde rammet spidse pæle ned i vandet, som han ville omkomme imod, om han sprang ud. Men kunne han nå en stor hvid sten, som hun viste ham, skulle hun række ham hånden og drage ham til landet. Og nu passede han nøjagtigt på bådens bevægelse, og da den atter nærmede sig den hvide sten, sprang han ud af båden, greb hendes udstrakte hånd – og var frelst. –

Torben Billes mægtige stemme, da han svarede skildvagten i søskansen på hans tilråb, havde pludselig standset Klaas Bremers skridt. Som en kat havde pebersvenden sneget sig fra sit skjul tilbage til staden, men ved lyden af denne forhadte stemme standsede han, og uvilkårligt søgte hans hånd efter

kniven, idet hans læber fortrak sig til et spottende smil, som om de ville udtale den tanke: "Snart skal denne stemme forstumme med mange andre, thi *jeg* har viet eder til dødens bytte." Men dette smil, hvor hadefuldt det end var, forsvandt snart, thi bodsvendens had til Torben Bille var for stærkt til, at det kunne forliges selv med det hadefuldeste smil. En mægtig attrå efter at komme sin fjende til livs greb ham og drog ham nærmere til skansen; men natten var for sort til, at han i afstand kunne se nogen genstand. Han sneg sig lige til vandløbet, som skilte staden fra pæleværket ind til skansen, og her hørte han Torben Bille tale med svenden ... han følte på sig, at det måtte være ham, der tog plads tæt ved palisaderne, kun nogle få skridt fra ham, thi se det kunne han ikke.

Ridderen blev stående ubevægelig inde i skansen, og Klaas Bremer lige så ubevægelig udenfor. Selv om man havde bemærket ham, måtte man have antaget ham for en livløs genstand. Omsider vovede han et skridt ... og endnu et ... og nu stod han allerede på den gyngende planke, som førte over den hvide sten, der lå midt i vandløbet, hen til skansen og var dens eneste forbindelse med staden. Men planken gyngede under hans fod næsten lige så stærkt, som hans hjerte bankede. Det anede ham ikke, at denne gyngende bevægelse, som meddelte sig til den slumrende Torben Bille, der havde valgt sin plads på den anden ende af den brede planke, bidrog til hans sikkerhed, idet den fremkaldte en drøm, som fængslede Torbens sanser endnu mere, end slummeren allerede havde gjort det. Og mens Klaas Bremer med skælven sneg sig over den gyngende bro, drømte Torben Bille sig i den gyngende båd.

Endnu nogle skridt ... og nu var kun pæleværket mellem ham og hans fjende. Klaas Bremer bøjede sig mod palisaderne ... og nu fortrak hans ansigt sig atter til et smil, thi trods mørket kunne hans skarpe blik genkende den slumrende Torben Bille. Han stod så tæt ved ham, at hans egen ånde kunne sætte ridderens broderede halskrave i bevægelse, han kunne udse det sted, hvor stødet måtte være dødeligst ... imellem brystharnisket og rygpladerne skulle stålet ramme ... det var ham en vellyst at dvæle et øjeblik i denne sikkerhed, mens kniven gled ud af det venstre ærme og over i den højre hånd.

Torben Bille sprang op af søvne med en ufrivillig bevægelse, og var frelst. Thi i det samme fo'r en hånd, væbnet med en lang, blinkende kniv, ind mellem palisaderne, hvor han havde stået, og gjorde et forgæves stød i luften, et stød, som ville have jaget kniven ind i hans side, hvis drømmen om Helvig ikke havde reddet ham.

Ridderen gjorde anskrig, og skansens mandskab kom i bevægelse. Selv trængte han sig mellem palisaderne ind til staden, thi det forekom ham, at ilsomme skridt af en flygtende tog denne retning. Og han havde ikke taget fejl. Men det forspring, drabsmanden havde fået, mens han først måtte skyde bommene til side og åbne døren i pæleværket fra skansen, var allerede temmelig stort, og Torben Bille, som var i den svære krigsrustning, måtte snart opgive at indhente ham. Han standsede derfor pludselig og sendte en bolt fra armbrøsten, som han havde beholdt i hånden, efter ham. Den flygtende udstødte et råb, som om han var truffet. Dette ansporede den unge ridder til at vedblive sin forfølgelse, og han troede nogle øjeblikke, at det skulle lykkes at indhente ham;

men ved en omdrejning tæt ved Helligånds kloster snublede han over en sten og faldt. Den tids dækningsvåben var tunge og besværlige, og den ridder, som først var faldet til jorden, havde ondt ved at rejse sig uden hjælp. Den flygtende var vel ikke uvidende herom, thi han standsede i nogen afstand og råbte med en spottende latter: "I har ikke ramt mig bedre, Torben Bille, end at jeg nok kan ramme eder en gang igen, og jeg skal endnu fortjene mig tak af jomfru Helvigs fader!"

Inden Torben Bille kom på benene, var drabsmanden forsvundet mellem gravene på Helligånds kirkegård. Langsomt vendte han tilbage til skansen, grublende over denne begivenhed. At drabsmanden havde efterstræbt hans liv, og ingen andens, var ham tydeligt af det, han havde hørt. At han skulle have nogen personlig fjende, var ham lige så uforklarligt, som at denne havde nævnet hans elskedes fader med en hentydning, der åbenbart skulle kaste mistanke på ham. Men at jomfru Helvig havde frelst ham fra at blive snigmyrdet ved at åbenbare sig for ham i drømmen, det var ham desto tydeligere, og han takkede sin helgen dobbelt for sin frelse, eftersom dette mirakel var udført ved en så kær person.

Klaas Bremer slæbte sig med møje til boden; skuddet havde ramt hans højre side, og smerten i forbindelse med forbitrelsen over at have fejlet Torben Bille, da han troede at være ham vis nok, ligesom også anstrengelsen ved flugten havde næsten røvet ham bevidstheden. Han kastede sig på sengen, og snart var hans tanker omtågede. –

Det gryede næppe ad dag, før det over alt blev livligt i staden. Borgerne åbnede deres døre og så ud med tak til Gud for, at denne nat var gået uforstyrret; de talte sammen om deres

ængstelser og anelser og spurgte hinanden om nyt fra skanserne, uagtet endnu ingen af dem havde været uden for dørene. I klostrene lød munkenes og nonnernes stemmer til orgelpibernes lyd, i højtidelige morgensalmer. I riddernes stalde var svendene beskæftigede med at pudse våbnene og strigle hestene. I værkstederne hamredes på rustninger og slagsværd. Over alt så man spor af den travlhed, som en så bevæget tid måtte føre med sig. Men størst var travlheden uden for staden.

I skanserne arbejdede krigsfolkene allerede på at fuldstændiggøre dem, thi disse fæstningsværker, som var opført i en hast af tømmer og jord, trængte endnu til mangen udbedring, forinden man kunne regne dem for tilstrækkelige forsvarsmidler. Sten blev lagt til rede for blidekasterne; ved siden af kartoverne stablede nogle kugler sammen, mens andre var beskæftigede med at tilhugge og afslibe stene til dette brug; thi jernkugler var endnu ikke almindelige på den tid, og man skød mest med stenkugler.

Alle disse foranstaltninger var lige så mange genstande for iagttagelse og bedømmelse af en skare borgere, som ved stadportens åbning havde begivet sig udenfor, i den hensigt at erfare nyt om fjenden og tage forsvarsmidlerne i øjesyn.

"Det er en af bliderne, der står," sagde en mand, som hele tiden gav sig mine af at være den klogeste. "I skulle se den tingest spille, det er en fornøjelse. Den kaster mig de største stene milelangt, som det var ingenting."

"Hvad, milelangt? Nå, man skal ej for et ords skyld fordærve en god løgn, siger ordsproget."

"Hvad? Løgn? Har jeg måske ikke været krigsmand i min ungdom, før jeg fik benet brudt og dårligt flikket sammen? Det skulle jeg mene. Jeg sagde milelangt. Den har en mægtig kraft, og det skal jeg bevise jer. Engang vi lå i Kalmar, kom der med ét en gammel kærling sejlende gennem luften som en bold, hende havde svenskerne med en blide kastet os ind i staden til en lækkerbisken. Og den svenske lejr lå næsten en hel mil fra byen eller så omtrent."

De andre borgere lo af fuld hals, thi ingen af dem troede det. En af de gamle soldater i skansen havde hørt borgerens fortælling og sagde: "Nej, nej, Jakob Kandestøber, ingen løgn når alderdom, og I tager munden for fuld til at blive troet af nøgterne mænd. Jeg var selv med i Kalmar og mindes ikke, at I var med dengang; derimod husker jeg godt, at kærlingen rigtig nok, som I siger, kom sejlende gennem luften som en bold, og det så helt underligt ud og var farligt nok for hende. Til al Guds lykke faldt hun på en bunke hø, så hun kom vel fra rejsen. Hun havde villet sælge øl og mjød til svenskerne, som stod udenfor, så satte hun sig på blidestangen imens og tog uforvarende i tovet. Men så gik stangen løs, og kærlingen fløj fra dem. Så vidt er det en sandhed; men det var ikke milelangt, thi fjenden lå tæt ved staden, og vi kunne råbe til ham fra murene."

"Længden er, som man måler det," sagde den uforfærdede kandestøber. "her ser I nu kartoverne, de ligger halvt nede i udhulede træstammer for at ligge fast. Dem brugte man ikke synderlig i min tid. Men jeg kender godt indretningen alligevel. Her bagtil, i dette endestykke, som kan skilles fra den, her lægger man krudtet og kuglen, så sætter man endestykket til

igen og banker det fast, thi ellers springer det tilbage. Så fyrer man den af med lunten, og puf! der ligger mand og hest."

"Når man har sigtet rigtigt og træffer, men ellers ikke," tilføjede soldaten. "Men nu har I pralet længe nok. Tag nu fat med, I kloge folk, og hjælp os disse bjælker til stranden, hvor der er brug for dem."

"Min vej går til staden," sagde kandestøberen og trak sig tilbage. "Hink du kun af, Jakob, det er lige meget, hvor du er, som kun kan prale og snakke og være klog. De folk bruges kun, når intet er på færde. Men I andre, godtfolk, I vil vel nok gøre nytte, for I er mindre kloge."

"Ja, det forstår sig," sagde borgerne. "Frisk, manne! Tag fat! Hiv op!"

"I denne tid må alle hjælpes ad, det er jo til alles gavn. Hal ud! Hal ud!"

"Og dronningen går os fore med et godt eksempel. Hun har mænd allerede været ude ved skansen på Refshalegrund, så tidligt som det er."

"Dog ej i dag? Jeg ved nok, hun var der i går."

"Alt i dag for en stund siden. Hun sejlede fra slottet inden daggry. Herr Tyge Krabbe og en af hendes jomfruer var med i båden, hun ville se, hvordan det stod med arbejdet derude og styrke folkenes mod. Og de blev glade, da de så vor nådige frue, som er så højlig elsket, og da hun sejlede tilbage, så gav de hende hilsen med et hurra, så rungende, at det må have skåret tyskerne i ørehinden."

"Jeg hørte nok, de råbte. Var det derfor? Solen var nyssen stået op."

"Ja, havde vi ikke Hendes Nåde, så stod det dårligt til med staden."

"Det kan gå galt alligevel."

"Hvad siger I? Gå galt? Vi er mandstærke nok, når vi alle tager fat, så mange som vi er. Og vi slås for en god sag."

Under denne samtale havde borgerne læsset bjælkerne på skuldrene og bar dem ned mod skansen ved stranden.

"Sagen kan være god nok, var kun ikke magten større," sagde en handelsmand.

"Og man skal fire magten, hedder det, om den sad i hunds rumpe," sagde en anden.

"Snak, mand! I taler jo som en kærling. Rig mand, ræd mand. Men smedebørn ræddes ej for funker, og vi fattigfolk er ikke så bange for tysken endda."

"Når lerpotte stødes mod kobbergryde, får hun dog let knæk," sagde en herre i en kappe, som kom bagefter og sluttede sig til skaren. "disse tyskere er os for mægtige, og skibene er for store, til at vi kan modstå dem. Gid det var anderledes; men sådan er det nu, desværre!"

"Det er just min mening," sagde handelsmanden. "Vi henter os dog det korte strå til sidst. Ikke alle fugle er høge, men somme er kun svage gøge. Tyskerne er os for mægtige."

"Vi gjorde bedre, om vi sluttede forlig og fik os dem fra halsen med det gode," vedblev manden i kappen. "Kommer tysken først i staden, så er det ude med folk og gods. Han sparer ikke barnet i moders liv."

"Men derfor skal man holde ham udenfor," sagde en, "så trives både moderen og barnet."

"Og lange ham derude til søs," sagde en anden, "det har vi gjort før i dag."

"Tysken har også folk, som er vant til at kæmpe på søen," sagde herren. "Der er nu Bartholomæus Voeth, som I vel har hørt om, han, den berømte fribytter, som har brændt og skændet og plyndret mange steder, han er ved flåden med sine tusinde fetaljebrødre, de tjener kun for bytte; men derfor er de vilde bæster også forrest i slagene, for de skal gøre sig betalt ved plyndring. Dem har end ingen stad stået imod."

"Så må vor stad se at være den første," sagde en aldrende mand med skødskind for, som var ene om at slæbe en stor palisade på sine stærke skuldre. "Lad ham kun komme!"

"I taler, som om eders sværd og lanser bed af sig selv, Hans Sværdfeger," sagde en anden.

"Det gør de også med en lille hjælp. Men den ved jeg nok, at I ikke er mand for at give dem, Jesper Tøffelmager. Men der er mænd nok i staden dertil, jer foruden, ja somme kvinder kunne hjælpe med, og fremmest eders egen hustru, som banked' jer på flugt forleden med de blotte næver, og gav jer ørepust."

De andre lo. Herren i kappen vedblev: "Jeg hører sige, at hertugen af Slesvig, som er med på flåden, har ladet melde, at dersom staden vil give sig i mindelighed, så skal det blive dens borgere til stor gavn, og de skulle få fri handel og sære privilegier."

"Fri handel? Hellige mænd! Det var ej så galt! Det var dog værd at tænke over," sagde handelsmanden.

"Vi kender nok tyskens loven, men ikke hans holden," sagde sværdfegeren. "Love og lyve er en slet kunst. Men om den mand, som I kalder hertugen af Slesvig, men som vi andre slet og ret

kalder greven af Holsten, om han end ville holde alt, hvad han lover, så ville vi dog ikke have med ham at skaffe anderledes end hammeren med ambolten."

"I taler som en smed, og mig synes, at I taler med kun lidt forstand."

"Som en grovsmed, herre, deri har I ret. Og har jeg kun lidt forstand, så har jeg altid nok til at kende ræven på lugten og tysken på talen, kan I tro."

Borgerne lo. Nogle bevæbnede herrer og svende stødte til, som også gik til stranden.

"Det kan jeg lide, borgere og soldater hjælpes ad. God dag, Hans Sværdfeger, jeg burde have vidst, at I var med, som arbejdet gik under skæmt og latter, trods byrden er tung."

"Guds fred, velbårne herr Rosenkrands. Jeg havde sat arbejdet i gang derhjemme i værkstedet og havde ingen ro på mig, før jeg fik set, hvordanne alt stod til herude. Jeg er ingen ven af lediggang, og man skal nytte, hvor man kan, og efter sine kræfter."

"Ej, herr ridder Finke, er det eder? I var formummet i kappen, jeg kendte eder knap."

"Ædle ridder Rosenkrands, jeg ønsker jer god morgen. Jeg ville også se, om alt stod vel. Det var en glæde for mig at træffe disse brave mænd, så djærve og modige, som man kun kan ønske det. Med slige borgere kan noget udrettes, og jeg mener, tysken skal få at føle, at det er lettere at sejle til København end at komme hjem igen."

Borgerne så forundrede til hinanden ved at høre herren i kappen tale således med to tunger i én mund. Han vedblev med indsmigrende væsen: "God morgen, Torben Bille! Hvor godtfolk

færdes, kommer godtfolk efter. I havde vagt i nat. Var alting roligt?"

"Fuldkommen roligt. Vejret var så stille, så det var en lyst."

"Ja der var dog måde med roligheden," sagde Jørgen Rosenkrands. "Torben Bille skal just ikke prise den, thi en drabsmand stod ham efter livet: han havde listet sig hertil fra staden og ville jage ham en kniv i ryggen. Sligt kan man just ikke kalde fuldkommen roligt."

"En drabsmand? Jeg håber, han faldt på sin gerning, den frække skurk," udbrød ridder Finke med heftighed. "Han slap vel ikke fra denne niddingsdåd?"

"Han undløb til staden," sagde Torben Bille. "Men jeg har mærket ham, han skal nok føle det."

Imens han talte således, undgik han forsætligt at se på ridderen; han ville have anset det for skammeligt, om han havde fæstet mindste lid til en morders udsagn.

Således nåede de ned til stranden, hvor borgerne lagde bjælkerne og uopfordret tog fat på arbejdet ved skanserne. Og her var nok at gøre for alle hænder, selv om mange mennesker var i virksomhed.

Nogle kastede jord op og rammede pæle ned, andre stillede bliderne mod de fjendtlige skibe og fyldte dem med sten. Kartoverne blev ligeledes rettet mod søen, og alt gjort færdigt til at møde et angreb. Thi tyskerne var heller ikke ledige, og en usædvanlig virksomhed sporedes i denne morgenstund. Både roede frem og tilbage mellem skibene med befalingsmænd, snart lettede et skib anker og indtog en anden stilling, snart trængte nogle hidtil adspredte skibe sammen som til en fast skibsborg. Ude i Dybet var tyskerne i færd med at tage master

og stænger af nogle gamle skibe, som de fyldte med sten; de havde åbenbart til hensigt at spærre udgangen af havnen for den danske flåde, at denne ikke skulle komme de tyske skibe i ryggen. Af master og stænger gjorde de tømmerflåder, som blev besat med blider og kasteväben, og lige for de danske blokhuse på Refshalegrunden lagde de en stor skytspram, som de stillede deres kartover på. Den tids skibe kunne ikke bære svært skyts uden som transportfartøjer, og for at kunne skyde med kanonerne måtte tømmerflåder eller skydepramme først sammensættes, på hvilke skytset blev anbragt. Alt dette foregik under råben og støjen såvel på landet som på søen, og på begge steder rustede man sig af al iver til et forestående slag, i hvilket mange af de stemmer, som nu lød så kraftigt, skulle forstumme for evigt.

Denne tanke påtrængte sig Jørgen Rosenkrands, mens han støttede sig til søskansens vold og med hånden under kinden betragtede denne krigerske travlhed. Ridder Finke var hans nærmeste nabo i dette øjeblik, også han stirrede ufravendt ud over arbejderne; uagtet den unge ridder ikke yndede den slesvigske herremand, indlod han sig dog nu i samtale med ham.

"Jeg tænker på, hvor mangen svend, som nu har varmt mod i brystet og god luft i lungerne, vil ligge kold og tavs, inden solen står op igen. Thi i dag vil manges skæbne blive afgjort."

"Mener I, at vi allerede i dag kunne tage mod slag?" sagde ridder Finke, idet han vendte sig mod Jørgen Rosenkrands, men vedblev at se ud mod skibene. "Jeg skulle tro, at vi burde oppebie den forstærkning, som kongen bringer os i morgen eller senest i overmorgen."

"Og om fjenden fik forstærkning imens? Så blev det kun værre. Jeg mener, at vi skulle sejle ud til ham i alle de småskibe og både, som vi har, og da vise ham, at små tuer kan vælte store læs. Det skulle glæde mig, om dette blev udført, inden kongen kom til staden, at dronning Philippa kunne have æren, hvem den tilkommer."

"Den krig er en unaturlig tilstand."

"Jeg mener, den er just naturlig," sagde Jørgen Rosenkrands; "thi mens der kun var fire mennesker i Paradiset, og alting gik naturligt til, førte de to af dem krig, og Kain slog sin broder i det første feltslag, der er leveret i denne verden. Der gives ingen naturligere måde at afgøre en tvist på. Forlig er derimod noget kunstigt, thi da skal lidenskaberne bekæmpes tværtimod naturen."

"Jeg ville ønske, man forsøgte denne kunst, mens tid var," sagde ridder Finke halvhøjt.

"Forsøgte man den, ville I miste en god lejlighed til at tjene eders sporer ved manddomsdåd, og mig synes, det må være eder om at gøre at bringe den ting i orden," svarede Jørgen Rosenkrands med et smil.

Skjoldbrevsridderen bed forlegen på sin handske og svarede ikke.

"Til forlig er tiden først, når man har overvundet sin fjende; thi I vil vel ikke have mig til at tro, at her er fred at vente med de folk, som nu bekriger os, så længe de ikke har prøvet, at vi er mandstærke nok til at forsvare os selv uden fremmed hjælp. Først må de have erfaret, at hos os er ikke andet at hente end brådne pander, så kan vi tale om at forliges."

Til lykke for ridder Finke, der ønskede at afbryde denne samtale, blev opmærksomheden henledet på nogle ryttere, som i fuldt trav rede over marken fra staden og hen imod Hans Holsteners herberge. Flere riddersmænd begav sig did hen for at erfare, hvem de var, og hvad de bragte, og ridder Finke fulgte med sværmen.

Da de kom til herberget, holdt rytterne allerede udenfor; men der var stillet vagt for døren, og ingen måtte lades enten ud eller ind. Anføreren havde begivet sig ind i huset ledsaget af tvende mænd. Det var slotsfogeden på Københavns slot, herr Peter Fæling, og hans tvende ledsagere var slottets ballistarius Johannes Petri og dets værkmester Nils Pedersøn, alle tre i sin tid ansete mænd, hver i sin stilling, så at gamle dokumenter endnu til vore dage har opbevaret os deres navne, om hvilke vi ellers ikke så let skulle være underrettede.

Inde i stuen stod værten Hans Knap med huen i hånden. Rytternes pludselige komme havde sat hans sind i ængstelse, og denne aftog ikke, da slotsfogeden i en streng tone spurgte, hvi hans stedsøn ikke var mødt på slottet, som det var befalet ham?

"Ædle herr slotsfoged," stammede værten og drejede på huen, "han er ikke mødt, for han er syg og elendig. Krankheden løber på, men kryber af, og end er han ikke så karsk, at han kan gøre gavn."

"Den sygdom er kommet hurtigt," sagde fogeden. "End i går er han set i staden, og allerede for fire dage siden var det ham befalet at møde på slottet. I ved vel, at I skylder kongen at stille eders søn til af slottets bevæbning, eftersom jer er givet ret til krohold herude af Hans Nåde kongen, og jeg har borget for jer

troskab. Men det går her som almindeligt, man borger sin ven og kræver sin fjende."

Hans Holstener så til jorden, han vidste ikke, hvad han skulle svare slotsfogeden. Selv var han en dansk mand, men hans kone havde magten i huset og hun og hendes søn var tysksindede. Han stammede forlegen: "I gør mig visselig uret ... strenge herr slotsfoged ... Det er mig meget imod ... men min søns sygdom ..."

"Snak har vi nok af. Eders søn fejler intet."

"Der er min kone," afbrød værten slotsfogeden med synligt lettet hjerte.

"Hvad står til de nådige herrers befaling?" spurgte Hans Holsteners hustru med venlige hilsener og lader. Hun var et højt og svært fruentimmer af et dristigt væsen og med stærke og mandige ansigtstræk.

"Det er om din søn ..." begyndte hendes mand med sagte stemme. "Det er er om Bertel ..."

"Hold mund, min mand! Jeg taler med herrerne. Hvad er til de nådige herrers tjeneste?"

Slotsfogeden gentog det samme spørgsmål som han havde gjort Hans Knap, og svarene var omtrent de samme, som *han* havde givet, kun forstod konen fuldstændigere og bedre at belægge sine ord, og ingen, som hørte hende, skulle tro andet, end at hun skildrede sønnens elendighed efter naturen.

Peter Fæling satte alligevel ingen lid til den raptungede kvindes ord, og han anstillede derfor et nøjagtigt forhør angående den udeblevne søn; men hun blev ham ikke svar skyldig på noget spørgsmål og gjorde rede for alt uden

betænkning, så at en mindre mistænksom havde ladet sig narre deraf. Men slotsfogeden havde foresat sig ikke at lade sig narre.

"I kunne give os en kande vin, mo'er Holstener ... Jeg kalder jer ved dette navn, som eders mand jo lyder, thi det klinger ikke kønt at kalde jer mo'er Knap, eftersom I ikke kniber på målet. Hæ, hæ, hæ! I kunne give os en kande vin, og lange en bimpel godtøl ud til folkene derudenfor."

"Straks, straks, mine ædle herrer! Hent vin, min mand! Og lad Birthe bringe øl til folkene."

"Jeg så helst, I valgte vinen selv. Jeg er vis på, at skønt I er en holstener, vil I dog vælge den, som god er, til kongens folk."

"Ja, det forstår sig, mine ædle herrer. Kom med, min mand! Hjælp mig at bære kanden, så tager jeg bægrene."

"Nej, lad ham kun blive og holde os med selskab imens."

"Gud bedre for selskab, han er for så fornemme folk. Min mand er et sølle får, mine ædle herrer. Man kan ikke agte stort på, hvad han siger. Men til lykke har han lært at tie stille, og når tossen tier, kan han tit gælde for vismand."

Skønt Hans Knap gerne havde holdt sig dette vink efterretteligt, om han havde kunnet, og uagtet hans myndige ægtemage skyndte sig så meget, det stod i hendes magt, benyttede slotsfogeden dog tiden så vel, at den tavse vært måtte gå til bekendelse og tilstod, at hans stedsøns sygdom ikke var af en så ondartet natur, at den hele tiden havde holdt ham i sengen, så at han rigtignok i går havde været et lille løb inde i staden. Men til tjenesten duede han vistnok ikke alligevel, og nu lå han i sengen og var ilde bestedt af flyvende værk i alle lemmerne.

"Eja! Det gør mig ondt at høre," sagde slotsfogeden. "Den flyvende værk er en fæl og garstig sygdom. Så får han jo have lægehjælp."

"Det har vi også tænkt på," stammede værten. "min kone vil forhøre om råd hos mester Jochum inde på Fiskertorvet."

"Nej, nej! Det kunne blive farligt, om sygdommen tog på imens, han må have hjælpen straks. Og såsom det er værk, han lider af, kan ingen hjælpe ham bedre, end Niels Værkmester, som står her. Man skulle næsten sige, at han havde titel deraf, om man ikke vidste det bedre, hæ! hæ! Han er mere forfaren i at kurere både den flyvende og den siddende værk hos slottets lenssvende, end nogen skulle tro, som ikke har set hans underkure. Gak til ham, Niels Værkmester, og jeg skulle hartad tro, at I kan råde med sygdommen. Og I, Hans Knap, vis I ham vej til drengens kammer, men lidt fort, på det at han ikke skal lide længere end højst fornødent. Thi ingen skal sige om mig, at jeg ikke drager omsorg for slottets menige lenssvende på bedste måde, som min pligt er. Og skulle jeg da gøre mindre for Bertel Holstener, som er eders stedsøn og eders brave hustrus egen kæledægge? Nu fort, thi vi har ikke tid til at dvæle så længe hos jer, som vi gerne gjorde, thi vi finder eders selskab underholdende, trods alt hvad eders hustru sagde derom i beskedenhed, og vi har til al lykke heller ikke fundet eder så tavs, som hun gav eder ord for."

Hans Knap drejede fortvivlet huen mellem fingrene; han havde gerne tøvet for at give sin opfindsomme hustru tid til at komme tilbage; men slotsfogedens befaling udkrævede øjeblikkelig lydighed, og han måtte derfor slukøret begive sig ovenpå med Niels Værkmester, hvis poliske smil næsten

borgede for udfaldet af kuren, endnu inden han havde set patienten.

I døren mødte de værtinden, fulgt af en pige med kande og bægre. Et eneste øjekast var tilstrækkeligt til at overbevise hende om, at hendes ægtefælle var gerådet i klemme, et andet bebudede den storm, som denne opdagelse ville fremkalde, når ægteparret atter var i enrum.

"Hvorhen? Bliv her, min mand!"

"Lad ham kun gå," sagde slotsfogeden med sit venligste smil, "han vil gøre en god gerning ved ikke at opholde sig i det, som han udretter for mig. Imens vil I kredense bægrene for mig og vor ballistarius, Johannes Petri. Det er en mand, I bør holde gode miner med, mo'er Holstener, thi han er mand for at række eder på langt hold, om han fik det i sinde. I skulle se ham stille de store ballister på slottets tårne; Fanden ved, hvor han kan tage så nøje sigte med de tingester, men fejle gør han aldrig, og jeg vil vædde min bedste nye vams mod en kande Emmicke øl, *der*, hvor han vil sende stenen hen, der falder den netop. Har jeg sagt for meget, Johannes Petri? Og mener I at kunne ramme et så fjernt punkt som dette hus med et kast fra en af slotsballisterne?"

"Det skulle jeg mene, herr slotsfoged. Troede I en dag, at her var ugler i mosen, og ville se, hvad gæster her var i huset, ville jeg nok påtage mig at sende en sten i taget, som skulle bringe det til at synke sammen som den bedste rottefælde, så at man kunne få god tid til at se efter, hvem der lå under strået. Men meget længere end til dette herberg vil jeg ikke svare for, at jeg kan ramme med sikkerhed."

"Der hører I selv, mo'er Holstener. Jo, han er sikker! Det er en lykke, at dette herberg har så godt ry på sig, så at ikke engang Johannes Petri kan fatte mistanke; thi han er ellers en mand, som ikke tror alle og enhver, og til dem, som er fødte i Holsten, har han just ikke den bedste tro. Eller har jeg sagt for meget, Johannes Petri?"

"Nej ingenlunde, herr slotsfoged. Jeg har for mine synders skyld levet en del iblandt de gode holstenere og hørt så meget skryde om deres *holstentreue*, som er et aparte navn, de har opfundet at benævne deres ærlighed med. Og vist er det, at den kan behøve et særskilt navn, såsom det er en aparte ærlighed, af den slags, som vi herovre er vante til at kalde ligefrem falskhed og bedrag. Jeg har altid gjort som så: når nogen pukkede på sin holstentreue, så gav jeg ham på godt dansk en banket trøje, og jeg var da vis på, at han fik sine varer betalt efter fortjeneste. Hæ! Hæ!"

"Nu, nu! Der findes også brave og ærlige folk i Holsten og anden steds, og brådne kar gives i alle lande," sagde slotsfogeden, der imidlertid belønnede sin balistarii magre vittighed med et bæger vin, som mo'er Holstener skænkede med en mine, der havde ondt ved at gælde for venlig trods al hendes anstrengelse for at bevare skinnet. Men dette forsvandt aldeles, da værkmesteren trådte ind i stuen, fulgt af hendes søn, hvis to blussende kinder og ene ophovnede øje bare spor af, at Niels Pedersøns lægemetode havde været anvendt fortrinsvis på disse steder, såsom han sandsynligvis havde antaget, at denne hårdnakkede værk mest havde sit sæde i hovedet. Bag efter gik Hans Knap, hvis nedslagne mine røbede, at han næppe vovede sig ind i sin egen stue, hvilket sted han

dog antog for det sikreste i huset, i det mindste så længe de fremmede herrers nærværelse lagde bånd på hans ægtehalvdels billige harme.

"Eja, jeg kender mine folk," udbrød slotsfogeden og gned hænderne. "Jeg vidste nok, at Niels Værkmester forstod sig på at kurere værk, fuldt så godt som mester Jochum på Fiskertorvet. Nej, se engang, mo'er Holstener; eders søn ser jo helt karsk og rødmosset ud! Det må ret glæde eder at se, hvor hurtigt han er blevet helbredet. Lægekunst er gættekunst, siger et gammelt ord. Niels Værkmester har øvet kunsten, og det lader til, at han har gættet rigtigt. Jeg mener, I burde selv bruge ham, hvis I skulle spore mindelse af den sygdom, og nu har I set, at han er ingen torveskriger, som lover meget og holder lidet. Og eders søn skal I ikke frygte for, thi ham vil det stadig gå vel og godt, som ordsproget siger: Når lægen er hos, er alting sundt. Thi Niels Værkmester vil ikke forlade ham på halvvejen, han vil have dagligt tilsyn med ham på slottet, og der har han flere probate midler, end han her havde, omend man næppe med billighed kan klage over dem, han her har haft ved hånden."

Mo'er Holstener gjorde kun få indvendinger, hun havde tabt modet til at kæmpe for sønnens frelse, da hun så ham oven senge og i slotsfogedens vold. Hun udbad sig derfor kun tilladelse til at turde besøge sin søn på slottet og erfare, hvorledes det gik ham med sygdommen, idet hun spåede, at slotsfogeden ingen nytte ville få af en svend, der var så betagen af værken, og som al sin levetid havde været svag, både i den højre arm og i det højre ben. Sønnen tog sig dette vink til rettesnor for den måde, han hinkede på, og den højre skulder

sank i det samme nogle tommer lavere. Men slotsfogeden sagde:

"Det gør mig ondt at høre, at den stakkels dreng har sådan svaghed; men jeg håber, at Niels Værkmester ved råd derfor, han har helbredet mangen indgroet skade, må I tro. Med helgenernes og Niels Værkmesters bistand vil han nok komme til førlighed, som I vil se, når I besøger ham, hvilket altid skal stå eder frit for, om I kun spørger først efter hans doktor; thi med syge handler vi forsigtigt i slottet, alt efter vor nådige fru Philippas vilje, som har et ædelt hjerte for alle lidende. Og nu ville vi til afsked tømme et bæger for Hendes Nåde, at hun må have lykken med sig alle dage, og særdeles i disse hårde tider. Og denne skål vil vi alle drikke. Skænk rundt, mo'er Holstener, og fyld også to bægre på min regning, til eder og til eders mand, at vi alle kan drikke til bunds den skål, jeg nu vil udbringe, og som vi alle mener af ganske hjerte: Skål for vor nådige frue, at det må gå hende og alle danemænd vel, og at det må gå fjenden ilde, og han må finde ødelæggelse og undergang!"

Slotsfogeden og hans ledsagere drak skålen med et tordnende råb, som blev gentaget af de udenfor samlede ryttere. Hans Knap tømte sit bæger til den sidste dråbe; men hans hustru forstod at håndtere således med sit, at det var tomt, uden at hun havde drukket indholdet.

Slotsfogeden betalte fortæringen og tog afsked fra værtshusfolkene med samme venlighed, som han hele tiden havde vist. Thi skønt han ikke havde nogen tro til Hans Holsteners ægtemage, ville han som en god tjener ikke overtræde dronningens bud, da hun havde befalet, at man ikke

for fødsels eller landsmandsskabs skyld måtte fortrædige nogen udlænding, som blev i landet og forholdt sig rolig.

Hans Knap og hans hustru ledsagede ærbødigt og efter skik og brug deres gæster uden for døren, og her så de, hvorledes den hinkende søn, af hensyn til hans værkbrudne tilstand, som slotsfogeden sagde, blev skikket baglæns til sæde hos en af de menige ryttere, der slog en stigrem om ham og bandt ham således fast til sig, at han hverken kunne vride eller vende sig. Toget satte sig i bevægelse, og i stærkt trav red slotsfogeden og hans ledsagere hen imod Østerport for at vende tilbage til slottet med den genstridige lenssvend, der længst nød udsigten til fædrehuset, på grund af sin bagvendte stilling.

De, der havde samlet sig uden for herberget, opslog en latter ved at se denne eksekution. Ridder Finke så alvorligt hen for sig. Men Hans Knap sukkede den ene gang efter den anden: "Ak, Jahene! Ak, Jahene!" – måske mere af medfølelse med sig selv, end med stedsønnen. Han havde hellere end gerne dvælet en stund udenfor, og ladet den første tørn gå ud over det ufølsomme husgeråd; thi han vidste vel, at denne ulykke ikke ville løbe af uden en svær storm. Men hans ægtehalvdel ville det anderledes, hun tog ham i armen og sagde: "Gå ind, min mand!" – og næppe var døren lukket efter dem, før en skraldende lyd, som to gange gentoges, gav mistanke om, at Hans Knaps kinder nu måtte være lige så rødmossede, som hans stedsøns var, da den lægekyndige Niels Værkmester havde taget ham i behandling for den flyvende gigt. –

8. Dronning Philippa

Den daglige orden var blevet forrykket på Københavns slot formedelst tidens urolighed, og middagstaflet, som ellers efter den tids skik afholdtes mellem klokken ni og ti, havde ikke fundet sted, før klokken var over elleve. Thi dronningen havde aflagt et besøg rundt om i skanserne, og over alt, hvor hun kom frem, var hun blevet modtaget med stor jubel og havde med huldsalighed tiltalt krigsfolk og borgere og opmuntret dem til at stå hende kraftigt bi med stadens forsvar. Derpå havde hun nogle øjeblikke vist sig i audienssalen, hvor de ventede, som ville stedes for hende. Iblandt disse var ridder Finke, som havde benyttet øjeblikket til at forestille sin datter for dronningen og underdanigst havde anholdt om, at den unge pige måtte finde ophold på slottet i denne urolige tid, såsom han, der havde sendt sine svende til skanserne, ingen bevogtning kunne efterlade i sit hus, der var mere udsat end noget andet for at lide ulempe, da det lå i en øde gade og tæt op til det forhadte tyske kompagnihus. Og dronningen havde gerne indrømmet hans begæring, så meget mere, som det var hende bekendt, at en af hendes jomfruer holdt meget af ridder Finkes datter, da de begge var opdraget hos nonnerne i Ringsted. Hun kaldte straks jomfru Jutta Sehested til sig og overgav den bange og rødmende Helvig til hendes varetægt, forinden hun begav sig til sit lønkammer for at læse og udfærdige breve. Og Jørgen Rosenkrands så sin elskede forlade salen til hans store ærgrelse og føre Helvig med sig for at unddrage hende fra den uvante sværm, som kun forøgede hendes forvirring.

Helvig fulgte sin veninde gennem de lange gange og ad snævre vindeltrapper, som over alt var bevogtet af drabanter, indtil de omsider nåede det øverste stokværk i den fløj af slottet, der vendte ud imod søen, og hvor dronningens jomfruer havde deres værelser.

"Tror du nu, at nogen skal kunne stjæle dig bort gennem disse krinkelkroge og forbi alle disse drabelige vagter?" sagde jomfru Sehested smilende, da hun endelig havde nået sin dør, som hun åbnede for sin gæst. "Her er vort jomfrubur. Ikke sandt, det er stille og hyggeligt, som det anstår sig en ærbar jomfru, og er man først herinde, skulle man ikke tro, at der var sådanne uting til som sladrende hofterner, støjende drabanter og næsvise hofsinder. Min Gud, hvor jeg glæder mig over dit komme! Og hvor det vil trøste mig, at have dig her i denne mistrøstige tid ..."

"Gud bedre mig for trøsterinde, jeg er, som selv har al trøst behov," sagde Helvig med blinkende øjne. "Ak, Jutta, du ved ikke, at jeg er det ulykkeligste væsen under solen."

Og nu brød hendes tårer frem, og da de først havde fået luft, flød de med ustandselig heftighed.

"Min søde Helvig, sådan har jeg aldrig set dig før. Kom til dig selv, og husk, hvad vor kære plejemoder i klosteret altid sagde: Gud giver dig glæde, kom dig ej selv til at græde. – Kære Helvig, gør mig ikke det onde varsel, at din indtrædelse hos mig skal begynde med gråd og tænders gnidsel. – Tør nu dine øjne, og smil en gang ... ret så! Vær nu munter, kære barn, og glem ikke, hvad pater Cellarius så tit sagde: Sorg bringer intet til stegerset. Nå, Himlen være lovet for denne solstråle gennem dit regnvejr.

Det klæder dig langt bedre og ville behage Torben Bille langt anderledes, om han så det."

Det smil, Helvig havde fremtvunget, forsvandt atter ved disse ord; hun støttede hovedet med hånden og blev siddende med en lige så bedrøvet mine, mens enkelte tunge tårer trillede ned ad hendes kinder.

"Nej, det er til at fortvivle over: krig og ulykke foruden, og gråd og sukken forinden. Men så sig mig, om du ikke synes, at dette er for meget for en stakkels pige, som jeg, der er en afgjort tilhænger af fred og solskin og glæde."

"Tilgiv mig, dyrebare Jutta, at jeg således falder dig besværlig. Gid jeg kunne lære af dig at være glad og tillidsfuld, som du altid er."

"I det mindste er jeg det, så længe som der ingen nød er på færde," sagde Jutta. "Vær blot lærvillig og lydig, så vil jeg lære dig det. Begynd nu først med at tørre tårerne af dine øjne og sig mig så, om det virkelig er så stor en ulykke at bytte sin lille skumle stue ved kompagnihuset med dette lyse, smilende kammer, hvor solen skinner fra morgen til aften, og hvor man kan se frit ud over Østersøen, så langt, som øjet kan række, så at man næsten ikke ser andet fra dette vindue end himmel og hav og så godt som slet ikke har med jorden og dens plager at gøre, så længe man ikke selv søger dem."

Juttas spøg lykkedes det omsider at standse Helvigs bedrøvelse, så at hun kunne meddele hende, hvad der tyngede hendes stakkels hjerte med en sådan blyvægt, at det pressede tårerne af hendes øjne. Men ved de første ord standsede hun atter.

"Nå? Og hvad videre, end at du i går aftes var så lykkelig, – mig synes det just ikke noget at græde over. Jeg tør dø på, at det er elskovssorg, der piner dig mere end krigen og belejringen; thi kærlighed går endogså over kongebud, som ordsproget siger."

"Ja, i visse måder har du gættet rigtigt, og jeg tilstår med blusel, at jeg er slet nok til at græde over mig selv og min kærligheds skæbne, skønt al sorg nu kun burde være fødelandet helliget."

"Ja, hvis det kunne hjælpe fødelandet. Thi så ville enhver pige i landet opofre sin kærlighed, det er vist nok, ja, hvad mere er, sin elsker. Men kan det ikke gavne, så gør man intet sådant offer omsonst. Altså om denne kærlighed! Og så?"

"I aftes gav jeg Torben Bille min tro ..." sagde Helvig med et dybt suk.

"Han bad vel om den, kan jeg tænke, og tog den vel med kyshånd, så den ting er da heller ikke så bedrøvelig. Det er kun kort siden, jeg har skænket Jørgen Rosenkrands min tro, og end har jeg ikke anset mig forpligtet til at fælde en eneste tåre for den sags skyld."

"Men jeg gav ham den uden min faders samtykke ..."

"Det kan vel nås," sagde Jutta med et lille spotsk træk ved munden; "thi hvor højt på strået ridder Finke end er, vil han vel ikke forlange nogen bedre mand til sin datter end herr Torben Bille til Søholm."

Helvig lagde ikke mærke til denne bitterhed mod den dådløse, slesvigske herremand, som indeholdtes i den stolte jomfru Sehesteds ord. Hun vedblev: "Det var uret af mig at fæste min tro bort på egen hånd, men øjeblikket var så særeget,

og jeg kunne ikke andet, end hvad jeg gjorde. Men straffen kom straks efter. Thi ret som min fader kom hjem fra Soer, hvor han havde været hos kongen, talte han om Torben Bille med vrede, ja, jeg kunne næsten sige med had, som skar mig i hjertet. Det var en forfærdelig samtale ... som vi en anden gang kunne tale om; den har holdt mig vågen den hele nat, og jeg har vædet puden med mange salte tårer, kan du tro."

"Kan han ikke gøre dig andet, måtte han hellere være blevet ovre i Sønderjylland, hvor han var, mens vi var sammen i Ringsted ... og hvor han vel mere hører hjemme, end herovre blandt os, som han dog næppe under det for godt."

"Hvad mener du?" spurgte Helvig forskrækket, idet hun hurtigt tørrede øjnene, som om hun ville forjage ethvert spor af sin kærlighedssorg for denne sags skyld. "Hvad mente du med disse ord?"

"Nu, jeg mener ikke stort," sagde Jutta forlegen. "Jeg mener kun, at din fader ikke har sin slægt og sine venner herovre ... han har levet så længe på grænsen ... med holstenerne ... han kender dem næsten bedre end os ..."

"Pin mig ikke, men vær ærlig," udbrød Helvig med en for hende usædvanlig heftighed. "Lad mig i det mindste af dig kunne vente sandhed. Hvad mener man om min fader? Hvad siger man om ham? Jutta, jeg spørger dig på din samvittighed, thi du ved det."

"Nej, jeg ved det ikke, og hvor skulle jeg vide det fra? Jeg ved kun, at en ... nu, en, som jeg kender ... og som holder af Torben Bille med oprigtigt venskab ... og som altså heller ikke er din fjende, i det mindste han tror, at din fader holder næsten mere med tyskerne end med de danske, trods alt, hvad kongen har

gjort for ham. Men det er ikke let at se ind i folk og vide, hvad mening de har, det må overlades til den, som kan prøve hjerter og tanker. Lad os ikke snakke mere om dette, som ikke angår os ..."

"Jo, det angår mig, og mere end noget andet. Vidste jeg, at min fader vaklede i sin troskab, og jeg kunne købe ham den rette tro, ikke med mit liv, thi det er småting, men ved at ofre min kærlighed, både for dette liv og for evigheden, hvor dog de elskende aldrig skulle adskilles ... sandelig, jeg gjorde det og hengav således min sjæl, for at hans ære skulle være ren for denne forfærdelige brøde."

"Berolig dig, min Helvig, thi en sådan mistanke har jeg aldrig hørt nogen ytre. Din fader har uvenner ... han er undertiden hovmodig ... og letsindig ..."

"Det sømmer sig ikke en datter at høre sin faders fejl," sagde Helvig rødmende. "Jeg vil bede til Gud, at man må dømme ham således med urette ... om man fordømmer ham."

Hun tav en stund, og skulle hendes læber have udtalt hendes tanker, da måtte datterens dybe kummer over faderens tvivlsomme færd have rørt den hårdeste og letsindigste sjæl. Også Jutta tav og syslede med noget håndarbejde, for om muligt at lade denne uhyggelige samtale falde hen.

"Du spurgte mig om grunden til mine egenkærlige tårer," sagde omsider Helvig. "Jeg vil sige dig den. I morges kom min fader tidligt til mit kammer og sagde mig, at jeg skulle klæde mig til at stedes for dronningen; han ville bringe mig til slottet for min sikkerheds skyld, da han og vore svende så ofte er fraværende. Han mente nok, at Hendes Nåde ville tilstede mig

ophold her, især, hvis du ville forene din bøn med hans … det stolede han på, at du nok ville …"

"Det sagde han? Nu, ved min helgen, jeg skal forsvare ham herefter, ikke blot for din skyld, som jeg så ofte gør, men for hans egen skyld, da han har sagt disse venlige ord og dømt så rigtigt om mit venskab for dig."

Helvig rakte hende hånden med et suk, thi denne ytring, hvor venlig den end var, tjente kun til et bevis mere på den tvivlsomme anseelse, hendes fader nød, eftersom den så ofte blev bestridt.

"Ak, jeg var så glad over, at jeg skulle komme hertil, at jeg ikke kan sige det. Mit hjem er i den sidste tid blevet mig imod, jeg ved ikke, hvad der går af mig, men selv den gamle urtegård, hvor jeg før opholdt mig gerne, og som jeg har set grønnes med så glade forhåbninger, den er mig nu ordentlig uhyggelig, så at jeg ikke kan tænke mig, at jeg nogen tid kunne betræde den igen uden gysen. Jeg var derfor så glad ved at skulle forlade disse omgivelser, og at jeg daglig skulle se dig, bidrog sandelig ikke mindst dertil …"

"Ja, og Torben Bille," afbrød Jutta hende leende. "Ikke sandt?"

"Nej … Jo … Jeg vidste ikke … Kommer han hver dag på slottet?" spurgte Helvig stammende.

"Nej, se hvor uskyldig! Jo, mit lam, han kommer hver dag på slottet, i det mindste kan han komme her, om han har nogen drift dertil; thi ret dertil kan ingen nægte ham. Men endnu øjner jeg ikke det mindste glimt af modgang i alt dette."

"Nu kommer det," sagde Helvig bedrøvet.

"Det er også på tiden, thi det er længe bebudet," svarede den muntre Jutta. "Altså?"

"Jeg var færdig til den tid, min fader havde bestemt mig, og havde pakket de få sager, som havde værdi for mig for erindringernes skyld ..."

"Nå, tankesprog og vers og tørrede blomster og andre små bitte kærlighedstegn."

"Nej, af sligt ejer jeg intet. Det var min sangbog fra klosteret, nogle relikvier, som havde hørt min moder til, min rosenkrans ..."

"Som er lettere at føre med sig end *min* rosenkrans, der ikke lader sig flytte i en håndevending. Nå, og alle disse gudelige sager fik du lykkelig og vel indpakket."

"Tal ikke så ugudeligt," sagde Helvig og korsede sig.

"Du har ret, Helvig, det var letsindigt sagt; jeg vil læse et *Credo* til straf, inden jeg går i seng." Og nu slog hun også tre andægtige kors for sig, hvorpå Helvig vedblev sin beretning.

"Min fader lod mig kalde, og jeg skyndte mig ned til ham. Men døm om min forfærdelse, da jeg traf hr. Jochum Kaas hos ham, som straks overøste mig med kedsommelige smigrerier og utålelige høfligheder."

"Den smukke, rige Jochum Kaas, som nys er kommet hjem fra Frankrig, hvor han er blevet end smukkere, end han var før? Men der er vel til lykke ikke mere end én sådan. Han, som er kommet hjem, ikke for krigen, men fordi han er blevet end rigere og har arvet en gård ovre i Sønderjylland efter sin moster?"

"Just ham. Jeg så ikke på ham, som du nok kan tænke, og svarede ham ikke. Men min fader ... han nødte mig til at se op og svare ... han sagde, at hr. Jochum Kaas bejlede til min hånd ... med hans minde ... O, det er forfærdeligt!"

"Å, det er da ikke så forfærdeligt. I det mindste må du indrømme, at din fader har vist både smag og skønsomhed ved at vælge dig en sådan brudgom."

"O, Jutta! Hvor kan du tale sådan!"

"Er han måske ikke langt rigere end Torben Bille? Du vil komme til at svømme i silke og fløjl. Og smukkere end Torben Bille er han da også."

"Det er synd, at du kan tale således," udbrød Helvig med en ny strøm af tårer. "Hellere nød og trang med Torben Bille end rigdom og pragt med Jochum Kaas ..."

"Nå, giv dig tilfreds, og tag ikke hvert ord for alvor, mit barn. Ja, du har ret. Det er naragtigt, det er harmeligt!" udbrød Jutta. "En sådan forfængelig tåbe, som bilder sig ind, at enhver kvinde er skudt i ham, og som åbenbart tror, at han har lensret over alle vore hjerter! Nej, det er for galt! Og din fader! ... Han behøvede ikke at gøre sligt, for at jeg ... Men, min Gud og skaber, hvad tænker han på? Hvor kan han tro, at en pige, som du, min Helvig, kan røres ved den pyntede gæks abelader og ... Græd ikke, du er et barn. Sligt kan jo aldrig ske, og mindst nu, du er givet under dronningens varetægt. Tak din helgen, Helvig, at din fader selv har givet magten fra sig; thi nu vil Hendes Nåde nok tale et ord med i det anliggende, helgenerne ske tak!"

Denne anskuelse af sagen trøstede for en del den bedrøvede Helvig, og hun fandt atter mod til at fortælle, hvorledes herr Jochum Kaas havde ledsaget hende til bærestolen, som skulle bringe hende til slottet, hvorledes han var fulgt til fods ved siden af den og idelig havde talt til hende, skønt gardinerne var trukket for, og hun ikke svarede. Og da de kom til slottet, havde

han med megen larm åbnet bærestolen og løftet hende ud, hendes fader var gået bagefter og havde ladet ham føre hende op til dronningens sal, hvor den unge herre havde gjort et sådant spræl, at den almindelige opmærksomhed var blevet henvendt på dem. Hun havde så tydeligt hørt, at mange havde nævnet hendes og hans navn på en gang, hvilket var hende højligt imod, og denne snak havde fundet bekræftelse i hendes faders nærværelse og adfærd. Hvad der havde foranlediget denne forandring på en eneste dag, vidste hun ikke; men at Torben Bille lige til i går aftes havde bejlet til hende med hendes faders samtykke og så at sige under hans øjne, det var så sandt som noget i denne elendige verden. "Og hvad vil Torben Bille nu tro, når han ser en anden åbenbart tage den plads, med hendes faders samtykke, som tilkommer ham ... med datterens samtykke."

"Torben Bille vil vel vide, hvad han skal tro, om han har sand kærlighed i sit bryst, ... og han vil snart afgøre den sag med herr Jochum Kaas, thi han har både mod og mands hjerte ..."

"For alle helgeners skyld, sig ikke sådanne ord! Om Torben Bille skulle drage sværdet for min skyld, jeg tror, jeg døde af skræk."

"Man dør ikke så let af den årsag. Det samme troede jeg, engang Jørgen Rosenkrands havde krævet ridder Gebhard Moltke til regnskab for nogle ord, han havde sagt i dansen. Men siden tænkte jeg anderledes og ville ikke have undværet, at han skulle have gjort denne holmgang, thi jeg elskede ham så meget højere derfor ... usigelig højt. Og dog var det ham, som blev sårgjort i denne kamp."

Helvig tav og rystede på hovedet. Jutta mente, at herr Jochum Kaas nok ville lade sig tale til rette uden sværdslag. Men vigtigt var det, både at dronningen fik at vide, at en sådan fare truede den, som nu var givet under hendes varetægt, og at Torben Bille blev underrettet om, at denne begunstigede og afskyelige bejler ikke skulle ænses, men at man burde le ad hans urimelige fordringer. Det første ville hun skyndsomt selv påtage sig, og det andet ville hun besørge ved Jørgen Rosenkrands; "thi det skulle være sært," sagde hun, "om han ikke venter på at få min viljes tilkendegivelse for denne dag."

Og den virksomme Jutta Sehested begav sig straks ned til dronningens gemak, mens Helvig blev siddende med hånden under kinden, stirrende ud over den klare, blå sø, hvor der nu mod sædvane var så stille, at man ikke opdagede et eneste skib på den store havflade, som ellers altid blev gennemkrydset i alle retninger af sejlere, der søgte denne vej fra og til staden, da Kattesundet dengang var handelsskibenes almindelige losse- og ladested. Men nu, da den tyske flåde gjorde Østersøen usikker, hvilede al handel til søs, og Kallebodstrand lå som en tom vandørk, der kun lidet var skikket til at adsprede eller opmuntre den bedrøvede. –

Der gives vel sjældent en kvinde, så højt eller så lavt stillet i samfundet, sjældent en kvinde så ukvindeligt udstyret af naturens hånd, at hun skulle spotte over meddelelsen af en kærlighed, eller endog kun høre den med ligegyldighed. Thi enhver kvinde gemmer dybt i sit hjerte følelsen af, at i kærlighedens rige ligger hendes bedste besiddelser, og uden for dette riges grænser ejer hun egentlig ikke noget, som har sandt og virkeligt værd for hende. Og dronning Philippa var så meget

kvinde, at hun, skønt hun havde fuldt op at tænke på krig og forsvar, og skønt hun var tre kongerigers dronning, dog ikke ringeagtede kvindens besiddelse i hint usynlige rige, men lånte et velvilligt øre til jomfru Jutta Sehesteds fortælling om Helvigs kærlighed og tilsagde hende den beskyttelse mod en faders og en bejlers frygtede tyranni, som hun bad om for sin ængstede veninde. Og så snart Jutta havde erholdt denne trøst til de elskende, begav hun sig til salen for at meddele den til Torben Bille ved hans vens medvirkning. –

I en stor sal, tæt ved dronningens gemak, var der en forsamling af mænd, som var kommet til slottet i forskelligt ærinde, nogle for at gøre fru Philippa den sædvanlige opvartning, som hoffets herrer plejede, andre for at afgive beretninger eller modtage befalinger. Iblandt de sidste så man stadens borgmester, Henricus van Bergen, rådmændene Jonas Hvad og Petrus Michaelis, byfogeden Peder Clemenssøn og flere af de fornemste borgere i staden. Disse mænd holdt sig for det meste sammen og talte om dagens anliggender og stadens trængsler. Nogle unge hofsinder havde indtaget pladsen nærmest døren til dronningens gemak, de talte om den forestående kamp, om våben og stridsheste. I en vinduesfordybning stod nogle ældre herrer i samtale, og bag disse ridder Niels Finke og herr Jochum Kaas. Helvigs fader hviskede sagte til den unge arving, hvis blik ustadigt svævede mellem den talendes åsyn og skaren af unge hofsinder, mens farven i hans ansigt efterhånden steg til en stærk rødme. Flere gange ville han afbryde samtalen, men hver gang holdt den slesvigske ridder ham tilbage, dels med miner og tegn, dels

med ord og ved at bemægtige sig en af de lange nedhængende sløjfer, hvormed hans vams var sammenholdt.

"I indser lettelig, at øjeblikket nu ikke er gunstigt ... Bi dog, til han går bort, og bryd ikke kongens fred ved at yppe trætte i slottet ... Lad mig i det mindste være uden for den sag, og husk, at jeg har eders ord derfor."

Jochum Kaas nikkede gentagne gange og gik hurtigt over gulvet hen imod de unge hofsinder. Der var så megen fordring i enhver af hans bevægelser, at denne fremadskriden over stenfliserne fremkaldte et smil på de fleste ansigter. Midt i salen blev han tiltalt af Henricus van Bergen, som ville ønske ham velkommen hjem fra udlandet, og herr Jochum Kaas var alt for beleven en ungersvend til at overhøre borgmesterens høflighedsytringer uden at besvare dem. –

"Lad ham både være rig og smuk som en jomfru, han er dog den største gæk i landet, vil jeg påstå," sagde herr Gebhard Moltke. "Skulle de unge franske herremænd ligne ham, da mener jeg, at de er meget vanslægtede fra deres ridderlige forfædre."

"Moden skal være naragtig nok i de sidste år, efter som jeg har hørt," sagde Otto Blix, "og det er troligt, at han nok kan have fattet den ene side af sagen, men vist næppe den anden. Disse franske herrer skulle dufte af olie og vellugtende sager og falde i afmagt, når de mærker en ilde lugt; men de tilbringer dagen med at hugge og stikke med hinanden på liv og død og bærer røde bukser, for at blodet mindre skal synes på dem, når de bliver sårede i tvekamp. Og der går ingen dag, uden at et par at hoffets herrer bliver liggende livløse i Klerkevænget, hvor de

helst slås. Men jeg skulle næsten tro, at Jochum Kaas har fået bukserne syet og lært gækkeriet uden at have modet."

"Mod har alverden, som har navn og fødsel," sagde Torben Bille; "thi det er lettere at møde et skarpt sværd en enkelt gang end hvasse tunger for sin livstid. Jeg ved det bestemt, og jeg vil svare for, at Jochum Kaas har mod; men derfor finder jeg hans lader lige naragtige og hans væsen lige utåleligt."

Og Torben Bille sagde disse ord så højt, som om det ikke var ham imod, at Jochum Kaas kunne høre dem. Thi fortællingen om den særdeles opmærksomhed, han havde vist jomfru Helvig, havde i høj grad mishaget Torben Bille, der med rette anså sig for den unge dames eneste ridder.

Men Jochum Kaas havde ikke hørt sin medbejlers ytring, da han just var i færd med at tage en høflig afsked fra Henricus van Bergen. Han tilbagelagde med afmålte skridt det rum, der skilte ham fra de andre unge herrer, og trådte med høflige buk ind i kredsen, hvor han snart havde indledet en samtale, der lige så hurtigt drejede sig hen på hans kostbare dragt, som var forfærdiget i Paris. Jochum Kaas opregnede alle benævnelserne på enhver del af hans rige påklædning og på de kunstforstandige mestre, som havde forfærdiget disse sager.

"Sådanne bukser er sandsynligvis den sidste mode?" sagde Gebhard Moltke smilende.

"Nej, de er de eneste rester af de gamle moder," sagde Jochum Kaas med en vigtig alvorlighed; "men de vil altid stå sig under enhver forandring i moderne formedelst bekvemmelighedens skyld. Ingen herremand i Paris går med andre bukser, end med *Galeçons de Pré aux Clercs*, som de kaldes, fordi de mest bruges ved tvekampene i Klerkevænget. Man ser ikke så let den smule

blod, der løber af en lille blessure. Det ser anstændigt og renligt ud. Man får ikke straks udseende af en slagtersvend ... sådan en grov, blodbestænket karl, som man næsten kan få ondt af at se på. Jeg råder eder, mine herrer, at anlægge denne mode, og I vil finde eder vel derved. Herr Torben Bille, jeg har to par, det ene står til eders tjeneste, om I vil gøre mig den ære at prøve dem i morgen på en times tid."

De andre lo. Torben Bille sagde: "Er dette en fransk måde at indbyde til en kamp, eller har I anden mening med denne høflighed?"

"Det glæder mig, at I ikke er så langt tilbage i levemåde herhjemme, men kan forstå en halvkvædet vise. Jeg mente unægtelig at bede eder om den ære, at måtte måle min klinge med eders for ikke at komme ud af den stadige øvelse, jeg var i, mens jeg opholdt mig ved det franske hof."

"Røde bukser på en mand betyder altså det samme som et bræt for panden af en tyr: det antyder en, som stanger uden grund," sagde Jørgen Rosenkrands leende.

Jochum Kaas vendte sig imod ham med et forbindtligt buk og sagde: "Det skal være mig en stor ære, herr Jørgen Rosenkrands, at kunne svare eder i overmorgen; for i morgen er jeg sandsynligvis optaget, som I hørte nys." Derpå vedblev han til Torben Bille: "Dersom I skulle være uvidende om, at jeg har en gyldig grund til at udbede mig et møde af eder, vil jeg tillade mig at minde eder om, at I har fundet mit ringe skjold værdigt til eders dybsindige bemærkninger og har ment, at påfuglefjerene i mit våben kunne tjene eder til moro."

Torben Bille betragtede ham forbavset og sagde: "Visselig er heri en fejltagelse, thi jeg har for megen agtelse for mit eget

skjold, til at jeg skulle spotte nogen andens. Og jeg har til denne stund været uvidende om, hvad I førte i eders, såsom jeg endnu aldrig har set det på dystbanen ..."

"Man har sagt mig ..."

"Det gør lidet til sagen, hvad man har sagt eder, herr Jochum Kaas, eller hvo der har sagt eder det. Jeg sagde heller ikke dette for at gøre eder nogen undskyldning, men for min egen skyld. Eders opfordring modtager jeg gerne, og det skal ikke være min skyld, om eders vams ikke i morgen inden middag ligner eders galeçons, som I kalder dem. Hvad disse angår, da takker jeg for eders tilbud, men vil I nogen tid se mig i røde bukser, da må I selv påtage eder at farve dem på mig, og derom vil vi først nappes en stund."

Nogle af herrerne mente, at tiden ikke var til kiv og kamp, mens fjenden stod for staden; andre var af den mening, at en æressag altid havde fortrin for enhver anden krigstjeneste. Torben Bille foreslog, at man skulle afgøre denne sag snarest muligt og endnu inden solens nedgang, og Jørgen Rosenkrands understøttede denne mening, for at han ikke skulle vente for længe på at fornemme det svar, Jochum Kaas havde lovet ham. Den kamplystne ungdom var såre ivrig for denne sag, som nu blev aftalt med alle fornødne formaliteter, så at ingen af herrerne bemærkede jomfru Jutta Sehested, som flere gange havde søgt at give Jørgen Rosenkrands et tegn til, at hun havde noget at sige ham, og som, da hun mærkede, at dette ikke ville lykkes hende, atter forlod salen og forsvandt bag forhænget, hvor hun hørte nok til at vide, at den strid, Helvig havde frygtet for, allerede var i fuld gang.

Efter at det var blevet aftalt, at Torben Bille og Jochum Kaas skulle møde hinanden med deres vidner to timer før solnedgangen i Rosengården uden for stadens nordre port for at udfægte denne strid med sværd og dolk, men uden skjold og krigsrustning, blev herrerne stående sammen og talte om andre ligegyldige ting; thi det ville have været imod al god skik, om det havde været anderledes.

Kort efter åbnedes forhænget til salen, tvende af drabanterne tog plads inden for døren, køgemesteren, herr Niels Bryske, trådte ind med sin stav i hånden, og efter ham fulgte dronningen og hendes damer, ledsaget af nogle af rigets højeste embedsmænd og andre fornemme herrer.

Ved dronningens indtrædelse forstummede de talende, som hilsede hende med ærefrygt, hvilket hun gengældte med den huldsalige ynde, der var hende egen. Dronning Philippa var dengang seks og tredive år gammel; hendes skønhed, der var blevet så beundret, da hun som en enogtyveårig prinsesse kom fra England for at vies i Lunds domkirke til kong Erik, var ikke formindsket, uagtet den havde skiftet udtryk. Det var ikke mere den livsfriske, barnligt smilende fyrstinde af Lancaster, det udtrykte billede af hendes broder, den unge, smukke og lystige prins, som Shakespeare har foreviget ved at skildre hans ungdoms dårlighed som Englands kronprins, og hans manddoms dygtighed som kong Henrik den Femte. Dronning Philippa lignede nu mere sin fader, kong Henrik den Fjerde af England, på hvem de ulyksalige stridigheder mellem husene Lancaster og York, den røde og den hvide roses årlange kampe, hvilede tungt. Men hendes udvortes afspejlede hendes skønne sjæl, og ingen, som så hende, kunne tvivle om, at hun var en

klog, mild og højhjertet dame. Det mod og den dygtighed, hvormed hun havde ledet stadens forsvar i denne trængselstid, havde erhvervet hende almindelig beundring, og stadens indvånere så op til hende, ej blot som til en salvet dronning, men som til et højere, himmelsendt væsen.

Efter at have ladet øjnene løbe rundt i salen med et venligt smil, sagde hun med velklingende røst, idet hun efterhånden hævede stemmen og betonede ordene med et eftertryk, som gjorde dem end mere indtrængende: "Ædle herrer! Det er mig en glæde at kunne meddele eder, at min herre og husbond kong Erik vil komme til staden som snarest. Kongen medbringer tapre mænd, som vil deltage i den retfærdige kamp, vi strider mod vold og overmagt, og som Gud den almægtigste vil forlene os kraft til at bestå, som det sømmer sig danske. Indtil kongen atter er i staden, vil det være mig en kær pligt fremdeles at styre vore fælles anliggender, som vistnok er svære og vanskelige for en svag kvinde og ikkun vil lykkes, om I alle forener eders gode vilje og bedste kraft med mig, så at fødelandets sag må være vor første og vor sidste tanke. Men når min husbond atter vender tilbage, som vil ske om en føje tid, da skal I vistnok få bedre råd og vejledning, som en mand kan give dem til mænd. Jeg vil da være stolt af at kunne sige ham, hvor stor tak vi skylder den troskab og udholdenhed, som alle har vist. Thi sandelig, her har rigets hærmænd med deres væbnere og svende og stadens øvrighed og borgere det samme krav på kongens taknemmelighed, såsom enhver stand har kappedes om at vise mig, hvor samdrægtigt danske i farens stund værne om deres land og dets hæder."

Da dronningen tav, fremstod marsken, herr Erik Juel, som den fornemste af de tilstedeværende, og tolkede den danske adels hengivenhed og ærefrygt for fru Philippas dyrebare person, hvorpå borgmesteren, Henricus van Bergen på stadens øvrigheds og borgeres vegne frembar vidnesbyrd om, at ingen mand inden for Københavns mure stod tilbage for sin næste i de samme følelser, som drosten nys havde udtalt med så kraftige og hjertelige ord. Dronningen takkede endnu en gang alle, derpå vendte hun sig til ridder Mogens Gjøe, som havde været overbringeren af kongens budskab, og talte med ham om den forstærkning, der kunne ventes, hvorom han og Oluf Friis, der havde ledsaget ham til staden, gav al fornøden underretning. Disse oplysninger foranledigede adskillige rådslagninger mellem dronningen og de fornemste herrer samt Henricus van Bergen, hvorpå bud blev afsendt med befalinger til forskellige steder i byen; thi den forventede forstærkning tillod at regne på flere stridskræfter, end hidtil havde stået til rådighed. Efter at alle disse vigtige sager var afgjort, og dronningens spørgsmål til forsamlingen, om endnu nogen havde at frembringe noget andragende eller forslag angående stadens anliggender, var besvaret med almindelig tavshed, vendte hun sig atter til Mogens Gjøe og sagde: "Da vi nu efter bedste samvittighed have varetaget de vigtige krav, som hvile på os alle, så mange vi er, vil vi heller ikke glemme de ting, som angår enkeltes vel. Og da skylder jeg først og fremmest tak til eder, herr Mogens Gjøe, for at I på min anmodning har forliget eder med ridder Morten Gjersting, som I længe har haft trætte med. I har givet et godt mønster, som jeg håber mange vil

efterligne, så at den samdrægtighed, der er Gud velbehagelig, må findes mellem alle, som har haft uvenskab med hinanden."

"Højbårne ædle fyrstinde, fru Philippa," sagde Mogens Gjøe, "det er mig, som bør takke eder, for at I har forligt denne sag mellem bisp Navnes broder og mig. Og sandeligen, jeg glemmer ingen tid, at Eders Nådes højmægtighed har fundet det eder værdigt at tage så meget hensyn til mig og min velfærd."

"Jeg ville forlige mig med min argeste fjende, ja, med Djævelen selv, om Eders Nåde forlangte sådant," udbrød Oluf Friis, idet han slog sig med stålhandsken på det bepansrede bryst.

Dronningen smilede med venlighed til den gamle ridder, idet hun dog hurtigt slog et lille kors for sig ved at høre Djævelens navn.

"Jeg takker eder, herr Oluf Friis, for denne ytring af eders hengivenhed, thi jeg ved, at I mener det ærligt og godt. Men det er ikke mit ønske, at nogen skal forlige sig med det onde, jeg ønsker meget mere, at enhver vil bekæmpe det af al sin kraft, hvortil Gud den almægtigste forlene sin nåde! Og hertil opfordrer jeg nærmest de unge, hos hvem lidenskabens heftighed lettest vinder overmagten over forstand og pligt. Jeg opfordrer eder til at lade al tvist og splid fare og kun at tænke på fødelandets vel og ære. Det er sæd og skik at afgøre tvistigheder med sværdet i tvekamp: sligt vil jeg ej fordømme; thi som en kvinde forstår jeg mig kun slet på, hvad mænd kan synes tvungne til. Men det ved jeg, at sådant hører til fredens dage, og nu bør vistnok ikke anden kamp finde sted end væddekampen om, hvo der skal være den kækkeste mod landets fjender. Jeg

ønsker derfor, at enhver vil lade al anden tvist bero, indtil jeg igen løser ham fra den tvang, som jeg pålægger eder alle, I gode herrer, at anse mig for den dame, til hvis ære og forsvar sværdet *alene* bør drages."

Det er umuligt at beskrive den huldsalige ynde, hvormed dronningen sagde disse ord til de unge adelsmænd, eller den virkning, de gjorde på dem. Denne var øjensynlig så stor, at den for et øjeblik forvirrede dronningen, som med en høj rødme på sine ellers så blege kinder sænkede blikket, der nys havde hvilet roligt og beherskende over forsamlingen, mod stenfliserne på gulvet. Men næsten i samme sekund hævede hun atter de klare, blå øjne, og denne gang søgte de hvælvingen over salen, som om hendes tanker fandt vejen igennem denne til den himmel, der er forsonlighedens og samdrægtighedens sande hjem.

En dyb tavshed fulgte i nogle øjeblikke, under hvilken Torben Bille rakte sin hånd til Jochum Kaas, som modtog den med et buk, der ikke ville have gjort nogen kavaler ved kong Karls franske hof den ringeste skam. Jutta Sehested benyttede pausen til ubemærket at nærme sig Jørgen Rosenkrands og knibe ham i armen til straf for den mangel på pligtskyldig opmærksomhed, han havde gjort sig skyldig i. Da han hurtig drejede sig om med et lille, ufrivilligt udbrud af forbavselse, havde hun atter vendt ham ryggen og hviskede til Helvig, som stod tæt bag dronningen, og som, trods al hendes forlegenhed over at være blevet så pludseligt sat ind i denne fremmede og glimrende verden, dog havde passet øjeblikket til at tilkaste Torben Bille et blik, der tilfulde ville have belønnet ham for den redebonhed, hvormed han havde forliget sig med sin modstander, hvis hun ikke havde givet denne sidste en ligelig

andel deri, og det så umiskendeligt, at Jochum Kaas fandt sig foranlediget til at gengælde hendes venlige øjekast med en af sine smagfuldeste forbøjninger. Og den stakkels Helvig blev så forskrækket derover, at hendes kinder blev blussende røde, så at de ikke engang kunne farves stærkere, da dronningen i det samme tog hende ved hånden og drog hende frem af det skjul, hun søgte bag Jutta Sehested.

"Lad mig også takke eder, herr Niels Finke, for den gave, I har bragt mig i dag," således henvendte dronningen ordet til Helvigs fader, der stod afsides, eftersom det ikke var lykkedes ham at knytte nogen samtale, efter at Jochum Kaas havde forladt ham.

"I har givet eders datter i min varetægt, og fra nu af vil jeg også være hende til beskyttelse alle mine dage; thi hun er et herligt barn og har vundet min yndest for hendes gode hjertes skyld. Jeg kan vel tænke, at mange af landets ungdom kunne ønske at vinde dette hjerte og ville bejle til hendes hånd; da vil jeg stå hende i moders sted, såsom hun ingen moder har at støtte sin uerfarne ungdom til, og I vil vel tiltro mig, at jeg ikke skal give hende slette råd."

Den slesvigske herremand bevidnede med dybe hilsener sin erkendtlighed for dronningens nåde, skønt det herredømme, som fru Philippa syntes at ville tiltage sig over Helvig, ikke behagede ham synderligt. Han stammede: "Eders Nådes højmægtigheds store kongelige nåde ... et råd af en så højbåren fyrstinde ..."

"I skylder mig ingen tak," afbrød dronningen ham, "det er meget mere mig, som er eder tak skyldig, for at I betror hendes livs skæbne til min vejledning. Det er altså af mig, hendes bejler

må kræve hendes hånd," vedblev hun, idet hun vendte sig fra den forlegne fader. "Det skulle være sært, om en sådan pige ikke allerede skulle have vakt beundring hos nogen af vore unge herrer; han må da vide, at jeg vil være kræsen i valget af hendes brudgom, thi en sådan pige får jeg ikke hver dag at fæste bort, og det er min agt at give hende til den, som bedst ved at fortjene hende."

Dronningens blik gled langsomt over skaren af unge herrer, som alle betragtede den rødmende pige med opmærksomhed, og det forekom den lykkelige Torben Bille, at det for et kort øjeblik ligesom havde dvælet på ham. Helvig løftede ikke øjnene fra jorden, og hendes hånd skælvede inden i dronningens, som slap hende for at overgive hende til Jutta Sehested og de andre hofjomfruer. Hun så hverken Torben Billes stille glæde over disse beskyttende ord, eller det højst ceremonielle buk, hvormed Jochum Kaas for ramme alvor troede sig opfordret til at modtage dronningens tilsagn. Men fru Philippa havde set det, og trods det herredømme, hun var vant til at have over sit ansigt, kunne hun dog ikke tilbageholde et smil. Et gentaget endnu dybere buk, der overbeviste hende om egenkærlighedens store blindhed, tvang hende til at vende sig om, for at ikke det tredje, allerdybeste buk skulle bringe den nys hjemkomne kavaler i berørelse med gulvet i audienssalen.

Så snart dronningen og hendes damer havde forladt salen, skyndte Helvigs fader sig bort blandt de første. Jochum Kaas trådte højtideligt hen foran Torben Bille og sagde med sit blideste smil: "Eftersom vi for tiden kun tør drage vore sværd for én dame, nemlig den nådigste, højbårne fru Philippa, må jeg tage den indbydelse tilbage, som I har gjort mig den store

ære at modtage, indtil vor vilje atter bliver løst af de hædrende lænker, som for øjeblikket binder den. Jeg håber imidlertid, at vi vil følges ad i kampen imod fjenden, for at jeg kan have den ære at prøve mit uberømte mod imod eders vistnok langt berømtere og måle de bedrifter, jeg vil bestræbe mig for at udføre, efter eders; thi denne kamp er os endnu tilladt, så vidt jeg har opfattet Hendes Nådes gunstige tilladelse. Og jeg opfordrer eder så meget mere til at prøve den, som jeg ønsker at bevise den højbårne fru Philippa, hvor vidt det vil lykkes mig, som den værdigste, at bejle til den dames hånd, der nu er afhængig af Hendes Nådes retfærdige dom."

Da Jochum Kaas havde endt denne pyntelige tiltale, hilste han med séregen anstand og rettede sig derpå op til sin fulde længde.

"I denne kamp møder jeg eder langt hellere end i nogen anden," sagde Torben Bille, idet han gengældte hans høflighed. "Det skal sandelig ikke være min skyld, om vi ikke kæmper ved hinandens side, hvor fjenden står tættest. Og for at vi ikke skal forfejle det mål, vi har sat os til fædrelandets gavn og en dames ære, vil vi udbede os den gunst af befalingsmændene at blive sendt på den post, hvor den meste fare er at bestå, og hvor de skarpeste hug er at hente."

Da denne sag således var aftalt imellem de to modstandere og tiltrådt af deres vidner, begav herrerne sig bort fra salen, som efterhånden var blevet forladt af alle, der ikke var interesserede i dette anliggende. Og de fleste delte nu den af Torben Bille ytrede mening, at Jochum Kaas dog var en modig mand, skønt han var overdrevent moderne, så at de tilgav ham en del af hans efteraben af udenlandske dårskaber. Men den

gamle dørvogter, som låsede salen efter hofsinderne, rystede med hovedet, og hans betragtninger var affattet i kernefulde ordsprog: "Hm! Får vi sådan mange, står vi visselig ikke til at trænge. Stultus og stolt, de kommer af ét holt. Én abe gør flere, og et gåsehoved har kun liden hjerne. Det er endda en lykke, at ingen kan være nar mere end syv dage om ugen. Var han en hare, så vist som han er en nar, han var for længe siden opædt. Men hvo, som begærer vittighed af en gæk, han er selv ikke bedre."

Og dermed skød han bommen frem og stængede for døren. –

9. Varsler

Ridder Niels Finke havde tilbragt en del af dagen i sit lønkammer, beskæftiget med at gennemse og tilintetgøre brevskaber og papirer, samt med i stilhed at forberede alt til flugten. Jo nærmere den afgørende stund kom, jo mere ængstedes hans sind for hans egen sikkerhed. I nat eller senest i morgen ville vistnok de tyske angribe staden og indtage den med storm, og selv om han ikke tvivlede om et lykkeligt udfald, eftersom de jo havde modtaget sikre meddelelser om befæstningens svageste punkter og dertil kom i så stort antal, at det umuligt kunne lykkes byens få stridsvante mænd og dens borgere at modstå deres mængde, så følte han sig dog ilde til mode ved at skulle gennemgå denne skærsild, forinden han kunne høste lønnen for sit forræderi. Gentagne gange tog han det tyske feltbind frem, som han først i det afgørende øjeblik, når tyskerne var i staden, ville binde om sig, for ikke at udsætte sig for nogen fare; thi med sådanne ægte tyske kendetegn havde den virksomme Klaas Bremer forsynet både ham og andre af tyskernes hemmelige venner i staden, med hvilke han stod i forbindelse. Og hver gang han atter gemte dette frelsens tegn, ønskede han, at den stund allerede var der, da han under dets varetægt kunne flygte fra den hærgede by for at begive sig til de tyske anførere og sige: "Her står den mand, som mest af alle har bidraget til, at København nu er en tysk stad og Danmark en del af det hellige romerske rige." Og nu foregøglede indbildningskraften ham al tænkelig ære og værdighed og

rigdom til løn for alt, hvad han havde vovet og virket for denne sags fremme.

Hvad han ejede af guldpenge og kostbare sager, havde han dels gemt i en pung, som var fastsyet til hans underklædning, dels således lagt på rede hånd, at han straks kunne gribe det. Iblandt disse sager var også det skjoldbrev, som kong Erik havde forundt ham, og det var uden anger over den utaknemmelighed, hvormed han gengældte kongen denne og mangen anden velgerning, at han pakkede dette i vadsækken, som hans betroede svend skulle bringe i sikkerhed.

Da mørket faldt på, var alle tilberedelser gjort, og han gik nu igennem haven til peberboden for at tilbringe de sidste timer i samtale med sin medskyldige. Idet han med et hadsk smil skottede til Klaas Bremers skjulested, dvælede hans tanke med skadefryd ved det budskab, han ville bringe denne sin bøddel, som så ofte havde ængstet, plaget og hånet ham, og som han nu snart ikke mere skulle trænge til. Thi han mente, at Klaas Bremer, som havde våndet sig så afsindigt ved tanken om, at Helvig skulle skifte opholdssted, ville blive rammet føleligt ved efterretningen om, at hun allerede var borte og at han ikke mere skulle se den, han nærede en så vanvittig følelse for, og til hvis tilstedeværelse hans overtro havde knyttet så mange forhåbninger.

Han gav det sædvanlige, aftalte tegn, men ingen svarede, og døren og vinduesgluggen forblev uåbnede. Efter i en rum tid at have ventet og lyttet, stak ridderen nøglen i låsen og åbnede sagte døren til det bælgmørke rum; men han trådte ikke ind, før han atter havde givet tegn til sin nærværelse; thi han troede ikke freden nu, da pebersvenden ikke kunne regne på at drage mere

nytte af hans efterretninger, og han mente, at han vel måtte være den ærgerrige tysker en lige så forhadt medbejler til sejrherrens erkendtlighed, som han følte, at denne mand stod ham selv i vejen derfor.

Men han havde ikke behøvet at frygte nogen voldelig medfart af Klaas Bremer, thi dertil var bodsvenden ikke i stand. Med svag stemme stønnede han: "Kommer I endelig, efter at jeg har vansmægtet den hele lange dag i elendighed!"

Det var så umiskendelig en smertens og jammerens røst, at ridderen fuldkommen beroliget trådte ind i boden og lukkede døren efter sig.

"Hvor har I trøsken, at jeg kan tænde lys og se, hvad eder fattes?" spurgte han hurtigt.

Klaas Bremer gav med svag stemme den fornødne anvisning, og ridder Finke famlede mellem hans mangehånde skramlerier så længe, til han havde fundet fyrtøjet. Ved hvert glimt, som stenen gav imod stålet, skottede han hen til lejet hvor Klaas Bremer våndede sig, og allerede ved denne svage og hurtigt forbigående belysning så han nok til at vide, at en usædvanlig ulykke måtte have ramt denne modige og trods sin alder endnu kraftige mand. Men først da han havde fået lyset i hornlygten til at brænde, kunne han se hans forfærdelige tilstand.

Klaas Bremer lå henstrakt på lejet, som han ikke havde forladt, siden han havde kastet sig der ved sin hjemkomst om natten. Munkekutten dækkede endnu til dels hans lemmer, men den var sønderrevet i smerte og fortvivlelse. Den uldne, mørke klædning, han efter udliggernes skik bar til daglig brug, stod åben for brystet og var sønderflænget ligesom munkekappen, så at hans magre legeme kom til syne, der var

tilsølet med blod, som nu til dels var størknet. Den højre arm hang ligesom kraftesløs ned fra lejet, så at hånden næsten rørte ved gulvet og kun bevægedes, hver gang feberkulden rystede den syge. Med den venstre hånd trykkede han en flig af den iturevne klædning fast til sin højre side for at standse blodet, der randt ud af et dybt sår under den nedhængende arm. Denne anstrengelse var nu overflødig, thi det piblede kun mat frem under klædet; men de blodrøde sengedyner og det blodige gulv viste noksom, at grunden til denne nu kun dråbevise forblødning var den, at kilden næsten var udtømt. Ansigtet var dødblegt og fortrukket, hvorved de hæslige træk blev endnu hæsligere, øjnene stirrede stift ud af deres hulninger og var glansløse og forfærdelige at se. Ridderen trådte forbavset et skridt tilbage i boden og udbrød: "Hjælp Himmel! Hvad er her foregået?"

"Jeg forsmægter," stammede Klaas Bremer. "Jeg forsmægter i elendighed. Ræk mig vand. Der, i krukken, for Guds barmhjertigheds skyld!"

Ridder Finke satte krukken til hans læber, og den syge tømte den med vild begærlighed; derpå sank han atter stønnende tilbage på lejet.

"Hvad er her foregået, som har bragt jer i denne tilstand?" spurgte ridderen, mere af nysgerrighed end af deltagelse. "Hvorledes er I kommet i denne nød?"

Den syge lagde mærke dertil; han vendte hovedet imod væggen og lukkede øjnene. Men smerten lod ham ingen ro have, og han åbnede dem atter for at stirre på ridderen med sit matte, stive blik. Denne gentog sit spørgsmål.

"I har bragt denne nød over mig," stønnede bodsvenden. "I og ingen anden. For eders skyld lider jeg alt dette ... Ak, at være således tilredt! Og af en dansk hund! En skurk! ... Men det er Guds dom ... og den vil også ramme eder ... den kommer!"

Ridder Finke slog tre gange kors for sig ved at høre denne ulykkespående, hæse stemme udtale disse ord. Pebersvenden fortrak ansigtet til et spottende smil og gentog: "Den kommer! ... Mod Guds dom hjælper intet kors og ingen signen, når det sker med uren hånd ... Den kommer!"

"Ti, I ulykkesugle, eller svar mig på, hvad jeg spurgte," udbrød ridderen i en blanding af frygt og forbitrelse. "Hvad er hændet eder? Af hvem er I blevet så ilde tilredt?"

Klaas Bremer havde tilbragt en forfærdelig dag. Det var kun med anstrengelse, at han havde nået sit hjem, og næppe havde han kastet sig på lejet, før smerten røvede ham bevidstheden for en lang tid. Imens havde forblødningen af såret, som skuddet fra Torben Billes armbrøst havde bibragt ham, udtømt hans kræfter således, at han faldt af den ene bevidstløshed i den anden. Jernbolten havde flænget siden op, sønderrevet en åre og sad fast i det gabende sår. Han følte, at hans time var kommet, og at dette sår ville blive hans død. Den fortvivlelse, som visheden herom fremkaldte, havde været forfærdelig og bidrog meget til at forværre hans tilstand, som mangel på forbinding og pleje gjorde håbløs. Men fortvivlelsens periode var forbi. Efter denne vilde rasen over at være faldet for den fjendes hånd, som han hadede af ganske hjerte, og som det ville have været ham en vellyst at dræbe; efter den fortærende harme over at være standset midt i udførelsen af det værk, han havde helliget al den kraft, der lå i hans karakter; efter den dybe

kummer over alle hans stolte forhåbningers og ærgerrige planers tilintetgørelse; efter trøstesløsheden over hans hjælpeløse forfatning og elendige, ensomme død – efter alle disse tilstande havde sindet vendt sig til døden selv og til skærsilden og dommen efter døden. Var ridderen trådt ind i boden til ham ved middagstid, ville han have stødt ham kniven i brystet, om han havde kunnet udføre dette stød med den lammede arm; men nu, da han kom ved nattetid, nu havde hans tanker taget en hel anden retning.

Han fæstede blikket stift på ridderens ansigt og tog klædet fra såret. En skorpe størknet blod fulgte med klædet, og af det store, gabende sår, der nu kom til syne, randt blodet langsomt ned ad siden over de af smerte bævrende muskler. Men såret var næsten kulsort, og blodet var klart og lyserødt, så at ridderen ikke kunne tvivle om, at dette blod flød af en af de ædleste årer, og at dets tab var døden.

"Se, *dette* er hændet mig … og det er hændet mig for eders skyld … for jeg lod mig forlokke af eder … og af djævelen … for jeg gjorde mig til redskab for eders hævnsyge … for jeg hørte på Satans stemme … for jeg hadede ham … som hun elskede … for jeg var dåre nok til at høre på forræderske indskydelser …"

Ridderen svarede ikke, han stirrede på det blødende sår og hørte halvt i bedøvelse den anklage, Klaas Bremer rettede imod ham. Og det varede nogen tid, inden han kunne samle sig så meget, at han vidste, hvad den syge i afbrudte sætninger berettede om sit drab.

"I har levet en ynkelig dag," sagde han medlidende.

"Ja, det har jeg. Og jeg har levet mere i denne dag, end om Gud Herren ville forunde mig at leve end halvhundrede år som

forhen," sagde bodsvenden med afkræftet stemme. "Nu er min tid omme, og mit regnskab skal afsluttes ... For denne sags skyld, som nu har fældet mig, lider jeg en svær pine ... og den vil vel korte mig noget af skærsildens kvaler ... thi den er forfærdelig ... Men jeg tør udsige, at jeg har tjent som den tro tjener for min øvrighed ... og jeg har vovet for mit land, hvad ikke mange ville vove ... Andre skal nu plukke frugten ... og jeg skal ikke se fuldbyrdelsen ... Men det kan ikke fejle, at *det* vil lykkes, som jeg har arbejdet for, og denne forbandede stad skal bukke under, så vist som den har voldet min undergang ..."

"Vi har begge arbejdet troligt, og I som jeg fortjente vel at høste lønnen," sagde ridderen.

"Men ikke den samme løn ... ikke den samme ... Nej, nej!"

Bodsvenden afbrød sig selv, thi de hårde ord, som han havde på tungen, var lidet skikkede til at stemme ridderen velvillig for den tjeneste, han ville bede ham om at udføre.

Efter nogle øjebliks tavshed vedblev han: "Vi har arbejdet. Men vi skal derfor ikke give forfængelighed rum ... Vi har nu andet at tænke på, thi døden skæmter ikke ... Hent mig en skriftefader, at han kan læse for mig i min dødsstund, som er kommet ..."

"En skriftefader?" gentog ridderen. "Hvad tænker I på? Og hvem skulle det være?"

"Jeg ønsker helst pater Johan af barfodmunkene i Gråbrødre ... han er af vore venner og ønsker hansestæderne en lykkelig sejrvinding ... for ham kan jeg skrifte ... han vil give mig absolution og trøst, det er jeg vis om ..."

"Bedst er det dog, at I ser tiden an. Det er ej værd at tale om døden for tidligt, og med skriftemål skal man fare varligt,"

sagde ridderen trøstende. "Det kan vi tales ved om i morgen."

En svag rødme fo'r op i Klaas Bremers blege og fortrukne ansigt; men han betvang sig og sagde med svag og bønlig røst: "Gør mig den villighed, for Guds barmhjertigheds skyld. Om jeg dør i nat ... og uden skrifte ..."

"I dør ikke, Klaas Pebersvend. I kan end komme til kræfter ... og blive borgmester."

"Gør mig den villighed ... Jeg udsiger intet om eder, det vil jeg helligt love ... jeg nævner ikke engang eders navn, Gud vil tilgive mig derfor ... Jeg vil lønne eder dyrt, om I bringer mig Johan Barfodmunk ... Jeg giver eder hundrede gylden ... to hundrede ... halvtredje ... tre hundrede gylden, om I bringer ham ... men hurtigt! For alle helgeners skyld, hurtigt, thi mine kræfter svinder!"

Ridder Finke følte sig fristet. Han rørte sig på stolen, som for at rejse sig; men en hurtig beregning bragte ham atter til at indtage sin forrige stilling, med armene over kors. Han rystede med hovedet og sagde: "Hurtighed, Klaas Bremer, duer kun til loppefangst. I ved, at jeg gør adskilligt af venskab, særdeles for eder. Men penge kan nyttes hver dag, og jeg skulle intet have imod, om I kunne låne mig en tre eller fire hundrede gylden med det samme. Hvad mener I om fire hundrede?"

"Skaffer I mig munken, skal I få dem," stønnede den skælvende Klaas Bremer med et dybt suk.

"Hvor har I dem? Så skal jeg hjælpe eder at tælle summen. Vær nu selv lidt hurtig, det er til eders eget gavn!"

"Først munken! Først Johan Barfod. Når I kommer tilbage, skal de fire hundrede gylden være eder visse nok ... Så sandt jeg vil dø salig ... I skal få dem ..."

Ridderen rørte sig ikke af stedet. Bodsvenden stirrede på ham med et blik, som på én gang udtrykte hans angst og hans forbitrelse. Han ville tale, men brast i gråd. Derpå tørrede han atter øjnene med den blodige hånd, rejste sig med anstrengelse halvt op i sengen og sagde: "For eders datters skyld! ... For at Gud skal være eder nådig i eders egen dødsstund! ..."

Men ridder Finke agtede ikke derpå. Klaas Bremer sank tilbage på lejet med et skrig, udpresset af smerte og fortvivlelse.

"Hold munden! Vil I lokke almuen hid fra gaden? Vil I komme af asken i ilden og fare heden for knivstik og uden skriftemål?"

Bodsvenden lukkede øjnene og blev liggende i denne stilling. Ridder Finke betragtede ham en stund, derpå rejste han sig og sagde, idet han gik tæt hen til lejet: "Jeg får vel hjælpe eder skrinet frem under sengen, at dette kan få en ende; thi der har I det dog forvaret, og det synes ikke, at I mægter selv at gøre det med den hånd, der hænger."

Klaas Bremer slog øjnene op, han gjorde en anstrengelse for at bevæge den højre arm, men han var ikke i stand dertil. Da førte han pludselig, med al anspændelse af sine kræfter, den venstre hånd til bæltet, og den lange kniv blinkede i lygteskinnet. Ridderen fo'r tilbage.

"Bort, I giftige øgle! Bort, I frække forræder!" udbrød den døende med en stemme, der var stærkere, end man skulle vente af hans forfatning. "Bort, I umættelige tyv! Nu skal I høre det, om jeg aldrig skal tale mere end disse ord. I er en fræk og nedrig forræder! I har forrådt eders land og eders egne for pengegerrighed, men I skal høste armod og skændsel og undergang derfor. Thi I skal vide, at man nytter forræderiet, men forræderen foragter alverden. *Jeg* har tjent mit land og min

øvrighed, *jeg* er en tysk mand og skylder de danske intet, uden det skulle være at gøre dem al den skade, jeg formår. Men I er en dansk mand, som har svoret til Danmarks konge, og I har dog tjent eders fjende mod eders eget land. Og hver ærlig tysk mand skal foragte eder, hver dansk mand skal forfølge eder, kvinder skal hade og forbande eder, og børnene spytte på eder, I skal være til rædsel for eders egen datter, I skal være mere foragtet af alverden end skindernes hund. Eders død skal være i galgen, og I skal gå bort i eders synder uden skrifte og forladelse til Helvedes evindelige pine. Det skal I! Det skal I, så vist der er en gengældelse! Det skal I!"

Ridderen var tumlet tilbage på stolen. Han holdt hånden over øjnene for ikke at se det forfærdelige blik, bodsvenden fæstede på ham, mens han hylende udstødte disse forbandelser. Ved de sidste ord sprang han op, flygtede ud af boden, slog døren hårdt i efter sig og ilede med stærke skridt til huset.

Klaas Bremer havde udtømt sine sidste kræfter. Kniven sank af hans hånd, og han segnede tilbage, idet en ny blodstrøm atter farvede den mørke blodskorpe om såret. Han knugede hånden mod øjnene og stønnede afbrudte ord, som tydede på, at forskellige syner gled forbi sjælen i legemets dødskamp. Han nævnede gentagne gange jomfru Helvigs navn i disse fantasier og rådet i Lybeck, talte om den magt og storhed, han havde eftertragtet, råbte på Hans Holsteners søn, på barfodmunken, på de tyske skibes anførere, troede sig under stormen på København og ville frelse jomfru Helvig. Derpå udråbte han Torben Billes navn med et skrig, – hånden gled hen over ansigtet og sank ned på dynen, øjnene lukkedes, og udmattet sank pebersvenden tilbage på lejet. –

Solen var endnu ikke stået op over Øresundets bølger den næste dag; klokken var fem, og en glødende rødme i den østlige horisont bebudede, at den snart ville stråle i sin fulde klarhed. Ude på de tyske skibe tumlede soldaterne allerede med skytset, på skytspramme blev kanoner ladet, og kugler lagt på rede hånd, store pinker og andre fartøjer sejlede frem og tilbage langs kysten, som for at udsøge et bekvemt sted til at gøre landgang. Man kunne endnu ikke se, hvad disse fartøjer indeholdt, men en vrinsken af heste ude fra søen forrådte, at nogle af dem havde ryttere om bord. Disse skibe fjernede sig dog atter fra kysten og sejlede nordpå for en let medbør fra syd, så at de snart var ude af sigte, i skjul af morgentågen. Nu hævede solen sig blodrød over bølgerne, morgenskæret blegnede, de første stråler farvede master og sejl på den fjendtlige flåde, og snart stod solen i sin fulde herlighed over den danske strand. Fuglene kvidrede i de svagtgrønnende træer, duggen blinkede fra utallige græsstrå, klokkerne i staden forkyndte den frembrydende dag, og onsdagen den syvende april fjorten hundrede og otte og tyve begyndte med den skønneste forårsmorgen.

I staden var lutter travlhed, thi ingen tvivlede om, at det i dag ikke ville blive ved de sædvanlige skærmydsler, snart til vands og snart til lands med landgangstropperne, men at det i dag måtte komme til et slag, som ville afgøre stadens skæbne. Mange strømmede til kirkerne for at overvære morgenmesserne og anråbe kongernes konge om hans beskærmelse mod fjendens overmagt, andre iførte sig våben og gik trøstige til skanserne for at være de første i striden. Mødre bar deres børn til slægtninge og venner i den vestlige del af

staden, hvor de var længst borte fra fjenden og hans frygtede kartover. Ryttere red gennem gaderne for at samles ved deres faner, våbendragere hentede stridshestene fra staldene og førte dem til riddernes huse. Bønderne med deres pigstave i hænderne og madposer på ryggen drog ind gennem de netop åbnede stadporte for at efterkomme kongens opbud til den sjællandske almue; men de kom kun i ringe antal, hvad enten dette hidrørte fra ulyst til at deltage i kampen, eller i en mangelfuld indkaldelse fra fogedernes side. Bysvendene og håndværkslavene samledes på forskellige alarmpladser, hvor rådmændene tog dem i ed og formanede dem til tapperhed og udholdenhed i stadens forsvar. På de fleste ansigter læste man rolig besindighed og en modig bevidsthed om det, man nu gik i møde. Hist og her så man vel en gammel, gerrig borger, som skælvede for sit timelige gods, eller en frygtsom handelsmand snige sig om blandt mængden med blege ansigter; men i almindelighed var der et godt mod i staden og tillid til Gud og den retfærdige sag. Dertil kom, at man vidste, kongen var ankommet om aftenen med flere riddere og deres svende, og at Roskilde bisp havde bragt forstærkning af et par hundrede ryttere, som var kommet staden til undsætning.

Klokken var endnu ikke seks, da et tog til hest nærmede sig Fiskertorvet. Det var dronning Philippa, som vendte tilbage til slottet. Efter at have besøgt skanserne red hun gennem staden for at tale til borgerne og krigsmændene, og over alt blev hun modtaget med begejstringens jubel. Ved hendes ene side red bispen Peder Jernskæg, ved den anden marsken ridder Erik Juel, bag efter kom et talrigt følge af dronningens jomfruer og hofsinder. Jomfru Jutta Sehested tumlede en urolig ganger, som

hoppede og sprang under sin smukke byrde; men den kække rytterske forstod fuldkomment at beherske det vælige dyr og delte ikke i mindste måde den ængstelse, hendes naboerske, jomfru Helvig, følte over de høje spring, som gangeren tillod sig, til dels ansporet dertil af damens pisk. Det lod til, at Torben Bille ville berolige Helvig for denne frygt, i det mindste bøjede han sig flere gange ud af sadlen for at sige nogle sagte ord til hende, hvilke hun hørte uden at vende øjnene fra Juttas hest; thi hendes egen var en rolig pasgænger, som ikke fordrede nogen særdeles opmærksomhed. Jochum Kaas red en abildgrå hest, som var tillært at danse mere på bagbenene alene, end på alle fire; han gjorde sig ikke lidet til af at vise sin ridekunst for alle damerne, og derover glemte han at bestorme jomfru Helvig med sin særegne opmærksomhed. Jørgen Rosenkrands ville tvinge sin hingst til at holde skridt med danseren, men det lykkedes ham ikke ganske, hvorved han tildrog sig spydige bemærkninger af Jutta Sehested, over hans tyngde og skinsyge. Ingen af alle disse mennesker tænkte i dette øjeblik synderligt på anledningen til denne tidlige ridetur. Allerbagest red de to gamle, Mogens Gjøe og Oluf Friis, i en alvorlig samtale.

Toget bevægede sig langsomt gennem gaderne, det standsede på Fiskertorvet, da dronningen holdt sin mælkehvide hingst tilbage, hilsede venligt på borgerne og talte opmuntrende ord til dem. Borgerne blottede hovederne og hørte i dyb tavshed og med megen ærbødighed på, hvad den elskede dronning Philippa sagde. Da hun tav, trådte en af rådmændene frem, som var til stede, og rømmede sig gentagne gange for at holde en tale. Men Hans Sværdfeger kom ham i forkøbet. Med huen i hånden og smedehammeren på skulderen

trådte han tæt hen til dronningens hest og sagde med høj røst: "Ord kan vi borgere ikke gøre mange af, men mod har vi i brystet og marv i knoglerne, og med Guds og helgenernes bistand skal vi nok få lykke til at holde tyskerne fra reden. Og det vil jeg vidne for hver mand i staden, at han skal fægte til sin sidste blodsdråbe som en brav søn for Danmark og for Eders Nåde, som er en moder for os alle!"

Smedens trohjertede ord rørte dronningen mere, end rådsherrens pyntelige tale ville have gjort. Hun rakte hånden ud til ham og sagde med venlighed: "I eder takker jeg enhver borger her i staden for hans troskab. Med sådanne mænd vil vi vinde sejr, om end fjenden var to gange talrigere; thi Gud Herren beskærmer de tro og hengivne, men han står de falske og forræderske imod. Til hans varetægt vil vi anbefale vor gode sag."

Hans Sværdfeger greb dronningens hånd og trykkede i sin henrykkelse et kys på den, som bar mærke af hans håndtering. Og under fornyede jubelråb drog toget videre gennem gaderne til slottet. Ridder Finke stod, indhyllet i sin kappe, midt i klyngen af borgere. Han havde i daggry sneget sig hen til nogle af de tysksindede i staden og plejet råd med dem; men disse samtaler havde ikke beroliget hans ængstede sind, thi over alt havde han mødt blege og bange åsyn. Tilfældet bragte ham nu tæt ved hans datter. Hans øjne søgte Helvigs, men mødte dem ikke. Han var bleg og forvåget, thi søvnen havde flyet hans leje i denne nat. Dronningens ord og borgernes jubel drev ham blodet op i kinderne, det var, som en kold hånd snørede halsen til på ham og hindrede hans åndedrag. I martrende tanker fortsatte han sin vandring hen imod sit ensomme hjem; men

uden for Helligånds kloster standsede han uvilkårligt; thi sangen lød smukt og højtideligt ud igennem klosterkirkens vinduer fra den forsamlede mængde, som istemmede bodssalmen:

De angustiis libera nos,
o Domine Zebaoth!

Hurtigt vendte han sig om og gik med ilsomme skridt tilbage over Fiskertorvet hen imod slottet, hvis vindebro var forblevet nede, efter at de sidste af dronningens følge var forsvundet i porttårnets hvælving. Men inden han nåede broen, havde han atter skiftet sind, og nu rettedes hans skridt igennem smågaderne omkring Sankt-Nikolai kirke, hen imod Østerport.

Det havde været hans agt at forlade staden, for i fri luft uden for murene at søge den ro, som han ikke kunne finde i staden. Thi den ængstede tror altid, at der er bedst, hvor han ikke er. Men porten var stænget efter dronningens befaling, og det tillodes ikke nogen at forlade staden. Tæt inden for porten holdt en fane jernklædte ryttere, beredte på at gøre et udfald fra staden, hvis fjenden skulle forsøge at gøre landgang enten mod skanserne eller på kysten. Ridderne stod i klynge og samtalede, mens svendene ligeledes fordrev tiden, som de bedst kunne, nogle ved snak, andre ved sang. Iblandt herrerne var flere, som kendte ham; en af dem tilråbte den slesvigske herremand og sagde, at ville han ud af staden, hvilket ellers ikke var tilladt, måtte han iføre sig rustning og sværd og tage del i udfaldet, som forhåbentlig snart forestod. Han bød ham en af sine bedste heste og ville skatte sig lykkelig, om han kunne blive vidne til ridderens ridderlige ridderdåd. Niels Finke fremtvang et skæmtende svar på den spottende tiltale og vendte atter tilbage

samme vej, han var kommet fra. Og nu drev han en times tid omkring i stadens gader uden noget mål eller øjemed, idet han lige så meget skyede sit eget hjem som de personer, han mødte.

Han var atter kommet på Fiskertorvet, da han blev tiltalt af herr Jochum Kaas, som gik til slottet. Den rige arving var iført sin bedste rustning, og man måtte i sandhed beundre det smukke franske arbejde i sammenligning med de andre adelsmænds danske rustninger. Men i denne jernklædte dragt så han endnu mere pyntet ud, end da han var klædt i fløjl og silke, og mere end én mand af almuen vendte sig om og rystede med hovedet efter den smukke ungersvend, som lod til at bryde sig mere om at holde sine støvler rene og tage sig godt ud end om noget andet; men fruentimmerne skottede under regnklæderne efter den smukke og pragtfulde herre, som behændigt sprang fra den ene sten til den anden for at udsøge sig de jævneste og reneste steder på gaden.

"Jeg kan tænke, at I er på vejen til slottet, og glæder mig særdeles over at kunne følges med eder," sagde han med forekommenhed. "Jeg agter at opfylde min pligt at spørge til eders datters sundhed, forinden vi tænker på at spille et alvorligere spil, og jeg vil visselig ikke være nogen uvelkommen gæst, skulle jeg mene, eftersom jeg nu medbringer skaberen af hendes og min lykke."

Den slesvigske herremand var kun lidet stemt til at svare på den unge bejlers pyntelige talemåder. Han lod ham derfor udbrede sig i lovtaler over jomfru Helvig, så meget han lystede, uden at svare, indtil denne svada omsider forløb af sig selv, og han talte om andre ting. Han erfor nu den aftale, Jochum Kaas og Torben Bille havde gjort med hinanden, foreløbig at forandre

deres tvekamp til en væddestrid af en anden natur. Efter deres forlangende var det tilladt dem at føre en del af rytteriet ved et udfald af Østerport. Man havde nemlig formodning om, at fjenden havde afsendt skibe nord på med rytteri, som skulle gøre landgang på kysten og falde de danske i ryggen, når de var beskæftigede med krigsskibenes angreb. Man ville ikke forhindre fjendernes landgang for at kunne træffe dem så meget desto sikrere, og Jochum Kaas glædede sig til den rytterfægtning, som da ville finde sted.

Under denne samtale kom de til slottet, som Niels Finke ellers næppe havde betrådt på denne dag. Her var megen travlhed, væbnere og svende løb frem og tilbage, pager og terner krydsede slotsgården fra den ene tårndør til den anden. Det var vanskeligt at få nogen af alle disse beskæftigede i tale. Omsider lykkedes det at opspørge jomfru Jutta Sehesteds terne, som blev afsendt til Helvig for at underrette hende om, at hendes fader og herr Jochum Kaas begærede at få hende i tale. Men ternen vendte kort efter tilbage med det budskab, at alle jomfruerne var hos dronningen, og efter al sandsynlighed blev de hos Hendes Nåde, indtil de skulle drage til kirken. Thi der sagdes almindeligt på slottet, at dronningen og alle hendes damer ville begive sig til højalteret i Vor-Frue for at anråbe Gud og helgenerne om beskærmelse for staden mod dens fjender.

Jochum Kaas overøste ternen med smukke talemåder, som hun skulle bringe hans herskerinde fra hendes ydmygste slave, hvorpå han atter vendte tilbage til staden, for at begive sig til mødet med Torben Bille, dog ikke uden at have taget en forbindtlig afsked med jomfru Helvigs fader, som endnu dvælede i slotsgården, uvis om, hvilken retning han skulle give

sine skridt. Da blev han tiltalt af ridder Oluf Friis, der kom fra borgporten og gik hen imod vindeltrappen til kongens gemakker. Den gamle ridder lod til at undre sig over hans ørkesløse nærværelse på en tid, da hver dansk mand i staden havde fuldt op at gøre, såsom slaget ville være i fuld gang, inden mange timer var forløbet.

"Nu gælder det at vise mod og mands hjerte," sagde ridder Friis, "thi ord kan ikke længere gøre det. I nød skal man kende sine og ikke i springedans. Jeg mener, I vil gå til kongen med mig for at få befaling, hvor vi kan bruges med mest nytte. Eller har I måske andet i sinde på denne dag?"

Den gamle ridder betragtede Niels Finke fra siden, som om han ret ville udgrunde hans tanker. Denne mærkede det og svarede hurtigt: "Det er just min agt at gå til kongen. På en dag som denne bør hver dansk herremand ..."

"Være en dansk herremand," afbrød Oluf Friis ham kort. "Sligt falder af sig selv. – Er Hans Nåde ledig for tiden, min gamle ven?"

De sidste ord var henvendt til borgfogeden, herr Peder Fæling, der kom ned ad vindeltrappen med nogle af sine svende. Svaret var, at kong Erik var at finde på den store sal, hvor alle havde fri adgang. Oluf Friis og hans ledsagere fulgte denne anvisning og besteg trappen i tavshed. Over alt mødte dem bevæbnede krigsmænd, som forlod slottet for at begive sig til deres forskellige poster, og vindeltrapper og gange genlød af klirrende sporer og raslende våben.

Kong Erik gik op og ned ad gulvet i den store sal i samtale med bisp Peder og Mogens Gjøe. Riddere og statsmænd stod i forskellige grupper og talte ivrigt om dagens anliggender.

Stemmerne lød højt i den hvælvede sal og overdøvede ganske kongens samtale med denne utydelige brummen, der ligner bølgens bryden mod strandbredden i lang afstand, og det var forgæves, at køgemesteren søgte at tilvejebringe den tavshed, som kongens nærværelse ellers krævede. Thi hofskik var tilsidesat i denne stund, som havde en anden og vigtigere betydning. Niels Finke standsede tæt inden for døren, men hans ledsager drev ham videre med sig, og snart var de midt i salen og kun få skridt fra kongens person.

Hvilken forandring var ikke foregået med kong Erik fra den tid, da vi sidst så ham i Soer-kloster! Det var, som om han havde skiftet sind og ham ved at have skiftet den tunge celleluft i munkeklosteret med Guds frie luft uden for hine skumle mure. Der var intet spor mere af den livslede så lidt som af den ånds- og legemsmathed, der havde betaget ham, da vi hist så ham grublende over den højtidsdragt, han ville investere sine notarier med, og deltagende med klosterfogedens datter i at pynte dukken, som skulle tjene skrædderen til mønster i denne vigtige kvæstion. For en tid var hans kraft og mod atter vendt tilbage, og som han stod der, i fuld rustning midt blandt rigets bedste mænd, skulle ingen af dem skæmmes ved at måtte bøje sig for kong Erik.

På Oluf Friis virkede denne synlige forandring så meget, at han straks, uden at afvente tiltale, trådte hen for kongen og sagde:

"Jeg byder Eders Nåde velkommen til staden og glædes ved at se eder så karsk og munter. Ved alle hellige mænd, det må fryde hver dannemands hjerte at se kongen midt iblandt sine mænd ved stadens forsvar, og det skulle gå sært til, om den by ikke

skulle stå sig, som Eders Nåde befaler over og som gemmer eders huldrige dronning inden sine mure."

"Ej, Oluf Friis, I bliver smigrer på eders gamle dage," sagde kongen leende. "Til sligt er ingen tid nuomstunder, da vi har andet at skaffe. Men som jeg ved, at I er min nådige frue særdeles hengiven, beder jeg eder at tage vare på hende i denne dag og være hendes forsvarer til sidste dråbe blod, hvis sligt skulle gøres fornødent. Jeg får være allesteds, så vidt ske kan, og jeg vil passe min dont med mere fynd, når jeg ikke skal ængstes for denne sags skyld."

Oluf Friis takkede for kongens tillid, skønt han nok havde ønsket at blive anvist en post, hvor han snarere kunne vente at komme til at bruge sværdet end ved dronningens person.

Kongen uddelte nu sine befalinger til andre tilstedeværende; bud kom og gik med meldinger og ordrer, og alt tydede på, at det i kongens råd var bestemt, at de danske ikke skulle afvente fjendens angreb, men selv begynde slaget i tillid til Gud og en god sag.

Pludselig lød en hæs og pibende stemme oppe fra et smalt galleri, som løb langs med det ene hjørne af hvælvingen over salen, og et stort hoved kom til syne over rækværket. Det var dværgen, som fra denne gang, der til kongens eget brug førte op til tårnet, så ned i salen.

"Hej, kong Erik! Nu er det på tide at tage plads heroppe, at mummespillet kan begynde," råbte dværgen. "Giv nu feltråbet, og kom så; thi tyskerne rører allerede på sig, og heroppe er adskilligt at se."

Kongen nikkede til dværgen. Denne var allerede i begreb med at trække sig tilbage, da han opdagede ridder Finke, som havde

benyttet øjeblikket, da Oluf Friis tiltalte kongen, til at trække sig tilbage på en mindre iøjnefaldende plads, nærmere ved udgangen. Og næppe havde dværgen opdaget ham, før han råbte: "Ej, ej! Eder havde jeg næppe ventet at se mere i dette liv, landsmand! Det er jer, jeg mener, velbårne herr skjoldbrevsridder Niels Finke, som er min landsmand, såsom I er en sønderjyde ligesom jeg. Kom herop, at vi kan tage post sammen, thi vi er de nærmeste til at være om Hans Nådes person, da vi begge er hans særdeles kæledægger, og det ville være både synd og skam, om vi glemte det i trængslens tid, da vi har draget fordel deraf i de gode dage. I står så nær døren, landsmand! Man skulle hartad tro, I havde i sinde at være blandt de første, der går af salen; men før var I, hvis jeg mindes ret, altid blandt de sidste. Så går det i verden: andre tider, andre sæder!"

Dværgens ord havde henvendt opmærksomheden på den slesvigske herremand, som hidtil var blevet upåagtet i den almindelige travlhed. Mange betragtede ham med skæve blikke, de fleste lo. Kongen, som havde uddelt sine sidste befalinger til embedsmændene og krigerne, nærmede sig stedet, hvor herr Niels Finke stod, og sagde i forbigående: "Det glæder mig at se eder her, thi muligt kan jeg behøve eders hjælp til et eller andet. Følg derfor med os på tårnet, hvor vi vil overse fjendens stilling; siden vil jeg tale med eder."

Kongen fortsatte sin gang med Mogens Gjøe, og Niels Finke sluttede sig til dem, idet han ydmygst takkede kongen for en nåde, som han hellere havde frabedt sig. Men som sagerne stod, måtte han anse sig for sikrest i kongens nærhed. De andre riddere så hånligt efter ham, kongens venlighed bidrog ikke til

at stemme dem bedre for ham. Dværgen, som ventede oppe på galleriet, sluttede sig til kongens lille følge, og nu gjorde han ikke den mindste bemærkning, som kunne såre eller forurolige ridderen; thi kong Eriks ansigt var for alvorligt, til at han turde vove sligt, selv om han havde frispas til at sige mere end nogen anden. Men det er fritalerne ved hove mest nødvendigt at passe tid til at tale og tid til at tie.

Kong Erik gjorde vel i, kun at tage et lidet følge med sig, thi pladsen var såre indskrænket oppe på det ottekantede, flade tårn, som dannede det østlige hjørne af Københavns slot.

På den ene side af platformen stod en af slottets kartover; men den var mere til signaler end til krigsbrug, da den ikke var stor nok til at beherske farvandet omkring slottet. I det andet hjørne var opstillet en af ballisterne, og dette gammeldags våben, som allerede havde udspillet sin rolle og snart skulle afløses af kartoven, nød endnu genskinnet af sin fordums anseelse og blev betragtet som et langt sikrere og farligere våben end dens mere højttalende nabo. Thi mens kartoverne endnu ikke kunne udskyde kugler af nogen særdeles vægt, kastede ballisterne stene eller kugler på tre til fire hundrede pund, ja, man kunne anvende alle slags projektiler til dem; det var således ikke sjældent, at man med ballisterne kastede lig af mennesker og døde heste ind over murene i de belejrede stæder for at forpeste luften på samme tid, som man ved stenkast tilintetgjorde mure, huse og mennesker.

Slottets ballistarius, Johannes Petri, var nogle øjeblikke inden kongens ankomst beskæftiget med at stille og rette ballisten. Niels Værkmester betragtede opmærksomt hans færden, som han selv stod ørkesløs hos, med lunten i hånden, beredt til at

betjene kanonen, så snart befaling dertil indløb. Hans Knaps stedsøn gik Johannes Petri til hånde; men hans surmulende mine og skæve øjekast viste noksom, at han ikke gjorde dette med god vilje. I den ene hånd holdt han den trosse, hvormed han med lethed kunne dreje ballisten til hvilken som helst side, den anden hvilede på spillet, hvorved spændkraften var bragt til veje, som skulle slynge den mægtige sten, der var lagt til rette i skålen, ud i vandet, så snart han slap håndtaget.

"Træk! Lidt mere til højre! Lidt endnu! Træk for Djævelen! Sidder værken dig end i lemmerne, og skal Niels Værkmester have dig i kur igen!"

Niels Værkmester smålo ved at høre sig således omtalt. Mo'er Holsteners søn trak så småt i trossen, men det tilfredsstillede endnu ikke Johannes Petri, som harmfuld udbrød: "Gid Djævelen annamme hver holstener! Aldrig kendte jeg vrangvilligere art. Jeg siger dig, at nu skal der være en ende på den opsætsighed, og hvis du ikke gør din dont, som din pligt er, hvad enten den smager dig eller ej, skal bøjen være dig vis nok, så sandt jeg er ballistarius her ved slottet."

Johannes Petri vedblev at tage sigte. "Så! Så! Stop! Nu står den i den rette linje. Nej, de gode gamle dage, dem må vi tifold begræde, Niels Værkmester! Da var det endnu muligt at få tingene i ret gang, thi man gjorde ikke mange omstændigheder. Men kom mig nu! Gjorde en sådan vrangvillig slyngel ikke sin pligt, når det var sagt ham to gange ... den tredje gang fløj han selv Fanden i vold som et andet ådsel, og man kastede ham i hovedet på fjenden og sparede derved en nyttig sten til næste kast. Da var ikke de mange vidtløftigheder med gårdsret og fogedsdom, og hvad det kram alt sammen hedder, som vi nu

har at drages med, Gud bedre det! Men bøjen har vi end til rådighed, og den skal vistnok ikke blive sparet, kan I tro."

–"og hvem vil du spænde i bøjen, Johannes Petri?" sagde kongen, som trådte op på platformen, ledsaget af Mogens Gjøe, Niels Finke og dværgen.

"Med Eders Nådes tilladelse, det er denne vrangvillige svend," sagde ballistarien. "Han er af holstenerart, og sådanne æg, sådanne unger."

"Nu nu! Man skal ikke skære alle over én kam. Og da han er i vor tjeneste, er det dog tegn til, at han ikke er blevet ved arten," sagde kongen, smilende over den gamle mands heftighed.

"Ja, at han er her, det betyder kun, at vi har hentet ham med magten; thi fulgte han sit eget sind, da kan Eders Nåde være forvisset om, at han var hellere hos tyskerne. Han er en søn af kvinden, som har herberget hist ude på Hallandsåsen, og til hende har jeg ingen god tro, så lidt som til dem, der besøge hende. Og sikkerlig havde det været klogest, om stadens øvrighed eller slotsfogeden havde taget hele øglereden i varetægt, heller end at lade sådanne fugle frit spil, mens fjenden er nær."

"Det går denne mand som mange, der burde have bedre skønne," sagde kongen til Mogens Gjøe, "han drømmer om forræderi i hver en krog. Skulle man tro dem, måtte vi nære lutter slanger i vor barm, og ingen have at lide på."

Mogens Gjøe svarede ikke. Men dværgen tog ordet og sagde: "Klog mand har øjne i nakken. Thi ræveskindet hæftes som oftest ved, når løvehuden ikke vil række til. I skal vel vogte eder, kong Erik, thi eders nabo kan have mange musereder i hovedet, og I ser det dog ikke på panden. Man bliver snarest svegen af

den, man tror bedst, og mangen har honning i munden, som har galde i hjertet."

"Vil nogen høre den rette visdom, da lad ham søge den i narrehjernen," sagde kongen. "Hvad mener I om disse sprog, Niels Finke? Tror I, som er en klog mand, at det er sandt, hvad narren sagde? Og skulle man vel snarest blive svegen af den, man viste tiltro?"

"Det skulle være sært, om så var," svarede den beængstede slesvigske herremand. "Eders Nådes højmægtighed har vel næppe gjort sådan erfaring og vil vel ikke nogen sinde gøre den."

"Jeg skulle heller ikke tro det," sagde kongen og vendte sig om for at se ud over søen.

"Mangen er dog som sejerværket: det anderledes viser og anderledes slår," sagde dværgen halvhøjt, idet han nikkede til Johannes Petri, som gjorde et bifaldende tegn, mens han vedblev at stirre ud over omegnen.

Fra dette ophøjede standpunkt havde man en vid udsigt til alle sider. Til den ene side overså man en del af staden med dens smalle og krumme gader, hvor det vrimlede på torvene af borgere, som i travl uro gik frem og tilbage. Men bedst kunne man overse skanserne uden for staden og søværnet, som i en linje strakte sig langs med strandbredden, lige over for tyskernes talrige flåde. Fjendens halvtredje hundrede skibe havde indtaget deres stilling; dels lå de tæt sammen og dannede en slags skibsborg, dels lå de enkelte som isolerede fæstninger. Store stykpramme med kartover indtog mellemrummene. I løbet ind til havnen, hvor den danske flåde lå, til hvis ødelæggelse dette overfald vel nærmest sigtede, havde tyskerne

allerede i de foregående dage begyndt at ville forsænke gamle skibe; men de havde atter standset med arbejdet, da stenene fra de danske blider havde forstyrret dem deri. De danske stykpramme lå nu lige over for fjendens, vel besatte med kartover og blider ligesom hans. I skanserne stod mandskabet færdigt til at begynde kampen. Tæt ved land lå en mængde større og mindre både, bestemt til at forurolige og afskære fjendens enkelte skibe. Bådsmændene havde indtaget deres plads, sluproerne hvilede på årerne, som allerede var lagt i vandet. Men over alt herskede en stilhed, som den, der ofte går forud for en frembrydende orkan.

Kongens og hans ledsageres blikke dvælede på denne scene, og enhver overlod sig nogle øjeblikke til de betragtninger, vistnok af helt forskellig art, som de gav ham anledning til. Da råbte Mogens Gjøe pludselig: "Ved alle hellige mænd! Dette er dog vel dristigt. I denne båd, som sejler nærmest, langs med skibene, og som nu ligger stille, ret ud for os, i denne båd, vil jeg vædde, er den holstenske greve. Jeg kender ham grant på den tyske fjerbusk i hjelmen. Skade, at kartoven ikke med sikkerhed kan lange ham, thi jeg undte ham nok en kugle."

"Vi kunne prøve det med denne, som just står i sigtet, om Eders Nåde synes," sagde Johannes Petri, idet han tillidsfuldt pegede på sin ballist. Kongen nikkede med hovedet. Den gamle ballistarius tog med et smil selv grebet til spillet i hånden og bukkede sig endnu en gang for at undersøge sigtet, derpå slap han pludselig spillet: stenen beskrev en bue højt oppe i luften, derpå sank den med tiltagende hurtighed og faldt i vandet, lige tæt ved båden, som den overstænkede med skummende vand. Men den holstenske greve – thi ham var det – rejste sig op i

båden og svingede sin hjelm til genhilsen og som et tegn på hans frygtløshed.

Kongen og Mogens Gjøe så til Johannes Petri med et bifaldende smil. Denne prøve på hans færdighed havde overgået deres forventning og forbavset dem begge. Niels Finke og Hans Knaps stedsøn vekslede et hurtigt og bekymret blik. Dværgen jublede og klappede i hænderne. Den gamle ballistarius og Niels Værkmester trillede en ny sten i skålen med al iver, thi båden havde endnu ikke fjernet sig, og syntes at udfordre til et nyt kast.

"Kan I ramme den, skænker jeg eder en halskæde, som ikke mangen ridder skal have magen til," sagde kongen. "Tag fat, du dovne svend, og se til, du bliver færdig!"

"Træk til højre!" råbte ballistarien, som tog af sigtet. "Lidt endnu! Stille, nu har jeg ham!"

Niels Finke, som havde holdt øje med alle, benyttede momentet, da de andre så ud over søen, og gav Bertel Holstener et tegn med hovedet, som denne forstod; thi ved et lille ryk med trossen bragte han hurtigt ballisten ud af sigtet, uden at Johannes Petri mærkede det.

Men i det samme fik den troløse svend et stød i ryggen, som bragte ham ud af ligevægten. Han slap håndtaget til spillet, som løb snurrende tilbage og ramte ham i hovedet med en sådan voldsomhed, at han med et skrig styrtede til jorden. Skålen sank med larm, stenen faldt dundrende ned på platformen, og svenden lå livløs på gulvet. Alt dette foregik i et eneste øjeblik.

"Forræderi!" råbte dværgen, så højt hans svage stemme formåede. "Vogt eder, kong Erik, thi forræderne er i eders egen

borg! Han faldt på sin gerning, thi han forrykkede lumskelig sigtet."

"Ja, det har han gjort, den holstenske forræder!" råbte Johannes Petri, som hurtigt undersøgte ballistens stilling. "Havde han ikke været, ville måske landets bitreste fjende have bødet med livet; thi ingen sinde har sigtet været rettet bedre."

Og uden at bekymre sig om den slagne, gav ballistarien sig i færd med at bringe sin kære maskine i orden igen og klare tovene, som var kommet i vildrede.

Kongen holdt hånden for øjnene; denne bratte død, så nær ved ham, havde virket mægtigt på hans svækkede nerver; hans klæder var bestænket med den slagnes varme blod; han gav tegn til, at man skulle bringe den faldne, som lå lige for nedgangen, bort, for at han selv kunne forlade skuepladsen for denne uhyggelige begivenhed.

Niels Værkmester bøjede sig over den slagne svend og søgte at rejse ham op. Niels Finke var blevet så bleg som et lig, hans ben rystede under ham, og han måtte holde sig ved ballisten for ej at segne omkuld. Men da Mogens Gjøe råbte, at svenden ikke var død endnu, hvorfor man skulle hente en skriftefader, som kunne modtage hans bekendelse, inden han døde, mandede han sig pludselig op, ilede hen til trappen og forsvandt.

Dværgen var blevet forfærdet over sin egen raske gerning, så snart den var fuldbragt. Men denne følelse var kun øjeblikkelig, og nu var det igen, som om denne dåd havde givet ham en selvbevidsthed og en kraft, som han før ikke havde følt. Kongen var derimod atter pludselig sunket tilbage i den sygelige mismodighedstilstand, som vi har set ham lide under i Soer kloster. Han blev siddende med hånden under kinden og

stirrede ud over havet med et blik, som ikke syntes at opfatte nogen genstand, mens hans ansigt udtrykte en høj grad af slappelse og livslede. Mogens Gjøe talte til ham, han opfordrede ham til at give de befalinger, hvorfor de var kommet på tårnet, og bad om tilladelse til at udføre, hvad han vidste, var kongens forud bestemte vilje og anordning til slagets begyndelse. Men kong Erik svarede ikke, og den gamle ridder betragtede ham med et bedrøvet blik, han lod øjnene fra kongen glide langsomt over kamppladsen, og derpå hævede han dem bekymret mod himlen, idet han næsten umærkeligt trak på skuldrene.

Dværgen havde imidlertid bemærket den slesvigske herremands bortgang. Hans første tanke var at følge skyndsomt efter ham for at lade ham fængsle, thi han tvivlede ikke om denne mands deltagelse i den forræderske handling; men han standsede atter ved at se det bekymrede udtryk i Mogens Gjøes ansigt. Efter at have vekslet nogle ord med den gamle ridder, trådte han tæt hen til kongen og sagde med sin sædvanlige lystighed: "Mig tykkes, kong Erik, at nu skulle I lade spille op til dansen, thi alting må dog have en begyndelse, at det kan få en ende. Den, som kommer først til møllen, ved I nok, får først malet, og jeg mener, at vi skulle ikke give tysken tid til at mele sin kage, før vi får gjort ilden på ovnen. Var jeg i eders sted, jeg ville lade Niels Værkmester synge for, som bedst han kan. Eller mener I ikke så, herre konge?"

Det var med et åndsfraværende blik, at kongen nikkede med hovedet; han havde kun dunkelt hørt, hvad narren spurgte ham om. Dværgen vekslede endnu et blik med Mogens Gjøe, der nikkede med hovedet, som om han derved ville give at forstå, at han tog ansvaret på sig, – derpå sagde puslingen dristigt og

højt: "Niels Værkmester! Det er Hans Nådes vilje, at I skal spille op, som I bedst kan. Blæs nu til lunten, mand, at den kan fænge tilbørligt."

Niels Værkmester slap svenden, som lå i sit sidste åndedrag. Han greb lunten og blæste den op, derpå satte han den med fast hånd til kartoven, som gik af med et drønende knald.

Kongen for op, og Hans Knaps stedsøn drog sit sidste suk. Røgen bølgede over tårnet i grå skyer, som drev med vinden og snart adspredtes i den klare forårsluft. Men på dette signal lød utallige dundrende skud fra de danske kartover. Skibe og både sattes i bevægelse, kedeltrommer og lurer lød, dannebrogsfanerne løftedes, bliderne udsendte deres ladninger, stene og pile fløj gennem luften, kuglerne hvinede, kampskrig lød fra de angribende danske, slaget begyndte. Men snart blev ilden fra de danske kanoner besvaret af fjendens skyts, og nu overdøvedes kamptummelen ganske af larmen fra de mange brølende ildsvælg, som for første gang lød i en nordisk kamp. Luften sitrede for kartovernes torden, som drønende rullede langs med kysten og gav mange gange genlyd imod husene i staden ... ak! og i mangt et ængstet hjerte.

Kongen var blevet stående. Med hånden støttet til brystværnet om tårnet stirrede han ud over slaget, indtil en tyk krudtrøg havde indhyllet skanser og skibe, ven og fjende i et tæt slør. Da vendte han sig om, og drog et dybt suk.

"Mogens Gjøe," sagde han, "hvad her skete, var os et ondt varsel."

"Jeg skulle snarere mene, at det er os et godt varsel, når vi tyder det, som det tydes bør. Thi forræderi og fjendskab har fået sin straf og har selv beredt sin undergang, og så vil det med

Guds og helgenernes bistand også gå i den kamp, som nu raser. Men vi to, kong Erik, vi har vel andet at gøre i denne stund, end at stå her ørkesløse, mens der er nok at tage vare andetsteds."

"I har ret, Mogens Gjøe. Forfaren, som I er, kunne I være orakelpræst. Gid der var mange mænd i landet, som lignede eder."

"Herre konge, landet har mænd nok, når det kun har en mand over dem alle til at føre dem."

"Han skal ikke mangle," sagde kongen, idet han atter tog sig sammen med en kraftanstrengelse, hvorpå han hurtigt vendte sig om og forlod tårnet, fulgt af Mogens Gjøe og dværgen.

Ballistarien og Niels Værkmester blev alene tilbage på tårnet. Den sidste så ufravendt ud over kamppladsen, mens Johannes Petri syslede bag ham ved ballisten. Værkmesteren kunne ikke tilbageholde nogle beundringsråb over de nye, mægtige skydevåben. Men den gamle ballistarius brummede i skægget og sagde: "Kunne larmen gøre det, da var der vistnok ingen tvivl om den ting. Men det er ikke alt guld, som glimrer, og skraldende tale har som oftest kun lidet indhold. Den hund, som gør mest, han bider som oftest mindst, og hønen kagler tit, uden hun derfor lægger æg. Men havde den svend, som ligger der på sin gerning, ikke været en lumpen forræder, så skulle greven af Holsten måske i denne stund have været et ådsel, og jeg havde da fået den halskæde, som denne skurk har bedraget mig for. Men han skal få den streg betalt, og som hans sjæl ikke kommer i Himmerig, så skal hans legeme heller ikke komme i jorden. Nu skal han få, hvad han selv har sigtet til."

Han havde imidlertid slæbt Bertel Holsteners lig ind på ballisten og sat spillet i bevægelse. Og pludselig fo'r den dræbte

forbi den forbavsede værkmester, liget vendte sig nogle gange rundt i luften og styrtede derpå i havet, som lukkede sig over det.

Johannes Petri betragtede sin maskine med velbehag og sagde, idet han igen bragte tovene i orden: "Lad dem gøre mig dette efter med en kartove, om de kan. Nej, nej! Ballisten er et våben, som bør holdes højt i ære. Og den gør sin gerning uden støj og smøg, som sig hør og bør. Hist nede kan man jo ikke mere se hånd for sig, det er en larm som på dommedag, og hvo ved så, hvad der udrettes derved. Det ved hverken I eller jeg, og ingen af os skal kunne sige, om nogen anden ved det; thi de dernede skyder i blinde, som om sigtet ikke mere var nødvendigt for at ramme."

De to embedsmænd forlod vagttårnet, thi røgen blev stående og betog dem ganske udsigten til kamppladsen. –

10. Slaget

Få øjeblikke efter, at kongen havde forladt salen for at begive sig til tårnet, var den tom og øde, thi alle begav sig bort, da først den personlighed var borte, som havde samlet dem på dette sted. Nogle gik til skibene og til søskanserne for at deltage i det snart forestående slag, andre gik til stadsmurene og til byskanserne, alt eftersom enhver havde sit at varetage til det fælles gavn. Øvrighedspersonerne gik til stadens rådhus for at være der til stede, hvis deres råd eller virksomhed skulle gøres fornøden.

Men salen blev ikke ret længe tom; thi næppe var de sidste borte, førend forhænget, som dækkede indgangen fra den store vindeltrappe, atter blev sat i bevægelse, og to herrer trådte ind.

"Her er endnu ingen," sagde Jørgen Rosenkrands til sin ledsager, som ikke var nogen anden end Torben Bille, der svarede med en tungsindig mine: "Kvindetale står ej altid til troende, og vi er hverken de første eller de sidste, som bliver gækkede i denne verden."

"Skal disse ord gælde eders og min fæstemø, så er de talt uden skellig grund. Og er det Jochum Kaas, som volder eder bekymring, da må I være særdeles skørhovedet, eftersom så lidt kan gøre det. Har jeg ikke sagt eder med rene og tydelige ord, hvad Jutta Sehested nys bad mig om, og behøver I mere for at have lid til den pige, der har givet eder sin tro?"

Torben Bille svarede ikke; han følte, at Jørgen Rosenkrands havde ret, og bebrejdede sig en mismodighed, som var uden

grund, men som er almindelig for elskere, der bliver skuffede i håbet om at se genstanden for deres kærlighed.

"Mig har kvindetale ikke skuffet," vedblev Jørgen Rosenkrands, "helgenerne lader mig sige det i en god stund. Og jeg ved ingen grund, hvorfor det ikke skulle være sandt, hvad ternen sagde mig, at hendes herskaber ville komme her igennem salen, når de gik til dronningens kammer."

Og han havde næppe udtalt disse ord, før lyden af lette fodtrin hørtes på stentrappen, og to kvinder trådte ind i salen.

De var begge iført en dragt, der kun havde lidet tilfælles med hofdamernes sædvanlige pragtfulde klædning, men mere lignede klosterjomfruernes ydmyge dragt, hvortil de tætte hovedslag væsentligt bidrog, som indhyllede deres hoveder og hang langt ned over deres klædebon. Den ene af disse damer gik med hurtige skridt hen imod indgangen til dronningens gemak, som stødte tæt til salen, uden at lægge mærke til, at nogen foruden dem var til stede; men den anden bemærkede herrerne; hun standsede og bragte derved også sin ledsagerinde til at standse, inden denne havde nået målet for deres hurtige gang.

"Ej! Skulle vi mødes her!" udbrød Jutta Sehested forbavset, idet hun under en påtagen skæmt søgte at skjule, hvor meget dette uventede møde glædede hende. "Jeg kan tænke, I er kommet her for at modtage befaling om, hvor tvende efternølere kunne få noget at tage vare på denne dag."

Men uagtet hendes anstrengelse for at synes munter lykkedes det hende dog ikke, og stemmen var nær ved at svigte hende.

"Nej, efternølere er vi ikke," sagde Jørgen Rosenkrands leende, og hos ham var den muntre stemning ingenlunde påtagen. "Kommer det først til alvor, skal vi nok findes blandt de forreste. Heller ikke er vi kommet for at modtage befaling, med mindre I, ædle damer, skulle have noget at befale os. Men vi er kommet for at hilse eder, forinden vi går i striden ... og fordi denne ungersvend mente, at han ikke kunne udføre nogen bedrift, med mindre hans hjertes dame havde givet ham sin indvielse dertil."

"Jeg vidste nok, at det ikke var eder, Jørgen Rosenkrands, som kom her for min skyld," sagde Jutta, idet hun smilede med blinkende, næsten tårefyldte øjne. Men da han fæstede sit rolige blik på hende, rakte hun ham venligt hånden og tilføjede: "Hav tak for, at I kom; der kunne ikke ske mig noget kærere end at få eder endnu en gang at se forinden kampen!"

Ved de sidste ord trådte en længe tilbageholdt tåre frem og rullede langsomt over hendes kind. Ved dette syn overskred Jørgen Rosenkrands vistnok reglerne for datidens ridderlige og selvfornægtende kærlighed, idet han tog den grædende fæstemø i sine arme og kyssede tåren bort af hendes kind. Højt rødmende snoede Jutta sig ud af hans favntag og så sig om i salen. Men ingen lagde mærke til dem. Helvig og Torben Bille havde taget plads på en bænk tæt ved den lille dør, som førte til løngangen op til tårnet, hendes hånd hvilede i hans, mens hendes øjne fulgte hans læber, som strømmede over af glædes- og taknemmelighedsytringer ved hendes forsikring at ville blive ham tro under alle omskiftelser, tro i liv og død.

Hvor meget havde de elskende ikke at sige hinanden i disse korte øjeblikke, og dog sagde de kun det, som de havde sagt

hundrede gange tilforn. Men kærligheds ord har en sød klang og er altid nye for de elskendes øren.

Et dumpt drøn lød fra tårnet ned i salen og bragte de små, i bly indfattede vinduesruder til at klirre. Det var den svære sten, som Johannes Petri havde tiltænkt den holstenske greve, og som nu med sin vægt styrtede ned på platformen. De to kvinder fo'r sammen ved dette dumpe drøn.

"Enhver lyd forfærder mig," sagde Helvig. "Alt bringer mig til at skælve for den græsselige tid, der forestår. Ak! Jeg tør vel bede som Frelseren: Min Gud, tag denne kalk fra mig!"

"Gud vil gøre vore arme stærke i kampen, og han vil skænke sejren til den retfærdige sag," sagde Torben Bille. "Stol på hans beskærmelse."

"Hvordan det så går, vil vi kæmpe som mænd," sagde Jørgen Rosenkrands. "Ingen undgår sin skæbne. Falder jeg i denne kamp, da vil jeg dø med eders navn på mine læber. Men jeg mener, at min tid endnu ikke er kommet, og at vi skal tales ved oftere end denne gang."

"Jeg ville være en dårlig kvinde, om jeg krævede af eder, Jørgen Rosenkrands, at I skulle holde eder tilbage i striden," sagde Jutta Sehested. "Ingen kvinde kan elske en kvindagtig mand, og den, som for en kvindes skyld ville svigte i kampen, han ville kun høste ringeagt af hende derfor. Jeg ville med stolthed afvise den bejler, som kunne være svag nok til at ofre mig sin egen stolthed."

"I taler ud af min egen sjæl, og som det sømmer sig en dansk mands brud," udbrød Jørgen Rosenkrands, idet han greb hendes hånd og glad trykkede den til sit hjerte.

Den modige Jutta Sehested kunne ikke tilbageholde en let gysen, da hendes hånd mødte det kolde stålharnisk, som dækkede hans bryst.

I det samme lød hurtige trin fra trappen, som førte ned fra tårnet.

De elskende rakte endnu en gang hinanden trofast hånden, vekslede endnu nogle hurtige ord, fæstede endnu en gang trofaste og kærlighedsfulde øjne på hinanden – derpå ilede ridderne ud af salen, og forhænget faldt til efter dem.

Jutta Sehested tørrede hurtigt en tåre bort af øjet og sagde: "Gud herren ledsage dem og give os et glædeligt gensyn! Kom nu, og lad os gå til dronningen!"

Helvig kastede sig i hendes arme og udbrød: "Ak, Jutta! Så du, hans fod gled på stenfliserne ved døren? Det er et varsel, jeg ser ham aldrig mere!" –

Det havde ikke været Niels Finkes hensigt at opsøge en skriftefader til sin døende medskyldige, men det var frygt og ond samvittighed, der drev ham bort af tårnet. Da han havde nået galleriet, som førte forbi hvælvingen over salen, dvælede han et øjeblik for at drage vejret, der næsten var standset i hans bryst. Han så over rækværket, hvorfra dværgen nys havde tiltalt ham. Salen var tom. Dette øde kom ham vel tilpas, da den nærmeste udgang fra dette tårn gik igennem salen, og han således kunne undgå en farlig omvej. Han ilede ned ad løntrappen, og et øjeblik efter trådte han med bankende hjerte og hurtige trin ind i salen gennem den lille dør, tæt ved bænken under galleriet, hvor de to damer endnu omfavnede og trøstede hinanden. Han troede, at han uset kunne nå udgangen, men

det stod skrevet i skæbnens bog, at han ikke skulle nå den uden et møde.

Ved at høre nogen komme drog damerne slørene for ansigterne og rejste sig for at forlade salen. Den ene havde allerede nærmet sig dronningens gemak, da den anden standsede og slog sløret fra ansigtet.

"Min fader!" sagde Helvig overrasket, "skal jeg træffe eder her, og i denne stund!"

Jutta Sehested standsede og betragtede ham med ikke mindre forundring. Hendes mine fortrak sig øjeblikkelig fra den kummer, der nys havde været det herskende udtryk, til spot; men Helvigs nærværelse holdt enhver ytring tilbage.

Niels Finke var bleg og så ængstelig og forvildet ud. Han var næsten ikke i stand til at tale, omsider stammede han forlegen, at han havde søgt nogen ... som han ikke havde truffet ... alle var borte og vanskelige at finde ...

"Enhver er i denne stund, hvor pligten byder ham," sagde Jutta Sehested med en noget skarp betoning af disse ord. "Gå forud til Hendes Nåde," sagde Helvig, "jeg følger straks efter, når jeg har taget afsked fra min fader."

Hun kunne næsten ikke fuldføre disse ord. Og næppe havde Jutta Sehested forladt salen, før hun vaklede og langsomt sank til jorden. Den forskrækkede fader greb hende i sine arme; men Helvig gled fra ham og lå knælende for hans fødder.

"Min fader," udbrød hun beængstet, "en gruelig skræk har betaget mig. Tag denne rædselsfulde angst fra mig. Tilgiv eders datter, at hun må tale sådanne ord til eder ... Gør intet, min fader, som ikke sømmer sig en dansk mand ... For eders livs og æres skyld ... for eders evige saligheds skyld! Nej! Gå ikke fra

mig, min fader! Forlad mig ikke på denne forfærdelige dag. – O, min Gud, min Gud, hav barmhjertighed med mig!"

Ridderen fo'r ligeledes op, for knaldet fra kartoven, som Niels Værkmester i dette øjeblik affyrede oppe på tårnet, drønede buldrende gennem den tomme sal. Og et hundredfoldigt ekko besvarede denne ulykkevarslende lyd, skrig og bulder af det begyndende slag ledsagede det. Helvig omfavnede hans knæ og holdt ham tilbage, thi en ufrivillig bevægelse til flugt havde grebet ham. Han holdt hånden for øjnene og støttede sig til muren. Det svimlede for ham. Den forfærdelige stilling, hvori han havde bragt sig, stod i dette øjeblik så klart for ham, som ingen sinde før.

"Min fader, forlad mig ikke, bliv hos mig! I volder min død, om jeg skal ængstes mere for eder i denne græsselige stund, som allerede er forfærdelig nok ... Forlad mig ikke ... Dronningen vil gå i Vor Frue kirke at bede ved alteret for stridens udfald ... Vore fjender er jo også eders fjender, min fader! Ledsag dronningen, som jeg skal følge ... der er kun få til at ledsage hende, thi næsten alle er i kampen ... Gør dette, min fader! Jeg besværger eder derom ved alt, hvad helligt er! Eller lad os flygte til et af klostrene ... og jeg skal følge eder."

Niels Finke var bleg som et lig. Han nikkede gentagne gange med hovedet, inden han var i stand til at finde ord for at love sin datter, at han ville følge dronningen til kirken. Dette løfte beroligede hende, hun rejste sig fra gulvet og kyssede taknemmeligt hans hånd. Jutta Sehested kom i døren og vinkede hende ind til dronningen; hurtigt tørrede Helvig de våde øjne, bad sin fader vente her i salen, hvor dronningen om et øjeblik måtte komme igennem med sine damer, og nu fulgte

hun efter Jutta Sehested med lettet hjerte. En af de tunge stene, som betyngede det, var i det mindste til dels løftet af hendes ængstede bryst.

Hendes fader blev stående i samme stilling, som hun havde forladt ham. Lyn af tanker fo'r på kryds og på tværs igennem det mørke, der omtågede hans hjerne. Imidlertid var kampbuldret overdøvet af den mægtige kanontorden. Det var, som om denne vældige røst, der kaldte så mange for dommen, bragte hans tanker til klarhed. Ja! Han ville blive, han ville ledsage dronningen til kirken, deri så han den bedste og eneste sikkerhed for sig selv. Men næppe var han kommet til denne overbevisning, før den atter kuldkastedes. Thi larmen af bevæbnede trin lød ned i salen fra den hemmelige tårngang. Han så i vejret: Kongen og Mogens Gjøe gik over galleriet. Dværgen fulgte bagefter. Han stak hovedet op over rækværket; da hans øjne mødtes med Niels Finkes, steg en heftig rødme pludselig op i dværgens sygelige ansigt, og han trak hovedet hurtigt tilbage med en truende gebærde.

Ridderen betænkte sig et øjeblik, han kastede forhænget til side og ilede ned ad vindeltrappen, over borggården og gennem tårnporten ud af slottet. Ingen havde standset ham, da han gav feltråbet, som på denne dag var *Fru Philippa*. Med ilende fjed nåede han de nærmeste snævre og bugtede gader.

Han var næppe uden for slottet, da forhænget atter droges til side, og dværgen betrådte salen. Han stampede forbitret i gulvet, da han fandt salen tom, og ville atter skyndsomt bortfjerne sig, da dronningen trådte ind, ført af den gamle Oluf Friis til Borreby og ledsaget af sine damer.

Jomfru Helvig så med ængstelige blikke omkring i salen, men da hun ikke så andre end dværgen, som betragtede hende med et par gnistrende og forbitrede øjne, mens han hilsede underdanigt på dronningen, ville hun være segnet omkuld, hvis ikke Jutta Sehesteds arm havde støttet hende. Men hun havde jo faderens løfte … hun måtte jo træffe ham på vejen til kirken … eller måske først i kirken …

Dronningen var iført en bodsdragt, ligesom alle hendes damer. Tavst og langsomt gik toget igennem salen, som dværgen forlod med følget. Ved udgangen af slottet sluttede nogle af drabanterne sig til denne skare, der nu drog gennem gaderne til Vor Frue kirke og bestandig blev større, efter som mænd og kvinder stødte til på vejen. Og det var vistnok højtideligt at skue den lange række af bekymrede, som med Danmarks dronning, der mod al sædvane var *til fods*, i spidsen drog tavs og andægtig til Guds hus, under kanontorden og kampbulder, som lød forfærdeligt i de stille gader.

Helvig spejdede med angst og smerte for at opdage sin fader. Hun havde næsten ganske glemt Torben Bille på denne vandring. Men al spejden var forgæves. –

Da Niels Finke forlod slottet, ilede han med hurtige skridt til sit hjem; det var ham klart, at han måtte forlade staden, inden han blev pågrebet, thi han tvivlede ikke om, at dette måtte blive følgen af det ulykkelige sammenstød på tårnet, hvortil Mogens Gjøe havde været vidne. Han ville indhylle sig i en kappe og snige sig ud af staden blandt de mange, som vistnok løb for at være tilskuere til kampen, eller tiltrodse sig udgangen, alt efter omstændighederne; var han først ude af staden, ville allerede

meget være vundet, og kunne han nå Hans Knaps hus, ville han der finde heste til flugten.

Hans betroede svend modtog ham med den efterretning, at de andre svende, inden de gik til skanserne, som det var befalet dem, måtte have bemægtiget sig vadsækken med de ejendele, som han skulle medtage, thi den var ikke at finde. Uagtet den indeholdt mange kostbare genstande og smykker, nyttede det ikke at spilde tiden med eftersøgelser; han følte, at livet, selv for den gerrige, er mere end gods og guld. Og om han end havde en mistanke om, at svenden kunne have udført dette for egen regning og bragt det til side, som havde været ham betroet, var det dog nu ikke øjeblikket til at ytre sådant for en medskyldig, af hvem han til dels var afhængig, i det mindste, indtil han var uden for staden. Han tav derfor til denne jobspost.

Men som han ville forlade huset, randt det ham pludselig i hu, at han havde overlagt med Klaas Bremer, hvorlunde det ville være klogt at anstifte en ild i staden, som kunne fængsle mange borgeres virksomhed til fordel for fjenden. Kunne dette nu ikke gøre andet, da kunne det måske lette hans egen flugt og give lediggængere noget at skaffe, så at færre brød sig om ham. Og som den ene onde tanke griber den anden og danner syndens lænke, måtte han, næsten imod sin vilje, idelig tænke på Klaas Bremer, den døende eller måske døde, som vistnok gemte skatte i den hytte, der ikke længere måtte gemme ham, hvis spor ilden kunne tilintetgøre …

Et øjeblik efter stod han i haven uden for døren til peberboden, fulgt af svenden, som under kappen skjulte en lygte, med hvis brændende lys den tomme række af disse småhuse af letfængeligt træ skulle antændes. Ene havde han

ikke haft mod til at nærme sig dette sted. Han åbnede døren og lod svenden med lygten først betræde boden. Klaas Bremer lå afsjælet på lejet, koldbranden havde udbredt sig næsten over hele legemet, hovedet var ophovnet og sort, han lignede mere en neger end et menneske af europæisk stamme. Svenden trådte forfærdet tilbage, han havde ingen anelse haft om, at hytten havde været beboet. Niels Finke lod, som det ligeledes overraskede ham; men hemmeligt glædede det ham at finde denne medbejler til tyskernes erkendtlighed som et afsjælet lig. Eftersom de nu havde truffet en sådan person, sagde han, måtte de også være hans retmæssige arvinger, om han ellers ejede noget. Svenden løftede lygten i vejret og så med ringeagt om i boden, som over alt bar spor af armod og selvfornægtelse; han mente, at her intet var at dvæle efter. Men hans herre sagde, at ejede bodsvenden noget, måtte han vel have skjult det under lejet. Svenden, hvis skræk for den døde snart var overvundet af begærligheden efter det mulige bytte, bøjede den stivnede arm til side, der endnu hang ned fra lejet med knyttet hånd. Det knagede i ledemodene, da denne bom blev draget bort fra skatten, som den bevogtede; Klaas Bremers kniv lå på gulvet, ridderen sparkede til den med foragt, nu var den kun et dødt værktøj, som han ikke mere frygtede. Derpå bøjede han sig og fremdrog under sengen et gammelt, jernbeslaget skrin, der let var åbnet.

Under nogle gamle klædningsstykker lå forskellige papirer, og under disse guld- og sølvmønter mellem hinanden. Det så ud, som om ejeren var blevet overrasket i at tælle sin skat og hurtigt havde styrtet alt hulter til bulter for blot at skjule besiddelsen. Dette metal, hvorfor så mangen har solgt sin sjæl,

som tillige med ærgerrigheden havde været en så medvirkende årsag til at gøre Niels Finke til en ven af landets fjender og til en landsforræder, det lå her i større mængde, end han nogen sinde havde set det på en gang, skjult af nogle gamle pjalter, gemt i et ormstukket skrin, bevogtet af et afsjælet lig. Modsætningen mellem denne rigdom, – der havde været bestemt til at befordre stadens undergang, men som Klaas Bremer ikke havde fundet megen anledning til at benytte, eftersom det ikke er let at finde nogen dansk, der er slet nok til at forråde sit eget land, – modsætningen mellem denne rigdom og fattigdommen, der omgav den, mellem denne mægtige drivfjeder for menneskets handlinger, og døden, som ender disse og for hvem guldet er uden mindste værd, påtrængte sig ikke den begærlige. Tavse kastede han og svenden sig på en gang over guldet. De følte, at nu var de lige, – helbrødre til denne arv. Uden at regne den kostbare tid greb de begærligt, hvad de kunne overkomme, og stoppede det i lommerne, og da disse snart var fyldte, og de ikke kunne nænne at lade det dyrebare mammon ligge, lod de resten glide ned i de vide benklæder, som var bundet for knæene, ubekymrede, om denne byrde ikke ville vanskeliggøre flugten, som de var i færd med. Helvede, havet og den gerrige får aldrig nok!

Da kassen var tømt, gav de sig ikke tid til at undersøge værdien af de rundt på gulvet omstrøede papirer. Skyndsomt kastede de alle de sager, der var løse og let antændelige, oven på Klaas Bremers afsjælede legeme, stak lyset i stråsækken, som det hvilede på, så at det om få øjeblikke måtte antænde den, og forlod peberboden.

Al standsforskel var i dette øjeblik blevet tilintetgjort imellem dem. Herren og tjeneren havde plyndret i fællesskab. Ridder Niels Finke følte dette, da svenden på vejen til porten tiltalte sin herre med en næsvis ligefremhed, som han hidtil ikke havde tilladt sig, og som ikke fandt sin grund alene i den fælles fare, de skulle bestå. Hidtil havde svenden troet, at det var fjendskab med andre herrer, som tvang ridderen til at tænke på sin sikkerhed, – nu var han overbevist om, at han var en forbryder, og at det, han ville undgå, var lands lov og ret.

"Mener I, vi kommer gennem porten?" spurgte han. "I morges var den stænget."

"Jeg vil prøve det. Feltråbet kender jeg."

"Hvad I prøver for eder, det prøver I også for mig. Vi vil følges ad, kan jeg sige eder, og kommer jeg ikke igennem vagten, vil I heller ikke slippe ud; thi I må vide, at Use og Ose tigger begge til én pose, som ordsproget lyder."

Herremanden svarede ikke. Han bed sig i læben, og påskyndede sin gang hen imod porten. Gaderne var næsten tomme, thi folk var enten i skanserne, eller de var løbet til murene for at være tilskuere til kampen, eller til kirkerne for at bede.

Han havde endnu ikke nået Østerport, da et råb fra staden lød imellem kanonskuddene og bulderet nede ved stranden. Var det forfølgere? ... Nej, en klar lue slog i vejret, det brændte i retning af Tyskmannegaden, og en tyk røg bølgede over tagene af husene på Fiskertorvet.

De flygtende påskyndede deres skridt og nåede porten. Vagten var i forvirring over det pludselige udbrud af ilden, som derfra så meget farlig ud; thi de andre tørre træboder, som

stødte til peberboden, var ligeledes antændt, og luen slog højt i vejret. Man gjorde ikke mange spørgsmål, og da Niels Finke havde givet feltråbet og sagde, at han gik i kongens ærinde, lodes han og hans ledsager uden hindring gennem porten.

"Det er, som ordsproget lyder: Man stanger bedst sine ål under anden mands blus," sagde svenden.

"Ti, og lad mig med fred," svarede Niels Finke fortørnet. "Lad mig kun nå huset og få hesten under mig, så forlanger jeg intet mere, hverken af dig eller af nogen anden," tilføjede han, mere talende til sig selv end til sin ledsager.

"Der skal et godt bål til at stege en okse," vedblev svenden, uden at ænse hans befaling. "Men I kunne stege to okser ved det bål, I der har tændt for at stege tyskeren, som I arvede. Men det er nok veddet værd at få ham stegt, inden byfogeden kan spørge om, hvor han har fundet tilhold, og hvordan han er kommet af dage."

De havde nået den frie mark, og nu tav også svenden, thi det syn, der udfoldede sig for dem, var for storartet, til ikke udelukkende at fængsle opmærksomheden. Vinden havde drejet sig lidt, den var sprunget om til sydvest, og krudtrøgen drev nu i en tyk sky fra landet ud over sundet, så at man herfra kunne overse det meste af slaget.

De talrige og store tyske skibe og stykpramme lå i en tæt linje, og lige over for dem de danske småfartøjer, stykpramme og tømmerflåder, som støttede sig til skansen på Refshalegrunden, til de der opførte blokhuse og til søskansen, syd for Hans Knaps hus. Fra blokhusene, prammene og skanserne lynede uafladeligt kanonilden, fra bådene og skibene blinkede skuddene af håndbøsserne. Man sloges med

forbitrelse fra begge sider, og var angrebet tappert, stod forsvaret heller ikke tilbage. Men de danske krigere havde bevidstheden om, at de sloges for deres arne og for en retfærdig sag mod et uretfærdigt angreb, og denne overbevisning gav dem en styrke, som langt opvejede fjendens antal. Her blev et skib angrebet af de danske både; efter et blodigt forsvar blev det entret og taget, sværdet og knivene rasede nu, lemlæstede kastedes over bord og knustes mellem skibenes sider, thi de lå tæt til hinanden, så at det næsten lignede en kamp til lands. Men de tapre krigsmænd blev atter nødt til at forlade deres erobring, thi en uimodståelig overmagt kom tyskerne til hjælp. Her sank et skib under kampen, det havde fået grundskud; hist vippede et andet, overfyldt af kæmpende; det kæntrede og begravede ven og fjende i bølgerne. Der fortsattes kampen med den største forbitrelse, indtil dybet optog de tæt sammenslyngede, som fulgtes ad i døden. Hist ser man et tysk skib sejle frem, midt under den heftigste ild, det lægger sig på tværs i den dybe rende, som danner udløbet fra havnen, folkene stiger i bådene og forlader det, skibet forsvinder efterhånden, nu er kun den øverste rand tilbage, også den sluger dybet. Et andet og tredje følger, enhver af de tyske stæder bringer sit offer til den fælles sag, også de forsvinder på samme måde. Tyskerne ville ved forsænkninger indelukke de danske skibe. Skanserne retter deres ild mod disse forsøg, bliderne udslynger store stene, både bliver ramte og knuste, hvin af døende og lemlæstede kvæles af bølgerne, de karske vil frelse sig ved svømning, men de bliver ihjelskudte af bueskytterne, eller stukket med spyd, når de vil klamre sig til en båd for at friste livet. Et stort skib under Wismars flag følger de tidligere

nedsænkede; men skibsfolkene manøvrerer slet, de lægger det ikke på tværs i renden, men sænker det på langs, og nu er alt arbejde spildt, thi endnu er der rigelig plads tilovers, så at de danske skibe kan løbe ud af renden. Ét skib endnu opofret, og anslaget var lykkedes; men tyskerne er ikke tilbøjelige til at ofre flere skibe. – De danske nytter øjeblikket, nu sætter deres skibe sig langsomt i bevægelse, sejlene udfolder sig for vinden, ét efter ét forlader de havnen og går igennem renden, men de er små og slet rustede, og skønt de nu tager del i slaget, er dettes udfald dog endnu tvivlsomt, da overmagten bestandig er på tyskernes side.

Alt dette kunne Niels Finke og hans ledsager nogenlunde overse, mens de ilede hen over marken til Hans Knaps hus. Dette lå øde og forladt, uagtet det ikke var langt fra kamppladsen; men krigsfolket havde allerede hjemsøgt det, alle drikkevarer og alt spiseligt var for længe siden fortæret, og her var intet mere at hente. Ja, endog værtshusmandens levende ko havde de medtaget, til mo'er Holsteners største harme, og hun kunne tydeligt se det stakkels umælende bæst, som stod bundet fast på en tømmerflåde midt i kampen. De lystige krigsfolk havde stillet koen således, at halen vendte mod fjenden; der stod det arme dyr og brølede af al denne tummel. Men soldaterne jublede og råbte til fjenden: "Kom hid, I tyskere, kom hid, og ryk kun et eneste hår af halen på den, om I kan!" Og mens de således forhånede fjenden og udfordrede ham, sloges de drabeligt for koen. Thi man vidste i staden, at tyskerne på skibene medførte et stort antal saltetønder, og rygtet gik, at de havde i sinde, når staden var indtaget, og Sjælland erobret, at nedsalte alt det sjællandske kvæg og føre det således hjem med

sig. Det er troligere, at de havde tilsigtet at drive en storartet fiskefangst i de danske farvande, når flåden først var indespærret og ikke mere kunne forhindre det, og at tønderne var medtaget til dette brug. Men det nytter ikke at sælge huden, før bjørnen er skudt. Hvorom alting er, mo'er Holsteners ko stod brølende på tømmerflåden og var endnu ikke erobret af tyskerne, da Niels Finke og svenden betrådte huset og blev modtaget med klager over de afskyelige og dumme danskes røverske færd.

Hans Knap sad i en krog af stuen med huen dybt ned over ørerne. Han hverken hørte eller så. Støjen havde forvirret den gamle, forkuede mand, og han lagde ikke mere mærke til det raseri, der havde grebet hans hustru over koens bortførelse. "Men Himlen vil hævne denne skændighed," råbte hun, "de danske vil falde for tyskernes sværd, som strå for høstmandens le, staden vil blive hærget med ild og stål og vold, ikke et levende øje vil blive åbent til at se det øde, der skal komme over den fordømte stad, som skal blive nybefolket af tyskerne, så at aldrig et dansk ord nogen tid skal høres i gaderne." Niels Finke kunne ikke tilbageholde en gysen ved at høre denne forbandelse; han tænkte på Helvig. Uden at svare den forbitrede kvinde skyndte han på svenden, at han skulle sadle hestene, som endnu til al lykke stod urørte i stalden. Mo'er Holstener spurgte om nyt fra sin søn; men han sagde, at han ikke vidste andet, end at Bertel havde det godt. Lidt efter gik han ud for selv at tage sin hest, thi svenden red allerede bort fra huset uden at bekymre sig om ham. Da han var i sadlen, drejede han sig endnu en gang om, kampen rasede med samme heftighed, skarer af sårede slæbte sig til staden eller blev båret forbi i

nogen afstand fra huset. Nogle råbte, at lykken var de danske imod. Han så hen imod staden, – luen flammede ikke mere, en tyk røg betegnede brandstedet, altså var ilden allerede dæmpet, om den ikke var slukket. Men at den havde fortæret Klaas Bremer og hans bod, tvivlede han ikke om, og denne tanke dannede et lyspunkt i de mørke forestillinger, som i dette øjeblik påtrængte sig ham.

"Helgenerne være lovet for min hest," udbrød han med den slags andægtighed, hvormed de onde ofte er taknemmelige for, at deres ondskab er lykkedes. "Nu forlanger jeg intet mere. Nord på træffer jeg nok de tyske landgangstropper eller et fartøj, som kan bringe mig om bord til grev Gert. Helgenerne være lovet for min frelse! Jeg vil skænke tre indviede lys til højalteret i Køln."

Og en følelse af glæde betog ham, da han satte sporerne i hestens side og red nord på. Thi var ikke alting lykkedes ham? Tyskerne sejrede, de indtog København, mest ved hans hjælp, thi Klaas Bremer havde ved sin belejlige død gjort ham til arving af belønningen og udmærkelsen, som han nu ikke behøvede at dele med nogen. Han havde taget arv efter ham i timeligt gods, han var en rig mand med lommen fuld af guld og gik sin ophøjelse af det store tyske rige i møde. En flygtig bevægelse gjaldt hans datter. Men for sit fødeland havde han intet suk, thi en forræder har intet hjerte, – – men han har samvittighed, og slumrer den end til en tid, den vil engang vågne! – –

Kort førend de flygtende forlod staden, åbnedes Østerport, og vindebroen lodes ned for en skare harniskklædte ryttere, anført af Mogens Gjøe, som havde forladt kongen, da han kom

ned fra tårnet, for at sætte sig i spidsen for dette tog. Rytterne drog skrås over Hallandsås, svingede til venstre, et godt stykke oven for Hans Knaps hus, og travede ud ad den nordlige landevej. Foran red flere riddersmænd, og blandt disse var Jørgen Rosenkrands og Torben Bille samt Jochum Kaas, der anså sig forpligtet til at være sin medbejlers uadskillelige ledsager på dette tog. Inden de nåede et lille krat, som aldeles ville betage dem udsigten til stranden, gjorde de holdt for endnu en gang at lade øjet dvæle på kamppladsen. Derpå vendte de atter hestene og fortsatte deres tavse ridt, mens enhver især overlod sig til sine egne betragtninger over øjeblikkets alvor. Bulderet og skriget aftog efterhånden, som de kom længere bort, men kanontordenen fulgte dem bestandig.

Således red den lille skare lige fremad i nogen tid, derpå fulgte den sidevejene til venstre og drog uden om den den gang store skov, som mange år senere blev kaldet Gyldenlund og nu hedder Charlottenlund. Her gjorde anføreren holdt og udsendte spejdere. Disse vendte kort efter tilbage og bragte den underretning, som de havde fået af bønderne, at tyske skibe havde landsat en stærk afdeling rytteri, som straks var draget syd på, øjensynlig for at falde de danske i ryggen og udbrede skræk og forvirring iblandt dem, mens tyskerne gik i land for staden og stormede den. Bønderne mente, at de allerede måtte være kommet tæt til staden ad den lige landevej, mens rytterne var redet til siden uden om skovene. De tyske pinker og småskibe fulgte langs med kysten for at optage rytteriet, hvis det skulle gøres fornødent. Da de danske, som straks brød op og drog igennem skoven, var kommet ud i det frie på

landevejen, som løb langs stranden, kunne de se skibene krydse tæt under land hen imod København.

Hvor nu det ene landsted afløser det andet, mellem yndige lysthaver, var dengang øde marker eller tætte småskove, som vejen snoede sig igennem. Man sluttede rækkerne tæt sammen og rettede lanserne i vejret, thi hvert øjeblik kunne man vente at have indhentet fjenden, som man ville angribe. Enkelte ryttere blev sendt i forvejen for at undersøge omegnen. Endelig lød det glade budskab, at fjenden var i syne.

På en flad mark, omtrent der, hvor nu Svanemøllen står, havde det fjendtlige rytteri gjort holdt. De ryttere, der dannede bagtroppen, havde underrettet befalingsmændene om, at de truedes i ryggen af en skare danske ryttere, og den hele kolonne, som altså vidste, at den ville blive angrebet, gjorde omkring og stillede sig i slagorden. De danske ryttere kom nu frem af det krat, som hidtil havde skjult dem, og slagfærdige holdt disse to skarer lige for hinanden.

"Nu har vi dem endelig og skal nok magte de karle," sagde Jochum Kaas, idet han kastede et hånligt blik til tyskerne.

"Med Guds og helgenernes bistand," sagde Jørgen Rosenkrands. "Jeg lider ellers nok, at man ikke lader hånt om sin fjende, thi hovmod står tit for fald. Slå ham, junker Kaas, om I kan magte det, men slå ikke med nakken ad ham, thi det fortner intet og er kun lidet anstændigt for en riddersmand."

Jochum Kaas sagde: "I misbruger sandelig for meget den tålmodighed, som Hendes Nåde fru Philippa har fordømt mig til; deraf har I kun liden ære, hvilket jeg vil gøre eder opmærksom på."

"Der har I ikke så ganske uret," sagde den godmodige Jørgen Rosenkrands. "Jeg tilstår, at jeg ikke burde have sagt dette, og gør eder afbigt derfor."

Jochum Kaas bukkede fra sadlen med al mulig ridderlig anstand, og de andre adelsmænd roste Jørgen Rosenkrands for hans adfærd, som huede dem alle, da ingen kunne drage hans mod i tvivl. Og der hører også mod til at erkende sin uret.

Mogens Gjøe bød ridderne at tage deres pladser, hvorpå han til udfordring lod trompeterne blæse og standarterne rejse. Fra tyskerne lød de samme signaler, og deres brogede faner vajede i luften. I dette øjeblik kom to ryttere til syne, som sprængte i fuld firspring frem af et lille krat, der lå noget til siden; de red hen imod den tyske skare og svingede tyske feltbind i hånden til tegn på, at de begærede en venlig modtagelse. De havde netop nået hen til de tyske anførere, da to andre ryttere, som måtte have forfulgt dem i kort afstand, kom frem i udkanten af krattet. Men ved synet af de opstillede rytterhobe vendte forfølgerne atter hestene og forsvandt i krattet.

"De er mange flere end vi," sagde Mogens Gjøe, "men vi vil dog angribe dem; thi det er ikke tallet, som giver sejren, men det er modet, og det fattes os ikke, selv om de har flere i baghånden; thi jeg forstår mig ikke ret på, om de, der er i krattet i vor flanke, er venner eller fjender."

"Lad os angribe, lad os angribe!" råbte flere stemmer, og en mumlen iblandt rytterne bekræftede dette almindelige ønske.

"Velan, i Guds hellige navn! Løft standarterne! Fæld lanserne! Blæs, trompetere! Fremad! Hug ind! Hug ind!"

"Fremad! Hug ind! Fremad for fru Philippa!" råbte førerne. Og nu fo'r skaren hen over sletten med det begejstrede

kampråb: "Fru Philippa! Fru Philippa!" som lød fra alle munde.

De tyske ryttere kom de danske i møde. Jorden dundrede under så mange hovslag, rustninger raslede, spyd og sværd klirrede, trompeterne blæste, og under vilde kampskrig styrtede de to skarer mod hinanden med fældede lanser og løftede sværd.

Det var et vældigt sammenstød. Da det atter opløste sig, og trompeterne kaldte skarerne tilbage, lå mangen rytter på jorden, gennemboret af en modstanders lanse, og ledige heste fo'r sky og sårede over valpladsen. Et nyt og hidsigere sammenstød fandt sted, og derefter opløste kampen sig, efter den tids skik, i mange småskærmydsler, i hvilke enhver kunne gøre sin våbendygtighed gældende.

– "Herhid! Herhid! Fru Philippa! Ned med tyskerne!"

– "Germania! Germania! Tod und Hölle!"

Og nu fulgte smædeord og forhånelser, hvormed de stridende æggede hinanden end mere, efter de gamle kæmpers skik, som sagnene beretter om.

Torben Bille og Jochum Kaas kæmpede ved hinandens side, og ingen sinde er en væddestrid om at være den kækkeste blevet ført bedre fra begge sider. Snart var den ene, snart den anden foran; men det var kun et øjeblik, og hans sidemand havde atter indhentet ham, for at gå ham forbi. Alle måtte tilstå, at ingen kæmpede dygtigere end Jochum Kaas og Torben Bille.

En tysk spyddrager fo'r med fældet spær mod Jochum Kaas; men Torben Bille red fra siden ind på ham; inden han havde nået sit mål, var han og hans hest henstrakte på marken, thi Torben Bille havde redet dem over ende. En tysk riddersmand ville hævne spyddrageren og styrtede mod Jochum Kaas, som

opfangede lansen med sit skjold, så at den splintredes. For at gøre kampen lige lod Jochum Kaas sin lanse hænge på armen og svingede sværdet imod ham, og disse to riddersmænd begyndte nu en hidsig enekamp under slaget, som det ofte hændtes i den tids strid. Thi selv i kampen mod fjenden fornægtede den ridderlige ånd sig ikke, og *lige vilkår* var en æreslov. De danske agtede skikken og lod dem kæmpe alene; men tyskerne gjorde ikke det samme, thi flere af deres ryttere kom ridderen til hjælp. I et nu var Jochum Kaas omringet og ville være blevet hugget ned, hvis ikke Torben Bille havde kastet sig ene midt ind i klyngen og reddet hans liv ved at gennembore to af de fjender, der angreb ham hårdest. Jørgen Rosenkrands kom til og gjorde kampen mere lige, indtil han selv styrtede til jorden, fordi et lansestød havde dræbt hans hest, der sank sammen under ham. Men stående til fods stødte han endnu sin dolk ind under rustningen på den fjendtlige anfører og rev ham af hesten, førend han selv fik et kølleslag i hovedet, som atter fældede ham til jorden og røvede ham bevidstheden. Torben Bille så ham segne, han hug kølledrageren af hesten og skaffede atter Jochum Kaas luft, flere danske kom til, og nu angreb de i forening deres modstandere og adsplittede dem.

Mens dette foregik, kæmpedes der tappert rundt om dem; slaget havde bredt sig temmelig langt over marken og nærmede sig det lille krat, hvorhen også de to adelsmænd red.

"Jeg skylder eder mit liv," sagde Jochum Kaas, "tre gange har I frelst det, og jeg opgiver derfor denne væddestrid, hvori jeg må bekende mig overvundet af eder."

"Lykken har været med mig og dobbelt, fordi jeg har kunnet gavne eder," svarede Torben Bille og rystede sin modstanders

fremrakte hånd. "Jeg giver eder det vidnesbyrd, at I har kæmpet så godt, at skulle jeg nogen sinde møde eder med skarpe våben på dystbanen, så vil jeg tænke på at opsætte min sidste vilje, forinden jeg begynder kampen."

Jochum Kaas smilede til denne høflighedsytring og sagde: "Når jeg bekender mig overvundet af eder, Torben Bille, da er det ikke mundsvejr, og jeg tilsiger eder herved, at jeg opgiver enhver fordring på en vis skøn dames hånd, som hidtil har været i mine tanker; thi efter hvad jeg selv har ment og sagt, bør hun tilhøre den tapreste og tilhører altså eder med rette. Men da vi nu har afgjort dette, beder jeg, at I vil lade mig gå min egen vej i slaget uden at ænse mig, thi det skulle krænke mig, om jeg ikke kunne udføre noget på egen hånd i denne dag."

Torben Bille hørte med tilfredshed disse ord; thi om han end ikke frygtede Jochum Kaas som nogen farlig medbejler hos Helvig, var han dog ikke blind for de store vanskeligheder, som hans fortsatte bejlen mod faderens samtykke kunne drage efter sig.

De to adelsmænd lagde atter lanserne frem til angreb og styrtede sig hver til sin side på ny i kampen, så at de snart havde tabt hinanden af syne. Jochum Kaas var heldigere, siden han fægtede på egen hånd; han havde stødt nogle ryttere af sadlen og sårgjort flere. Kampen trak nærmere hen imod krattet, der af begge partier blev betragtet dels med mistillid, dels som et støttepunkt. Idet han fo'r forbi en tyk busk, blev han anråbt ved navn af en spæd og pibende stemme, og da han holdt sin hest an og red tilbage til stedet, genkendte han kongens dværg, som på en stor hest og i en rytterkappe tog sig underligt ud med den grønne spidspuldede narrehat.

"Ej! Er kong Erik i nærheden, da hans dværg og højtbetroede ven er her?" spurgte ridderen med sædvanlig artighed.

"Kong Erik er hjemme på slottet, men jeg har orlov til at gå mine egne veje," lød dværgens spæde røst. "Jeg søger en tapper krigsmand, velbårne herre, og mener at have fundet ham i eder; herr Torben Bille kom nys her forbi, men ham kunne jeg ikke bruge til denne gerning."

"Sig intet ondt om Torben Bille og lad mig høre derpå," udbrød Jochum Kaas med vrede. "Der gives ingen taprere og højmodigere herre end han, og gjorde jeg dig din ret, slog jeg dit vanskabte pandeben itu for sådanne uforskammede ord."

"Jeg siger intet til forklejnelse for Torben Bille; men det nytter ikke at tale om, hvad jeg dog ikke kan forklare eder. Sagen er, at i hin klynge holder en mand til hest, som er en grov forræder mod sin konge og en skammelig overløber til tyskerne. Det er ham, jeg vil have fingre i. Jeg har fulgt efter ham fra staden, men han havde en god hest og en ond samvittighed, og jeg og min hjælper var kun slet væbnede. Nu holder han hist henne med det tyske feltbind om livet. Vil I angribe ham, gør I en god gerning, og fanger I ham, gør I en bedre."

"Det tyske feltbind er mig nok," sagde Jochum Kaas, "og han skal være min mand. Men at han er en dansk forræder, tror jeg ikke på, thi det ville være alt for skammeligt."

"Og jeg siger jer, at han er det, og hvis tid var dertil, kunne jeg bevise det; thi jeg bærer inden for min vams hans egen håndskrift for, at han er gået i pagt med fjenden til stadens skade. Og det sværger jeg eder til ved alle hellige mænd og ved de himmelske mirakler."

"Da skal han få mit sværd at føle, om jeg ikke forinden får forfald," sagde Jochum Kaas harmfuld, og i flyvende galop fo'r han imod rytteren med feltbindet om livet. Dværgen fulgte ham i nogen afstand, idet han forsigtigt så sig om til alle sider, uagtet han til dels stolede på, at ingen ville angribe ham, da han som krøbling og i narredragt var beskyttet af den tids overtro, som udtalte sig til fordel for vanføre, sindssvage og narre, der antoges at stå under særegne ånders varetægt. Han vovede sig dog ikke lige til stedet, men blev holdende i nogen afstand som en opmærksom iagttager. Nogle ryttere, som havde set Jochum Kaas berede sig til at angribe, sluttede sig til for at tage del med ham i kampen.

"Kom frem, du falske forræder!" råbte ridderen overlydt. "Jeg kender din niddingsdåd og æsker dig til kamp på liv og død. Kom frem!"

Men rytteren med feltbindet gjorde ikke mine til at følge denne opfordring. Han slog kun visiret endnu tættere for ansigtet og blev holdende, dækket af de tyske ryttere.

"Kom frem af dit skjul, om du fører et herreskjold med rette! Kom frem, hvis du ikke vil høre din fader skældet for en tyv og din moder for en skøge! – Endnu ikke? Så dø som en hund! – Fremad! Fru Philippa!"

Jochum Kaas og rytterne angreb med fældede lanser, kampen blev almindelig, og overmagten var atter på tyskernes side. Men huggene fra de danske rytteres sværd faldt så tunge, at de snart havde hugget sig igennem til den, de fortrinsvis havde rettet angrebet imod. Hans svend benyttede øjeblikket til at flygte fra kampen, nogle danske ryttere forfulgte ham, men han nåede krattet og slap dem af syne. Manden med feltbindet ønskede

måske at kunne gøre det samme, men han fik ikke tid dertil. Et nyt angreb sprængte dem til side, der hidtil havde dækket ham, og Jochum Kaas bibragte ham et hug, så at han vaklede i sadlen; men da blev han atter skilt fra ham i trængslen, som ikke mere tillod at bruge sværdene. Håndgemænget var frygteligt i denne tætte klynge, der var trængt sammen som i en knude; man sloges med kårdefæsterne og drog dolkene mod hinanden. Men dette varede kun et øjeblik, da blev de tyske ryttere pludselig grebet af skræk ved lyden af en trompet, som de troede lød for at advare dem for et baghold i krattet; de vendte hestene, og den tæt sammenpressede klynge fik atter luft. Men Jochum Kaas lå hårdt såret på jorden, og hans hest var dræbt under ham. Manden med feltbindet var forsvundet med tyskerne.

Mange lå på valpladsen, både danske og tyske. Flere danske ryttere forfulgte fjenderne til alle sider, dog snart samledes disse adspredte om deres faner og drog sig tilbage til stranden; og da de endnu bestandig havde overmagten, var det til ingen nytte at forfølge dem. Men lykkedes det end tyskerne at nå stranden og slippe om bord, var dog det opnået for de danske, at angrebet var mislykket for tyskerne, deres anfører var faldet, og den danske ære var frelst i denne kamp mod overmagten. Og den havde kostet mindre, end man i første øjeblik skulle tro; thi Jochum Kaas, som på denne dag havde erhvervet sig et hæderligt navn blandt de danske riddersmænd, trods hans særegne lader, var ikke dødeligt såret, så at han endog kunne tåle at ride langsomt tilbage til staden, og Jørgen Rosenkrands var kommet til sig selv igen, da kølleslaget kun havde bedøvet ham for en tid, men ikke tilføjet ham noget sår, og han sad

allerede til hest, da Torben Bille søgte efter hans lig på valpladsen.

Mogens Gjøe lod trompeterne blæse for at kalde de enkelte ryttere tilbage fra den unyttige forfølgelse. Man ordnede atter skaren til tilbagetoget, og syngende og jublende drog rytterne tilbage til staden, mens en lille afdeling sårede kom langsomt bagefter under anførsel af Jochum Kaas. Det blev pålagt nogle få bønder, som kom til stede på valpladsen straks efter slaget, at samle ligene af de faldne danske og føre dem til den nærmeste kirke. Og snart var denne mark, som nys havde genlydt af hestetrampen, sværdklirren og kampskrig, øde og forladt, mens kun nogle tavse bønder bevægede sig frem og tilbage, for at udføre deres sørgelige ligbærerdont. Og nu lagde man igen mærke til skydningen fra staden, som endnu ikke var ophørt, uagtet den var betydelig aftaget, så at man også på den kant kunne anse slaget for at være kæmpet så godt som til ende, i hvad udfald det så havde fået. –

Da Mogens Gjøe og hans skare kom hen imod staden, var det atter slaget på søen, der udelukkende fængslede deres opmærksomhed. Ilden fra de tyske skibe var sagtnet, men de danske kartover fyrede endnu med uformindsket heftighed. Nogle af de fjendtlige skibe havde hejset sejlene og drog sig ud af slaget, andre var i begreb med at følge de førstes eksempel, og efterhånden kom hele flåden i bevægelse og for fulde sejl. Langsomt svajede den op og gjorde et slag ud i sundet for at benytte vinden, som var gået mere vestlig, til at slippe bort fra denne leg. Og nu gled den mægtige skare af store fjendtlige sejlere endnu en gang forbi staden, længere ud i farvandet og uden for de danskes skudvidde; thi tyskerne forlod kampen, de

opgav slaget som tabt og søgte syd på for at gå til ankers ved Dragør. Men de forlod ikke København så stolte, som de vare kommet dertil, thi flere skibe var i en synkefærdig tilstand, og andre måtte slæbes af sted, da de ikke mere kunne føre sejl; tabet på mandskabet havde været stort, – og alle saltetønderne var endnu tomme.

Et tusindfoldigt råb ledsagede dem, et sejrsråb fra den danske kyst, som blev gentaget fra stadens skanser og mure.

Mogens Gjøe tog hjelmen af sit hoved og sagde med andagt: "Gud Almægtigste være lovet og takket, som gav sejren til den retfærdige sag! Hans miskundhed være priset, og hans nåde være fremdeles over Danmarks land! Amen!"

Alle rytterne blottede hovederne og deltog af ganske hjerte i deres anførers korte bøn.

Folk forlod allerede skanserne for at vende tilbage til staden, marken var dækket af jublende skarer, som svingede våben og huer i luften; selv sårede, som lå på jorden, deltog i den almindelige glæde. En overgiven soldat red i galop hen imod Hans Knaps hus på mo'er Holsteners ko, som under almindelige fryderåb således blev bragt tilbage til sin ejer i uskadt stand. Alt var lystighed og jubel.

Mogens Gjøe betragtede et øjeblik denne bevægelse med glædestrålende øjne. Derpå sagde han: "Rid i hast til staden, Torben Bille, og I, Jørgen Rosenkrands, og bring Hendes Nåde, fru Philippa, min hilsen med disse gode tidender. I vil vistnok finde dronningen for alteret i Vor Frue, thi hun er for gudfrygtig til at forlade helligdommen uden at have bragt sin tak til Gud, der nådigt har hørt hendes bønner. Som hun har virket mest for stadens forsvar i denne trængselstid, fortjener

hun også at få budskab først om, at lykken har været med dansken i den kamp, hvori hendes navn har været vort feltråb. Jeg rider selv til slottet med melding til kong Erik om dette og om, hvad vi har udrettet på vort tog. Og dermed Gud befalet!"

Mogens Gjøe og hans tvende ledsagere forlod skaren og red hurtigt til staden. Rytterne blandede sig imellem borgerne og krigerne, som vendte tilbage fra søskanserne, og under fortsatte jubelråb meddelte de hinanden nyt fra de forskellige kampe, de havde deltaget i. Og denne dag, der om morgenen var blevet hilset med bekymring og ængstelse, der om middagen havde set kampen rase uafgjort, var om eftermiddagen en glædesdag, som ingen havde oplevet magen til. Thi aldrig havde en større fare truet staden, og aldrig havde Guds bistand været mere fornøden, for at uretfærdig vold og overmagt ikke skulle undertrykke den retfærdige sag og det tillidsfulde mod. Og på denne dag havde det atter stadfæstet sig, at Gud hjælper den, som hjælper sig selv.

11. Dværgen

Da dronningen forlod slottet for at begive sig til Vor Frue kirke, fulgte dværgen over vindebroen med toget, men så snart han var uden for slottet, bøjede han af og gik sin egen vej gennem smågaderne. Uvis om, hvad han egentlig ville, sagtnede han sine skridt. Han tvivlede ikke om, at den slesvigske herremand var en forræder, han havde jo set med sine egne øjne, at han havde gjort tegn til den dræbte svend, som havde betalt sit forræderi med en brat død uden trøst og syndsforladelse; han var i ledtog med de tysksindede i staden og pønsede vistnok på dens skade, om han kunne afstedkomme den. Men hvad der lå ham næsten mere på hjertet end den skade, forræderen kunne gøre staden, var den omstændighed, at Niels Finke var en sønderjyde som han, barnefødt i det samme landskab. Thi i bevægede tider står ingen skarpere mod hinanden end beboerne af de samme landskaber, når de kæmper hver på sin side. Og dværgen ville vise alverden, at ikke alle sønderjyder er forrædere imod deres retmæssige lensherre. Dertil kom det had, han længe havde båret til skjoldbrevsridderen, ikke blot fordi han havde bedraget og krænket ham, men meget mere, fordi han havde vidst at indtage kongen således, at dværgen ofte var blevet udskældt og ilde medhandlet af kong Erik, når han havde talt efter sin overbevisning om herremanden. Han ville derhos udføre en eller anden bedrift, hvortil han følte en mægtig trang hos sig; thi dette menneskes ærgerrige og hævnsyge indre stod ikke i forhold til det svage og forvoksede

ydre, her boede en stærk og driftig ånd i et usselt og jammerligt legeme.

Mens han således gik igennem de mennesketomme gader, ubestemt om, hvilken retning han ville give sine skridt, kom Hans Sværdfeger ham i møde. Smeden vendte tilbage fra stadsmuren, hvor han ingen nytte kunne gøre, førend fjenden skred til storm på staden, og dertil var til lykke endnu ingen udsigt, da skibene og skanserne endnu holdt godt stand.

"Vel mødt, landsmand!" udbrød den muntre, godmodige smed og rystede dværgens lille hånd, som næsten forsvandt i hans store, brune næve. "Hvorhen så hurtigt, ven? Var ikke porten lukket, ville jeg tro, I gik ud til fjenden at spille David imod Goliat, så bister ser I ud."

"Vel er jeg liden som David, men dog kan jeg måske udføre nogen gerning, om lykken er med mig," sagde dværgen med et tungsindigt smil. "Og vil jeg antage det for et godt varsel, at jeg har mødt en landsmand i denne stund, da jeg var tvivlrådig, og dertil en forstandig og en ærlig mand."

"Eders landsmand er jeg, thi vi stammer begge fra Flensborgkanten, og at jeg er ærlig, tvivler ikke ret mange om; men forstanden kan ingen give sig bedre, end Gud har givet ham den. Sig så, hvad der ligger jer på hjertet, ven, og kan min forstand slå til, skorter det ikke på viljen til at råde eder på det bedste!"

Dværgen fortalte ham sin tvivl og hvad han havde iagttaget. Smeden hørte på ham med betænksom mine, og da han tav, sagde han: "At denne slesviger ikke er at tro, skulle jeg også mene, thi jeg har selv oplevet, at han har talt med to tunger i én mund for mine øren. Da I nys har set ham i staden, må han

være her endnu, thi ingen får lov til at slippe ud igennem porten. En snu ræv har flere huler og er ikke god at søge; men trods ræven er snu, sælges dog flere rævebælge end æselhuder, og såsom vi nu ikke har andet at skaffe, vil vi forsøge vor lykke for at se, hvad han fører i sit skjold. Ligger han nu hjemme, vil jeg næsten tro, at I har gjort ham uret."

De gik nu sammen til gaden, hvor ridderen boede, og smeden havde undervejs udtænkt et rimeligt ærinde, han ville give sig for at begære ham i tale. Men døren var lukket, og uagtet al deres banken, kom ingen for at åbne den. Hans Sværdfeger ville dog ikke lade sig nøje dermed; men han gik igennem haven til bagdøren. Og hvad enten man havde glemt at lukke den, eller han tog så stærkt i låsen, at den gav efter for dette tag og sprang op; nok, adgangen var åben. De fandt huset tomt. Men det var kendeligt, at man havde forladt det i hast. Klædningsstykker var kastet rundt om, og alting bar spor af beboernes hurtige afrejse. Ikkun i det lille kammer, som jomfru Helvig havde beboet, var alt i pyntelig orden.

"Buret er tomt, og fuglen er fløjet," sagde smeden og kløede sig bag øret. "Jeg ville have givet noget til, at vi havde fundet ham og havde kunnet føle ham på tænderne. Nu skulle jeg næsten tro, at her er uråd, og vi gjorde vel bedst i at gå til porten, thi det vil sagtens være ham om at gøre at slippe bort, eftersom det lader til, at han ikke vil komme her så snart."

Og nu begav de sig på vej til porten. Men de havde netop nået Fiskertorvet igen, da et lydeligt råb af flere stemmer bag ved dem bragte dem til at vende sig. De så nu let anledningen til dette angstskrig, thi luen slog højt i vejret over de lave huse, og

dens knitren overbeviste dem om, at branden allerede havde grebet om sig.

"Her gælder det at nytte af bedste evne," udbrød den virksomme smed. "Vi kan ikke løbe efter det uvisse, når det står klart for os, at her er den visse nød på færde."

De vendte begge hurtigt om og ilede til brandstedet. Flere borgere samledes, og ængstelsen for denne forøgede ulykke, som truede den betrængte stad, stod malet på alle ansigter.

"Fjenden foruden, og branden forinden! Nu er vistnok stadens time kommet!" råbte nogle.

"Det ser ud til, at det er det tyske kompagnihus, som er antændt! Det har de tysksindede gjort!" råbte andre.

"Ned med de tysksindede! Slå dem ihjel!" råbte flere.

"Man brænder ikke gerne sig selv for at skade andre," sagde Hans Sværdfeger. "Lad os først slukke ilden, siden kan vi tænke på hævnen."

"Smeden har ret," lød flere stemmer, "lad os først slukke. Skaf spande hid! Og hent vand!"

Men da de kom til Tyskmannegaden, kunne de ikke komme længere. Træboderne stod i lys lue på hele den ene side af gaden, og ilden truede hvert øjeblik med at angribe også den anden side, så at de, som vovede sig derind, let kunne komme mellem en dobbelt ild. Dværgen kom først til besindelse, thi dette syn havde forskrækket dem alle.

"Vi må bag om ilden, gennem haverne," råbte han. "Igennem gaden kan vi ikke komme."

"Han har ret. Dværgen er klog! Igennem haverne!"

Og et øjeblik efter var hele skaren forsvundet, og kun nogle ørkesløse nysgerrige stod gabende og så på luerne, som

bragende fortærede de gamle træhytter. Igennem gårde og haver til de nærliggende huse kom dværgen og hans ledsagere tæt til kilden af peberboderne, og de så nu, at der intet lod sig gøre for at redde disse gamle huse, som bestod af lette materialer og allerede var brændt ned, så at der ikke var synderlig anledning til at tro, at ilden ville brede sig videre end til denne enkelte række hytter.

Kun én bod var blevet stående, den yderste af dem alle, den, som vendte ud til Niels Finkes have, den, som han havde antændt, forinden han forlod staden, den, fra hvilken branden var kommet.

Mennesket spår, men Gud råder. Lyset var slukket i halmsækken, som det skulle antænde, alt var beregnet således, at det måtte lykkes, og dog mislykkedes det.

Vindstødet, da Niels Finke slog døren i efter sig, eller rystelsen, som dette forårsagede i den skrøbelige bod, eller også en anden omstændighed, som ingen har udgrundet, bragte lyset til at glide. Det faldt på gulvet og rullede hen til den modsatte væg, hvor det brændte et lille hul, som efterhånden udvidedes, og snart stod den tilstødende bod i lys lue. Ilden fulgte vindens retning, så snart den havde skaffet sig luft, den omspændte efterhånden den hele række af peberboder, men den vendte ikke tilbage for imod naturens love at antænde det bål, hvorpå Niels Finke ville forvandle Klaas Bremer til en askehob, men som vinden drev ilden bort fra.

Begærlige efter at udforske årsagen til branden, betrådte smeden og dværgen haven, og nærmede sig den tilbageblevne bod, hvis ene væg var udbrændt, men spærret af forkullede og nedstyrtede bjælker. I døren, som var lukket, sad nøglen

udvendig i døren. En forfærdelig stank opfyldte boden, thi de uldne klæder var svedet af heden uden dog at antændes. På lejet lå Klaas Bremer med den gabende vunde i siden, på gulvet stod det opbrækkede og udplyndrede skrin; papirerne, som det havde indeholdt, var til dels brune og sammenkrøllede af varmen, ikkun et lå ved sengen og aldeles ufortæret.

Forskrækket over den misgerning, som her måtte være begået, blev de stående på dørtærsklen. De andre kom til, en munk, som var i skaren af tilskuerne, blev hidkaldt for at mane de onde ånder, hvis sådanne fandtes, og først efter at han havde læst og korset, turde de betræde dette ugerningssted.

Men ingen kunne begribe sammenhængen; thi dels kunne de næppe genkende Klaas Bremer, som dog i mange år havde været en af tyskernes udliggere i staden, dels kunne de ikke fatte muligheden af, at denne mand skulle have opholdt sig skjult så lang tid i denne bod, mens alle troede, at han var flygtet bort tilligemed de andre pebersvende. Det eneste, som de var forvissede om, det var, at den døde var dræbt af et ulivssår, som han ikke havde givet sig selv, og at han heller ikke havde anstiftet branden, thi det var klart, at han ikke nylig var død.

Dværgen så til sin ledsager med et betydningsfuldt blik. Smeden nikkede. Deres mistanke faldt på en og den samme. De andre borgere betragtede i tavshed den døde og hans uhyggelige omgivelser, de brændende boder og hinanden gensidigt. Alarmklokkerne ringede i staden, og kanonskuddene lød uden for. Munken vedblev at læse bønner for den myrdedes arme sjæl.

"Nu har I læst nok for ham, ærværdige fader," sagde dværgen omsider. "Læs nu også lidt for mig, thi denne kunst er jeg desværre ikke synderlig forfaren i, hvorvel jeg nok kan stave mig gennem bogstaverne, når jeg får behørig tid. Jeg ville gerne vide, hvad dette brev indeholder, der hartad ser ud, som det var tabt i skyndsomhed, og som ilden, besynderligt nok, ikke har fundet."

Munken tog brevet, han vendte og drejede det på alle sider, thi han var heller ikke nogen heksemester i skriftlæsning. Omsider kom han dog ud af det, at det var et pantebrev fra ridder Niels Finke, hvorved han, med hånd og segl, forskrev sig til rådet i Hamborg, at ville fremme dets sag i Danmark med al god vilje. De fleste forstod kun halvt alle disse lovformelige ord, men dværgen havde hørt nok.

"Giv mig dette pantebrev, min fader," sagde han med et ondt smil, "jeg vil bringe det til ridderen, om det lykkes mig at finde ham, som jeg håber."

"Gør det, min søn; thi hitte er halvt stjålet, uden det er lovligt oplyst," sagde munken og gav ham papiret. "Men vil du søge ejeren, da gik han nys til Østerport, og det lod til, at han havde hastværk, da jeg mødte ham."

Dværgen og smeden forføjede sig hurtigt bort. Hans Sværdfeger var blevet lige så grisk på at opspore flygtningen, som hans ledsager. Thi at han var undflyet, kunne de ikke tvivle om. Men at sætte efter ham til fods, kunne ikke nytte stort. Hans Sværdfeger, som var godt kendt af de fleste riddere, hvis våbensmed han var, betænkte sig ikke længe på at låne tvende heste i den første, den bedste stald, og stalddrengene, som vidste, at han var vel anskrevet hos herrerne, nægtede ham ikke

dette, da han sagde, at det var i kongens tjeneste og til stadens gavn. Således fandt de snart heste, og dværgen fik også lånt en kappe, for mindre at vække opmærksomhed ved sit påfaldende ydre.

Ved Østerport sagde vagten, som kendte dem og vidste, at dværgen tit blev sendt i vigtige ærinder af kongen, at den ridder, de spurgte om, og som de ville indhente, nys havde begivet sig med en svend over marken hen imod Hans Holsteners hus; men mere vidste de ikke, da de havde set efter slaget. Og nu red de hurtigt den samme vej og nød imidlertid det samme storartede skue, som Niels Finke nys havde iagttaget med helt andre følelser. Mo'er Holstener nægtede at vide noget om de flygtende, som de spurgte efter; hun havde ikke set et levende øje, sagde hun, siden de havde været der, som stjal hendes ko. Kunne de skaffe hende den og hendes søn igen, ville hun ikke forlange mere, thi om andre bekymrede hun sig ikke.

"Eders søn ligger oppe på tårnet så død som en sild, ham får I ikke mere igen," sagde dværgen. "Han var en hund og en forræder, som var i ledtog med *ham*, vi spørger efter, og det blev hans død; thi han lod sig forlokke af herremanden til at forråde sin pligt, og da blev han fældet på sin gerning."

Kvinden fo'r op med et hyl, som endog vækkede den døsende Hans Knap, der endnu bestandig sad som livløs i ovnkrogen med huen over ørerne for ikke at høre kanonskuddene, der havde forvirret hans svage hjerne. Dværgen følte medlidenhed med dette udbrud af en moders smerte og gentog sin beretning i noget skånsommere udtryk.

"Og sværger I mig, at det er sandhed, og at *han* er skyld i min søns endeligt?" sagde hun.

"Ja, det sværger jeg eder ved alle helgener, thi jeg har selv set det, og jeg stod hos, da eders dreng blev dræbt for den årsags skyld."

Mo'er Holstener rev håret af sit hoved og udstødte forbandelser imod alverden, men mest imod Niels Finke; hun rasede over, at hun ikke kunne sønderrive ham med sine negle.

"Og jeg har haft ham her, lige for mig, jeg kunne have revet det falske hjerte ud af livet på ham," skreg hun forbitret. "Men I kan nå ham endnu, thi han red nys herfra, og han red nordpå. Skynd eder! Jag efter ham. Og kan I nå ham, da dræb ham, dræb ham! ... men langsomt. Pin ham! Og lad ham dø uden skrifte og forladelse!"

Smeden og hans ledsager hørte ikke mere, de vendte hestene imod nord og jog af sted, mens hun vedblev at udstøde forbandelser imod sønnens morder. Tavse fo'r de hen ad landevejen. Dværgen var bestandig foran, og hans spejdende blik opdagede først, at de ikke havde forfejlet sporet; thi som de kom ud af et af de mange småkrat, vejen snoede sig igennem, så de, at de flygtende var foran dem. Og da Niels Finke og hans ledsager endelig hørte hestetravet og vendte hovederne tilbage, havde de nok grund til at føle sig ængstede; thi dværgens underjordiske skikkelse på den store hest og med den flagrende kappe, der hævede sig og atter sank som et par store flagermusvinger, og smedens kæmpestore krop, lodne hue, sorte vams og sværtede ansigt gav denne forfølgelse noget djævleagtigt, som drev de flygtende til den yderste anstrengelse for at undslippe. Det lykkedes dem, og de nåede de tyske

ryttere, til hvem de tog tilflugt under beskyttelse af Klaas Bremers tyske feltbind, som de svingede i luften, for at give sig til kende.

Da smeden nåede igennem krattet, og så de to til kamp opstillede rytterskarer, drejede han sin hest og red tilbage til krattet. Dværgen blev holdende bag en tjørnebusk, hvor siden Jochum Kaas traf ham. –

Holdende inde i tykningen af krattet kunne Hans Sværdfeger ikke være nogen tilskuer af kampen, som førtes udenfor; imidlertid kunne han nogenlunde slutte sig til dens gang af de forskellige feltskrig. Havde han haft et af de mange sværd, han selv havde smedet, i sin hånd, ville han intet øjeblik have betænkt sig på at styrte midt ind i kampen, thi Hans Sværdfeger var en kæk og modig mand. Men den almindelige kniv, som enhver mand på den tid bar i bæltet, og hammeren, som han mere bar som et tegn på sin håndtering, hvoraf han var stolt, end af nogen anden grund, var de eneste våben, han bar, og i skyndingen havde han mere tænkt på at indhente flygtningen end på, hvad han ville foretage, når han havde indhentet ham. Forbitret trykkede han nu hammerskaftet i hånden og forbandede den ubetænksomhed, der havde tvunget ham til denne uvirksomme rolle, mens våbenklang og kampskrig lød rundt om.

Som han således holdt, hørte han hestetrav tæt ved, og en rytter kom i fuld fart gennem krattet. Det var Niels Finkes flygtende svend, der sneg sig bort fra kampen med sin andel af de stjålne penge. To ryttere havde forfulgt ham til krattet, men her opgav de forfølgelsen og vendte tilbage til kampen. Uden at se sig for, fo'r den flygtende over stok og sten; da fik han

pludselig øje på smeden, som uvilkårligt havde løftet hammeren, ligesom en jæger tit løfter bøssen og sigter på en hurtigt opflyvende småfugl, som han dog ikke vil øde sit skud på. Svenden kastede hesten, for at undvige, men den forviklede sig i krattet og snublede. I samme øjeblik var Hans Sværdfeger på siden af ham, rev tøjlen af hans hænder og løftede atter hammeren; men da svenden bad ynkeligt for sit liv, lod han den synke og sagde: "Giv hid dit sværd og din hjelm, og rejs så til Helvede, som er dig vist nok!"

Svenden tog hjelmen af sit hoved og rakte den skælvende til smeden, som til gengæld tilkastede ham sin hue, derpå spændte han sværdet fra siden og gav ham det. Hans Sværdfeger slap tøjlen, og nu flygtede svenden med fornyet hurtighed; men smeden vendte hesten til den modsatte side og red ud af krattet, thi nu kunne han nok have en mening og tale et ord med i denne strid.

En tysk trompeter holdt tæt uden for krattet. Ved synet af smeden, som uventet viste sig bag ved ham, satte han trompeten for munden og blæste af al magt, for at advare sine landsmænd mod et baghold; thi tyskerne havde, ligesom de danske, anset krattet for at være mistænkeligt. Det tæt sammenpressede håndgemæng, i hvilket Jochum Kaas var blevet såret, opløstes i samme øjeblik, de tyske ryttere adlød signalet, de sprængte til alle sider og søgte at komme bort. To af disse ryttere havde taget Niels Finke imellem sig, han var kendelig på det tyske feltbind, som han havde kastet om sig, og som nu forrådte ham. Det hug, Jochum Kaas havde bibragt ham, var vel trængt igennem panserskjorten, som han bar over sin vams, men det havde ikke såret ham, det havde kun revet

hans klædning itu og blottet en del af den røvede skat, som afbødede hugget og således frelste hans liv. Men hans rigdom var røbet for rytterne, og de to, som nu tog ham imellem sig og rev ham ud af den nærmeste fare, anså ham allerede for godt bytte og regnede på gode løsepenge.

Hans Sværdfeger havde kendt ham og forfulgte dem over marken; men endnu en fjendtlig rytter havde sluttet sig til, og fire mod en var for ulige. Forbitret rejste smeden sig i sadlen og slyngede hammeren efter Niels Finke, ligesom han og de tyske ryttere havde nået krattet, hvor forfølgelsen ville være omsonst. Og smeden havde sigtet godt, thi den slesvigske herremand vaklede i sadlen og sank forover på hesten, og det var kun ved rytternes understøttelse, at han nåede krattet, hvor de alle forsvandt.

Smeden vendte hesten i harme, kastede sig imod en enkelt tysk rytter og huggede ham ned. Derpå galoperede han til den anden side af krattet, hvor han sidst havde set dværgen fare hen; da han ikke fandt ham, fortsatte han sit ridt, thi han var overbevist om, at hans lille brogede ledsager ikke kunne være redet tilbage til de sejrende danske, men havde vovet sig efter den flygtende.

Men dværgen var intetsteds at se. Kampen var forbi, tyskerne samlede sig om deres faner og drog i orden og mandstærke til stranden, trompeterne kaldte de danske ryttere fra forfølgelsen. Hans Sværdfeger vendte mismodig om for nu at søge efter dværgen i krattet, hvor han vel måtte være blevet hugget ned af rytterne, siden han ikke var at se.

"Hm! Af små træer kan der også hugges spåner, det skulle han have betænkt," mumlede smeden. "De små hunde står

Djævelen i, de er ikke at styre. Han fylder ikke mere end en loppe i en lade, og dog vil han gøre jættegerning. Det er ingen skam at vige den mægtigere; men det er ondt at gabe mod ovnsmunden, og vil fåret vække ulven, da mister det skindet."

Mens smeden anstillede disse betragtninger, red han på kryds og på tværs gennem krattet for at lede efter dværgens døde legeme. Og han var så overbevist om, at han var faldet i denne kamp, at han næppe ville tro sine egne øjne, da han så dværgen sidde lyslevende på en sten midt i krattet og gøre lydløse tegn til ham. Og vist er det, at som han således sad, lignede han mere en underjordisk trold end nogen anden skabning. Hans Sværdfeger holdt hesten an og så sig om, han troede, at der måtte være fjender i nærheden. Dværgen pegede atter hen på jorden foran sig, og nu så han legemet af en mand, som lå i græsset i en ynkelig stilling. Smeden sprang af hesten og gik nærmere med sværdet i hånden. Det var Niels Finke, som lå for dværgens fødder, klæderne var næsten revet ham af kroppen, benklæderne var sønderskåret ved knæene, hænderne var bundet på ryggen med det tyske feltbind, som havde tjent til at fængsle ham, i stedet for at han havde ventet sin frelse af det. Ridderen var dødbleg, og øjnene var tillukkede.

"Vil I nogen tid gå på falkefangst, Hans Sværdfeger, så skal I ikke slippe fuglen af sigte, thi ellers mister I sporet," sagde dværgen med pibende stemme og en dæmpet latter. "Jeg holdt øje med ham ... og her ligger han nu. Men stille, at rytterne derhenne ikke mærker os, thi så vil de tage ham fra os, og jeg vil hellere miste min bedste nye vams, end jeg vil give slip på denne fangst. Han hører mig til med rette og efter god krigsskik, thi jeg har bastet og bundet ham og gjort ham til min fange."

Dværgen berettede nu sin ledsager, hvorlunde han havde holdt øje med ridderen og set, at tyskerne red til krattet med ham. Han var da redet derind fra siden, og nu var han blevet øjenvidne til, at rytterne havde kastet Niels Finke af hesten, hvilket var en let sag, da slaget af smedens hammer havde gjort ham fortumlet, hvorpå de gennemsøgte hans klæder, som de i hastigheden sønderskar med deres dolke. De havde frataget ham en farlig stor mængde penge og kostbarheder, som de tre ryttere havde delt, mens de udskældte ham for en forræder og en tyv, så at man næsten skulle tro, at de kendte ham. Da de rent havde udplyndret ham, hvorved de udviste en usædvanlig færdighed, kastede de sig på hestene og jog bort med deres rige bytte. Men forinden gav en af dem ham et slag på hovedet til afsked, så at han blev liggende på jorden uden bevidsthed. Så snart de var borte, kom dværgen frem af sit skjul; hurtig som en los kastede han sig over sin fjende, løste feltbindet af ridderen og bandt ham dermed hænderne fast på ryggen, hvorpå han tog sværdet fra ham, så at han nu befandt sig fanget og værgeløs i hans vold. Og nu blev dværgen siddende på stenen, og afventede roligt det øjeblik, da ridderen ville komme til besindelse igen; da ville han gøre sære miner, mente han, til hvad der var sket.

Hans Sværdfeger lo, så det klukkede i ham, thi han fandt, at dette var en kostelig spas. Han satte sig hos sin ledsager på stenen, og dværgen og kæmpen var nu herrer af valpladsen, thi de danske ryttere travede bort og red til staden, og dem fulgte den lille trop sårede, som i skridtgang og svinglende på hestene forlod den kampplads, de havde gødet med deres blod.

Ud af Østerport strømmede, en god time efter, en skare borgere, kvinder og børn, nogle glade og jublende, andre angstfulde og grædende, efter som de havde vished for, at deres, der havde været med i kampen, var i live eller frygtede for, at de måtte søge dem blandt de døde eller lemlæstede. Men alle disse blev trængt til side af en endnu talrigere sværm, som arbejdede sig ind til staden, og for hvilken porten bogstavelig var for snæver. Det var den uhyggelige, mørke sværm, som man over alt og til alle tider har kaldt folket, idet enhver har undtaget sig selv fra at høre til det. Soldater, skøger, lastdragere, sømænd, kvinder, tiggere, børn myldrede mellem hinanden, den ene kastede hensynsløs den anden til side, den svagere måtte vige for den stærkere, indtil denne igen fandt sin overmand. Man hujede og skreg, jublede over sejren og hylede forbandelser over tyskerne, drengene peb i fingrene, hvilket drenge til alle tider og i alle lande har besiddet en medfødt færdighed i. Det var en dommedagslarm. Og denne sværm ledsagede et tog, som drog langsomt gennem Østerport til Fiskertorvet, så tæt omringet, at man ikke let skulle kunne angive dets egentlige bestanddele.

Midt i klyngen red dværgen med en ridders hjelm balancerende på toppen af det store, rødhårede hoved, og med et sværd, der næsten var lige så langt som han selv, på skulderen. Dersom puklen ikke havde givet det et fast støttepunkt, ville det have overgået hans kræfter at holde sit indtog i staden med draget sværd. Puslingen så kæk og stolt om på den tætte sværm, som om den ret egentlig var der til hans forherligelse. Ved siden af ham red Hans Sværdfeger, også med hjelm og sværd; men det var øjensynligt, at han følte sig lidt

fremmed i dette optog og ville have været mere tilfreds med sin gamle lodne hue og hammeren, insigniet på hans hæderlige håndtering, hvilken han havde efterladt på valpladsen. Dværgens brogede narredragt og smedens sværtede vams stod i en besynderlig modsætning til deres krigerske fremtræden, og gav optoget nogen lighed med de mummerier, som ofte fandt sted i fasten. Imellem begge de ridende gik den slesvigske herremand, ridder Niels Finke, og skønt han var i en ynkelig forfatning, med bagbundne hænder og sønderrevne klæder, svarede modsætningen mellem panserskjorten, den ridderlige dragt og dværgens store narrehat, som man havde givet ham på hovedet, så fuldkommen til hele optoget, at man kunne tro sig hensat i et af karnevalets mummespil, som dog længst var forbi.

Toget bevægede sig langsomt over torvet hen imod Vimmelskaftet, for at nå stadens rådhus, som dengang lå på hjørnet af Klædeboderne og Nørregade, nær ved Vor Frue kirke. Thi Hans Sværdfeger havde udtrykkelig betinget sig, at den slesvigske herremand skulle overgives til rådet, da han frygtede for, at kong Eriks yndest for forræderen skulle komme ham til fordel, om han blev ført til Københavns slot, hvorhen dværgen ville bringe ham. Og denne havde indvilget deri, når kun *han* måtte være den, som højtideligt overgav sin fange i rådets hænder. "Thi jeg vil se ham hængt, forinden jeg dør," sagde han. "Det har jeg spået ham i hans velmagt, og nu skal han ikke undgå den skæbne."

Men da de var kommet ud for Helligånds kloster og gaden blev snævrere, tiltog trængslen og med den folkets utålmodighed. De ridende var nødt til at standse, skrigene

tiltog, og forbitrelsen mod forræderen, hvis niddingsdåd nu var rygtedes over alt, voksede i den grad, at man overlydt forlangte, at han skulle bøde med livet på stedet. Hans Sværdfeger råbte og formanede hoben til orden og lydighed mod lovene; han skreg, at rådet skulle forhøre fangen, måske var der flere forrædere i staden, som han kunne udsige, når han kom på rækkebænken; brave folk, som havde kæmpet hæderligt mod fjenden, skulle ikke besmitte deres hænder med mord; det var niddingsdåd at fælde fangen mand, og bødlen måtte være hans bane. Men hans ord tabte sig i det forbitrelsesskrig, som lød fra alle munde. De ridende ville påskynde deres ridt, men klyngen stoppede for dem, man greb hestene i tøjlerne, sværd og stænger blev løftet rundt om, thi de fleste var endnu bevæbnede fra kampen, og de havde, som man siger, fået blod på tand. En kæmpestærk sømand greb Niels Finke i brystet og trak ham frem mellem hestene. Hans Sværdfeger greb fat i fangen; idet han vendte hesten og red sømanden over, løftede han med sine senestærke arme den skælvende herremand i vejret; men skrækken havde næsten tilintetgjort Niels Finke, og han kunne ikke selv yde den mindste hjælp, men sank sammen, da smeden slap ham.

"Han er død! Han er ude!" råbte nogle.

"Så hæng ham bagefter! I træet med ham!" skreg andre.

"Ja, hæng ham i træet!" brølede utallige stemmer. Nu stod der netop et halvtudgået træ tæt ved klostermuren, som syntes fortrinligt skikket til en sådan eksekution. Den ene halvdel af stammen var en afsavet bul, thi træet havde engang været dobbelt; men dets tvillingbroder var forsvundet, og den tilbageblevne del ville snart få samme skæbne, da det næsten

var udgået, og ikkun en enkelt gren med nogle vantrevne grønne knopper hang ud over gaden, ligesom armen på en galge.

"Hæng ham op! Op med ham!"

"Hæng ham op, for at vi kan se, om han er værd at hænge!"

Denne grund forekom hoben så morsom, at den blev ledsaget af en skingrende latter. Hans Sværdfeger mente, at man burde benytte stemningen til at forebygge et mord, men han kendte sit publikum for godt, til at ægge det ved modstand.

"Såmænd!" råbte han, "den grund er god nok. Men det er en kortvarig fornøjelse, og vi vil få mere glæde af ham, når rådet sætter ham i halsjernet en dags tid og derpå lader ham hænge bagefter."

"Vi vil selv sætte ham i halsjernet!"

"Ja, det vil vi, til ære for fru Philippa!"

"Afsted til Gammeltorv! Plads! Plads!"

"Nej! Her! Hæng ham her!"

"Først vil vi se ham! Op med ham!"

"Op på træet! Op på træet!" skriget blev for almindeligt, til at smeden længere kunne modsætte sig. Han greb den halvdøde ridder i kraven og førte ham hen imod kirkemuren. Dværgen hævdede sin plads på den anden side af ham, og således holdt de endnu mængden fra at forgribe sig på ham. Niels Finke måtte stå op på den afsavede træbul og var nu udsat for den gabende mængdes glubske øjekast. Man modtog ham med et forfærdeligt hyl. Der var så megen mordbegærlighed i dette skrig, at hans skæbne ikke længere var tvivlsom.

"Han må dø!" sagde smeden halvsagte til sin ledsager. "De vil have hans liv."

"Det er ikke mere, end han godt har fortjent," sagde dværgen.

"Men det er kun halv straf, når han ikke har tilstået sin brøde," vedblev han. "Og så må ham gives tid til skrifte, ellers kunne vi selv få en brat død til gengæld. Jeg skøtter ikke om at sende en sjæl uvarslet til Helvede."

Dværgen tænkte på mo'er Holsteners søn, som han allerede havde på samvittigheden, og han så betænkelig ud derved. "Vi får tale til dem og vinde tid. Og det skulle være slet bevendt med eders vid, om I ikke kunne finde på noget, som kunne hjælpe os af denne klemme, at vi lader dem dømme, som er beskikkede dertil, og som kan gøre det med god samvittighed."

Det var et jammerligt syn at se den en gang mægtige og stolte herremand stå her, omringet af denne vilde skare, der tørstede efter hans blod. Han var dødbleg, tænderne klaprede i munden, han rystede således, at narrehatten, som passede til dværgens store hoved, gled ham ned over øjnene, så at han næsten var blindet af den.

Det var ikke uden vanskelighed, at Hans Sværdfeger skaffede sig ørenlyd hos den ophidsede mængde. Han forestillede den, at man måtte forhøre fangen, for at folket kunne dømme ham derefter, og man måtte give ham tid at skrifte; thi gjorde man det af med ham uden at forunde ham kirkens trøst, ville man fordømme sin egen sjæl til skærsildens pine derfor. Mange blev betænkelige derved, men nogle mente, at blev de ved at råbe, skulle nok andre føje sig efter deres vilje, og på disse kom da ansvaret. Dette er en betragtning, som oftest leder massens handlinger i bevægede tider. Men det smigrede de fleste at holde forhør og dom over en riddersmand, og derfor råbtes almindeligt, at han skulle udspørges om sin brøde. Men ingen

meldte sig for at overtage denne forretning. Smeden skyndte sig at overtale dværgen til at gøre dette for at afværge større onde.

"Mine venner!" råbte dværgen med sin pibende stemme, "denne mand, som her står, er min landsmand. Han er sønderjyde, som jeg, men vi ligner ikke hinanden stort, som I nok kan se, når I betragter os nøje."

Denne begyndelse morede sværmen, som gav sit bifald tilkende med latter, hujen og piben.

"Og vi ligner hinanden end mindre i sind end i skind, thi vel er alle mennesker jyder for Vorherre, men med sønderjyderne går det anderledes, de fleste er endnu jyder for Vorherre og for kongen, men nogle er slesvigere for Djævelen og de holstenske grever."

Hvor mådelig denne spas end var, gjorde den dog sin lykke, så meget mere som dværgen gjorde sig umage for at efterabe en dommers væsen og stemme.

"Mine venner! Denne mand, som står her, er en velbåren og fornem herre, som kong Erik har skænket brev og skjold. Det er herr Niels af Finke, hvis hæderlige forfædre har udført flere bedrifter med alenmål, end nogen velbyrdig ridder med sin lanse."

Ny latter og hujen. Endog de, som havde råbt ivrigst på, at man skulle hænge ridderen straks, tav nu og mente, at det lige så godt lod sig udføre efter disse løjer, som man burde tage med.

"Vil I vide, hvilket våben Hans Nåde kongen har skænket denne agtbare ridder, da kan I se hen, hvor han står, thi han er nu sit eget våben, som er en gul finkefugl på en træstub med en

eneste sølle grøn gren. Han er vel så gul i huden som nogen mand, der har hjertet i halsen eller i bukserne, men ikke på det rette sted, og at han er på den grønne gren, kan heller ingen nægte. I ser altså, at denne er den rette finkeridder."

Smeden smilede bifaldende. Latteren var almindelig. Ridderen bed sig i læben. Hvad var døden imod en sådan forhånelse! Og dog ønskede han at frelse livet.

"Videre! Videre! Til sagen! Hans brøde!"

"Vi ved det. Det behøves ikke!"

"Han har forrådt staden til tyskerne!"

"Han har begået landsforræderi!"

"Han har stiftet ildebrand i staden!"

"Han har skjult stadens fjender og lagt onde råd op imod os!"

"Han har myrdet en gammel pebersvend!"

"Nej, ved den evige Gud! Nej, dette har jeg ikke gjort!" råbte den fortvivlede; men ingen hørte hans ord i denne larm. Dværgen ville atter tale, men en stemme overskreg hans, og en bølgen i den tæt sammenpressede hob viste, at nogen med magt trængte sig igennem. Hans Sværdfeger drejede sin hest for at gøre plads; thi han mente, at enhver afbrydelse var ønskelig i den vilde stemning, som disse beskyldninger atter havde fremkaldt hos mængden.

En kvinde arbejdede sig gennem hoben, mens hun skreg: "Lad mig se ham, lad mig se ham!"

Nu trådte hun frem. I et spring stod hun ved træet, og i det næste på træstubben ved siden af den ulykkelige. "Lad mig se ham!" gentog hun, og i samme øjeblik fløj narrehatten langt bort, og mo'er Holsteners glubende øjne stirrede på hans dødblege ansigt.

"Ja, det er ham! Det er den skændige forræder, som har solgt staden til fjenden! Det er ham, som var i ledtog med pebersvenden og om natten sendte bud til fjenden! Det er ham, som forlokkede min søn og voldte hans død! Det er ham ... den forræder!"

Og da hun ikke kunne finde mere at sige imod ham, spyttede hun ham i ansigtet.

Folkemassen, som for et øjeblik havde forholdt sig rolig, begyndte atter at skrige.

"Det er hans skyld, at så meget blod er flydt!"

"Hans onde anslag har bragt staden i fare og nød!"

"Han har de slagne og de sårede på samvittigheden!"

"Han er skyld i min mands død!"

"I min broders lemlæstelse!"

"I min faders! De slagnes blod skriger over ham! Den skammelige landsforræder!"

"Dø! Dø! Hæng ham!"

"Men først skrifte!" råbte smeden med en stemme, som trængte igennem alle de andres. "Først skrifte, ellers kommer hans død over eders samvittigheder i eders dødsstund!"

"Nej nej! Uden syndsforladelse! Han sendte min søn i døden uden skrifte, og han pines i Skærsilden for denne mands ondskab! Til Helvede med ham uden skrifte!" råbte Hans Knaps hustru.

"Ja, til Helvede med ham! Hæng ham!"

"Og vil nogen brav mand være bøddel?" råbte Hans Sværdfeger atter. "Hvo vil gøre sig uren, som skinderens svend, så at ingen mand herefter tør røre hans hånd eller pleje samkvem med ham, som har været rakker?"

En dyb tavshed fulgte på disse ord, den ene så til den anden, men hvor gerne de end ville have deres dom udført, havde dog ingen mod til at påtage sig denne foragtede bestilling, som altid blev udført af en formummet mand, hvis åsyn aldrig nogen fik at se, hvilket end mere forøgede den rædsel, denne mands forfærdelige embede indgød massen.

"*Jeg!*" råbte Hans Knaps hustru. "*Jeg* vil hævne min søn og forløse ham af Skærsildens pine! *Jeg* vil hænge forræderen!"

Selv de hårdeste gøs ved dette udbrud af den vildeste hævn. Men denne følelse var kun øjeblikkelig, og da mo'er Holstener atter gentog sit forfærdelige: "*Jeg* vil!" lød et hyl i den tætte masse, som afsagde den ulykkeliges dødsdom.

Med vild glæde gav kvinden sig til at udføre, hvad hun havde påtaget sig. Hun løste ridderens hænder, som endnu var sammenbundet med det tyske feltbind, og de faldt kraftesløse ned uden bevægelse. Hun gjorde en løkke af skærfet, og fæstede den om den fremragende gren, så at den svævede som en krans over den ulykkeliges hoved. Derpå så hun veltilfreds på, hvad hun havde gjort, bøjede grenen ned for at prøve, om løkken kunne nå hans hals, og trådte frem med foden, som om hun allerede ville sparke ham ned af stubben og lade ham dingle i luften. En dyb tavshed var indtrådt. Det imponerede massen at se denne kvinde sysle med disse tilberedelser, som om hun havde tilbragt sit liv dermed, de følte næsten samme rædsel for hende som for bødlen med hans maske, og uvilkårligt udvidedes kredsen om hende. Ridderen havde lukket øjnene og forsøgte at bede, han bevægede læberne. Furien bøjede atter grenen, så at løkken dinglede ham i ansigtet; ved denne berørelse slog han øjnene op og stirrede med et næsten

brustent blik på den tavse, gabende mængde. Mo'er Holstener rækkede tunge ad ham og greb løkken for at lægge den om hans hals. – –

Mens krigsbulderet fra slaget endnu lød uden for staden, herskede en dyb stilhed i de nærmeste gader omkring Vor Frue kirke. De store kirkedøre stod åbne, og man så gennem forhallen ind over den knælende og bedende menighed lige op til højalteret, hvor en mængde indviede lys brændte, som oplyste den udskårne og kostbare altertavle. Foran højalteret stod Roskilde bisp, Peder Jernskæg, i sin prægtige korkåbe med hyrdestaven i hånden, omgivet af provster, kannikker og munke. Halvt syngende mumlede bispen bønner, og munkene sang responsa med dæmpede stemmer. Foran alteret knælede dronningen, rundt om hende lå hendes damer, og neden for koret var kirkens gulv næsten opfyldt med grupper af bedende, mest oldinge og kvinder, som anråbte verdens herre om nåde og frelse for staden. De mange mumlende og hviskende stemmer gave en underlig genlyd under de høje hvælvinger, og denne tiltog efterhånden; thi de høje jubelråb, som afløste kanonskuddene, der var aftaget lidt efter lidt og nu ganske ophørt, bragte menigheden i bevægelse, og en glad anelse gik gennem forsamlingen og gav sig luft i stille meddelelser fra nabo til nærmeste nabo. Støjen tiltog og kom nærmere, mange stod op og forlod kirken, kun omkring højalteret sporedes ingen bevægelse, thi dronningen og hendes følge og bispen og præsterne syntes at være døve for enhver ting, der kunne virke forstyrrende på deres andagt.

Omsider lød sejrsskriget tæt uden for kirken. Mellem jubelen blandede sig forskellige råb, at slaget var vundet, at fjenden

sejlede bort, og at al fare var afvendt fra staden. Hovslag af heste og trin af bevæbnede lød allerede ved indgangen til kirken, og to riddersmænd betrådte helligdommens forhal; men de standsede pludselig ved indgangen, thi bispen rakte hånden ud og påbød stilhed. Dronningen, som havde gjort en ufrivillig bevægelse for at rejse sig, bøjede atter hovedet og bad inderligt, og Jutta Sehested, der var sprunget op i hast, faldt lige så hurtigt på sine knæ igen.

Bispen vinkede, og den stive gudstjeneste, der havde passet til det betrængte øjeblik, afløstes pludselig af en lydelig takkesang, som Peder Jernskæg selv intonerede med en stærk og malmfuld stemme, og som munkenes store kor istemmede med højtidelig kraft. Det mægtige orgel faldt ind og ledsagede salmen med sine dybe, brusende toner, klokkerne lød fra tårnet, alle tilstedeværende faldt på knæ, og glædes- og taknemmelighedstårer strømmede ud af mange øjne. –

Da bispen havde lyst velsignelsen, ilede de fleste ud af kirken for at indhente nøjagtigere underretninger eller opsøge deres kære, som havde deltaget i faren. Dronningen og hendes damer forlod langsomt helligdommen, ledsaget af den gamle Oluf Friis og drabanterne. I forhallen trådte Torben Bille og Jørgen Rosenkrands frem for dronningen og bragte hilsen fra Mogens Gjøe med underretning om slagets udfald. Dronningen var så bevæget, at hun næppe kunne tale, hun foldede hænderne andægtig over brystet og så op til himlen med tårefyldte øjne. Men omsider fandt hun ord til at takke ridderne for det lykkelige budskab, de bragte.

Køgemesteren havde været så betænksom at sende heste fra slottet, så at dronningen ikke skulle tilbagelægge vejen til fods,

hvilket næsten ville have været umuligt i den sværm, som allerede opfyldte gaderne. Hestene ventede uden for kirken, og fru Philippa og hendes følge beredte sig til et tilbagetog i en hel anden stemning end den, deres tog til Vor Frue kirke var foregået i.

"I vil vel ledsage os til slottet, ædle herrer," sagde dronningen til de to riddere, som atter ville begive sig tilbage, da de havde røgtet deres ærinde. "Jeg vil være stolt af at blive ledsaget af sådanne mænd, som har fægtet tapperlig for stadens frelse. Thi jeg er vis på, at havde I ikke gjort fyldest i kampen, ville Mogens Gjøe ikke have sendt eder med sejrsbudskabet."

De unge mænd hilsede med glædestrålende åsyn. Dronningen havde ved denne befaling opfyldt deres hemmelige ønsker.

"Vi vil have eder nærmest om os," vedblev dronningen, "og jeg vil selv anvise eder den plads, jeg under eder. I, Jørgen Rosenkrands, skal følge denne jomfru, som I oftere har fulgt, og I, Torben Bille, skal følge denne pige, og jeg tilsiger eder, at det ikke skal være den sidste gang, I viser hende denne tjeneste. Herr Oluf Friis vil følge mig, som min herre og husbond har pålagt ham."

De to lykkelige par forlod kirken i den angivne orden. Fru Philippa og hendes følge steg til hest, toget satte sig i gang, og borgernes jubel ledsagede dronningen over alt, hvor hun kom frem.

Jutta Sehested drillede sin brudgom undervejs og skæmtede over, at han kom sårløs tilbage fra striden. Men da han sagde, at han dog havde fået et kølleslag i hovedet, blegnede hun, og han måtte på stedet tage hjelmen af for at vise hende, at han ikke

havde mærke deraf. Og nu sagde hun, at hendes bedrøvelse gjaldt hans hest, som var dræbt under ham, idet hun beklagede, at det smukke dyr var kommet så ynkeligt af dage.

Helvig betragtede Torben Bille med glædestrålende øjne og sagde med sagte stemme og rødmende: "Helgenerne være lovet, som har beskærmet eder i farens stund! I ved ikke den angst, jeg har udstået i denne dag. Ak! da jeg erfor den væddestrid, I havde indgået med Jochum Kaas, da troede jeg, at min time var kommet, og at hjertet skulle sprænges i mit bryst."

"I ængstedes for Jochum Kaas, kan jeg tænke," sagde Torben Bille; men det var tydeligt, at han ikke mente, hvad han sagde, og at han vel vidste, hvem hendes angst gjaldt.

"I skulle ikke tage dette så forfængeligt," sagde den rødmende pige, lidt ubehagelig berørt ved dette koketteri. "Og hvi skulle jeg ikke ængstes for Jochum Kaas? Hvi skulle det være mig ligegyldigt, hvad skæbne han fik, hvem min skæbne vistnok ligger på hjertet?"

Torben Bille følte mandigt nok til at indse sin uret og svarede: "Vistnok ligger eders skæbne ham på hjertet, Helvig, og han har end ikke glemt eder midt i slagets tummel. Så meget gæk han er i mange stykker, så er han dog en tapper svend, og et ædelt hjerte skal jeg vidne, at han ejer."

Det glædede Helvig at høre hendes elsker yde sin medbejler denne retfærdighed. Torben Bille meddelte hende, at Jochum Kaas midt under kampen havde opgivet alt krav på hendes hånd. "Det er let at opgive, hvad man ikke ejer," sagde Helvig smilende. "Og dog glæder det mig, thi jeg ville nødig gøre min fader imod, men denne gang *måtte* jeg være ham ulydig ... Sig, har I set min fader? Hvor er han?"

Torben Bille kunne ikke besvare dette spørgsmål; alt, hvad han vidste, var, at Jochum Kaas havde set ham på slottet, han mente, han var hos kongen. "Gud give, han var der," sagde Helvig. "Vidste jeg det med sikkerhed, da var dette min lykkeligste dag. Det er forfærdeligt at ængstes for nogen, man elsker og er skilt fra ... men det er en uendelig lykke at samles igen ..."

"For aldrig at adskilles," hviskede Torben Bille, som havde taget hendes hånd. "Søde Helvig! Min elskede fæstemø! Drag ikke din hånd fra mig, den tilhører mig jo dog med rette, nu tør jeg kræve den uden at blues for dine frænder. Og har ikke dronningen selv tydeligt vist, at hun beskytter vor kærlighed? Hvo skulle da nu adskille os?"

Helvig lod sin hånd hvile i hans og gengældte sagte hans håndtryk, mens han bøjede sig imod hende og hviskede kærlighedsfulde ord i hendes øre. Men pludselig trak hun hånden til sig, og smilet forsvandt af hendes blege kind; thi et vildt skrig havde forfærdet hende og kastede hende voldsomt tilbage i den verden, hun så ganske havde glemt.

Det var det hyl, som folket udstødte, da mo'er Holstener erklærede sig beredt til at være bøddel, det var faderens dødsdom, der i dette øjeblik bragte datteren til at skælve. –

Dronningen havde flere gange måttet standse for at modtage den hyldest, man over alt ydede hende. Hun talede venligt til borgerne, som omringede hendes hest og råbte, at *hun* var den, som havde frelst staden, thi havde *hun* ikke ledet forsvarsanstalterne, havde det set galt ud. Hun takkede dem for den troskab og udholdenhed, de havde vist i stadens forsvar. Og næppe havde hun talt ud, før nye jubelråb genlød, og huerne fløj

i luften rundt om hende. Man svingede våbnene, trængte sig sammen om hendes hest, kyssede hendes klæder, og enhver stræbte at lægge sin kærlighed og sin glæde for dagen.

Toget var således kommet forbi Gråbrødre- og hen imod Helligånds kloster, da det vilde hyl, så modsat de glædesråb, der hidtil havde ledsaget dronningen, lød de ridende i møde. Fiskertorvet var næsten sort af mennesker, som støjede og larmede. Dronningen så forbavset omkring. Oluf Friis råbte, at man skulle gøre plads for Hendes Nåde, men ingen hørte på ham, og han ville bane sig vej med magt, da dronningen, som frygtede for den gamle ridders ilsindethed, tilråbte nogle af de nærmeste og spurgte om årsagen til denne larm.

"Det er en landsforræder!"

"Det er en morder!"

"En nedrig herremand, som har været i ledtog med fjenden!"

"Han har solgt staden til tyskerne!"

"Det er en landsforræder! Hæng ham! Hæng ham!"

Således brølede mange stemmer i munden på hinanden. Dronningen gjorde tegn til, at hun ville tale, men det var ikke muligt at komme til orde i denne larm; imidlertid var toget langsomt skredet så vidt frem, at det netop var kommet om hjørnet ved klostermuren og kunne se hen imod Vimmelskaftet. Dronningen slog forskrækket hånden i vejret og udråbte: "Jesu Marie! For Guds hellige vunders skyld! De dræber ham! Stands! Stands!"

Et hvinende skrig, som døde hen i Torben Billes navn, ledsagede dronningens ord. Helvig havde set og genkendt sin ulykkelige fader, i det øjeblik han blev hånet af kvinden, som bøjede grenen med den forfærdelige slynge over hans hoved.

Hun lukkede øjnene og sank af hesten uden bevidsthed. Men klyngen, der omringede toget, var så tæt, at hun ikke kunne nå jorden, men gled i armene på de omstående.

"Rid! Frels! For Guds skyld!" råbte dronningen med høj røst.

Torben Bille havde ikke oppebiet dronningens befaling, så lidt som Jørgen Rosenkrands det stumme tegn, der var alt, hvad Jutta Sehested var i stand til. Hestene stejlede i vejret, forskrækkede gjorde de omstående plads; uden at ænse den tætte klynge red de begge frem og kastede alt over ende, som ikke kunne komme af vejen. Skrig og klager lød mellem hinanden, og flere hug førtes imod rytterne, men uden virkning på de stærke harnisker. Og i et nu holdt Torben Bille ved det skæbnesvangre træ, hvor mo'er Holstener lagde strikken om Niels Finkes hals. Bleg som et lig, med bævende knæ og dirrende læber vovede den ulykkelige ikke at åbne øjnene for ej at se den rædsel, der omgav ham. Jørgen Rosenkrands var tæt efter Torben Bille, han fo'r imod smeden, greb ham i kraven og ville kaste ham af hesten, idet han råbte: "I oprørske pak! Vil I ej høre eders dronnings bud!"

"Stille, stille, herr Jørgen Rosenkrands," sagde den besindige Hans Sværdfeger, som sad godt fast på hesten og ikke var så let at rokke. "Jeg lyder dronningen så godt som I eller nogen anden. Tag hånden fra min hals, thi det er vel bedre, at vi befrier den usalige ridder i fællesskab, end spilder tiden med kiv og trætte."

Imidlertid havde Torben Bille grebet fat i den af dødsangsten halvdøde ridder og stræbte at drage ham til sig. Men den hævngerrige kvinde ville ikke så let slippe sit bytte. Hun skreg højt om hjælp og hængte sig fast ved det ulykkelige offer, så at hun gjorde det umuligt for Torben Bille at unddrage ham fra

den forbitrede klynge. De harniskklædte riddere og hestene havde i begyndelsen forskrækket mængden, ligesom også dronningens nærhed. Men alt dette virkede ikke længe mod blodtørsten, som havde betaget den forbitrede hob; man trængte sig allerede tættere sammen om Torben Bille, og mange hænder løftedes for at stå kvinden bi, mens der udstødtes forfærdelige råb imod ridderne. Jørgen Rosenkrands og Hans Sværdfeger tumlede deres heste for at holde mængden tilbage; men de kunne ikke komme så langt frem, at de kunne skille den næsten bevidstløse Niels Finke, der var omslynget af Torben Billes arm, fra furien, der hængte sig ved hans fødder. Skriget og faren tiltog med hvert øjeblik.

Dværgen havde været en opmærksom iagttager af alle disse forskellige optrin. Da Hans Knaps hustru lagde strikken om hans fjendes hals, spillede et træk af ond glæde om hans sammenpressede mund; men han følte til samme tid medynk med ham, og hadet gik over til foragt for hans fejhed. Og havde han kunnet frelse ham, havde han gjort det. Han holdt hånden for øjnene, men nysgerrigheden fik overhånd, og han tittede ud imellem fingrene. Da Torben Bille stormede frem, og sværdene blev svinget imod ham, ønskede han, at det ikke måtte lykkes ridderne at unddrage offeret fra den fortjente straf, og da han så den kækhed, hvormed han ikke ænsede sin egen fare, for at frelse et menneskeliv, som han måtte foragte, skammede han sig over at have næret så slette ønsker. Og da nu Hans Sværdfeger selv deltog med at befri deres fælles fange, vaklede han ikke længere. Med den snildhed, som er folk af hans slags egen, vidste han straks råd. Idet han kastede sin hest til siden, råbte han med den pibende stemme, som netop derfor

gennemtrængte larmen: "Bertel Holstener! Mo'er Holstener! Eders søn!"

Furien slap sit bytte ved disse ord. Hun slog hænderne sammen og stirrede forvildet om sig. Torben Bille gav hesten af sporerne, idet han drog sin elskedes fader fastere til sig. Mængden veg sky til side og gav plads under et vildt råb; den så, at byttet var vristet fra den. Og nu fo'r den unge ridder gennem den bugtede Algade, fulgt af Jørgen Rosenkrands, smeden og dværgen, som havde ondt ved at følge de andre uden at tabe sin krigerske hoveddækning. Ilden stod af stenene efter dem, endnu på Gammeltorv kunne de høre de forbitrede skrig, som forfulgte dem. Snart var de ved stadens vestre port, og nu dundrede de rappe hovslag over vindebroen.

Intet er omskifteligere end den stemning, der behersker folkemassen. Forbitrelsen over at have mistet et sørgespil veg snart for nysgerrigheden efter et skuespil. De samme mennesker, der et øjeblik før havde hylet som hungrige hyæner ved lugten af blod, de jublede et øjeblik efter omkring dronningens hest. Om mo'er Holstener, som for sent opdagede det bedrag, man havde spillet hende, og som fortvivlet rev hårene af sit hoved, brød ingen sig nu mere. Alle strømmede til Fiskertorvet, hvor dronningen holdt med sine damer og en skare riddere og drabanter, som var redet ud af slottet for at beskytte hende, da de vilde skrig bragte dem til at tro, at en eller anden fare truede, og de ikke blev beroligede for denne frygt ved at se en af dronningens damer blive båret som livløs til slottet, mens hendes ledige hest blev trukket bagefter.

Dronningen havde fattet sig efter sin skræk, da hun havde set, at det var lykkedes Torben Bille at frelse den ulykkelige af

folkets hænder. Med blidhed og venlighed talte hun til den oprørte masse og formanede dem til orden og lydighed mod lovene.

"Er nogen skyldig i brøde, da er loven dommer over hvermands handling, og ingen undslipper sin straf, som bliver sagsøgt efter retfærdighed. Men voldsdåd sømmer sig ikke for brave mænd og mindst for eder, som nys har prøvet vor himmelske faders nåde og miskundhed i farens stund. Der er udgydt blod nok i en retfærdig kamp på denne dag, lad ikke uretfærdighed forlede eder. Når kampen er til ende, sømmer det sig for sejrherren at være mild imod sin fjende, thi sejren er af Gud. Men den bedste sejr er at overvinde sig selv. Er der endnu nogen fjende i staden, da tilsiger jeg ham fred og beskyttelse, og hvo som bryder denne fred, han skal stå *mig* til regnskab, thi han har beskæmmet *mit* ord og *min* ære."

Hoben slog skamfuld øjnene ned. Men enkelte i klyngen ville undskylde sig, de mumlede, at herremanden var en landsforræder, og en sådan var værre end en fjende. Og nu blev dette råb efterhånden tydeligere.

"Og har denne mand været en forræder, som I tror, da vil han ikke undgå sin straf, og den skal være hårdere end få øjeblikkes dødskamp. Thi værre end døden er samvittighedens angst, og Guds hånd vil falde tungt på forræderens hoved. End står det ord ved magt: at samvittighed er både anklager, vidne og dommer. Hvermand skal høste, som han har sået, og forræderen skal vistnok høste sin skændsels frugt. Men straffen hører Herren til, for hvem intet er skjult."

Dronningens ord virkede som en trolddom på det ophidsede folk, mængden blottede hovederne uvilkårligt og fulgte i

tavshed hendes hest, da toget atter langsomt satte sig i gang til slottet. Ved vindebroen hilste hun venligt og bad enhver gå roligt til sit og ikke glemme at takke Gud for denne dag, som havde frelst dem fra al fare, fra sorg og fra synd. Og den tavshed, hvormed folket nu hyldede sin elskede dronning, glædede fru Philippa mere, end om hun var redet igennem tårnporten under den mest stormende jubel. –

Torben Bille havde slået hjelmgitteret for ansigtet, så snart han var kommet uden for staden. Han standsede sin hest og løftede den slesvigske ridder i sadlen. Denne var endnu ikke kommet ret til sig selv, hans ansigt var endnu ligblegt, hans læber bævede, og øjnene syntes at have tabt deres sekraft. Han stirrede omkring sig, som om han ikke kendte nogen, og lagde hånden på panden, som for at fastholde tanken. Torben Bille var stået af hesten, som han endnu holdt ved tømmen. Dværgen, der var blevet noget bagud, kom nu til; men idet hesten standsede af sig selv, tabte han ligevægten, og hjelmen rullede på jorden.

Torben Bille tog den op og sagde: "Denne vil være mere på rette sted på dette hoved end på dit, min ven," – og nu trykkede han Niels Finkes hjelm fast på hans hoved.

"I er nu frelst og uden for staden," vedblev han til ridderen, som efterhånden var kommet til besindelse. "Jeg håber til Gud, at eder er gjort skammelig uret, og at I ikke har det på samvittigheden, som I er beskyldt for. Vil I vende tilbage, da skal ingen krumme et hår på eders hoved, og I skal komme fri og uskadt til Københavns slot, at I kan klage kong Erik eders sag og blive dømt af eders lige ... Jeg ville give mit liv for, at I turde gøre det og kunne beskæmme eders anklagere ..."

Niels Finke svarede ikke. Han stirrede hen for sig og syntes at gruble over sin stilling.

"Hjelmen kan han tage, thi den hører ham til med rette," sagde dværgen, "men kong Eriks nåde skal han ingen sinde tage igen, thi den har han ejet med urette. Om han har myrdet pebersvenden, det ved måske kun Gud og han, og om han har tændt ilden på staden i dag, som han beskyldes for, og som er troligt nok, det kan *jeg* ikke udsige. Men jeg vidner for Gud, at han er en forræder, som har handlet i ledtog med stadens fjender og forskrevet sig til tyskerne, at ville hjælpe dem med al god vilje. Og er jeg end kun en liden David, skal jeg dog fælde en stor Goliat, thi her er slyngen, som skal lægge ham øde."

Med disse ord åbnede han sin vams og fremtog Niels Finkes pantebrev til Klaas Bremer.

Den slesvigske herremand slog i angsten et kors for sig ved at se dette pergament.

"Såmænd! Slå kun kors, thi dette brev lugter nok af Fandens rænker og er et Helvedes fribrev," sagde dværgen. Men Torben Bille rev det ud af hånden på ham og stirrede i det.

Bogstaverne dansede for hans øjne. Skønt han var kyndig i at læse skrift, hvilket ikke var så meget almindeligt på den tid, hengik dog nogle øjeblikke, inden han var i stand til at samle et eneste ord. Men efterhånden dukkede de op ligesom af en tåge. Han stirrede længe på dette ulyksalige dokument. Derpå sagde han med en stemme, der klang hul og tør gennem jerngitteret, som dækkede hans ansigt: "Ulykkelige mand! Fly så langt, som hesten kan bære eder, I undflyr dog ikke eders straf, thi eders samvittighed skal følge eder. Tag dette brev, som Djævelen har forført eder til at skrive, og vid, at skal Gud nogen tid tage eder

til nåde, da skal det være for eders barns skyld ... for eders uskyldige datter ... hvis fred og ro I har myrdet ..."

Torben Bille afbrød sig selv, thi stemmen svigtede ham. Niels Finke vaklede i sadlen, han greb pergamentet, trykkede det til sine øjne og udbrød: "O, min datter! Min datter!"

Det var hjertets dødsskrig, som genlød i disse smertelige ord.

"Bort! I har ingen datter mere! Fly!"

Torben Bille slap tøjlen og sparkede til hesten, som fo'r af sted med Niels Finke. Det var en flugt, som om dyret følte, at døden var det i hælene. Støvet rejste sig som en sky omkring dem, og da den fordelte sig, var hest og rytter dem allerede af syne.

"Min ven, I har gjort eders pligt," sagde Torben Bille til dværgen. "Men om I har ønsket et andet udfald og en snarere hævn, da tilgiv mig at have handlet på egen hånd i denne sag. Jeg kan have uret i, hvad jeg har gjort; men *jeg* kunne ikke anderledes."

"Højbårne herre," sagde dværgen stammende, "jeg vil takke eder, om I ikke dømmer mig værre, end jeg fortjener. Men fordi man har en pukkel på ryggen og tjener for nar i kongens gård, kan man gerne have et hjerte i brystet alligevel."

Og tårerne trillede ned ad dværgens kinder, thi han kunne nu nok mærke, hvordan det hang sammen.

Jørgen Rosenkrands så ud ad landevejen efter den flygtende, og sagde trøstende: "Mennesket spår, min ven, men Gud råder for lykken ... Er det Hans vilje, da kan en ond dag end få en god aften."

Torben Bille svarede ikke; han vendte sig og gik tankefuld hen imod staden.

"Velbårne herr Torben Bille," sagde Hans Sværdfeger, "tro ikke, at jeg kender så lidt til skik, at jeg skulle ride til staden, mens I gik til fods. Tag denne hest, som dog ikke er min egen, den vil hellere rides af en herre end af en smed, og sandt at sige er jeg mere vant til at smede bidsler, end til at styre dem."

"Tak, min ven, jeg tager mod eders tilbud, thi tungt hjerte gør sjældent lette ben."

Ridderen steg til hest og red langsomt til staden med Jørgen Rosenkrands.

"Kom, pusling," sagde smeden, "nu kan vi to tage hinanden under armen som gode, gamle venner, det har vi dog aldrig kunnet før. Thi hestehøjden er just det stykke, som er mellem os, hvad enten nu jeg har for meget, eller I har for lidt i væksten."

Og nu drog de således til staden, den ene til hest og den anden til fods, og aldrig var det faldet dem bekvemmere at tale sammen end på denne tur. –

Den næste dag kom Torben Billes hest tilbage til staden uden rytter og søgte lige til stalden. Men den betalte denne troskab med sit liv, thi dens herre lod den dræbe, da han ingen sinde ville ride den mere. –

Ridder Niels Finkes lig blev fundet i en tørvegrav tæt ved Roskilde. En vejfarende bonde udsagde, at han havde set ham frivilligt styrte sig i graven, og han havde opført sig så underligt derved, at det var kendeligt, han måtte være besat af Djævelen. Bønderne begrov liget under et gærde ved landevejen og slog en pæl igennem det, for at den afdøde ikke skulle gå igen der, hvor han var omkommet. – Og vistnok havde han været besat af Djævelen. –

12. Festen

Seks uger var forløbet siden slaget ved København, og sporene af denne begivenhed var næsten allerede forsvundet. Befæstningen var atter udbedret, hvor den havde lidt skade, skibene var eftersete og forsynet med nyt tovværk, hvor det gamle var blevet ødelagt i kampen; sådanne spor er de, som lettest kunne udjævnes. Mange sårede var allerede så vidt helbredede, at de kunne forlade lejet og ved krykkernes hjælp nyde den dejlige, vederkvægende sommerluft; over de faldnes grave blomstrede allerede de urter, hvormed kærlige hænder havde smykket dem, og når man gik gennem de atter livlige og befærdede gader, mindede intet om de lemlæstede, som endnu våndede sig på smertenslejet, eller om de sorgfulde, som i stilhed begræd deres tab.

Sommeren var i sin fulde pragt, skovene udfoldede deres løvrige skønhed, blomsterklædte enge duftede af vellugt, solen skinnede fra en skyfri himmel, milde luftninger viftede en velgørende kølighed fra stranden, og kvidrende fugle lovsang den danske sommers herlighed fra hver en busk. De tre hellige pinsedage var tilbagelagt, dels i from andagt, dels i uskyldig glæde og velgørende hvile. Livet gik atter sin sædvanlige gang, og enhver røgtede sin vanlige dont med fornyede kræfter og i taknemmelig glæde over at være befriet fra den ængstelse, der i så lang tid havde trykket alles sind.

Det var henimod aften, den tredje dag efter pinsefesten, at to fornemme ryttere red op ad den skovbegroede landevej, der førte op til toppen af den store bakke uden for København, som

vi har omtalt i begyndelsen af denne fortælling. Og det var nu atter Mogens Gjøe og Torben Bille, men denne gang kom de fra den modsatte side og red til staden, ledsaget af nogle få væbnede svende. De havde forladt København dagen efter slaget for at bringe budskab fra kongen om dets udfald til de lensmænd, som var blevet ham tro i Sønderjylland, og formane dem til kraftig modstand imod tyskerne.

"Eja! Det er dog et frydeligt skue, at se disse vore farvande igen fulde af fredelige sejlere og friede fra en overmægtig fjende," udbrød den gamle ridder, idet han standsede sin hest på den øverste top af bakken. "Mindes du hin aften, Torben Bille, da vi drog fra staden med tunge hjerter, og tyskerne lå på reden med deres halvtredje hundrede skibe? Det var med helt andre tanker, vi dengang skuede ud over staden. Da gav Gud os et varsel, og som det var varslet os, således kom det også ... Hej, Torben Bille! I hverken hører eller ser."

"Jeg gør begge dele, og mine tanker dvælede ved de samme betragtninger, som dem, I anstillede. Men jeg kan ikke gøre det med den frejdighed, som jeg burde; thi mit sind er bekymret, og jo nærmere jeg kommer til staden, jo mere bæres det mig for, at jeg ikke går noget glædeligt i møde."

"Det er ej let at sige forud, hvad menneskets fremtid skal være," sagde Mogens Gjøe, idet han langsomt red videre, for i skridtgang at stige ned ad den anden side af bakken. "Men det er vist, at hvordan det end går, så er det Gud, der råder for lykken, og tillid til hans miskundhed sømmer sig bedst, al den stund man selv ikke er sig nogen skyld bevidst."

"Prøvelsens dage kan komme uden skyld, det har I selv sagt mere end én gang. Og hvor er vel det menneske, som kan sige

med sandhed, at der ikke er nogen skyld hos ham?"

"Mens vi var i virksomhed derovre i Sønderjylland, kunne jeg ikke andet end rose eder, Torben Bille, og mangen gang har jeg tænkt med glæde og tak på dronning Philippa, som gav mig eder med på denne rejse. Men som virksomheden nu er til ende, synes det også at være til ende med eders kraft, og I taler sygeligt og mere som en kælen svend end som en prøvet mand. Ryst det af dig, ven, som ængster dig, og lad os se det, der skal komme, under øjne, som mænd, der ved, hvad verden giver."

"I har ret; men den har også ret, som siger, at ingen kan altid magte sin tanke. Da vi forlod Københavns slot, havde jeg årsag nok at ængstes for den, jeg elsker højest af alt på jorden; thi jomfru Helvig var grebet af en heftig feber, og al lægens kunst slog ikke til for at sige mig, om denne sygdom var skrækken alene over, hvad hun havde oplevet, eller om hendes sjæl var forvirret derved, thi hun talte bestandig i vildelse. Siden har jeg intet erfaret derom."

"Ungdom har styrke," sagde den gamle ridder trøstende. "Men højest af alt, som du sagde, skal man ikke elske nogen pige; thi kærlighed til fædrelandet er noget højere, som det hele er mere værd end det enkelte. Og gør vi os dette ret klart, da vil vi ikke let lide større tab i denne verden, end vi formår at bære dem, og hvad vi så end mister, vil vi altid have bevaret det bedste, så længe vi har bevaret vort fædreland."

"I har atter ret, hr. Mogens, det indser jeg til fulde; men hos mig står ungdommen og dens selvkærlighed endnu imod, så at jeg ikke kan sige med sandhed, at jeg føler, som jeg burde, i det kapitel. Hav tak, at I mindede mig om min pligt imod mit fædreland – snart skal det måske eje mig helt og udelt."

"Ingen skal give mørke tanker rum uden øjensynlig grund, min unge ven. Jeg fatter helt vel, at man i din alder bevæges anderledes af håb og frygt, end når man først er en gammel gråskæg; jeg har ej glemt min egen ungdom, fast meget vand er løbet til stranden siden den tid. Men du vil snart kunne få svar på mangen anelse, og vished imod mangen frygt; thi der kommer en mand os i møde, som altid plejede at vide mere nyt end de fleste andre. Jeg længes selv efter at høre, hvordan alt står til herhjemme, siden vi nu intet har hørt efter vor afrejse herfra, da vor højærværdige fader udi Gud, bisp Peder Jernskæg, som vi for den sags skyld ville gæste i Roskilde, havde fundet for godt at ride til København dagen efter pinsen."

Det var kong Eriks dværg, som i skridtgang kom dem i møde, ledsaget af tvende af kongens drabanter. Den lille mand sad i dybe tanker på en stor hest med en mine så vigtig, som om hele landets ve og vel var lagt på hans pukkel.

"Vel mødt, mandsling!" råbte Mogens Gjøe, idet han venligt hilste ham med hånden. "Og jeg kan dertil føje med sandhed, at intet møde ville være mig kærere i denne stund, end netop dette."

"Jeg takker og hilser eder, herr ridder Mogens Gjøe," sagde dværgen med en ærbødig hilsen, ikke alene med bjældehatten, men med hele det brogede legeme, hvilket han stræbte at bøje så dybt ned imod sadlen, som muligt. "Jeg hilser også eder med skyldig ærbødighed, herr Torben Bille," vedblev dværgen, idet en dyb rødme ved disse ord overfo'r hans farveløse ansigt.

"Hvor lider alt i staden? Godt og vel? Gives her noget nyt? Og hvad kan I fortælle?"

"Vi kan vende ordet om og sige: En klog mand spørger mere, end ti narre kunne besvare," sagde dværgen. "Så mange spørgsmål kan jeg ikke fatte på en gang."

Mogens Gjøe lo og sagde: "Du må bære over med vor utålmodighed. Altså for at få hvert spørgsmål for sig: har nogen fjende mere vist sig her omkring, siden tyskernes flåde skyndte sig hjem igen den syvende april?"

"Nej, herre, her har været så stille, som førend der var tyskere til i verden, og lige så fredeligt."

"Og kong Erik? Hvor går det ham?"

"Hans Nåde kongen er en andægtig herre, som I ved," svarede dværgen med en fortrædelig og spottende mine. "Han er nu igen i Soer kloster, for sin andagts skyld, siger han, og lader så enhver tænke, hvad han vil. To dage efter slaget red han ud af staden og drog til Roskilde for at opbyde landfolket; thi han mente, det var troligt, at tyskerne ville komme igen og prøve på de kunster, som ikke var lykkedes denne gang. Men det gik ikke Hans Nåde efter ønske; thi almuen indfandt sig enten slet ikke, eller den forlod atter samlingspladsen, ja endog de, som skulle bære bannerne, de rømte bort fra samme. I skulle næppe tro, jeg talte sandhed."

"Det lumpne pak! Og det gik upåtalt? Jeg vil da håbe, man sendte ryttere derud og huggede de feje hunde ned for fode?"

"På Sjællands landsting er de dømte af frelsemænd, borgere og bønder, som udsagde, at alle, som hjemme sad, når fjenden kom for landet og vidjebranden gik, at almuen skulle til strande, de skulle hænge ved deres egen bjælke; og de, som var rømte fra banneret, de skulle miste ære, liv og gods. Og mange er blevet dømt."

"Det er sære tider, vi lever udi, at fødelandskærlighed skal ammes op med dom og strikke," sagde den gamle ridder, rystende på hovedet. "Dog vil jeg tro, at havde fjenden først været der og det var blevet alvor, ville mange have mødt, som nu holdt sig tilbage ... Så kongen er i Soer?"

"Og der vil vor nådige herre blive for det første, såsom han mener, at der må mange, mange bønner til, for at alt skal blive her i landet som det sig bør. Og deri har han ikke uret. Så dyrker han ivrigt sine helgener: men om nogen af dem skulle hedde Sancta Cecilia, som nogle påstår, det skal jeg ikke kunne udsige."

De sidste ord sagde dværgen med sagte stemme, for at kun ridderne skulle høre dem.

"Så denne dårskab varer end ved?" spurgte Mogens Gjøe med samme forsigtighed.

Dværgen nikkede, idet han lukkede det ene øje og blinkede med det andet.

"Og hun har indflydelse på kongen? Det har hun dog vel ikke."

"Magt over ham kan det bedre kaldes. Os andre bryder han sig intet om. Vi gælder intet mere, slet intet. Jeg selv er rent til overs. Og har man nogen tid før hørt, at en ret konge ikke brød sig om narre?"

"Skinsygen taler af din mund, den overdriver alting."

"Ædle herre, jeg vil kun sige eder, at den må vel have magt, som tør driste sig til at sige, at vor nådigste fru Philippa gjorde bedst i at drage til Vadstena kloster og blive abbedisse for brigittenonnerne, som hun har så meget til overs for. Og kongen lo derad, og sagde kun, hun var en tåbe. Hvad tykkes eder derom? – Og nu har *jeg* været sendt til Københavns slot for

mundtligt at melde dronningen, at det ikke var kong Erik muligt at komme til staden i morgen, som fru Philippa havde bedet om, og dette har denne kvinde udgjort; thi det var kongens vilje og hensigt at komme til staden, hvilket havde været det sømmeligste."

"Og hvorfor just i morgen? Jeg mener, det var til hver tid sømmeligst, at kong Erik var hos sin dronning, når hun bad derom," sagde Mogens Gjøe.

"Velbårne herr ridder, I må vide, at I kommer just til pas, da fru Philippa i morgen giver en stor fest på Københavns slot for alt krigsfolket ... nu må hun forestå værtskabet alene."

Mogens Gjøe og Torben Bille så bekymrede til hinanden ved at høre disse efterretninger, som de ikke kunne drage i tvivl, da dværgen måtte være indviet i hoffets hemmeligheder.

"Og Hendes Nåde, fru Philippa?"

"Hun er endnu altid den, vi ser til med mest fortrøstning, Gud bevare os hende! Og hvor højlig hun er elsket og agtet, det sås bedst deraf, at de, *hun* opbød til krigsstyr, de kom alle til hobe, så at det deraf er tydeligt nok, at det ikke mangler på kærlighed til fødelandet i Danmark; men der skal tillid til styrelsen, og hvor ilde regeres, der er ond lydighed. Menig mand glemmer ikke let det gamle ord, som siger: at klosteret varer længere end som abbeden, og landet længere end som kongen."

"Og vore venner? Bispen af Roskilde, og den gamle Oluf Friis, og så mange andre?"

"Det myldrer i staden af herremænd, som er kommet hid til festen, de træffes så tæt på gaderne, som fluer på juleaftens

grød. De, I spurgte om, vil være til stede, og næppe vil nogen mangle af eders venner, så vidt jeg kan tænke."

"Og lad mig også fritte jer om *mine* venner," sagde Torben Bille, ikke uden en vis forlegenhed, som synligt meddelte sig til dværgen. "Er Jørgen Rosenkrands i staden?"

"Han holder bryllup i aften med en af Hendes Nådes damer, jomfru Jutta Sehested. Dersom I var kommet en time før, da havde I gjort herr Jørgen Rosenkrands såre glad; thi det har græmmet ham, efter som han sagde mig, at I var borte på denne dag. Nu vil jeg tro, at jomfruen har skiftet navn og stand."

Der opstod en lille pause, i hvilken Torben Bille så om på træer og buske, ligesom om han søgte den genstand, han nu ville spørge om. Mogens Gjøe kom ham til hjælp, han vidste godt, hvor hans unge rejsefælles tanker var i dette øjeblik.

"Du kunne sige mig ét endnu, om du ved noget derom. Da vi forlod staden, var en ung dame syg, som var hos dronningen på slottet. Ved du noget om jomfru Helvigs sundhed, da vil det glæde os at erfare, særdeles om det er godt."

"Jomfru Helvig er karsk igen, det ved jeg vist," svarede dværgen, idet han slog øjnene ned for Torben Billes gennemtrængende blik. "Men om hun er på slottet eller andet steds, skal jeg ikke kunne sige. Så meget ved jeg kun, at fru Philippa har været meget bekymret for hende, og den, hun en gang fatter nåde for, den forlader hun aldrig."

"Tak for gode tidender," sagde den gamle ridder, som atter tænkte på at fortsætte sin rejse. "Hils så kong Erik, og meld ham, at når festen er forbi, vil Mogens Gjøe gæste ham i Soer og bringe gode tidender fra Sønderjylland, hvor den tyske magt

end ikke har fået mere fremgang, og med Guds hjælp heller aldrig skal få den. Det vil glæde kongen at høre."

"Det er ikke let at sige forud, hvad der vil glæde kongen," sagde den misfornøjede og skarptungede dværg. "Så meget tror jeg for vist, at blodet er aldrig så tyndt, det er dog tykkere end vand. Og skønt jeg nok ved, at kongen nu anser tysken for sin fjende, så ville dette budskab have givet en helt anderledes genlyd i fru Margrete Dannekongedatters bryst end i kong Erik af Pommerns."

Den gamle ridder ville ikke svare på denne tale, han hilsede med hånden og drejede sin hest. Torben Bille ville gøre det samme, men dværgen red tæt ind på siden af ham og sagde: "Ædle herr Torben Bille, der ligger mig en byrde på samvittigheden, som jeg ikke gerne tager med mig, om I vil løse mig for den ... Jeg troede at udrette noget stort, da jeg hindrede en mands flugt og voldte hans død, som nu kunne været langt borte, om ikke min ærgerrighed havde været. Vel ved jeg, at han var vor fjende, men jeg ved også, at der græder øjne over ham, som I gerne ville tørre, og vi havde ikke været værre farne, om denne mand havde været i live, thi én svale gør ingen sommer. Det nager mig at have voldet eder denne sorg ... og den døde står dertil hver nat for mit leje, som da han tiggede sit liv og sin frihed af mig i krattet, hvor jeg fangede ham, og han bad derom for sin datters skyld ... Ædle herre, vil I løse mig af denne uro, og vil I tilgive mig den sorg, jeg har forvoldet eder ... og hende?"

Torben Bille var bevæget. Dværgens sørgmodige mine og bedende stemme stod i så megen modsætning til hans udvortes og sædvanlige spot, at det nødvendigvis måtte overbevise den unge ridder om, at han talte af sit hjerte.

"Hvad I har gjort, det ville enhver mand have gjort i eders sted. I har visselig intet at bebrejde eder derfor. Bedre død og borte, end levende og vanæret; thi Gud Herren dømmer mildere end menneskene, og han vil lade de tårer komme den skyldige til gode, som den uskyldige græder for hans frelses skyld. Jeg siger eder fri for alt nag, ikke blot i mit eget navn, men i hendes navn, som ikke kender, hvad nag er. Rejs så med Gud!"

Dværgen greb hans hånd og kyssede den. Han ville endnu sige noget; men pludselig vendte han hesten, satte sporerne i dens side og jog op ad bakken så hurtigt, som hesten formåede det.

De to riddere fortsatte vejen til staden i samtale om, hvad de nu havde erfaret af dværgen. Da de havde talt om alt andet, talte de også om Torben Billes elskede, og Mogens Gjøe sagde: "I burde have en gladere mine, nu I har vished for, at jomfru Helvig, som eders tanker står til, er karsk og ikke blandt de døde."

"At hun ikke er død, det vidste jeg," sagde Torben Bille. "Men der er det, som er lige så smerteligt som døden … man kan miste på flere måder."

"I siger, at I vidste det? Så har jeg ikke forstået eders frygt, når vi talte derom."

"I har været mig en ven, mere end en velynder, herr Mogens Gjøe, og I har ikke anset det for at være under eders værdighed eller for ungdommeligt for eders år, at kende mine tanker i mit hjertes anliggende. I har givet mig mangen lægedom derved og kraft til at tage skæbnen, som den bliver mig tilskikket. Lad mig fortælle eder et møde, som jeg havde en nat ovre i Sønderjylland."

"Det vil glæde mig, om I vil forkorte mig rejsens slutning med eders fortælling."

"En mørk nat, da jeg red alene med min gamle væbner over en hede, kom jeg lige til en fordybning mellem lyngbakkerne, hvor der med ét glimtede en lysning, som gjorde min hest sky. Da vi kom nærmere, kunne vi øjne menneskelige skikkelser, der bevægede sig rundt om en nylig antændt ild; det så ud som lutter trolde, der syslede om en heksekedel. Det var taterfolk, der altid findes i nærheden af krigsfolket, som I ved, hvor de lever af at plyndre de døde og spå de levende. En lille taterdreng, som stod på udkig, havde mærket vort komme, han peb i fingrene og forsvandt straks i lyngen. Hele banden kom i bevægelse. Min gamle væbner, som er forfaren i det folks sprog, råbte til dem, og nu lagde de sig igen alle ned om ilden, til tegn på tillid og venskab; men en gammel tater kom hen til os og bød os velkommen til deres lejr. Da vi kom nærmere, stirrede hundrede funklende øjne på os fra de mørke ansigter, og de så vilde og underfundige nok ud, men gjorde dog ikke mine til at ville vise os andet end gæstfrihed. Som jeg ikke skøttede om at spise og drikke med sådanne folk, ville jeg ride videre og gav dem forinden en gave. En gammel taterkvinde trådte hen til mig og spurgte, om hun skulle spå mig min skæbne og sige mig, om min hjertenskær var mig tro. Jeg afslog hendes kunst og ville intet høre; men da kom en ung taterpige tæt til min hest og bad mig, om hun måtte lade soldet løbe for mig, thi hun kunne se, sagde hun, at mit hjerte trængte til kundskab. Og hun bad så venligt derom og føjede sine ord så smukt, at jeg ikke ville afslå hendes bøn, så meget mindre som hun straks havde begyndt sine tilberedelser. Hun lod da soldet løbe og gjorde

mange sælsomme fagter derved, som så underligt nok ud i skinnet fra taternes bål, der nu var kommet i brand og lyste langt ud over heden. Men alle de mørke skikkelser blev ved ilden, som om de intet brød sig om, hvad der foregik, selv den gamle kvinde havde forladt os. Og nu fremsagde taterpigen nogle ord i en syngende tone, mens hun dansede rundt om soldet, der drejede sig som et hjul på en broget kæp, der var stukket fast i lyngen. Skønt jeg kun havde tilladt dette for at kunne give hende en gave, da jeg vel vidste, at hun intet ville tage omsonst, virkede dog disse sære tilberedelser på min nyfigenhed, så at jeg hørte opmærksomt til. Det var en sang fuld af østerlandske billeder, om kærligheden og hjertet, der var en harpe i menneskets bryst. Så længe de elskende ejede hinanden, bævede strengene i salige toner, som gjorde godt i sjælen, skønt menneskets øre ikke kunne opfatte dem; men når de elskende adskiltes for denne verden, da brast strengene i samme øjeblik med en unævnelig smerte, og harpen tav, for først hinsides graven at lyde igen i sin fulde klang og styrke … Jeg kan ikke sige den virkning, denne sang gjorde på mig. På en vidunderlig måde gav den mig styrke og tillid, jeg kunne ikke forjage den tro, at der er givet sådanne væsner evne til at byde over hemmelige midler og kundskaber, som ingen anden kender. Idelig måtte jeg tænke på taterpigens sang, indtil jeg selv havde sat den i ord, som syntes mig at ligne hendes, og næsten havde en lige så tryllende klang, uagtet de var mine egne. Da syntes det mig, at sådanne toner som de, hun havde sunget om, bævede i mit bryst og forjog min tungsindighed, ligesom sorgerne flygtede fra kong Saul ved klangen af Davids harpe. Men jo nærmere jeg er kommet til målet for vor rejse og

til mine længslers mål, jo svagere er denne følelse blevet i mit bryst, og nu tier disse toner ganske, og det syntes mig, at det i mit bryst er tomt og øde som på en hede om natten."

Den gamle ridder tav, han vidste intet at sige til ungersvendens drømme og ville ikke lade hånt om en følelses styrke, som han selv godt mindedes at have kendt i sin ungdom. Således red de i dyb tavshed og kom tæt imod stadens mure. Men pludselig gjorde Torben Bille en bevægelse, som om det svimlede for ham, idet han trykkede hånden fast til sit bryst.

"I maner eder sådanne billeder alt for levende for sindet," sagde Mogens Gjøe. "Vogt eder, at I ikke bliver til en åndeseer, som ser genfærd ved højlys dag. Hvad fattes eder? I er hvid i eders ansigt som en dug."

Torben Bille stirrede en stund hen for sig, inden han svarede, og Mogens Gjøe måtte gentage sit spørgsmål.

"Taterpigen havde ret," sagde han med en stemme, så tør og hul som dengang, da han talte de sidste ord til Helvigs fader på samme sted. "Strengen brast, og harpen vil ikke lyde mere i denne verden. Hun havde ret, at det var en unævnelig smerte. Det er forbi ... Men skam af mig skal I ikke have, min ædle, gamle ven, og jeg skal bære skæbnen, som det sømmer sig en mand."

Mogens Gjøe så bekymret til sin unge ledsager og rystede sagte med hovedet. Han mente, at en alt for stærk anspændelse af hans tanker på én genstand havde fremkaldt denne øjeblikkelige smerte, idet blodet var drevet for voldsomt til hjertet. Eller skulle der gives sådanne uforklarlige forbindelser

mellem sjælene? Og skulle taterpigens spådom være mere end gøglekunster?

Således red de ind i staden med tunge hjerter og søgte til den gamle ridders bolig.

På den samme eftermiddag skinnede solen mod et lille vindue, som var anbragt højt oppe i muren af en celle i det i en af sidegaderne i København beliggende Sankt-Mariæ kloster. Men den smilende solstråle trængte lige så lidt som den hele øvrige glade natur ind i denne afsluttede bolig, der ikke var tilgængelig for smil eller for glæde; thi de farvede ruder brød lyset og tilstedede det kun at kaste et dæmpet skin ind i cellen, igennem det bibelske maleri, som forestillende Abraham, der bereder sig til at ofre sin søn Isak på Herrens alter.

Det havde ikke været nødvendigt at udelukke det naturlige lys fra denne tarvelige bolig for at give den et alvorligt udseende; og dog var det udelukket. De fire hvide vægge, det smalle leje, som kun bestod af tvende brædder med en stråsæk og et uldent tæppe, den hårde træstol, det lille stenbord og den endnu mindre bedepult viste noksom, at den hele store verden og dens mangehånde fristelser ikke skulle have nogen magt over beboeren af dette lille kammer. Bedepulten var fæstet til den ene væg i vinduesfordybningen, som gennembrød klosterets alentykke mur; over den var anbragt et krucifiks, hvis fodstykke var et dødningehoved; det lille stenbord var indmuret lige overfor, i den anden væg af vinduesfordybningen; oven over dette var anbragt et Mariebillede, og beboerinden af cellen havde således altid symbolerne på tålmod og armod, ydmyghed og kyskhed for øje, hvad hun end foretog sig. I en revne af den gamle mur var stukket en lille frisk bøgegren, som hang ud over

lejet, og hvis saftgrønne løv var det eneste livstegn inden for disse vægge; men uagtet grenen nylig var afplukket, syntes den allerede at føle dødens kulde, og den dunkle farve, som det sparsomme lys gav dens nys så lysegrønne blade, vidnede højt om, at livets friskhed kvaltes på dette sted.

På cellens eneste træstol sad Helvig. Hun var iført en klædning af hvidt og gråt vadmel, således som det allerede for mere end et århundrede siden var anordnet af pave Urban den Femte for nonnerne af den hellige Birgittas orden i Vadstena kloster i Sverige. Af det lange krøllede hår, som i rige lokker faldt ned om hendes skuldre og skjulte træstolens ryg, kunne man slutte, at hun endnu ikke var nogen indklædt nonne, men kun med særdeles tilladelse bar denne dragt, som ellers ingen kunne bære, der ikke havde tilbagelagt et helt strengt prøveår og højtideligt var blevet indviet i denne orden, som var den strengeste af alle nonneordener og den eneste, for hvis stiftelse æren tilkommer Norden. Heller ikke bar hun de konsekrerede stykker af brigitterindernes dragt, det sorte slør fordunklede endnu ikke hendes øjne, som dog et langt tættere af de tillukkede øjenlåg skjulte, og hendes hænder, som lå foldede i hendes skød, var endnu ikke smykkede med den indviede ring.

Helvigs ansigt var blegt og bar kendelige spor af tunge lidelser og gennemvågede nætter; men disse havde ikkun forøget det blide udtryk af en ædel sjæl, som var hendes umistelige skønhed, og hun havde måske ingen sinde været yndigere end i dette øjeblik, da hendes tanker ligesom til afsked dvælede ved fordums minder med al den kærlighed, der fyldte hendes rige hjerte.

Den lave dør til den lille celle bevægede sig på de knagende hængsler, og Jutta Sehested trådte sagte ind, ligesom om hun derved ville forsone den ufrivillige støj, hendes komme havde forårsaget.

Helvig hævede øjenlågene, og to tunge tårer, der ligesom havde ventet på at få deres frihed, rullede langsomt ned over hendes kinder og faldt i de silkebløde lokker, som dækkede hendes bryst. En let og atter hurtigt forsvindende rødme over at være blevet overrasket i denne svaghed lagde sig for et øjeblik over hendes kinder; men øjnene smilede gennem de dugdråber, som endnu hang ved dem, og idet hun betragtede sin veninde med en umiskendelig glæde, skyndte hun sig at sige: "Hvor det glæder mig at se dig således, Jutta. Hvor du er smuk på denne dag."

Og heri var ingen smiger, thi Jutta Sehesteds naturlige skønhed var end mere forhøjet ved hendes rige og smagfulde klædning af fløjl og silke i de skønneste og mest samstemmende farver; gyldne armbånd og halskæder udhævede de smukke armes og den runde barms bløde omrids, men yndigst af alt klædte hende det udtryk af en dybtfølt lykke, der hvilede over hendes åsyn og kun blev mere forskønnet ved den sky af alvor, der havde lagt sig over hendes øjne.

"Hvor du er smuk, Jutta," gentog Helvig og drog hende ned ved siden af sig på det hårde leje, hvor hun ved hendes indtrædelse selv havde taget plads. "Og hvor må jeg ikke takke dig for, at du har føjet mig i mit ønske og er kommet hid til mig i dag, og i denne time, forinden ..."

"O, Helvig," afbrød Jutta hende og kastede sig om hendes hals, "sig ikke mere. Lad mig endnu en gang bede dig, bønfalde

dig af min hele sjæl ..."

Helvig lagde sagtelig sin hånd på hendes mund, idet hun sagde: "Jeg mente, kære Jutta, at vi ikke skulle tale mere herom. Hvor mange ord havde vi ikke vekslet om denne sag forinden ... Jeg har jo ikke skjult dig en tanke i min sjæl, hvor kan du da tro, at jeg kunne andet, end det, jeg netop har besluttet. Gud har kaldet mig ... og skulle jeg ikke adlyde min Guds røst med samme troskab som Abraham, da Gud bød ham at ofre det kæreste, han ejede, og han løftede kniven mod sønnens hjerte?"

Jutta sænkede tavs sit hoved mod Helvigs skulder. De tav begge en stund og holdt hinanden omfavnede. Uden at forandre denne kærlige stilling sagde Helvig med sagte stemme, mere som hendes sjæls tanker blev hørlige, end som hun udtalte dem til nogen: "Så blev den dog opfyldt, denne skønne drøm fra vor barndom, så blev det os dog nådigt forundt at have vor bryllupsdag tilfælles, at kunne smykke hinanden med brudesløret ... du gør en mand lykkelig, min Jutta, du er en ædel mands brud, og dit liv vil vorde velsignet. Jeg er Guds brud, jeg kunne ikke gøre nogen mand lykkelig; men den algode har ikke forstødt mig, han har forbarmet sig over den, som menneskene ringeagte, og han vil lade mine ensomme dage blive til bod og velsignelse for en ulykkelig."

"Tal ikke således, dyrebare Helvig," sagde Jutta næsten hviskende, med en næsten tårekvalt stemme. "Din andagt forleder dig til at miskende dig selv, og den forleder dig til at forurette din fæstemand. Hvo kunne vel ringeagte dig? Og hvor kan du sige, at du står ene i verden? Eller at du ikke kan blive lykkelig? Torben Bille er så ædel en mand som nogen mand på jorden, og jeg er forvisset om, at han elsker dig med samme

kærlighed som den første dag af eders elskovspagt. Hvor kan du nænne egenmægtigt at løse den forinden hans komme, hvor kan du gøre ham den sorg at lægge kirkens magt imellem eders kærlighed ... når du oprigtigt har elsket ham."

"Ja, jeg har elsket ham oprigtigt," sagde Helvig, idet hun hævede hovedet og lagde hånden på sit bryst, "og om hans kærlighed tvivler jeg intet øjeblik. Ja, jeg har elsket ham med sand og trofast kærlighed ... og således elsker jeg ham endnu i denne stund, og jeg føler, at jeg vil elske ham således til min sidste time ... Og Gud i Himlen, som er alkærlighedens fader, han vil ikke vredes over, at denne kærlighed er i mit hjerte, det føler jeg mig forvisset om; thi den har intet mere af den jordiske begæring, det er en søsters kærlighed til en broder, og der gives vel ingen renere og mere uegennyttig, ingen mere lutret kærlighed i et kvindebryst, og den kan vel enes med kærligheden til vor himmelske fader."

Jutta greb tavs hendes hånd og trykkede den til sit hjerte.

"Du siger, at jeg gør synd i at løse vor elskovspagt forinden *hans* komme. O, Jutta, jeg gjorde langt større synd i at afvente hans komme, og jeg vil spare ham den bitre kamp, jeg selv har kæmpet ... og mig dens gentagelse, den kunne måske være for hård for min sjæls kræfter. Og er det alene kirkens magt, som skiller os ad? Om jeg end aldrig klostergav mig, Torben Billes hustru kunne jeg dog ikke blive, just fordi jeg elsker ham så højt."

Jutta svarede ikke, hun slog øjnene ned, og tårerne trillede ned i hendes skød.

"Nu kan jeg tåle at tale derom med dig, thi nu står alt for mig i det rette lys. Den hellige skrifts ord har bispen sagt mig, og jeg

føler sandheden deraf i mit hjerte: Herren vor Gud er en nidkær Gud, som hjemsøger fædrenes misgerning på børnene, på dem i tredje og på dem i fjerde led. Nej, Jutta, misgerningen skal straffes på mig, men ikke på andre uskyldige. Jeg skal ikke bringe skamrødmen på min husbonds kinder over mit skændede navn … mine børn skulle ikke undse sig ved at være *mine* børn, ved at være datterbørn af en ulykkelig, … hvis minde for alle andre må være en skændsel, … hvis navn for alle andre må være forbandet og udslettet af jorden …"

"Med jorden har *jeg* intet mere at skaffe," vedblev hun efter et ophold, med et dybt suk. "Mit liv skal fra denne dag være et sonoffer, som er hengivet for at forløse fra den evige kval ham, der har været for svag til at modstå de timelige fristelser. Og det vil ikke være hengivet omsonst, thi vor Gud er en retfærdig gud, og en forbarmende gud, og den samme forjættelse siger os, at som han straffer misgerningen i tredje og i fjerde led, så gør han miskundhed i tusinde led mod dem, som elsker ham, og som holde hans bud. Vil han da ikke også gøre miskundhed imod mig elendige, som elsker ham så højt, og som aldrig med forsæt har syndet mod hans bud?"

"Nej, vistnok har du fromme sjæl aldrig forsyndet dig imod hans bud," gentog Jutta, idet hun betragtede sin veninde med ømhed.

"Og har Gud ikke allerede gjort miskundhed imod mig?" vedblev Helvig. "Han har vist mig den rette vej og givet mig styrke til at vandre den; han har åbnet fromme hjerter for min samvittighedsnød, og stemt dem til redebonhed i en hastig hjælp. Har ikke dronning Philippa skaffet mig optagelse i Sankt-Mariæ kloster, hvor jeg kan henleve min tid, til jeg kan

drage til Vadstena? Har ikke den højærværdige bisp af Roskilde udvirket af ærkebispen Peder Kruse, at han her i min celle og i mine kærestes nærværelse alene må give mig en indvielse til Sankt-Brigittæ orden i Vadstena, som skal være kraftig og gyldig, hvis jeg skulle dø, forinden jeg kan betræde klosteret i Sverige? Og er ikke så megen gunst vist mig, uden at jeg har levet noget prøveår, og uden at jeg kan opfylde alle de skikke, som ordensreglerne kræve af en postulantinde? Jo, Gud har gjort miskundhed imod mig, og for alt må jeg takke hans nåde."

Jutta Sehested tav bekymret. Hun havde næret det håb, at Helvig endnu kunne omstemmes; nu så hun, at enhver indvending ville blive gendrevet af den fromme overbevisning. Hun kunne måske gøre hende offeret tungere og skilsmissen bitrere; men hvad skulle hun kunne sætte imod denne følelse, som beherskede hende, og hvilken fremtid skulle hun kunne opvise hende, uden for kirkens saliggørende skød? Thi hun måtte tilstå, at Helvig havde opfattet sin stilling klart og tydeligt: hendes faders forbrydelse lukkede verden for hende; han havde snigmyrdet hendes jordiske lykke, den skyldige havde gjort den uskyldige til sonoffer for sin brøde.

De to veninders samtale sank ned til en sagte hvisken, under hvilken de udvekslede kærlige ord med hinanden. Omsider sagde Helvig: "Kære Jutta! Du har lovet at ville yde mig den kærlighedstjeneste, som jeg nødig vil modtage af nogen anden. Gør det nu, thi bisp Peder har lovet at komme til mig om en liden stund, og han skal træffe mig rede."

Hun rakte Jutta en saks og satte sig på stolen lige for vinduet. Og ligesom hun var bange for sig selv, sagde hun: "O kom, og gør det hurtigt."

Jutta kunne ikke tilbageholde en gysen. Hun tøvede endnu; men det bønlige udtryk i Helvigs ansigt og de smertelige trækninger om hendes mund ved denne opsættelse talte kun alt for tydeligt. Med famlende hånd samlede Jutta de rige fletninger, og mens tårerne rullede ned over hendes kinder, og hjertet næsten standsedes i hendes bryst, forrettede hendes skælvende hånd denne sørgelige tjeneste, og saksen afmejede den rigeste fylde af lokker, som har dækket noget kvindeligt hoved. Da det sidste snit var gjort, gled saksen af hendes hånd, lokkerne rullede ned i Helvigs skød, og Jutta knælede grædende ved hendes leje og skjulte sit ansigt i sine hænder, mens en skælven, som gennemfo'r hendes legeme, røbede, hvad hun led.

Helvig havde siddet med lukkede øjne. Ingen trækning i hendes ansigt forrådte nogen kummer over denne mishandling, men hænderne var tæt foldet, og læberne bevægedes i en stille bøn. Da saksen klingende faldt på gulvet, åbnede hun øjnene og betragtede med et tungsindigt smil den rigdom af glinsende, silkebløde lokker, som dækkede hendes skød. Og hun så endnu frommere og barnligere ud således.

"Tak, min Jutta, det smertede ikke, siden du gjorde det ... Hermed aflægger jeg al forfængelighed og forsager al jordisk tant. Således lyder de foreskrevne ord. Men jeg har intet haft at være forfængelig af. Disse lokker hører ikke mere mig til ... men her er nok endda, og denne lok tør jeg nok tage og give den til et minde om den, der bar den."

Hun tog hurtigt en enkel lok og flettede den således i kunstige slyngninger, at den dannede formen af et hjerte.

"Tag dette minde, Jutta, det er alt, hvad jeg har at skænke dig ... Du vil også mindes mig uden nogen mindegave ..."

Jutta Sehested kyssede hårlokken og gemte den på sit bryst.

"Jeg har endnu kun ét tilbage, forinden jeg afslutter mit regnskab med verden. Tag denne indviede amulet og giv den til Torben Bille. Bed ham tilgive mig den sorg, jeg ufrivilligt måtte gøre ham, og bed ham, ikke at forøge min bod ved at tænke for hårdt om den ulykkelige, som har bragt dette over os. Sig ham, at jeg har elsket ham af mit hele hjerte, og at jeg vil elske ham trofast som en søster til min forløsningsstund, til Gud Herren åbner den evige kærligheds paradis for mig, hvor vi atter skal mødes. Bed ham fra mig, at han vil give glæden rum i sit hjerte, og at han vil lade mandig dåd komme fødelandet til gode, som vi begge elsker så højt. Og hver gang hans navn bliver nævnet for nogen herlig dåd, vil jeg vide, at han endnu mindes mig, og hver gang jeg hører, at han er glad og lykkelig, vil jeg takke Gud derfor, thi jeg ved da, at mit offer har været velbehageligt for ham, fra hvem al lykke kommer."

Helvig tog amuletten frem fra sit bryst, betragtede den nogle øjeblikke med tårefyldte øjne, trykkede et kys på den og rakte den til Jutta Sehested.

"Giv ham den og sig ham, at jeg beder dagligt til Gud for hans lykke, om end mine læber nu nævner hans navn for sidste gang ... Der; hils Torben Bille fra mig!"

En nonne meldte bisp Peders komme. Jutta lovede at komme tilbage, når bispen forlod hende, og et øjeblik efter var Helvig alene med Peder Jernskæg. Bispen talte kærligt til hende og formanede hende til at blive fast i en beslutning, som ville skaffe hendes sjæl fred, og som upåtvivleligt ville sone den brøde, hendes fader havde betynget sig med. Han modtog hendes skriftemål: hun havde ingen synd på sin samvittighed,

som kunne plette hendes sjæls renhed, og aldrig havde bispen tildelt absolutionen til nogen, som trængte mindre til den.

"Højærværdige fader," sagde Helvig, da denne gejstlige handling var tilendebragt, "tillad mig endnu at forelægge eder nogen tvivl, som ængster mig ... Vil Gud ikke vredes, fordi jeg gemmer i mit hjerte en søsterlig kærlighed til den mand, som jeg aldrig ser mere i denne verden og kun tænker på som en broder? Jeg frygter, at jeg ikke er i stand til at efterkomme et sådant bud, om det i klosteret blev befalet mig at forjage disse tanker af min sjæl. Og om man nægtede mig absolution derfor?"

"I kraft af den myndighed, jeg har af Gud, giver jeg dig lov til at undtage disse tanker fra skriftemålet for klosterets konfessor, såsom jeg kender din tankes renhed og uskyld, min fromme datter."

Helvig trykkede bispens hånd til sine læber med en dybtfølt taknemmelighed; thi denne indulgens løftede en tung sten af hendes hjerte.

"I ved, højærværdige fader, at det har været mit inderlige ønske at skænke al min timelige ejendom til Sankt-Brigittas kloster, som nådigt optager mig forstødte og foragtede. Men nu er påkommet mig en frygt, at klosteret ... ak, min fader, det er mig tungt at sige ... at klosteret muligt skulle forskyde denne gave," vedblev hun med sagte stemme. "Og hvor skal jeg da få sjælemesser læst for en sjæls frelse, som er min eneste tanke for dette liv?"

Den gamle biskop betragtede den unge pige med dyb medlidenhed.

"Vistnok er det for Sankt-Brigittæ kloster en regel, som overholdes nidkært, at før nogen gave modtages af klosteret, da skal det først nøje undersøges, om den er lovligt erhvervet og fri for syndepletter, thi ellers skal den forskydes. Nu er det vel desværre sandt, at det er usikkert, hvorledes dette gods oprindelig er samlet. Men ét er vist, og det er, at du ejer det ved lovlig arv og har erhvervet det på en naturlig og redelig måde. Det er i rene hænder, mit barn, ... og klosteret skal heller ikke heri gøre nogen vanskelighed, men hvad du vil skænke det ved gavebrev, det skal blive modtaget med taknemmelighed og anvendt efter dit ønske, så at de nødvendige sjælemesser skal blive holdt, som jeg nærmere skal bestemme. Men, min datter, desto mere må de øvrige regler overholdes."

"Hvor I er god imod mig, højærværdige fader! Jeg vil derfor holde faste med brød og vand hver fredag, så længe jeg lever, og jeg vil spise på jorden hver kapitulsdag, som det sømmer sig for en synderinde, og knæle ydmygt for søstrene, når de forlader kapitulet ... om I ikke vil pålægge mig endnu hårdere bod."

Peder Jernskæg rystede med hovedet og sagde, idet han lagde sine hænder på hendes hoved: "Du arme barn; dig skal ingen bod pålægges, der kunne gøre den kummer end tungere, som jeg desværre ikke magter at tage af din sjæl."

Helvig knælede med foldede hænder og modtog således den gamle bisps velsignelse.

På et tegn af bispen åbnedes døren, og priorinden samt en af de ældste nonner i Mariæ-klosteret trådte ind, ledsaget af Jutta Sehested og en lægsøster, som efter skik og brug var indhyllet i sit hovedklæde. Hun bar på hænderne de stykker af

brigitterindernes klosterdragt, som skulle konsekreres af bispen, før nonnen kunne iføres dem.

Mens Helvig knælede i en tavs bøn foran bedepulten, læste bispen en kort messe over ethvert stykke, og bestænkede det med vievand; den tilslørede lægsøster tog hver gang det således indviede klædebon af hans hånd, og med sagte stemme mumlede hun og begge klosterdamerne de foreskrevne responsa, som koret ellers havde at udføre ved de almindelige indvielser i kirken. Således blev først det hvide lin og korsklædet konsekreret, derefter det sorte slør og til sidst en såkaldt hovedkrone af hvidt stivet tøj, hvorpå var aftegnet fem røde bloddråber i form af et kors.

Da denne ceremoni var fuldbragt, vendte bispen sig til Helvig og læste en latinsk bøn over hende, hvis slutning klosterdamerne istemmede.

"Min datter, giv mig din hånd og annam af mig det hellige indvielsens tegn, som fæster dig til Vor Herre Jesu brud for din livstid og indvier dig til medlem af det hellige søstresamfund af Sankt-Brigittæ orden."

Skælvende rakte Helvig ham hånden; bispen lyste velsignelsen over pagten, og da han udtalte ordet *Amen*, satte han den indviede ring på hendes finger.

I dette øjeblik sortnede det for Helvigs øjne, hun udstødte et lille skrig, greb med begge hænder til hjertet, og segnede i Juttas arme.

Da hun kom til sig selv igen, sagde hun med et tungsindigt smil: "Ak, det var mig, som om der sprang en lydtklingende streng i mit bryst. Det var en usigelig smerte ... men nu er det forbi ... Det er, som alt var tomt og øde i mit hjerte, som jeg

hverken havde fortid eller fremtid mere … Men Gud vil være mig nådig og holde sin hånd over min forstand …"

"Det vil han for din fromheds skyld!" sagde bispen med lydelig stemme. Derpå vendte han sig til Jutta Sehested og lægsøsteren og opfordrede dem til at være ham behjælpelig med indklædningen, efter deres eget ønske, da den efter reglerne egentlig skulle foretages af biskoppen alene. Men denne indvielse blev udført med særdeles begunstigelser, hvilket kunne ske, da den foregik uden offentlighed og kun i overværelse af de højst nødvendige vidner, men mest fordi den foregik således efter dronning Philippas begæring til ærkebispen og med den mægtige Peder Kruses tilladelse.

Bispen trådte frem for Helvig, som med sænket hoved og hænderne korslagte over brystet stod foran ham. Tavs lagde han linklædet og det hvide korsklæde over hendes hoved, hvorpå Jutta Sehested fæstede det sorte slør sammen under hagen og bredte det som en kappe over hendes skuldre. Lægsøsteren aflagde sit hovedklæde, som hidtil havde indhyllet hende, og satte den hvide linkrone med de korsdannede fem blodpletter på Helvigs hoved. Imidlertid afsang begge klosterdamerne med sagte stemme den til denne højtidelighed hørende messe. Da indklædningen var forbi, og bispen endnu en gang havde lyst velsignelsen over den indviede som over alle tilstedeværende og for sidste gang havde udtalt det højtidelige *Amen*, hævede Helvig det blege ansigt … foran hende stod fru Philippa, som selv havde villet forrette denne tjeneste ved indklædningen. Inden hun kunne afværge det, bøjede Helvig sit knæ for dronningen, som løftede hende op og trykkede hende i sine arme med sand moderlig ømhed.

Bispen, priorinden og nonnen forlod cellen; thi efter ordensreglerne skulle den indviede tilbringe natten og den næste dag ene, i bøn og faste.

Inden dronningen og Jutta Sehested, efter en lang og bevæget samtale, beredte sig til at forlade den indklædte nonne af Sankt-Brigittæ strenge orden, fæstede Helvig brudesløret på den knælende Jutta Sehesteds hårfletning, og trykkede med et dybt suk, som hun dog stræbte at modsige ved et fremtvunget smil, den grønne myrtekrans med de svulmende røde rosenknopper om hendes isse.

"Det vil bringe dig lykke, min Jutta," sagde hun bevæget, "at dit brudeslør er fæstet på dig af en nylig indviet hånd. Således tror man i det mindste. Og gid det måtte være så, at jeg dog kunne have bragt én nogen lykke i denne verden. Se," tilføjede hun, "nu står vi begge med brudeslør, som vi har drømt om i vor barndom ..."

Hun afbrød sig selv, og trykkede et langt kys på den unge bruds pande.

"Du fromme korsdragerinde!" sagde dronning Philippa med dyb bevægelse. "Måtte jeg engang kunne ligne dig og bære min lod med samme styrke. Vi ses igen, det føler jeg, vi ses igen, min Helvig, vi ses ... som *søstre* i Vadstena ... og måske snart ... Da vil jeg lære af dig at være from og tålmodig ... gid jeg da må have bevaret mig lige så uskyldig." –

Da dronningen og Jutta Sehested omsider forlod Helvig, efter mange omfavnelser og kærtegn, var hendes kræfter udtømt efter alle de sindsanstrengelser, som denne dag havde krævet af den svage kvinde. Og næppe var døren til den ensomme celle lukket efter dem, før Helvig segnede om på lejet,

og en dyb og velgørende bevidstløshed gav i mange timer legemet den ro, som sjælens bevidsthed, hidtil havde nægtet det.

Da hun vågnede af denne tilstand, omgav mørket hende. Hun forfærdedes, hendes famlende hånd greb bøgekvisten over hendes leje; hun kunne føle, at alle blade var visnet. Hun førte hånden til panden, som for at samle sine tanker … den stive linkrone forvirrede dem endnu mere. Forskrækket sprang hun op og fulgte det lysskær, som øjet næppe kunne opdage … Det var månen, som skinnede mat og spøgelsesagtig gennem det malede vindue; dens blege stråler oplyste Abraham, som hævede kniven over den på alteret udstrakte Isaks hjerte … da vidste hun, hvor hun var, og hvad der var foregået med hende. Hun lagde panden imod det kolde stenbord for at skaffe sig lindring mod de smerter, hun følte i tindingerne, og brast i gråd. Og i denne stønnen blandedes lyden af den svage stemme, som udtalte de ord: "O, min fader! Min fader!"

Kunne Niels Finke have hørt disse ord i den anden verden … de måtte have faldet som sydende bly på hans samvittighed. –

Gråden lettede Helvigs beklemte bryst, hun knælede ned foran Frelserens billede og bad andægtigt. Og nu havde hun fundet den stige, som når igennem den hårdeste stenhvælving, som fører den troende til Himlen, og om hvilken englene svæver. Hun tilbragte natten i bøn, hun havde mange at bede for. Hun bad for sin ulykkelige fader, for dronning Philippa, for Danmarks land, for Jutta Sehested og Jørgen Rosenkrands og for *ham*, hvis navn ikke mere skulle komme over hendes læber, men hvis billede var dybest i hendes hjerte ved siden af Jomfru

Marias. Og ensomheden forfærdede hende ikke mere … thi hun følte sig ikke mere forladt … engle omsvævede hende. – –

For mange var den næste dag intet videre end den fjerde dag efter pinsefesten; for de sårede og lemlæstede var det den to og halvtredsindstyvende dag under pinsler og savn, som alverdens rigdom ikke kunne erstatte; for Jutta og Jørgen Rosenkrands var det den første dag i en glædelig og lykkelig forening; for Helvig den første af en lang og ensom hentæren; for de fleste af stadens indvånere var det en længe forventet glædesdag. Så forskelligt tælles den samme dag inden for den snævre kreds, som en stads mure begrænser.

Fra det tidligste daggry havde staden været i bevægelse, over alt var borgerne beskæftiget med at smykke deres huse og give dem det pyntelige udseende, som kunne svare til den glimrende fest, dronning Philippa på denne dag gav krigsfolket og borgerne, der havde deltaget i Københavns forsvar. Husene var pyntet med løvrige majgrene og med duftende blomster, nogle endog med brogede tæpper, hvori var indsyet helgenbilleder. Fra riddernes gårde vajede deres flag og faner, og våbenskjolde var udhængt på dørstolperne. Gaderne var bestrøede med urter og blomster og grønt græs, som udbredte en stærk duft over hele staden. Fra slotstårnene vajede stolte faner højt i luften, og højest over dem alle udfoldede Dannebrog sin røde dug med det hvide kors, som om den ville sige: Under dette tegn findes beskyttelse i freden og sejr i krigen. Vindebroerne over slotsgravene var nedladte, og kæderne var smykkede med blomster og grønt. Selv skildvagternes hellebarder var omvundet med blomster; thi i dag kunne der ikke blive anden brug for våbnene end som vidnesbyrd om fred og glæde.

Henimod middag strømmede talrige skarer til slottet. Man så borgere i højtidsklæder, rådsherrer i deres embedsdragt, bysvende med deres bannere, håndværkere med deres lavstegn og vimpler, soldater med hjelm og harnisk, søfolk fra skibene, alle mellem hinanden ilede gennem borgporten, hvor køgemesteren og hans medhjælpere henviste dem til de sale, som var indrettet til at modtage et så stort antal forskellige gæster. Riddersmænd til hest, ledsagede af deres svende, fornemme gejstlige med piber og trommer foran sig og fulgt af kannikker og klerke, adelige damer i pyntelige karme, bespændte med fagre heste og, ført af veludredede svende, blandede sig i den tætte sværm; alle havde de ét mål, alle følte de, at de var børn af en fælles moder, thi alle i havde: de nys gennemgået de begivenheder med hinanden, som binder menneskene sammen med et slægtskabsbånd.

Adelen kom i talrig mængde til denne fest; thi til samme tid, som dronningen havde ladet byens øvrighed indbyde borgerne, og selv havde sendt sine bud til dem, hun særdeles havde lagt mærke til i hine trange tider, var skriftlige indbydelser udgået til herremændene, hvori fru Philippa lod sige således: "Vi beder eder kærligen, at I for vor skyld vil rede eder ud og indfinde eder på vort slot og gøre eder glade med os den dag over." Og ingen var udeblevet.

Det ville ikke være nogen let sag at beskrive de mange prægtige og simple dragter, som man her så mellem hinanden, eller den glæde og lystighed, her fandt sted. Bordene bugnede af velsmagende retter, der var tilberedt med dyrebare urter. Og idelig blev nye retter båret op af dronningens smådrenge, når fadene var tømt. Adskillige retter var bestandig til stede for et

syns skyld; thi de var kun skueretter og forestillede snart træer og urter, snart fugle og dyr, snart andre kunstfærdige ting. På skænkebordet stod utallige kander, som idelig blev fyldt af tønder, der var taget op af kældrene til dette brug. Her flød det bogstavelig med mange slags øl, mjød og vinsorter, hvis navne man nu næppe kender mere: Claret, Malmesie, Lutendrank og kostelig Romanie. Over alt musiceredes af de bander, som var opstillet i salene og i gårdene. Der spilledes på allehånde instrumenter, på cither og harpe, giger og skalmejer, sinker og positiv, basuner og trompeter, kedeltrommer og krumhorn. Det var en herlighed og en glæde uden ende.

Dronningen var hele dagen selv til stede, hun viste sig ved alle bordene, talte med gæsterne og takkede borgerne og krigsfolket for det mod og den uforfærdethed, hvormed de, som hun sagde – med hentydning både til tyskernes saltetønder og til spøgen med Hans Knaps ko, – "havde forsvaret den danske ko", og hun var venlig og huldsalig mod den ringeste som mod den fornemste.

Selv krigsfangerne, som sad i bolt og jern i slottets fængsler, og af hvilke mange havde siddet fanget, siden de blev taget året forhen, i søslaget tilligemed borgermester Henrik Højer, – selv de fik del i den almindelige glæde, og dronningen lod dem rundeligt beværte.

Ved aftenstide begyndte dansen, og da det var en lun sommernat, dansede lige så mange i borggården som i salene. Og således varede festen til den lyse morgen, så at solen allerede stod på himlen igen, da gæsterne forlod slottet.

For dronningen var denne fest meget anstrengende, og hen imod morgenstunden havde hun trukket sig tilbage til en noget

ophøjet plads i en vinduesfordybning i den ene ende af den store sal, hvor gæsterne kunne se hende, og hvor hun tillige kunne overse dansen, som bevægede sig i små kredse, med langsomme og kunstfærdige trin, på salens stenfliser, til lyden af giger og skalmejer, som udførte melodier af gamle kæmpeviser.

Her samlede en snævrere kreds af dronningen damer og de fornemste herrer sig om fru Philippas person, og det var et opløftende skue at se dronningen omringet af sådanne kloge og tapre mænd, til hvem enhver måtte se op; thi som det bør være, var de første også de bedste i landet. Efter at samtalen en stund havde drejet sig om tyskernes angreb på staden, kom også de sidste tiders begivenheder på bane, og Mogens Gjøe talte om det strejftog, de holstenske grever, mens alt dette stod på, havde foretaget op i Jylland, i forening med hertug Otto af Brunsvig, greverne af Schauenburg og Hoya, og stæderne Hamburg, Lybeck og Lyneborg.

"De har røvet, som sultne ravne, hvor de kom hen," sagde Mogens Gjøe, "og de har holdt et skammeligt hus. Thi de har slæbt mange kostbarheder med sig af landet, og klædningsstykker og husgeråd tog de, som om de intet ejede hjemme. Rygtet gik herovre, at de skulle have taget ikke mindre end tredive tusinde øksne, heste og andre kreaturer med sig. De slæbte det alt sammen til Gottorp; og der delte de rovet imellem sig som rette staldbrødre."

"Hjertet bløder i mit liv for vore stakkels jyder," sagde dronningen. "Jeg ville give alt, hvad jeg nogen tid kommer til at eje, for at dette kunne have været afværget, eller at jeg straks kunne erstatte dem, hvad de har mistet. Men end er landet

vort, og Danmarks land er et frodigt land; kornet vokser med hver dag, og øksnene vil snart gå på engene i større antal. Vor rigdom ødelægges ikke let, thi møl og rust kan ikke fortære den, og tyvehånd kan ikke tage den for bestandig. Jeg ved intet land, som er mere velsignet."

"Det tykkes mig sært, at tysken ikke prøvede på at blive deroppe, al den stund han dog var kommet højt nok op til at se, hvad landet var værd," sagde Oluf Friis.

"Nej, det vogter han sig vel for," svarede Mogens Gjøe. "Strejftog er de folks sæd og skik; men at prøve fast erobring ville snarest være dem selv til skade; thi mærkede først deres bundsforvandte, at det gik ud på at vinde større land, da ville venskabet snart være til ende, og alene kan de holstenske ikke bestå."

"Vi skulle også først nappes en stund derom, selv om vi kun skulle stole på os selv alene," sagde Oluf Friis.

"Nu, vi have vist, at vi kunne hjælpe os selv, om det skal knibe," sagde dronningen, "*nu* kan vi måske få bistand; thi man får da lettest hjælpen, når man mindst har den behov. Jeg vil sende til Sverige og lade gøre opbud om hjælp og mandskab. Herremændene og bisperne derovre må dog kunne indse, at denne sag med tysken også kommer dem ved og mere, end det synes i første øjeblik. I vil vel drage did for mig og min husbond herr Mogens Gjøe, og tale til vort bedste i denne sag?"

Mogens Gjøe tilkendegav sin beredvillighed. Dronningen vendte sig til Torben Bille, som i en tungsindig stilling og uden at deltage hverken i dansen eller i samtalen stod hos, fordi hans gamle ven havde forlangt af ham, at han skulle ledsage ham til denne fest.

"Torben Bille," sagde dronningen venligt, "I vil vel ikke afslå min begæring, når jeg forlanger af eder, at I skal følge Mogens Gjøe på denne rejse?"

En hurtig rødme for over Torben Billes ansigt og forsvandt lige så hurtigt.

"Eders Nådes højmægtighed vil tilgive mig, at jeg vover at være eder ulydig. Min hu står til anden dont, og jeg duer ikke til fredeligt bud. Hvor sværdene er dragne, der hører jeg nu hjemme, om jeg kan sige at have noget steds hjemme. Det var mit ønske at drage herfra, inden sol går ned igen, for at fægte i Sønderjylland. Og førend den sidste tysker er jaget over Ejderfloden, før stikker jeg ikke sværdet i skeden, om jeg ikke forinden er faldet i kampen. Jeg beder Eders Nåde at give mig forlov til at gå denne vej, og at jeg nu tør tage underdanigst afsked med eder."

Dronningen sagde bevæget: "Så drag den vej, som I selv har valgt eder. Mine gode ønsker vil stedse ledsage eder. Og som I er en af Danmarks ædle sønner, tør jeg nok give eder en moders velsignelse med på eders vej. Far med fred, skønt det er til krigen, I drager. Og Gud og alle helgener beskærme eder på eders bane. Farvel, Torben Bille!"

Den unge ridder kyssede knælende dronningens fremrakte hånd. Derpå forlod han salen. Dronningen så bekymret efter ham og sagde: "Krig slår altid dybe vunder, men borgerkrig slår de dybeste; thi sindets fred forspildes, og sjælens sår er smerteligere end legemets lemlæstelse ... Give Gud os en snarlig udgang af disse genvordigheder! Og gid Hans fred må hvile over alle, som lider og er bedrøvede, hvad enten de døjer af legemets brøst eller af sjælens kvide."

Og fru Philippas tanker var i dette øjeblik nærmest henvendt på Helvig og på Torben Bille, skønt hun også mindedes dem, der var såret i slaget.

Tæt bag dronningen stod Jutta og ved hendes side den lykkelige Jørgen Rosenkrands. Da Torben Bille havde forladt salen, og ingen anden syntes at ville optage samtalen igen, brød Jørgen Rosenkrands tavsheden og sagde: "Vistnok er Torben Bille ikke den eneste, hvis hu står til kampen i Sønderjylland, men mange vil følge ham. Om Eders Nåde ikke har anden befaling at give mig, da er det min agt om nogle dage at drage efter ham og kæmpe ved hans side mod vore fjender ..."

"Og eders unge hustru, vil hun indrømme, at I forlader hende? Og binder båndet ikke stærkere, end at I alt nu kan fatte sådan tanke? ... Dog, vi vil spørge hende selv derom. Jeg tvivler om, at hun giver eder orlov, og får I ikke hendes, da får I heller ikke min."

Dronningen vendte sig mod Jutta, for hvem hun åbenbart havde antydet en udvej i disse ord. Den unge hustru rødmede dybt ved således at se sig som genstand for den almindelige opmærksomhed. Hun slog øjnene ned og nejede sig for dronningen, som havde tiltalt hende. Men da hun atter hævede dem, hvilede de med et kærligt blik på hendes ægtefælle, imens hun med halvsagte stemme svarede: "Før Jørgen Rosenkrands blev min husbond, var han Danmarks søn, og en moder har den ældste ret af alle. Som jeg elsker ham højest af alt i verden, så vil jeg gerne føje mine ønsker efter hans vilje, som kun vil det rette. Og jeg mener, at når jeg villigt giver det bedste, jeg ejer, vil Gud være mig nådig, at dette offer ikke må være til min ulykke, men til Danmarks frelse."

Jørgen Rosenkrands havde betragtet sin unge hustru med glædestrålende øjne. Han greb hendes hånd og trykkede den tavs. Dronningen sagde med en glad bevægelse: "Så længe Danmarks kvinder føle som du, min Jutta, vil den gamle helteånd ikke uddø i landet. Og som de har følt således i oldtiden, så føler de, Gud være lovet, også nu, og således vil de være sindede om århundreder."

"Ja, det vil de," sagde Mogens Gjøe. "De er vore valkyrier, som fører os til sejren."

"Det vil de," udbrød den gamle hidsige Oluf Friis. "Og så vil vi heller aldrig mangle mænd, der vil tage blodig hævn over den vold og uret, som er tilføjet os, og skrive afregningen med ild og sværd i fjendens land for alt det niddingsværk, som er øvet imod Danmark."

"Nej, Oluf Friis, nu fører eders gode iver jer for vidt," sagde dronningen venligt. "Hævn sømmer sig ikke en mand, som ordsproget siger: Hævnsyge er kvindesot. Vi vil ikke fornægte den danske natur, som er forsonlig og villig. Vi skal mindes, at mange af vore fjender er hildet i lidenskaber, som for deres øjne låner rettens skin til deres voldsdåd, og mange er forledet af andre. Og de, som har været forrædere mod os og øvet niddingsværk, de skal lide deres samvittigheds straf, som er en ubodelig syge og værre end den grummeste hævn. Nej, krig skal kun føres for freds skyld. Godt naboskab er bedre end den største sejrvinding, thi hvad hundrede år har samlet, kan krig i få timer adsprede. Og hvo sig hævner, gør sig selv til dommer, men hævnen og dommen hører alene Gud til. Eller har jeg uret, højærværdige fader?"

"Visselig har Eders Nåde ret i hvert ord, I har talt," sagde bispen, hvis alvorlige åsyn var blevet mildt og smilende ved dronningens ord.

"Hvo bedst vil hævne sig, befale Gud det," vedblev Peder Jernskæg, idet han vendte sig mod forsamlingen. "Vi skal ikke handle imod de ord, vi dagligt beder: Fader, forlad os vor skyld, som og vi forlader vore skyldnere! – Harm gør helved i et menneskes bryst, men den fredsæle har fryd i sin sjæl. Vær til hævn en snegl, men til velgerning en fugl, det er et gammelt visdomsord, som end ikke har tabt sin kraft. God krig gør god fred; men hævn avler had blandt menneskene, og vi skal mindes, hvad den hellige Matthæus siger: med hvad mål I måler, skal der igen måles til eder. – Forlad, dersom I har noget imod nogen, siger apostlen Marcus, på det at eders fader, som er i Himlen, må forlade eders overtrædelser, – og vor frelser har selv sagt: Salige er de fredsæle."

Dronningen rakte sin hånd til Peder Jernskæg og sagde: "I har talt af mit hjerte, højærværdige fader ... Nej, hævnkrig skal ingen tid føres af danske, og had og nag skal ikke skæmme fredens værk. Men det skal være vitterligt for alverden," vedblev hun, idet hun hævede sin røst og slog ud med hånden, "det skal være vitterligt for alverden, at som dansken intet begærer, der ikke tilkommer ham med rette, så ved han at forsvare, hvad der er hans lovlige ejendom. Dertil skal altid findes mænd i Danmark, som er rede at ofre liv og blod, og hvo som angriber os, han skal erfare, at vi slår tunge slag og ikke nedlægger sværdet, før vi har værnet tilfulde om, hvad der er vort eget. Og dertil vil Gud nådigst forlene os kraft. Prøvelsens år kan være tunge og lange, og de kan bringe os megen nød og trængsel.

Men vi har nys erfaret, at når vi ikke svigter os selv, da svigter heller ikke den herre os, som vejer kongernes og folkenes skæbner og giver enhver, som han har fortjent. Ja, denne krig, som nu er påført os, den er en uretfærdig krig, og vi har ingen bundsforvante at stole på. Men vor Gud er en retfærdig Gud, og den, som har retten, er i forbund med ham, og kan undvære menneskenes bistand. Vort banner fører korsets tegn, og vort løsen skal være: Med Gud for ære og fædreland! ... Så gå med Gud, alle I, som vil drage til kampen i Sønderjylland, og Gud vil gå med eder i striden, så at sejren omsider vil være hos retten. Og det landskab, som der nu kæmpes for, det skal ingen tid vristes fra Danmarks rige, og dets grænse skal ikke forrykkes, så længe denne tro og denne ånd lever i danskes bryst. Og *der* vil de findes til enhver tid, nu og om århundreder, og *altid*!"

"Amen!" sagde bispen med kraftig stemme.

Den tætte kreds, som efterhånden havde samlet sig om dronningen og hendes omgivelser, iagttog i nogle øjeblikke en dyb tavshed. Men følelsen strømmede over, og et begejstret jubelråb besvarede dronning Philippas ord. De talrige skarer i borggården deltog i glædesråbet og svingede med huerne. Musikanterne faldt ind med deres instrumenter, de skingrende toner rystede luften, og en tusindfoldig genlyd fra huse og tårne besvarede den tordnende jubel.

En ny dag brød frem. Solen stod op, og dens første stråler hilste et modigt og tillidsfuldt folk.

Om "Krøniker fra kong Erik af Pommerns tid"

Forfatter: Carl Bernhard (1798-1865).
Første udgave: *Krøniker fra Kong Erik af Pommerns Tid.* Udgivne af Carl Bernhard. J. H. Schubothes Boghandling, København 1850.
Denne udgave efter: Carl Bernhard (A. N. de Saint-Aubain): *Krøniker fra Kong Erik af Pommerns Tid. Fortælling.* Gyldendalske Boghandel – Nordisk Forlag – København og Kristiania 1915. (Efter Fortællingens sjette Udgave, 1893).
Redigeret af: Kim N. Jensen
Forside: Efter gobelintapetet fra Kronborgtapeterne (Org. i Nationalmuseet): *Erik af Pommern.* (Udsnit).

ISBN 978-87-7628-469-5
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-646-1 (Ølstykke 2019).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Note 1:
Hallandsås: Området svarer nogenlunde til nutidens Kongens Nytorv.

Note 2:

Flynderborg: Nu Kronborg

Note 3:

Soer: Sorø.

Note 4:
Han må sig selv love, som onde haver grande: ~ Man må rose sig selv, hvis man har naboer, der bagtaler én.

Note 5:

Oculi: Oculi mei semper ad Dominum, den katolske kirkekalenders navn for den tredje søndag i fasten.